

Názov:	Regionálna integrovaná územná stratégia Žilinského kraja na roky 2014 - 2020
Verzia ¹	1.0
Dátum schválenia Radou Partnerstva pre RIÚS	DD. MM. 2015
Dátum schválenia Riadiacim orgánom pre IROP	DD. MM. 2015
Zodpovedný koordinátor RIÚS	Ing. Renáta Neslušanová
Zodpovedný koordinátor stratégie UMR	Mgr. Richard Hulín

Európska únia
Európsky fond pre Regionálny rozvoj
Integrovaný regionálny operačný program

¹ Prvá schválená verzia sa označuje číslom 1.0. V prípade formálnych zmien v danej verzii sa mení číslica za bodkou, napr. 1.1, 1.2 atď. V prípade zásadnej zmeny sa mení číslo pred bodkou, napr. 2.0, 3.0 atď.

Obsah

1. Úvod	6
1.1 Účel a ciele dokumentu RIÚS	6
1.2 Stručná charakteristika jednotlivých častí RIÚS Žilinského kraja	6
1.3 Spôsob zpracovania IÚS UMR.....	7
1.4 Prehľad východiskových koncepčných dokumentov a informačných zdrojov.....	8
1.5 Chronológia prípravy RIÚS a spôsob zapojenia partnerov.....	8
1.6 Inštitucionálne zabezpečenie prípravy RIÚS	9
2. Analytická časť.....	11
Cesty II. a III. triedy	11
Cesty II. a III. triedy MFO Žiliny.....	17
Verejná osobná doprava	19
Verejná osobná doprava – MFO Žiliny	25
Nemotorová doprava (cyklistická doprava)	34
Nemotorová doprava (cyklistická doprava) – MFO Žiliny	38
Zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku	43
Zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku – MFO Žiliny	43
Sociálne služby	44
Sociálnoprávna ochrana a sociálna kuratela	52
Sociálne služby – MFO Žiliny	58
Zdravotná starostlivosť	69
Zdravotná starostlivosť – MFO Žiliny.....	75
Nemocnice v Žilinskom kraji.....	78
Školstvo	82
Materské školy	82
Materské školy – MFO Žiliny	83
Základné školy	84
Základné školy – MFO Žiliny	87
Stredné školy	87
Kultúrny a kreatívny priemysel.....	96
Životné prostredie	102
Životné prostredie – MFO Žiliny	106

Miestne spoločenstvá.....	109
3. Strategická časť.....	111
Strategická priorita 1	
Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch	111
Investičná priorita 1.1	
Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov	111
Špecifický cieľ 1.1.1	
<i>Zlepšenie dostupnosti k infraštrukture TEN-T a cestám I. triedy v Žilinskom kraji s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému</i>	111
Investičná priorita 1.2	
Vývoj a zlepšovanie ekologickej priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility	113
Špecifický cieľ 1.2.1	
<i>Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy v Žilinskom kraji</i> 113	
<i>Mestská funkčná oblasť Žiliny</i>	113
Špecifický cieľ 1.2.2	
<i>Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb v Žilinskom kraji.</i>	117
Strategická priorita 2	
Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám	121
Investičná priorita 2.1	
Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné	121
Špecifický cieľ 2.1.1	
<i>Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni v Žilinskom kraji.....</i>	121
<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	123
Špecifický cieľ 2.1.2	

<i>Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti na území Žilinského kraja</i>	127
<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	131
Investičná priorita 2.2	
Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry	136
<i>Špecifický cieľ 2.2.1</i>	
<i>Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl v Žilinskom kraji</i>	136
<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	136
<i>Špecifický cieľ 2.2.2</i>	
<i>Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl v Žilinskom kraji</i>	139
<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	139
<i>Špecifický cieľ 2.2.3</i>	
<i>Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní v Žilinskom kraji</i>	142
Strategická priorita 3	
Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch	146
Investičná priorita 3.1	
Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétnu oblasť vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov.....	146
<i>Špecifický cieľ 3.1</i>	
<i>Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií v Žilinskom kraji</i>	146
Strategická priorita 4	
Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie.....	150
Investičná priorita 4.2	
Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek.....	150
<i>Špecifický cieľ 4.2.1</i>	
<i>Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie v Žilinskom kraji.</i>	150

<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	150
Špecifický cieľ 4.3.1	
<i>Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.</i> 153	
<i>Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny</i>	153
4. Vykonávacia časť	157
<i>IV.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR</i>	157
<i>IV.2 Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie RIÚS/stratégie UMR v mil. EUR</i> 158	
<i>IV.3 Indikatívny zoznam projektových zámerov/návrhov</i>	158
<i>IV.4 Monitorovanie RIÚS/stratégie UMR</i>	169
<i>IV.5 Hodnotenie RIÚS/stratégie UMR</i>	169
<i>IV.6 Multikriteriálna analýza</i>	169
5. Prílohy.....	171

1. Úvod

1.1 Účel a ciele dokumentu RIÚS

Regionálna integrovaná územná stratégia Žilinského kraja (ďalej aj „RIÚS ŽK“) je spracovaná za účelom koordinovanej, vecne a časovo zosúladenej implementácie Integrovaného regionálneho operačného programu (ďalej aj „IROP“) na území Žilinského kraja vrátane funkčnej mestskej oblasti krajského mesta Žilina. IROP je jedným z operačných programov Slovenskej republiky pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorý je spolufinancovaný z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej aj „EŠIF“). RIÚS je východiskovým strategickým dokumentom pre realizáciu Integrovaných územných investícií (ďalej aj „IÚI“) na regionálnej úrovni, s dopadom na miestnu úroveň, ktorého súčasťou je Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny (ďalej aj „SUMRŽ“). Na základe RIÚS sa budú realizovať IÚI na úrovni regiónu v zmysle individuálnych a integrovaných projektov, ktorých vzájomná realizácia prispieva k plneniu cieľov RIÚS. RIÚS sa navrhuje predovšetkým s ohľadom na strategiu, ciele, tematický rozsah a očakávané výsledky IROP, avšak v širšom kontexte rozvojových potrieb a potenciálu Žilinského kraja. Prostredníctvom RIÚS sú identifikované také plánované opatrenia, ktoré prispievajú k rozvoju celého funkčného územia RIÚS. RIÚS bude záväzných akčným plánom plánovaných aktivít ROP v danom regióne definujúcim konkrétnu opatrenia s dôrazom na integrovaný prístup.

RIÚS ako plánovací a realizačný nástroj bude zahŕňať IÚI v regióne Žilinského kraja vrátane IÚI na úrovni funkčnej mestskej oblasti krajského mesta Žilina².

1.2 Stručná charakteristika jednotlivých častí RIÚS Žilinského kraja

RIÚS ŽK je vypracovaná v súlade s Metodickým usmernením Riadiaceho orgánu pre IROP (ďalej aj „RO pre IROP“). Je rozdelená do troch základných častí: Analytická časť, Strategická časť a Vykonávacia časť.

- **Analytická časť RIÚS**

Analytická časť RIÚS Žilinského kraja poskytuje vstupné údaje pre ďalšie časti RIÚS. Cieľom analýzy je charakterizovať a posúdiť stav v relevantných oblastiach determinujúcich kvalitu života v regióne Žilinského kraja, príp. stanoviť príčiny a dôsledky, súvislosti tohto stavu a trendy vývoja. Zameriava sa predovšetkým na oblasti obsiahnuté v IROP s relevanciou pre RIÚS Žilinského kraja a pokrýva územie Žilinského kraja so špecifickým dôrazom na územie funkčnej mestskej oblasti krajského mesta Žilina.

Súčasťou analýzy je aj štandardná SWOT analýza, ktorá sumarizuje silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia analyzovaných oblastí.

² Partnerská zmluva SR definuje osem súčasných krajských miest vrátane ich jadrového pásma ťažiska osídlenia vymedzené v KURS 2001 v znení KURS 2011, ktoré spolu predstavujú mestské funkčné oblasti a na ktorých sa budú realizovať opatrenia udržateľného mestského rozvoja v zmysle čl. 7 Nariadenia o EP a Rady (EÚ) č. 1301/2013.

- **Strategická časť RIÚS**

RIÚS Žilinského kraja formuluje ciele, priority, súbor opatrení a aktivít na ich dosiahnutie a očakávané výsledky, pričom z časového hľadiska je limitovaná programovým obdobím 2014-2020. Stratégia nadväzuje na závery analýzy a zohľadňuje identifikované disparity (slabé stránky), konkurenčné výhody (silné stránky) a potenciál (príležitosti) Žilinského kraja.

- **Vykonávacia časť RIÚS**

Definuje spôsob riadenia, monitorovania a hodnotenia realizácie RIÚS ŽK a viacročný finančný plán. V oblastiach, kde je to možné, identifikuje indikatívne projektové zámery a vytvára podmienky na efektívnu alokáciu verejných zdrojov.

Integrované operácie

Hlavný prínos nástroja integrovaných operácií spočíva v tom, že umožňuje identifikovanie projektov, ktorých financovanie je z viac než jednej prioritnej osi alebo špecifického cieľa a umožňuje tak priniesť synergický efekt a v konečnom dôsledku efektívne nakladanie s verejnými prostriedkami. V RIÚS ŽK považujeme za integrované operácie projekty realizované:

- v rámci PO 1 – prepojenie projektov v rámci špecifických cieľov 1.1.1, 1.2.1, a 1.2.2 (napr. výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ciest II. triedy (výnimcočne ciest III. triedy), zastávok, cyklochodníkov na tých istých úsekoch ciest, osadenie cyklopriestreškov, resp. cyklostojanov v blízkosti budovaných prestupných uzlov),
- v rámci PO 1 a PO 2 – prepojenie projektov v rámci špecifických cieľov 1.2.2 a 2.1.1, 2.1.2, investičnej priority 2.2 (napr. osadenie cyklopriestreškov, cyklostojanov pri zdravotníckych zariadeniach (zdravotná prevencia), pri stredných školách, rekonštrukcia zastávok v blízkosti zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry podporovanej z RIÚS ŽK),
- v rámci PO 1 a PO 4 – prepojenie projektov v rámci špecifických cieľov 1.2.2 a 4.3.1 (napr. budovanie zelených koridorov pozdĺž cyklotrás),
- prepojenie relevantných PO RIÚS ŽK a PO 5 IROP (napr. výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ciest II. triedy (výnimcočne ciest III. triedy), rekonštrukcia, budovanie chodníkov, zastávok, parkovísk v obciach, kde sa bude realizovať rekonštrukcia, prípadne výstavba ciest v rámci RIÚS ŽK, budovanie cyklochodníkov na tých istých úsekoch ciest, osadenie cyklopriestreškov, resp. cyklostojanov v blízkosti budovaných prestupných uzlov).

1.3 Spôsob zpracovania IÚS UMR

Súčasťou RIÚS ŽK je podpora udržateľného mestského rozvoja (ďalej aj „UMR“) prostredníctvom Stratégie Udržateľného Mestského Rozvoja Žiliny (ďalej aj „SUMRŽ“). SUMRŽ pokrýva mestskú funkčnú oblasť Žiliny, ktorá je vymedzená v návrhu Analýzy rozvojového potenciálu regiónov SR a ich územných rozdielov s priemetom na tematickú koncentráciu EŠIF v Partnerskej dohode na roky 2014 – 2020 nasledovnými obcami okolo krajského mesta ŽILINA: Divinka, Horný Hričov, Teplička nad Váhom, Ovčiarisko, Bitarová, Hôrky, Mojš, Rosina, Lietavská Lúčka, Višňové (Príloha č. 1.6). SUMRŽ je nastavená s dôrazom na potreby daného územia a jeho obyvateľov s rešpektovaním princípov IROP. V analytickej časti je SUMRŽ zpracovaná do RIÚS ŽK samostatne za každú analyzovanú oblasť

relevantnú pre UMR. SWOT ANALÝZA je taktiež vypracovaná samostatne pre UMR. V strategickej a vykonávacej časti je SUMRŽ zapracovaná ako súčasť jednotlivých kapitol týkajúcich sa územia RIUS ŽK, pričom časti týkajúce sa UMR sú formálne oddelené, okrem stratégií týkajúcich sa ŠC 1.2.2 a 2.2.3, ktoré sú vypracované spoločne pre RIÚS ŽK a SUMRŽ. Výstupové ukazovatele UMR sú definované samostatne.

1.4 Prehľad východiskových koncepcívnych dokumentov a informačných zdrojov

Pri vypracovaní RIÚS sme vychádzali zo všeobecných strategických dokumentov na regionálnej úrovni, z relevantnej legislatívy EÚ a SR, zo sektorových strategických dokumentov na národnej úrovni ako i regionálnej úrovni a pri vypracovaní SUMRŽ sme vychádzali zo strategických dokumentov mesta Žilina a jeho funkčných oblastí. Prehľad východiskových zdrojov je uvedený v [Prílohe č. 1.1.](#)

1.5 Chronológia prípravy RIÚS a spôsob zapojenia partnerov

Proces prípravy RIÚS ŽK sa začal realizovať v súlade s finalizáciou Partnerskej dohody SR 2014 – 2020 a IROP 2014 – 2020. Tieto dokumenty definovali model regionálnych integrovaných územných stratégií ako jeden z nástrojov integrovaného prístupu k územnému rozvoju ako integrované územné investície na úrovni územia vyššieho územného celku.

Žilinský samosprávny kraj plnil úlohu gestora prípravy RIÚS ŽK. Už od úvodných fáz prípravy dokumentu RIÚS ŽK sa začala aktívna spolupráca s mestom Žilina ako orgánu pre koordináciu UMR a taktiež i orgánu zodpovedného za vypracovanie SUMRŽ. Vychádzajúc z Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1301/2013 zo 17. decembra 2013, Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, Partnerskej dohody SR 2014 – 2020 z 20. júna 2014 a zo zákona o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov, predseda Žilinského samosprávneho kraja a primátor mesta Žilina podpisali dňa 8.12.2014 Memorandum o spolupráci, ktorým potvrdili záujem spoločne sa podieľať na tvorbe a realizácii RIÚS ŽK a SUMRŽ.

Počas prípravy RIÚS ŽK sa uskutočnili viaceré pracovné stretnutia so zamestnancami vecne príslušných odborov Úradu Žilinského samosprávneho kraja a krajského mesta Žilina, ktorí boli zapojení do jeho prípravy. Na pôde Úradu Žilinského samosprávneho kraja sa taktiež uskutočnili stretnutia so zástupcami Ministerstva kultúry k oblasti kultúrneho kreatívneho priemyslu, so zástupcami Ministerstva zdravotníctva k oblasti zdravotníctva. Taktiež prebiehala úzka spolupráca pri príprave dokumentu s rezortmi Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstva školstva, vedy a výskumu a športu SR a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Spracované materiály boli následne dané na priplomienkovanie relevantným sociálno-ekonomickým partnerom. V súvislosti s prieskumom potrieb jednotlivých obcí Žilinského kraja bol odoslaný štatutárny zástupcom obcí s počtom obyvateľov nad 1 000, ako aj iným cieľovým skupinám dotazníkový prieskum, ktorý mapoval potreby územia. Prieskum bol realizovaný v čase od júla 2014 do augusta 2014 a v januári 2015. K 22.6.2015 bola návratnosť 145 dotazníkov. Okrem adresného zasielania dotazníkov sa realizoval prieskum i na webovom sídle [Žilinského samosprávneho kraja](#). Reklamný baner s možnosťou zapojiť sa do dotazníkového prieskumu bol uverejnený v regionálnych elektronických médiách v období od 5.5.2015 do 15.6.2014. Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

je v **Prílohe č. 1.12**. Okrem dotazníkového prieskumu, chceli zástupcovia verejného a súkromného sektora využiť možnosť zaradiť svoje plánované investičné zámery do RIÚS a získať tak v budúnosti bodové zvýhodnenie pri hodnotení žiadostí o nenávratný finančný príspevok. Nakoľko súhrn všetkých zaslaných zámerov je obsahovo veľmi rozsiahly, nie je zahrnutý priamo v textovej časti RIÚS ŽK, ale v **Prílohe č. 1.13**.

Pre účely prípravy IROP so zámerom vytvoriť konzultačnú platformu pre relevantných socioekonomickejých partnerov boli postupne vytvorené Odborné poradné skupiny (ďalej aj „OPS“), tak ako prebiehal proces schvaľovania IROP. OPS sú zložené zo zástupcov štátnej správy, zástupcov regionálnej samosprávy, zástupcov miestnej samosprávy a z ďalších socioekonomickejých partnerov vrátane subjektov neziskového sektora. Zoznam členov OPS je uvedený v **Prílohe č. 1.4**. Výber členov pracovnej skupiny bol zabezpečený v súlade s dokumentmi upravujúcimi oblasť partnerstva, na základe vecnej príslušnosti k obsahovému rámcu IROP, reprezentatívnosti (rozsah reprezentovaných, resp. zastrešovaných fyzických alebo právnických osôb), skúseností, angažovanosti a aktívnosti participácie v danej oblasti. Po mesiacoch neformálnych prác na tvorbe programu ako aj stratégie, začali zásadné práce s relevantnými sociálno-ekonomickejmi partnermi – členmi odborných poradných skupín. Predmetom stretnutí bola diskusia k textu RIÚS ŽK, pripomienkam členov OPS k návrhom jednotlivých prioritných osí RIÚS ŽK ako i k ďalším časťam dokumentu. V mnohých prípadoch bola využitá forma elektronickej komunikácie, najmä pri zbere analytických údajov, formulovaní regionálnych a miestnych požiadaviek, priebežných pripomienkovaniach programového dokumentu.

Verejnosť je o všetkých dôležitých dokumentoch a aktualitách pravidelne informovaná prostredníctvom webového sídla [Žilinského samosprávneho kraja](#).

Koordináciu spracovania dokumentu pre IÚI na úrovni NUTS 3 a UMR v MFO vykonávali koordinátor RIÚS ŽK a koordinátor SUMRŽ.

Intenzívna komunikácia prebiehala aj s MPRV SR, Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja, oddelenie prípravy programov regionálneho rozvoja.

1.6 Inštitucionálne zabezpečenie prípravy RIÚS

Do prípravy RIÚS Žilinského kraja boli zapojené nasledovné subjekty:

Riadiaci orgán pre IROP

Úlohy riadiaceho orgánu pre IROP plní Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Pôsobí ako najvyššia schvaľujúca inštancia v jednotlivých fázach prípravy a realizácie RIÚS.

Partnerstvo pre RIÚS Žilinského kraja

Je platformou spolupráce orgánov regionálnej a miestnej samosprávy, štátnej správy a relevantných sociálno-ekonomickejich partnerov, ktorí pôsobia na území Žilinského kraja. Partnerstvo pre RIÚS je inštitucionalizované formou Rady Partnerstva pre RIÚS Žilinského kraja („RP pre RIÚS ŽK“), ktorá má rozhodovacie právomoci vo vzťahu k RIÚS ŽK. Činnosť RP pre RIÚS ŽK je upravená platným štatútom

a rokovacím poriadkom, ktorý vydáva RO pre IROP. Zoznam členov RP pre RIÚS ŽK je uvedený v Prílohe č. 1.2. Štatút a rokovací poriadok RP pre RIÚS ŽK tvorí Prílohu č. 1.3.

Samosprávny kraj ako gestor prípravy a implementácie RIÚS ŽK („gestor pre RIÚS“)

Úlohy OK pre RIÚS a neskôr SO pre IROP plní Žilinský samosprávny kraj. Plní koordinačné a usmerňovacie úlohy vo vzťahu k ostatným subjektom zapojeným do prípravy a realizácie RIÚS Žilinského kraja a zodpovedá za organizačno-technické zabezpečenie prípravy a realizácie RIÚS Žilinského kraja. Implementácia RIÚS ŽK bude prebiehať prostredníctvom jej prioritných osí. Najvyšším predstaviteľom OK pre RIÚS je predseda Žilinského samosprávneho kraja a výkon činností zabezpečuje koordinátor pre RIÚS.

Mesto Žilina ako gestor prípravy a implementácie SUMRŽ („OK pre UMR“)

Úlohy UMR pre RIÚS a neskôr SORO pre IROP plní mesto Žilina. Plní koordinačné a usmerňovacie úlohy vo vzťahu k ostatným subjektom zapojeným do prípravy a realizácie SUMRŽ pre RIÚS Žilinského kraja a zodpovedá za organizačno-technické zabezpečenie prípravy a realizácie SUMRŽ pre RIÚS Žilinského kraja. Implementácia SUMRŽ bude prebiehať prostredníctvom jej prioritných osí.

Najvyšším predstaviteľom OK pre UMR je štatutárny orgán krajského mesta a výkon činností zabezpečuje koordinátor pre UMR. **Koordinátor pre UMR úzko spolupracuje s koordinátorom pre RIÚS.**

Odborné poradné skupiny pre RIÚS Žilinského kraja (ďalej len „OPS pre RIÚS“)

Zoskupenia odborníkov pre jednotlivé oblasti RIÚS podieľajúce sa najmä na príprave RIÚS Žilinského kraja. Členov OPS pre RIÚS nominuje OK pre RIÚS, resp. OK pre UMR (v každej OPS pre RIÚS je zástupca UMR).

V rámci prípravy RIÚS Žilinského kraja sú vytvorené nasledovné odborné poradné skupiny:

- odborná poradná skupina pre oblasť dopravy,
- odborná poradná skupina pre oblasť sociálnej a zdravotníckej infraštruktúry,
- odborná poradná skupina pre oblasť školstva,
- odborná poradná skupina pre oblasť kultúrneho a kreatívneho priemyslu,
- odborná poradná skupina pre oblasť životného prostredia,

Zoznam členov jednotlivých odborných poradných skupín RIÚS ŽK je uvedený v Prílohe č. 1.4.

2. Analytická časť

Cesty II. a III. triedy

Analýza súčasného stavu dopravnej infraštruktúry v Žilinskom kraji je uvedená v Prílohe č. 7.1.

Cestnú infraštruktúru na území kraja tvoria prevažne cesty II. a III. triedy, doplnené o sieť miestnych komunikácií. Cesty II. a III. triedy zabezpečujú dopravné napojenie kraja na hlavnú a následne medzinárodnú cestnú sieť. Tým zabezpečujú mobilitu tovaru, obyvateľstva a podporujú hospodársky rast regiónu. Cesty II. a III. triedy sú významnými spojnicami jednotlivých sídiel kraja a v niektorých prípadoch zabezpečujú jediné dopravné spojenia obcí so strediskami priemyslu, ekonomiky a vzdelania. Cesty II. a III. triedy sú využívané ako verejnou osobnou dopravou, tak i mestskou hromadnou dopravou. V súčasnosti na týchto cestách nie sú vyhradené jazdné pruhy pre vozidlá zabezpečujúce verejnú osobnú dopravu a mestskú hromadnú dopravu. Taktiež neexistuje križovatka, ktorá by zabezpečovala preferenciu týchto vozidiel.

Na úrovni regiónu a mesta Žilina je vypracovaných viacero strategických dokumentov pre oblasť dopravy. Relevantné dokumenty sú uvedené v **Prílohe č. 1.1 Zoznam použitých zdrojov**.

Prehľad ciest II. a III. triedy a mostných objektov vo vlastníctve ŽSK je uvedený v **Prílohe č. 7.2**.

Správu týchto ciest a mostov vykonáva Správa ciest Žilinského samosprávneho kraja (ďalej aj „SC ŽSK“), ktorá je zriaďovateľskou príspevkovou organizáciou ŽSK s 5-timi vnútornými organizačnými jednotkami bez právej subjektivity - závodmi: Horné Považie, Kysuce, Turiec, Liptov, Orava.

SC ŽSK prostredníctvom svojich závodov vykonáva:

- výkon zimnej údržby ciest II. a III. triedy a mostov - posyp, pluhovanie, pluhovanie s posypom, zimná dispečersko-spravodajská služba, zimná pohotovosť,
- výkon letnej údržby ciest II. a III. triedy a mostov - oprava výtlkov, oprava ciest po zimnom období, čiastočná a súvislá obnova krytov, opravy a údržba odvodnenia ciest, opravy a údržba mostných objektov, údržba zelene, obnova zvislého a vodorovného dopravného značenia, opravy a údržba ostatných cestných objektov, zrezávanie krajníc, čistenie prieupertov a priekop, čistenie ciest po zimnej údržbe,
- výkon drobnej údržby ciest II. a III. triedy a mostov - oprava zábradlí mostov, nátery zábradlí mostov, oprava zvodidiel, zber odpadkov na cestách II. a III. triedy a ich odstavných plochách, čistenie a zametanie ciest II. a III. triedy, mostov a odstavných plôch, osadzovanie zimných smerových kolov.

Okrem toho SC ŽSK vykonáva správu a údržbu hnuteľného a nehnuteľného majetku, ktorý s výkonom správy a údržby ciest II. a III. triedy a ich mostných objektov súvisí.

Stav ciest II. a III. triedy a mostných objektov v ŽK:

Žilinský kraj má vysokú hustotu dopravnej siete, ktorá je však charakteristická nevhovujúcim stavom ciest a mostných objektov.

V rámci hlavných prehliadok ciest II. a III. triedy a mostných objektov, ktoré sa vykonávajú každoročne, spravidla po zimnom období, podľa Technických podmienok: TP 08/2012: „Prehliadky, údržba a opravy cestných komunikácií, mosty“ a TP 08/2013: „Prehliadky, údržba a oprava cestných komunikácií, diaľnice, rýchlostné cesty a cesty“ sa cesty z hľadiska technického a prevádzkyschopného stavu zaraďujú do piatich kategórií a mostné objekty do siedmich stupňov.

Kategórie ciest:

- **Výborný stav** – ide o úsek cesty, ktorý je vo veľmi dobrém stave a potrebuje len preventívnu (cyklickú) alebo následnú (operatívnu) údržbu.
- **Dobrý stav** – ide o úsek cesty, ktorý potrebuje len bežnú údržbu, resp. malé lokálne vysprávky.
- **Vyhovujúci stav** – ide o úsek cesty, na ktorom dochádza k porušeniu obrusnej vrstvy krytu vozovky a drsnosť obrusnej vrstvy je opotrebovaná. Takýto úsek cesty si vyžaduje súvislú údržbu.
- **Nevyhovujúci stav** – ide o úsek cesty, na ktorom sa nachádza veľké množstvo výtlkov, dochádza k rozpadu krytu vozovky, k vytváraniu koľají a k strate únosnosti a rovinatosti vozovky. Takýto úsek cesty si vyžaduje súvislú opravu.
- **Havarijný stav** – ide o úsek cesty, ktorý si vyžaduje rekonštrukciu cestného telesa, to buď rekonštrukciu celého zvršku alebo kompletnej rekonštrukciu aj s podložím cesty.

Stupeň hodnotenia mostných objektov:

- **I stupeň** - bezchybný stav
- **II stupeň** - veľmi dobrý stav
- **III stupeň** – dobrý stav
- **IV stupeň** – uspokojivý stav
- **V stupeň** - zlý stav
- **VI stupeň** - veľmi zlý stav
- **VII stupeň** - havarijný stav

Prehľad stavu ciest II. a III. triedy a mostných objektov v Žilinskom kraji z hľadiska ich technického a prevádzkyschopného stavu v období rokov 2008 – 2012 uvádzajú tabuľky a grafy v Prílohe č. 7.3. Z uvedeného prehľadu o stave ciest a mostov možno konštatovať, že stav ciest a mostov sa v Žilinskom kraji od roku 2008 dramaticky nemení a zmeny medzi rokmi sú len nepatrné.

Rozsah úsekov ciest v nevhovujúcim a havarijnom stave v období rokov 2008 – 2013 znázorňuje Tabuľka č. 5 v Prílohe č. 7.3. Z tabuľky vyplýva, že rozsah úsekov ciest v nevhovujúcim a havarijnom stave sa pohybuje, v prípade ciest II. triedy od 60,829 km v roku 2008 do 49,786 km v roku 2013 a v prípade ciest III. triedy od 185,218 km v roku 2008 do 236,796 km v roku 2013, čo z celkového

rozsahu ciest II. triedy v percentách predstavuje 18,91 % - 15,08 % a cest III. triedy 16,53 % - 21,3 %. V období 2009 – 2011, keď sa na rekonštrukcie cest čerpali nenávratné finančné zdroje z európskych fondov, sa rozsah ciest v nevyhovujúcom a havarijnom stave znižoval.

V súčasnosti má teda Žilinský kraj v nevyhovujúcom a havarijnom stave celkovo 286,582 km cest II. a III. triedy, čo z celkového rozsahu 1 442,120 km predstavuje 19,87 %.

Rozsah mostných objektov na cestách II. a III. triedy v zlom (stupeň V) až v havarijnom (stupeň VII) stave v období 2009 – 2013 znázorňuje **Tabuľka č. 6 v Prílohe č. 7.3**.

Počet mostov v zlom (stupeň V) až havarijnom stave (stupeň VII) sa na cestách II. triedy pohybuje od 36 v roku 2009 do 36 v roku 2013 a na cestách III. triedy od 128 v roku 2009 do 120 v roku 2013, v percentoch je to na cestách II. triedy pohyb od 20,22 % - 18,95 % z celku a na cestách III. triedy je to 20,78 % - 19,67 % z celku.

V súčasnosti má teda Žilinský kraj v zlom (stupeň V) až havarijnom stave (stupeň VII) 36 mostov na cestách II. triedy, a 120 na cestách III. triedy, čo je celkovo 156 MO, čo z celkového počtu 800 MO predstavuje 19,5 %.

Jedným z hlavných dôvodov nevyhovujúceho až havarijného stavu mnohých úsekov cest II. a III. triedy v Žilinskom kraji je, že v čase keď boli stavané, neboli projektované a dimenzované na tak veľkú záťaž a intenzitu dopravy, aká po nich premáva v súčasnosti a dochádza k značnému zhoršeniu ich technickému stavu, príp. amortizácií, opotrebeniu. V posledných rokoch prechádza prepravný výkon zo železničnej dopravy na cestnú a intenzita automobilovej dopravy, a to najmä ľažkej nákladnej dopravy, na cestách II. a III. triedy z roka na rok stúpa. Po zavedení mýta na cestách I. triedy sa tento problém ešte prehíbil, keďže mnohí dopravcovia, v snahe vyhnúť sa plateniu mýta, obchádzajú spoplatnené úseky po cestách II. a III. triedy. Nárast ľažkej nákladnej dopravy na cestách II. a III. triedy, (kedže v prevažnej miere prechádzajú tieto cesty cez intravilány miest a obcí) má rovnako negatívny dopad na životné prostredie a na kvalitu života obyvateľov.

Faktory najviac vplývajúce na stavebno-technický stav cest II. a III. triedy

K hlavným faktorom, ktoré najviac vplývajú na stavebno-technický stav a zlý technický stav, resp. opotrebenie cest II. a III. triedy, možno zaradiť intenzitu dopravy, ktorá spôsobuje zaťažiteľnosť cestnej siete a klimatické podmienky.

Intenzita dopravy v Žilinskom kraji

Intenzitu dopravy v Žilinskom kraji na cestách II. a III. triedy znázorňujú tabuľky v **Prílohe č. 7.4 (Tab. č. 1 – Tab. č. 6)**. Z tabuľky č. 4 vyplýva, že na cestách II. triedy v roku 2005 prešlo v Žilinskom kraji 4 861 vozidiel za deň a v roku 2010 prešlo 4 940 vozidiel za deň, čo predstavuje nárast o 2 %. Na cestách III. triedy prešlo v roku 2005 v Žilinskom kraji 2 144 vozidiel za deň a v roku 2010 prešlo 2 832 vozidiel za deň, čo predstavuje nárast o 32 %.

Prognóza vývoja intenzity dopravy na cestách II. a III. triedy do roku 2020 v Žilinskom kraji je uvedená v Tabuľke č. 5. Z uvedenej prognózy intenzity dopravy je zrejmé, že do budúcnosti je predpoklad rastu automobilovej dopravy ako na cestách II., tak i na cestách III. triedy.

Intenzita dopravy predstavuje mieru zataženia cestej infraštruktúry a má značný vplyv na stav ciest a mostov. Z intenzity dopravy možno predpokladať mieru ohrozenia bezpečnosti cestnej premávky, mieru opotrebenia cestných telies a mieru ich životnosti. Z intenzity dopravy jasne vidieť potrebu zabezpečenia kvality vozoviek, nároky na ich údržbu a nároky na finančné zdroje. Z analýzy intenzity dopravy uvedenej v Prílohe č. 7.4 je zrejmé, že intenzita dopravy na cestách II. a III. triedy Žilinského kraja je pomerne vysoká. Táto skutočnosť má značný vplyv na opotrebenie a degradáciu ciest a bezpečnosť cestnej premávky. Prehľad počtu dopravných nehôd na cestách I., II. a III. triedy v Žilinskom kraji je uvedený v Prílohe č. 7.4, Tabuľka č. 6.

Kritické nehodové lokality v ŽK – údaje z roku 2011:

- II/517 v km 20,200 – 20,200 v extraviláne pred obcou Veľká Čierna
- II/583 v km 9,100 – 9,500 v extraviláne obce Gbeľany
- II/520 v km 16,200 – 16,600 v extraviláne obce Nová Bystrica
- I/11 v km 413,450 – 413,950 v intraviláne obce Svrčinovec
- I/11 v km 422,700 - 422,950 v extraviláne mesta Čadce
- I/11 v km 430,300 – 435,700 v extraviláne v úseku Krásno nad Kysucou – Žilina
- II/487 v km 57,90 – 60,400 v extraviláne v úseku Čadca – Turzovka
- I/18 v km 453,800 – 454,300 v intraviláne obce Teplička nad Váhom
- I/18 v km 466,900 – 467,320 v extraviláne od obce Strečno až za obec Nezbudská Lúčka

Údaje o kritických nehodových lokalitách sleduje Slovenská správa ciest ale len na cestách I. a II. triedy. Tieto údaje sú uvedené na webovom sídle Slovenskej správy ciest - odkaz: <http://www.ssc.sk/sk/Bezpecnost-ciest/Kriticke-nehodove-lokality/KNL-mapove-prehlady.ssc>

Klimatické podmienky v Žilinskom kraji

Klimatické podmienky veľmi úzko súvisia s nadmorskou výškou. Na cestách II. triedy sa v Žilinskom kraji nachádza značný počet horských prechodov: Jasná (II/584), Nová Bystrica - Oravská Lesná (II/520), Jasenovo (II/519), Huty (II/584), Rovná Hora (II/583), Semeteš (II/541), Klokočov (II/484). Horské prechody sú náročnejšie na údržbu, a to najmä na zimnú údržbu.

Klimatické podmienky sa hodnotia na základe úhrnu zrážok za príslušné obdobie a počtu ľadových, mrazových, zrážkových a snehových dní za príslušné obdobie. Prehľad klimatických podmienok zimných období rokov 2008 – 2011 je uvedený v Prílohe č. 7.5. Podľa údajov uvádzaných hydrometeorologickým ústavom je priemerný ročný úhrn zrážok v Žilinskom kraji 720 – 770 mm/rok.

Je zrejmé, že vzhľadom na vysokú nadmorskú výšku ciest II. a III. triedy Žilinského kraja, dosť vysokého ročného objemu zrážok a počtu ľadových, mrazových, zrážkových a snehových dní sú cesty II. a III. triedy a ich mostné objekty vystavené značnému riziku ich degradácie.

Okrem toho, že mnoho úsekov ciest II. a III. triedy a MO sa v ŽK nachádza v nevyhovujúcim až havarijnom stave, a ich stav sa vplyvom intenzity dopravy (najmä ľažkej nákladnej dopravy) a klimatických podmienok neustále zhoršuje, a okrem existencie kritických nehodových lokalít v cestnej sieti možno navyše konštatovať, že mnoho úsekov ciest II. a III. triedy nespĺňa ani normovú šírku komunikácií v zmysle normy STN 73 6101 „Projektovanie cest a diaľnic“ ktorá stanovuje šírkové parametre cest (Príloha č. 7.6). Skutočnú šírku existujúcich komunikácií uvádzajú cestná databanka na webovom sídle informačného systému modelu cestnej siete. <https://ismcs.cdb.sk/portal/mapviewer/?viewid=CestnaSiet&extent=-320000,5260000,910000,5530000>

Rovnako mnohé križovatky cest II. a III. triedy nespĺňajú kritéria bezpečnosti a tvoria úzke miesto alebo kolízny bod v cestnej sieti. Dôvodom je zlé napojenie cest, ktoré spôsobuje ich neprehľadnosť, nedostatočná kapacita, ktorá spôsobuje tvorbu kongescií alebo absencia signalizačného riadenia, ktorá ohrozuje bezpečnosť účastníkov cestnej premávky a rovnako vedie k vzniku kongescií.

Ďalším nedostatom je, že mnohé cesty nezodpovedajú požadovanej únosnosti vzhľadom na intenzitu a druh dopravy, ktorý po nich premáva, nehovoriac o MO, z ktorých mnohé ani zďaleka nespĺňajú normové parametre únosnosti a majú dopravné obmedzenia. Hlavným problémom je, že prepravný výkon zo železničnej dopravy neustále prechádza na cestnú. V osobnej doprave prevláda neustály rast individuálnej automobilovej dopravy, a to najmä z dôvodu rastu životnej úrovne. V nákladnej doprave prechádza prepravný výkon zo železničnej dopravy na cestnú najmä z toho dôvodu, že železničná doprava nie je v dostatočnej miere pružná a variabilná a nedokáže zabezpečiť výrobu bez zásob a prepravovať tovar systémom „JUST IN TIME“, ktorý eliminuje sklady a viazanie finančných prostriedkov v zásobách. Na takúto záťaž však cesty II. a III. triedy a MO (vzhľadom na to, že boli budované prevažne v 60-tych rokoch) neboli projektované a ich kapacita a únosnosť nie je na takýto neustály rast dopravy postačujúca. Z tohto dôvodu dochádza k degradácii cestných telies, olamovaniu krajníc a k sieťovým rozpadom. Navyše celé roky sa nemenilo podložie cest a preto sa ich konštrukčné vrstvy vplyvom času a klimatických zmien rozpadávajú.

Rovnako odvodnenia cest II. a III. triedy nie sú dostatočné a kvalitné, dokonca na mnohých úsekokach odvodnenie absentuje, čo spôsobuje podmáčanie konštrukčných vrstiev vozoviek, sieťové rozpady a vedie k ich degradácií.

Stav cest, vrátane únosnosti a kvality odvodnenia, sa posudzuje v zmysle Technických podmienok: TP 08/2012: „Prehliadky, údržba a opravy cestných komunikácií. Mosty“ a TP 08/2013: „Prehliadky, údržba a oprava cestných komunikácií“. Ich detailný stav a riešenie musí posúdiť projektant.

Financovanie ciest II. a III. triedy a mostných objektov v Žilinskom kraji

Prehľad o výške finančných zdrojov vynaložených Žilinským samosprávnym krajom v období rokov 2005 - 2013 na správu, údržbu, opravy a rekonštrukcie cest II. a III. triedy a ich mostných objektov je uvedený v **Prílohe č. 7.7, Tabuľka č. 1**. Finančné zdroje uvedené v tabuľke zahŕňajú bežné výdavky a kapitálové výdavky rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja a výdavky získané zo zdrojov z podnikateľskej činnosti Správy cest Žilinského samosprávneho kraja. Nezahŕňajú finančné zdroje získané z fondov EÚ a z rozpočtu SR ako účelové dotácie.

Najviac finančných zdrojov bolo vynaložených v roku 2008 a 2009, a to najmä z toho dôvodu, že v tom čase bola vykonaná značná obnova vozidlového a strojového parku SC ŽSK, a to najmä vozidlového parku určeného pre zimnú údržbu.

SC ŽSK obnovuje park vozidiel a mechanizmov určených pre údržbu a opravy cest II. a III. triedy každoročne v závislosti od možností rozpočtu. Najväčší rozsah obnovy bol v roku 2008 – 15 sypačov, 5 nakladačov, 5 traktorov spolu s nadstavbami. V roku 2012 zakúpil Žilinský samosprávny kraj z fondov EÚ, konkrétnie z Operačného programu Životné prostredie 5 ks zametacích vozidiel.

Finančnými zdrojmi obnovy vozidlového a strojového parku SC ŽSK sú zdroje rozpočtu ŽSK, teda daň z príjmu fyzických osôb, daň z motorových vozidiel a nedaňové príjmy a zdroje rozpočtu Správy cest ŽSK, teda zdroje získané z údržby cest I. triedy a z ostatnej podnikateľskej činnosti.

Prehľad investícií do strojového a vozidlového parku SC ŽSK používaných na správu, údržbu, opravy a rekonštrukcie cest II. a III. triedy a ich mostných objektov v období rokov 2006 – 2013 uvádzajú **Tabuľka č. 2 v Prílohe č. 7.7**.

Ako vyplýva z **Tabuľky č. 3 (Príloha č. 7.7)**, napriek pravidelnej obnove vozidlového a strojového parku SC ŽSK, dosahuje priemerný vek vozidiel používaných na zimnú údržbu - (zaradených do operačného plánu zimnej údržby) 16 – 29 rokov.

I napriek snahe Žilinského samosprávneho kraja o pravidlenú obnovu vozidlového a strojového parku SC ŽSK určeného pre správu, údržbu a opravy cest II. a III. triedy dosahuje priemerný vek týchto vozidiel a mechanizmov 7 až 28 rokov (**Tabuľka č. 4, Príloha č. 7.7**). Vo veku viac ako 30 rokov má SC ŽSK 89 vozidiel a mechanizmov, čo z celkového počtu tvorí 25 %, vo veku 26 – 30 ich má 64, čo z celkového počtu tvorí 18 % a vo veku 21 – 25 ich má 88, čo z celkového počtu tvorí 25 %. Vo veku nad 20 rokov má teda SC ŽSK celkom 241 vozidiel a mechanizmov, čo predstavuje 68 %, teda viac ako polovicu.

Žilinský samosprávny kraj sa rozhodol tento nepriaznivý stav vyriešiť tým, že v roku 2015 plánuje vypracovať druhú etapu Regionálneho masterplánu dopravy a do svojich plánovaných investičných zámerov doplniť investície na obnovu vozidlového a strojového parku SC ŽSK určeného na správu, údržbu a opravy cest II. a III. triedy. Tieto investície si bude ŽSK financovať z vlastných zdrojov.

Prehľad o investíciách Žilinského samosprávneho kraja do súvislých opráv a rekonštrukcií cest II. a III. triedy a MO za obdobie rokov 2005 - 2013 podľa zdrojov financovania je uvedený v **Tabuľke č. 5 (Príloha č. 7.7)**. Ako vidieť z tabuľky, v období rokov 2005 – 2013 opravil Žilinský samosprávny kraj z úveru a zo zdrojov rozpočtu 384,317 km cest II. a III. triedy, 17 MO, v celkovej hodnote 39,542 mil.

EUR. Z fondov EÚ opravil Žilinský samosprávny kraj za obdobie 2009 – 2012 cesty II. a III. triedy v dĺžke 187,826 km, čo z celkovej dĺžky ciest II. a III. triedy v ŽSK predstavuje 13 % a mosty v počte 17, čo z celkového počtu mostov na cestách II. a III. triedy prestavuje 2 %. Na tieto stavebné akcie čerpal ŽSK nenávratné finančné prostriedky vrátane 5 % spolufinancovania z fondov EÚ vo výške 29 887 616 EUR.

Financovanie ciest a MO je značne poddimenzované, samosprávne kraje nemajú dostatočné finančné zdroje na ich rekonštrukcie. Bez značného rozsahu investícií do ciest II. a III. triedy a ich MO nedôjde k zlepšeniu ich stavu, resp. nedôjde ani k zachovaniu súčasného stavu, čo môže viesť k rozsiahlej degradácii regionálnej dopravnej infraštruktúry a k vážnemu ohrozeniu bezpečnosti cestnej premávky. Nepriaznivý stav dopravnej infraštruktúry bude mať následne dopad aj na kvalitu dopravnej obsluhy v kraji a na kvalitu dopravných prepojení sekundárnych a terciárnych uzlov s nadradenou dopravnou infraštruktúrou a sieťou TEN-T.

Cesty II. a III. triedy MFO Žiliny

Základný komunikačný systém mesta Žilina je radiálno – okružný, okrem hlavných radiál ho tvoria v súčasnosti tri okruhy, pričom je plánovaná výstavba štvrtého. Prvý okruh okolo historickej časti mesta je súčasťou doplnkovej siete mesta. Druhý okruh je vedený okolo centrálnej mestskej zóny so zrejmou obsluhou centrálnej mestskej zóny (CMZ). Okruh je tvorený dvojpruhovými miestnymi komunikáciami a úrovňovými križovatkami. Grafické znázornenie okruhov I. – IV. je v [Prílohe č. 7.8](#). V súčasnosti je tento okruh charakterizovaný vysokou intenzitou dopravy. Mesto Žilina predpokladá zjednosmernenie tohto okruhu s preferenciou MHD a cyklistov. Cieľom je v budúcnosti preniesť dopravnú záťaž z tohto okruhu na tretí okruh.

Tretí okruh je kľúčovým dopravným okruhom mesta. V súčasnej dobe slúži až do vybudovania štvrtého okruhu a okolitej diaľničnej siete (D1 a D3) bude slúžiť pre vedenie tranzitnej a vonkajšej zdrojovej a cieľovej dopravy, ako aj pre distribúciu vnútornej dopravy mesta. Okruh tvoria prieťahy ciest I/18, I/11a I/64. Cesta I/18 zabezpečuje smerovanie dopravy na východ - smer Martin (Košice) a cesta I/61 na západ - smer Bytča (Bratislava) – budúca D1 – TEN-T – v smere Martin – Košice – koridor Rýn – Dunaj a v smere na západ – smer Bytča (Bratislava) Balticko-jadranský koridor. Cesta I/60 sa na III. okruhu mesta napája na cestu I/11 – budúcu D3 – TEN-T – Balticko-jadranský koridor zabezpečujúcu smerovanie dopravy na sever – smer Čadca (Česká republika a Poľská republika) a tiež na cestu I/64, zabezpečujúcu smerovanie dopravy na Rajec (Prievidzu). Celý tento okruh je riešený ako štvorpruhová cestná komunikácia s mimoúrovňovými križovatkami. Jedinou úrovňovou (svetelne riadenou) križovatkou je križovatka cesty I/18 s cestou s ulicami Košická, Nemocničná a Na Horevaží smerom na Martin. Po vybudovaní úsekov diaľnic D1 a D3 bude tranzitná doprava presmerovaná z tretieho okruhu na úseky diaľnic. Otvorí sa tým priestor pre prepojenie hlavných cyklotrás v meste Žilina, a to H2 a H3 prostredníctvom cyklotras H23 (grafické znázornenie existujúcich cyklotrás v meste je súčasťou prílohy č. 7.9, 2.10, 2.11). Tretí okruh a naň napájajúce sa mestské radiály plnia funkciu hlavných dopravných tras prímestskej autobusovej dopravy s napojením na autobusovú a železničnú stanicu.

Významnou súčasťou systému je plánovaný štvrtý okruh, ktorý je navrhovaný ako rýchlosný, na prepojenie východnej časti mesta a oblasti priemyslu v juhozápadnej a južnej časti mesta. Okruh je navrhovaný v dvoch etapách výstavby, prvá etapa bude slúžiť ako prepojenie ciest I/64 a I/18 (Žilina - juhovýchod), druhá v dlhodobom výhľade prepojí južnú časť mesta so západnou s pokračovaním na D1 pri Hričovskom Podhradí. Chýbajúce prepojenie diaľnice D1 a D3 na východnej strane mesta doplní preložka cesty I/64 „ Žilina - juhovýchod“ s napojením na súčasnú I/18 a jej pokračovaním plánovaným úsekom cesty I/18 premostujúcim nádrž vodného diela Žilina do križovatky na ceste II/583A Gbeľany, po súčasnej preložke cesty II/583A (vo výhľade ako úsek cesty I/18) s napojením na cestu I/60 a s pokračovaním do križovatky s cestou I/11 a následne cestou I/11 na diaľnicu D3.

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Cesty II. a III. triedy	Územím ŽK prechádzajú dva multimodálne koridory ako i rozsiahla nadradená cestná sieť (Príloha č. 7.1). Cesty II. a III. triedy tvoria významné dopravné prepojenia s ČR a PL. Hustota dopravnej siete. Regionálna infraštruktúra tvorí významné spojnice medzi terciárnymi a sekundárnymi uzlami a infraštruktúrou TEN-T. Po regionálne dopravnej infraštrukture je vedená prevažná časť verejnej osobnej dopravy. Výstavbu Terminálu intermodálnej prepravy v Tepličke nad Váhom (Príloha č. 7.1).	Nedobudovaná nadradená cestná sieť v ŽK. Nepriaznivý stavebno-technický stav regionálnej infraštruktúry. Trasovanie dopravnej infraštruktúry je prevažne v zastavaných územiach miest a obcí kraja (Príloha č. 7.16). Nedostatočná kapacita dopravnej infraštruktúry. Nedostatočná únosnosť vozoviek, najmä mostných objektov. Nedostatočná – nenormová šírka regionálnej infraštruktúry. Nedostatočná bezpečnosť križovatiek. Nedostatočné, nekvalitné odvodnenie ciest, v niektorých úsekoch dokonca ich absencia. Vysoké náklady na opravu a údržbu dopravnej infraštruktúry a enormne vysoké náklady na rekonštrukciu a výstavbu dopravnej infraštruktúry. Zastaraný vozidlový a strojový park určený na opravy a údržbu ciest.
	Príležitosti	Ohrozenia

Cesty II. a III. triedy	Rast kvality životného prostredia ako i kvality života obyvateľov miest a obcí prostredníctvom dobudovania nadradenej cestej siete ako i obchvatov miest a obcí v ŽK. Zavádzanie inteligentných dopravných systémov a vhodné riešenie križovatiek s preferenciou VOD za účelom odstraňovania kolíznych bodov a eliminovania úzkych miest, v ktorých dochádza k problémom cestej premávky – kongescie, dopravné nehody. Zvyšovanie únosnosti a kapacity regionálnej infraštruktúry jej kvalitnou rekonštrukciou vrátane rekonštrukcie mostných objektov.	Úplná degradácia regionálnej infraštruktúry, najmä mostných objektov. Vznik dopravného kolapsu na niektorých úsekoch regionálnej infraštruktúry v ŽK. Značná časť územia ŽK je tvorená horskými masívmi, čo v značnej mieri zvyšuje náklady na výstavbu a rekonštrukciu dopravnej infraštruktúry. Časť územia ŽK prechádza chráneným územím, čo je potrebné pri výstavbe a rekonštrukcii dopravnej infraštruktúry potrebné rešpektovať. Pozemky pod dopravnou infraštruktúrou nie sú majetkovo-právne vysporiadane.

Verejná osobná doprava

Železničná doprava

Železničnú dopravu v Žilinskom kraji objednáva a finančne Ministerstvo dopravy, výstavbu a regionálneho rozvoja SR a prevádzkuje spoločnosť Železničná spoločnosť Slovensko (ďalej aj ŽSSK). Na trati 126 Žilina – Rajec a späť je vďaka uzavretej dohode o spolupráci medzi ŽSK, ŽSSK, mestom Žilina možné cestovanie s prestupom medzi vozidlami MHD a vlakmi.

Prímeštská autobusová doprava

V Žilinskom kraji prevádzkuje pravidelnú autobusovú dopravu celkovo 32 dopravcov. Diaľkovú autobusovú dopravu prevádzkuje 17 dopravcov na 29 linkách a prímeštskú autobusovú dopravu prevádzkuje 15 dopravcov. Z toho 13 dopravcov prevádzkuje prímeštskú autobusovú dopravu na komerčnom základe na 14 linkách a 2 prevádzkujú prímeštskú autobusovú dopravu vo verejnom záujme na 218 linkách, z čoho 15 liniek je medzikrajských. Dopravcami vo verejnom záujme sú v Žilinskom samosprávnom kraji SAD LIORBUS, a. s., a SAD ŽILINA, a. s.

SAD LIORBUS, a. s., prevádzkuje prímeštskú autobusovú dopravu vo verejnem záujme na 92 linkách, z toho 5 je medzikrajských a SAD ŽILINA, a. s. prevádzkuje prímeštskú autobusovú dopravu vo verejnem záujme na 126 linkách a z toho 10 je medzikrajských. SAD LIORBUS, a. s., a SAD ŽILINA, a. s. prevádzkujú prímeštskú autobusovú dopravu na základe zmlúv o službách vo verejnem záujme. V týchto spoločnostiach má cca 40 %, teda minoritný, podiel Fond národného majetku.

Dopravcovia vo verejnom záujme obsluhujú autobusovou dopravou 313 obcí. SAD Žilina, a. s., zabezpečuje dopravnú obslužnosť v okresoch Žilina, Bytča, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Martin a Turčianske Teplice. SAD LIORBUS, a. s., zabezpečuje dopravnú obslužnosť v okresoch Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Námestovo, Ružomberok a Tvrdošín.

Objem výkonov prímestskej autobusovej dopravy vykonávanej na komerčnom základe tvorí cca 3,15 % výkonov vykonávaných vo verejnom záujme.

Služby vo verejnom záujme objednáva teda Žilinský samosprávny kraj u svojich 2 zmluvných dopravcov - SAD LIORBUS, a. s., a SAD ŽILINA, a. s., a uhrádza stratu z ich realizácie. Realizáciou služieb vo verejnom záujme zabezpečuje Žilinský samosprávny kraj dopravnú obslužnosť svojho územia, čím poskytuje občanom mobilitu do škôl, do zamestnania, k lekárovi, na úrady, za voľnočasovými aktivitami a za ostatnými potrebami (Príloha č. 7.12).

Prepravným dokladom v pravidelnej autobusovej doprave v Žilinskom samosprávnom kraji je cestovný lístok. Cestovný lístok možno kúpiť len ako jednorazový cestovný lístok a platí len na príslušný autobusový spoj, teda na príslušný autobus, v ktorom bol cestujúcim zakúpený.

Odbavovací systém cestujúcich v prímestskej autobusovej doprave používaný dopravcami vo verejnom záujme je elektronický systém spoločnosti EM-TEST, a.s. Systém umožňuje nastupovanie cestujúcich len prednými dverami autobusu, čím sa eliminuje možnosť, že si cestujúci nekúpi cestovný lístok. V prípade kúpy cestovného lístka môže cestujúci využiť možnosť hotovostného alebo bezhotovostného platobného styku. Bezhotovostný platobný styk je založený na jednorazovej kúpe bezkontaktnej čipovej karty – „dopravnej karty“, ktorá plní funkciu peňaženky. Platnosť čipovej karty je 5 rokov. Využitie čipovej karty predstavuje pre cestujúceho niekoľko výhod, a to: zľavnené cestovné, výhodu bezhotovostnej platby a skrátenie času vybavovania cestujúcich cestovnými lístkami. Keďže čipová karta funguje ako peňaženka, cestujúci môže na jednu čipovú kartu kúpiť aj viac cestových lístkov (napr. matka svojmu dieťaťu), samozrejme v závislosti na tom, na aký druh cestného lístka má nárok. Peniaze cestujúceho uložené na tejto karte sa cestujúcemu vždy automaticky prenášajú do ďalšieho dňa a mesiaca, až kým ich neminie na kúpu cestovných lístkov. Výhodou bezkontaktného systému odbavovania cestujúcich je aj rýchlosť komunikácie karty s elektronickým zariadením, a to cca 0,2s a dlhá životnosť karty, vydrží až 100 000 použití. Veľkou výhodou tohto odbavovacieho systému je tiež zabudovaný systém GPS, ktorý umožňuje automatické prepínanie tarifných pásiem podľa zastávok autobusového spoja, čo uľahčuje, zjednoduší a urýchľuje prácu vodiča autobusu.

Druhy cestovného platné v prímestskej autobusovej doprave Žilinského samosprávneho kraja pre dopravcov prevádzkujúcich služby vo verejnom záujme:

1. Obyčajné – občianske cestovné; obyčajné – občianske cestovné z dopravnej karty

2. Jednosmerné zľavnené cestovné:

- deti od 6. roku veku do dovŕšenia 15. roku veku
- žiaci a študenti v dennej forme štúdia do dovŕšenia 26. roku veku
- ľažko zdravotne postihnuté osoby, ktoré sú držiteľmi preukazov ŤZP

- sprievodcovia zdravotne ťažko postihnutej osoby, ktorá je držiteľom preukazu ŤZP-S
- rodičia cestujúci na návštevu zdravotne postihnutých detí, ktoré sú umiestnené v školských sociálnych alebo zdravotníckych zariadeniach na území Slovenskej republiky

Tento druh cestovného sa ešte člení na cestovné z dopravnej karty.

3. Dôchodcovské cestovné:

- jednosmerné osobitné cestovné pre prepravu občanov nad 70. rokov veku za každých aj začatých 25 km vo výške 0,35 EUR
- jednosmerné osobitné cestovné pre prepravu občanov vo veku 65 -70 rokov v sobotu, v nedeľu, vo sviatok a v deň pracovného pokoja, v pracovný deň od 16.00 hod. do 24.00 hod. za každých aj začatých 25 km vo výške 0,35 EUR

4. Symbolické osobitné cestovné - tzv. „evidenčné cestovné“:

- jednosmerné osobitné cestovné pre prepravu ťažko zdravotne postihnutých osôb, ktoré sú držiteľmi preukazov ŤZP-S za každých aj začatých 25 km vo výške 0,05 EUR
- jednosmerné osobitné cestovné pre prepravu dieťaťa do dovršenia 6. roku veku za každých aj začatých 25 km vo výške 0,05 EUR

5. Bezzplatná preprava:

- detský prázdný kočík
- invalidný vozík
- vodiaci pes

6. Zamestnanecké cestovné:

- zamestnanec dopravného podniku a jeho dieťa
- ostatní rodinní příslušníci zamestnanca dopravného podniku (vdovci, manželia, dôchodca)

Uvedené druhy cestovného platia v prímestskej autobusovej doprave Žilinského kraja len pre dopravcov vykonávajúcich služby vo verejném záujme.

Výška a druh cestovného platného pre dopravu vo verejném záujme sa v zmysle zákona 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov určuje na základe dohody a je súčasťou zmlúv o službách vo verejnem záujme. V zmysle tohto zákona je dopravca povinný tarifu zverejniť na svojom webovom sídle a zabezpečiť, aby sa aspoň základné údaje sprístupnili verejnosti v cestovnom poriadku, a ak je to možné, aj v priestoroch autobusovej stanice a v autobusoch, aby osádka autobusu a revízori boli schopní informovať cestujúcich o sadzbách a ostatných cenách pred začatím prepravy a počas nej.

Komerční dopravcovia stanovujú druh a výšku cestovného slobodne podľa vlastného uváženia. Cenotvorba a výška cien cestovného komerčných dopravcov nie je regulovaná žiadoucou legislatívou ani žiadoucou inštitúciou. V zmysle zákona 56/2012 Z. z. o cestnej doprave majú komerční dopravcovia len povinnosť predložiť tarifu spoločne s cenníkom cestovného pri žiadosti o dopravnú licenciu.

V zmysle zákona 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov je cestovný poriadok pravidelnej autobusovej dopravy Žilinského samosprávneho kraja vydávaný na obdobie jedného roka a vydáva sa vždy zo soboty na nedeľu, spravidla v druhý decembrový deň príslušného roka. Zmeny cestovného poriadku sa spravidla vykonávajú raz za polrok. Cestovný poriadok vydáva každý dopravca samostatne pre každý autobusovú linku. V prípade, že jednu autobusovú linku prevádzkujú dvaja alebo viacerí dopravcovia, zostavujú jeden spoločný cestovný poriadok. Okrem toho je možné v dopravnej licencii určiť alebo v zmluve o službách dohodnúť, že sa zostaví jeden cestovný poriadok aj vtedy, ak viacerí dopravcovia realizujú pravidelnú dopravu na viacerých autobusových linkách, ktoré sú sčasti spoločné alebo na seba nadväzujú, križujú sa alebo inak spolu súvisia. Cestovný poriadok a jeho zmeny schvaľuje v zmysle zákona 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov dopravný správny orgán, teda samosprávy kraj, a to na základe svojej územnej pôsobnosti. Ak cestovný poriadok upravuje trasu autobusovej linky a harmonogram spojov, ktoré sú súčasťou plánu dopravnej obslužnosti daného kraja alebo súčasťou jeho zmlúv o službách vo verejnem záujme, schvaľuje ho vrátane jeho zmien, aj tento samosprávny kraj ako objednávateľ.

Dopravcovia sú povinní zverejniť svoj cestovný poriadok vrátane jeho zmien v dostatočnom predstihu, najneskôr 10 dní pred začiatkom ich platnosti na svojom webovom sídle, na autobusových staniciach a zastávkach, prípadne iným vhodným spôsobom.

Zmluvní dopravcovia Žilinského samosprávneho kraja vydávajú knižné cestovné poriadky, do ktorých zahŕňajú aj ostatné linky komerčných dopravcov v rámci kraja, ale len v prípade, že im ich tito komerční dopravcovia poskytnú. Cestovné poriadky pravidelnej autobusovej dopravy schvaľované Žilinským samosprávnym krajom sú bezplatne prístupné v elektronickej forme na webovom sídle www.cp.sk a Žilinský samosprávny kraj je zodpovedný za pravdivosť údajov v nich uvedených.

Prehľad rozsahu výkonov objednaných Žilinským samosprávnym krajom u svojich zmluvných dopravcov - SAD LIORBUS, a. s., a SAD ŽILINA, a. s., a s nimi súvisiacich nákladov, tržieb, výšky úhrady straty z ich realizácie počtu prepravených osôb za obdobie rokov 2005 – 2013 uvádza **Tabuľka č. 1** v Prílohe č. 7.13. Z tabuľky vyplýva, že výška úhrady straty z realizácie služieb vo verejnem záujme v prímestskej autobusovej doprave v ŽK neustále rastie. Najväčší nárast bol v období 2008 – 2011. V rokoch 2012 a 2013 stúpla výška úhrady straty oproti roku 2011 len nepatrne. V roku 2013, oproti roku 2005, sa výška úhrady straty zdvojnásobila.

Jednou z príčin rastu úhrady straty je neustály pokles počtu prepravených cestujúcich. Medziročný pokles predstavu v priemere 5 % – 7 %. V roku 2013, oproti roku 2005, poklesol počet prepravených cestujúcich o 62 % (Príloha č. 7.13, Obr. 1).

Tržby sa pohybujú na porovnatellejnej úrovni, čo ovplyvnila skutočnosť, že v dôsledku nepriaznivého vývoja výšky úhrady straty bol Žilinský samosprávny kraj viackrát nútene zvýšiť výšku základného cestovného. Ekonomicky oprávnené náklady stúpli v rokoch 2013, oproti roku 2005, o 30 %. K nárastu nákladov došlo najmä z dôvodu nevyhnutej obnovy vozidlového parku, nárastu cien pohonných hmôt a z dôvodu zavedenia mýta. Na výšku nákladov mala rovnako vplyv aj výška inflácie. Enormný nárast výšky úhrady straty v roku 2013, oproti roku 2005 (Príloha č. 7.13, Obr. 2), bol spôsobený najmä poklesom cestujúcich.

Neustály nárast výšky úhrady straty značne zaťažuje rozpočet Žilinského samosprávneho kraja. V porovnaní s celkovým rozpočtom bežných výdavkov Žilinského samosprávneho kraja, uvedeného v **Tabuľke č. 2 (Príloha č.7.13)** možno konštatovať, že rozpočet Žilinského samosprávneho kraja sa od roku 2005 zvýšil o 38 %, ale bežné výdavky na úhradu straty zo služieb vo verejnem záujme sa zdvojnásobili. Zdrojmi financovania prímestskej autobusovej dopravy Žilinského samosprávneho kraja sú daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty, transfery a prijaté úvery. Tabuľka nám vyjadruje aj podiel výdavkov na úhradu straty z realizácie služieb vo verejnem záujme v prímestskej autobusovej doprave na celkových bežných výdavkov rozpočtu ŽSK v jednotlivých rokoch 2005 – 2013. Podiel výšky úhrady straty stúpol v roku 2013, oproti roku 2005, takmer o 3 %.

Prehľad počtu prepravených cestujúcich za obdobie rokov 2005 – 2013 v Žilinskom kraji podľa jednotlivých skupín cestovného je uvedený v **Tabuľke č. 3 Prílohy č. 7.13**. Z prehľadu uvedeného v spomínamej tabuľke a grafe umiestnenom pod tabuľkou je zrejmé, že najväčší pokles cestujúcich je v prípade cestujúcich, ktorí cestujú za obyčajné cestovné. V roku 2013 predstavoval tento pokles v porovnaní s rokom 2005 až 46,2 %. Značný pokles je vidieť i v prípade skupiny, žiacke a študentské cestovné, a to 28,9 %.

Z porovnania štruktúry cestujúcich v roku 2005 a v roku 2013, ktorý je graficky znázornený v **Prílohe č. 7.13, obrázky č. 3, 4 a 5**, môžeme vidieť, že v poslednom období sa štruktúra cestujúcich v prímestskej autobusovej doprave mení a z verejnej osobnej dopravy odchádzajú prevažne cestujúci, ktorí cestujú za plné základné cestovné, nezľavnené cestovné. V sektore verejnej osobnej dopravy ostávajú v Žilinskom kraji v súčasnosti už len žiaci, študenti, držitelia preukazu ČZP a preukazu ČZP-S, dôchodcovia a tí cestujúci, ktorí z finančných alebo iných dôvodov nemajú možnosť využiť individuálnu automobilovú dopravu.

Na základe uvedenej analýzy nemožno bez významnej podpory verejnej dopravy pozitívny vývoj prímestskej autobusovej dopravy v Žilinskom kraji predpokladať ani v budúcnosti, čo znázorňuje aj predpokladaná prognóza, uvedená v **Tabuľke č. 4 Prílohy č. 7.13 a graficky znázornená na Obrázku č. 6**. Prognóza vychádza z vývoja počtu cestujúcich v Žilinskom kraji za minulé obdobie a zohľadňuje predpokladaný vývoj populácie v Žilinskom kraji do roku 2020. Prognóza uvažuje v roku 2020, pri porovnaní s rokom 2013, s poklesom cestujúcich až 22,8 %. Samozrejme predpoklad vývoja počtu cestujúcich zohľadňuje stav, ktorý odzrkadľuje súčasnú situáciu a nedôjde k významnejšej podpore a rozvoju v oblasti zabezpečovania a realizácie výkonov vo verejnem záujme.

V prípade, že pokles cestujúcich bude pokračovať aj v budúcnosti, čo je bez väčšej podpory žiaľ veľmi pravdepodobné, povedie to k enormne narastajúcej strate, ktorú Žilinský samosprávny kraj nebude schopný zo svojho rozpočtu pokryť a bude nútený pristúpiť k rozsiahlej redukcii verejnej autobusovej dopravy. Takýto krok by mal negatívny dopad na rozvoj kraja, na jeho obyvateľov, na ich mobilitu, na životné prostredie, bezpečnosť a napokon na celé národné hospodárstvo.

Neustálym znižovaním rozsahu verejnej osobnej dopravy, kam patrí i prímestská autobusová doprava, a prudkým nárastom individuálnej automobilovej dopravy, dochádza k nárastu externých nákladov (externalít) - kongescie, hluk, znečisťovanie životného prostredia, dopravné nehody, čo má dopad na neustály rast nárokov na verejné financie. Z hľadiska možnosti rozpočtu Žilinského

samosprávneho kraja je enormne rastúca výška úhrady straty neudržateľná. Preto je potrebné tento nepriaznivý stav a predpokladaný vývoj verejnej autobusovej dopravy v Žilinskom kraji riešiť a hľadať zdroje a nástroje na jej zlepšenie a udržanie. Jedným z možných nástrojov ako tento negatívny stav a vývoj prímestskej autobusovej dopravy eliminovať je zvyšovanie jej kvality. V súčasnosti len veľmi ťažko dokáže prímestská autobusová doprava konkurovať individuálnej automobilovej doprave, a to najmä z hľadiska flexibility a variabilnosti a komfortu cestovania. Zákazníci sú stále viac vzdelenejší a náročnejší, čo súvisí aj so zmenou životného štýlu a so zvyšovaním životnej úrovne. V prípade zákazníkov verejnej osobnej dopravy treba zohľadniť tiež skutočnosť, že v súčasnosti sa oproti minulosti zmenil aj štýl práce a pracovnej doby v jednotlivých podnikoch a subjektoch súkromného aj verejného sektora. V súčasnosti je dĺžka pracovnej doby v podstate neobmedzená, mnohí pracujú „od rána do večera“ a trendom sa stáva „pružná pracovná doba“. Na trhu práce rastú rovnako zo strany zamestnávateľov nároky na flexibilitu a mobilitu zamestnancov. Navyše z dôvodu nedostatku pracovných príležitostí mnohí dochádzajú v súčasnosti do zamestnania na väčšie vzdialenosť alebo majú z dôvodu práce prechodný pobyt, a cestujú iba v pondelky a v piatky.

O neustále zvyšovanie kvality a komfortu prepravy cestujúcich sa Žilinský samosprávny kraj snaží aj pravidelnou obnovou vozidlového parku autobusovej dopravy, čím prispieva aj k zvyšovaniu bezpečnosti cestnej premávky a k ochrane životného prostredia. Z dôvodu zabezpečenia štandardu kvality vozidlového parku vyžaduje Žilinský samosprávny kraj, aby dopravné spoločnosti prevádzkujúce služby vo verejnem záujme, ale aj ostatní komerční dopravcovia nepoužívali pre prímestskú autobusovú dopravu, autobusy staršie ako 16 rokov.

SAD ŽILINA, a. s., prevádzkuje v súčasnosti 242 autobusov s priemerným vekom 4,95 roka a SAD LIORBUS, a. s., prevádzkuje 196 autobusov s priemerným vekom 5,39 roka.

Priemerný vek autobusov sa v roku 2013 oproti roku 2005 znížil takmer o polovicu ([Tabuľka č. 5](#), [Príloha č. 7.13](#)). Od roku 2006 do roku 2013 kúpili dopravné spoločnosti prevádzkujúce služby vo verejnem záujme spolu 308 nových autobusov ([Tabuľka č. 6](#), [Príloha č. 7.13](#)), ktoré vrátane vnútorného vybavenia predstavujú investície vo výške 48,5 mil. EUR. Ani jeden z novo zakúpených autobusov nie je nízkopodlažný. Obnovu vozidlového parku zahŕňajú dopravné spoločnosti ako ekonomicky oprávnenú nákladovú položku do kalkulácie úhrady straty.

Ďalším možným nástrojom zvýšenia kvality prímestskej autobusovej dopravy v Žilinskom kraji sa javí zavedenie integrovaného dopravného systému, a tým uľahčenie cestovania verejnou osobnou dopravou pre cestujúcich. Integrovaný dopravný systém je v súčasnosti považovaný za nástroj získania a udržania cestujúcich v systéme verejnej osobnej dopravy. S dobudovaním integrovaného dopravného systému sa uvažuje aj na území Žilinského kraja.

V súčasnosti sa realizuje projekt Integrovaného dopravného systému s názvom „Stratégia tvorby a budovania Integrovaného dopravného systému v ŽSK“, ktorý je financovaný z Regionálneho operačného programu. Tento dokument bude slúžiť Žilinskému samosprávnemu kraju ako strategický nástroj na zabezpečenie systému dopravnej obslužnosti verejnou osobnou dopravou, ktorý v čo najväčšej miere zohľadní potreby cestujúcej verejnosti. Dokument stanoví základné podmienky a opatrenia vzniku, realizácie a fungovania integrovaného dopravného systému v ŽK. Integrovaný

dopravný systém je systém dopravnej obsluhy územia verejnou dopravou, ktorý zahŕňa viac druhov dopravy a viacerých dopravcov, v ktorých sú cestujúci prepravovaní podľa spoločných prepravných a tarifných podmienok. Integrovaný systém dopravy predstavuje spôsob ako zosúladiť tarify, trasy a časové harmonogramy viacerých druhov dopravy tak, aby sa dosiahla vyššia kvalita prepravy cestujúcich a aby umožnil cestujúcim jednoducho, pohodlne a rýchlo cestovať v rámci väčších miest a prímestských oblastí. Ukončenie projektu sa predpokladá v novembri 2015. Následným krokom ŽSK by malo byť založenie spoločného koordinátora, ktorého prvoradou úlohou bude príprava a spustenie pilotného projektu v rámci prvej etapy IDS na trase Žilina – Čadca so zapojením MHD Žilina, prímestskej autobusovej dopravy a železničnej dopravy.

Mestská hromadná doprava

V Žilinskom kraji zohráva špecifickú úlohu MHD v meste Martin, ktorá obsluhuje aj vytaženú reláciu do Vrútok, kde sa nachádza železničná stanica na trati 180 Žilina – Košice. Mestskú hromadnú dopravu vo verejnom záujme v aglomerácii miest Martin, Vrútky a obcí Bystrička, Lipovec a Turčianske Kľačany zabezpečuje spoločnosť Slovenská autobusová doprava Žilina, a.s. Počet prevádzkovaných autobusov je 45, z toho nízkopodlažných je 39 (87%). V rámci mestskej hromadnej dopravy je prevádzkovaných 31 liniek, pričom 3 linky majú formu zmluvnej prepravy pracujúcich do zamestnania (TRIM LEADER, Volkswagen, ECCO), jedna linka je prevádzkovaná ako školská linka. Linky MHD zastavujú na cca 200 autobusových zastávkach, z toho na 152 autobusových zastávkach na území mesta Martin. Vzhľadom k dostupnosti na ostatné subsystémy verejnej dopravy hrá významnú úlohu v rámci mestskej hromadnej dopravy cestujúcich najmä autobusová stanica Vrútky. Tak, ako v prípade prímestskej dopravy, dochádza aj u mestskej hromadnej dopravy ku každoročnému poklesu počtu cestujúcich, čo je spôsobené viacerými faktormi. Pre zvýšenie atraktivity MHD je potrebné riešiť aj nedostatočné štandardy pri prestupovaní medzi dráhovou dopravou a ostatnými druhmi dopravy, pokračovať v zvyšovaní atraktivity, bezbariérovosti a bezpečnosti zastávok, zvyšovať podielu nízkopodlažného vozidlového parku so zvýšeným komfortom pre cestujúcich a minimalizovanými negatívnymi dopadmi na životné prostredie (emisie, hluk, spotreba, a pod.).

Verejná osobná doprava – MFO Žiliny

Mestská hromadná doprava v meste Žilina

Mestskú hromadnú dopravu v meste Žilina prevádzkuje jediný dopravca Dopravný podnik mesta Žiliny s.r.o., pričom ide o spoločnosť, ktorá je v 100% vlastníctve mesta Žilina.

Trolejbusová doprava tvorí v súčasnosti nosný systém MHD. Počet prepravených cestujúcich trolejbusovou dopravou tvorí z celkového počtu 70 %, pričom mesačne prepraví na 8 linkách v priemere 600 tisíc cestujúcich.

Mestská trolejbusová dráha je dvojstopá s menovitým napäťom 750 V. Trolejbusová dráha je rozdelená na 23 úsekov, ktoré sú napájané z 3 meniarní, v ktorých sa transformuje 22.000 V na 750 V.

Dĺžka dvojstopej troleje je 23,244 m, dĺžka jednostopej troleje je 42,988 m a dĺžka rozvinutej troleje je 89,496 m.

Autobusová doprava je doplnkovou dopravou MHD. Zabezpečuje prepravu najmä osôb z priľahlých mestských častí do centra Žiliny, kde je možnosť prestúpiť na trolejbusovú dopravu. Objemom kilometrov je takmer identická ako v prípade trolejbusovej dopravy. Objem prepravených cestujúcich tvorí z celkového počtu 30 %. Autobusová doprava je zabezpečovaná 10 linkami, z toho jedna linka zabezpečuje nočnú dopravu v meste Žilina. Na týchto linkách sa prepraví v priemere 240 tisíc cestujúcich za mesiac. Dĺžka siete autobusovej dopravy je 54,85 km.

Vedenie liniek MHD je koncipované na uvedených tézach:

1. priame spojenie sídlisk s centrom mesta
2. priame spojenie medzi jednotlivými sídliskami
3. spojenie sídlisk s nemocnicou
4. spojenie sídlisk so Žilinskou univerzitou a výberovými strednými školami
5. spojenie sídlisk s obchodnými centrami
6. spojenie sídlisk s priemyselnou zónou
7. spojenie priľahlých častí Žiliny s centrom mesta (*Železničná a autobusová stanica, historické centrum*)
8. spojenie centra mesta s priemyselnými zónami
9. pravidelný interval

Prvých 6 téz je zabezpečovaných trolejbusovými linkami č.1, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 16, ktorých dĺžka predstavuje 128,4 km. Tézy 7 a 8 sú zabezpečované autobusovými linkami č. 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31 a nočná linka č. 50 v dĺžke 232,8 km.

Na uvedených linkách v počte 950 spojov v pracovných dňoch je vypravovaných 30 trolejbusov a 32 autobusov, ktoré najazdia za deň 11 523 km. Počas víkendov a sviatkov je v prevádzke 15 trolejbusov a 9 autobusov, ktoré vykonajú 545 spojov a najazdia 6 203 km za deň.

Najdlhšia linka v jednom smere má 17,3 km, najkratšia 8,1 km. Celkový počet zastávok trolejbusových aj autobusových liniek je 234. Z tohto počtu je 37 zastávok využívaných aj autobusmi, ktoré zabezpečujú prímestskú dopravu. Trolejbusové linky MHD sú vedené v meste tak, že zabezpečujú spojenie centra mesta so všetkými husto obývanými časťami mesta, sídliskami – Vlčince, Solinky, Hliny a Hájik, ako aj so zónami, v ktorých sú situované veľké obchodné strediská a taktiež Žilinská univerzita. Autobusové linky MHD zabezpečujú predovšetkým spojenie centra mesta s okolitými mestskými časťami Považský Chlmec, Vranie, Brodno, Budatín, Zádubnie, Zástranie, Mojšová Lúčka, Rosinky, Trnové, Bytčica, Bánová, Strážov a Žilinská Lehota a s oblasťami sústredeného priemyslu v oblasti Kamennej a Priemyselnej ulice.

V roku 2014 bola spustená autobusová linka č. 67, ktorá spája všetky sídliská v meste Žilina s oddychovou, rekreačnou prímestskou zónou na Vodnom diele Žilina. Linka premáva až do katastra obce Mojš a plní tak dopravné spojenie v rámci mestskej funkčnej oblasti.

Cestujúcich Dopravného podniku mesta Žiliny, s. r. o., možno segmentovať:

- žiaci základných, stredných a vysokých škôl,
- pracujúci, ktorí za prácou dochádzajú zo sídlisk do centra mesta, priemyselných zón alebo do iných miest a obcí,
- dôchodcovia,
- turisti a návštevníci mesta a regiónu,
- cestujúci za účelom rekreácie a oddychu.

Dopravca vykonáva pravidelnú trolejbusovú a autobusovú dopravu podľa prepravného poriadku v súlade s dopravnými licenciami, pravidlami prevádzkovania dopravy na dráhe, tarifou MHD a so zmluvou o službách vo verejnom záujme, ktorá stanovuje rozsah dopravy, objednanej zo strany mesta Žilina ako objednávateľa.

Potvrdením o uzavretí zmluvy o preprave osôb a batožín a dokladom o zaplatení cestovného je označený cestovný lístok. Tarifná sadzba je výkonová v členení na základnú (neobmedzený počet po sebe idúcich zastávok v jednom spoji bez prestupu) a jednopásmová (do 5 ľubovoľných po sebe idúcich zastávok v jednom spoji bez prestupu). Cestovným dokladom je cestovný lístok.

Cestovné lístky sú:

- jednorazové (neprestupné a prestupné),
- predplatné na viac ciest (vo forme el. jázd na čipovej karte),
- elektronické s obmedzenou platnosťou vo forme SMS,
- turistické 24 hodinové,
- dovozné (za prepravu batožiny alebo zvieratá).

Cestovanie je možné aj s prestupom na jeden cestovný lístok, či už vo forme jednorazového lístka alebo vo forme elektronického cestovného lístka. Na regionálnej trati Žilina - Rajec je možné na základe dohody so železničným dopravcom - Železničnou spoločnosťou Slovensko, a. s., cestovanie aj s prestupom medzi vozidlami MHD a vlakmi. Cestovným dokladom je jednorazový prestupný cestovný lístok.

Vo vozidlovom parku Dopravného podniku sa nachádza 42 trolejbusov a 42 autobusov. Ako vyplýva z **Tabuľky č. 1 (Príloha č. 7.14)**, 10 trolejbusov (23,8 %) je nízkopodlažných, s modernou elektrickou výzbrojou. Priemerný vek trolejbusov k 31.12.2013 je 13 rokov. V budúcnosti bude nutné pokračovať v obnove trolejbusového parku a nové trolejbusy nasadiť prioritne na najvyťaženejších trolejbusových linkách (4, 14, 6 a 3 s intervalom 10 – 20 min). Dopravný podnik nedisponuje trolejbusmi s pomocným pohonom, čo má negatívny vplyv na cestujúcich pri výpadku trakčnej energie, resp. poruche na trakčnom vedení. Nie je tak možné ani zvýšiť využitie trolejbusovej siete, napríklad zachádzaním trolejbusových liniek do oblastí bez trolejového vedenia alebo prechádzaním cez ne.

Podľa **Tabuľky č. 2 (Príloha č. 7.14)**, Dopravný podnik prevádzkuje 42 dieselových autobusov s priemerným vekom takmer 11 rokov (údaj k 31.12.2013), z ktorých iba 9 (21,4 %) je nízkopodlažných.

Náklady na vozidlový kilometer trolejbusov a autobusov

Podľa **Tabuľky č. 3 (Príloha č. 7.14)**, v roku 2013 dosiahla spotreba trakčnej energie u trolejbusov 4 280 MWh a náklady na vozidlový kilometr trolejbusov predstavujú v roku 2013 2,65 €.

Priemerná ročná spotreba trakčnej energie je u trolejbusov 4 267 MWh/rok. V oblasti úspor energie existuje potenciál na zmenu použitej technológie v meniarňach napäťia (výmena technológie tyristorovej za diódovú), ktorá by umožnila väčšie využitie rekuperovanej energie. Spotrebu trakčnej energie by znížilo aj uskladnenie rekuperovanej energie v superkapacitoroch a jej následné opäťovné využitie.

V roku 2013 dosiahla spotreba pohonných hmôt u autobusov 556 tis. litrov (**Tabuľka č. 4, Príloha č. 7.14**). Náklady na vozidlový kilometr autobusov v roku 2013 predstavujú 1,76 €.

Mestská hromadná doprava taktiež zápasí s každoročným poklesom prepravených osôb. Z **Tabuľiek č. 5 a 6 (Príloha č. 7.14)** a z **Obrázku č. 1** pod tabuľkami vyplýva, že počty prepravených osôb v období rokov 2005 až 2013 klesali, pričom celkovo za sledované obdobie došlo k poklesu prepravených osôb o viac ako 6 miliónov. Úbytok cestujúcich v súčasnom období už nie je taký dramatický ako v predchádzajúcich obdobiah, ale odliv cestujúcich na individuálnu automobilovú dopravu stále pretrváva. Prevádzka mestskej hromadnej dopravy v meste funguje stále bez výraznejších obmedzení na štandardnej úrovni aj napriek nepriaznivej ekonomickej situácii.

Od roku 1996 sa podnik orientuje na postupné zavádzanie informačných systémov v MHD. Ako prvé mesto na Slovensku malo vo všetkých vozidlách v prevádzke informačný systém, ktorý pozostáva z palubného počítača, elektronických označovačov, elektronických smerových tabuľ a akustických hlásičov na oznamovanie zastávok v interéri vozidla pre potreby nevidiacich a slabozrakých. Údaje získané z tohto informačného systému umožňujú využiť dopravné, technické a ekonomicke kritériá prevádzky mestskej hromadnej dopravy. Taktiež sú základom pre optimalizáciu dopravy. Prepojenie informačného systému s trunkingovou digitálnou sieťou na prenos hlasu a dát umožňuje lokalizať polohu vozidiel v meste počas ich prevádzky, toto je však zatiaľ možné len na trolejbusových linkách. Dispečing DPMŽ má možnosť zobraziť si aktuálnu polohu vozidla, a to jednak geografickú ako aj časovú (porovnanie s plánovaným grafikonom).

Chýba zariadenie na obojstranný prenos dát z vozidla na dispečing a naopak, následne k cestujúcemu na zastávku, do iného vozidla, do prestupných terminálov iných dopráv, na internet, do mobilu, resp. prenos údajov z internetového predaja cestovných lístkov priamo do vozidla. Zastaraný systém akustického hlásenia vozidiel (zariadenia pochádzajú z rokov 1996 – 1998) neumožňuje prehrávať hlásenia s výším vzorkovacím kmitočtom z dôvodu limitovanej veľkosti pamäte akustického hlásiča. Zariadenia na hlásenia čísla a smeru linky pre nevidiacich a slabozrakých absentujú úplne.

Získané online informácie sa následne používajú aj na štyroch zastávkových informačných paneloch. Uvedený systém je však značne limitovaný, pretože kapacita riadiaceho kanálu je v súčasnosti využitá na 93 %, nie je možné odosielanie dátového paketu aj hlasovej konverzácie v tom istom momente.

Interval odosielania údajov o aktuálnej polohe je 60 sekúnd, pričom hustejší interval by spôsobil nefunkčnosť hlasových prenosov, resp. riadiaci kanál by nezvládol také množstvo úloh „vo fronte“. DPMŽ definoval ako požadovaný interval odosielania informácie o aktuálnej polohe na najviac 30 sekúnd. V mimoriadnych situáciach sa využíva hlasová konverzácia prakticky stále a vtedy nedochádza k odosielaniu dát a tým pádom k správnej a presnej lokalizácii vozidiel. Poloha sa odvíja od prejdenej vzdialenosť od začiatku spoja a nie od GPS súradníc, takže v prípade mimoriadnej situácie a presne vozidiel mimo plánovaných trás stratí dispečer informáciu, kde sa ktoré vozidlo nachádza. Podobne v takomto prípade nedochádza ani k prenosu dát na zastávkové informačné panely. Napokon, vzhľadom na vyťaženosť dátového kanála nie je možné v jestvujúcom stave rozšíriť systém aj na autobusovú dopravu.

V súčasnosti nie je zabezpečená kompatibilita s novými kartami vydávanými Žilinskou univerzitou, Železničnou spoločnosťou Slovensko, a. s. a regionálnym autobusovým dopravcom, pretože čítacie zariadenia sú schopné čítať iba karty typu Mifare Classic (Standard). Vo vybavení vozidiel chýbajú automatické sčítacie zariadenia nastupujúcich a vystupujúcich cestujúcich, ktoré by poskytli presné informácie o využití vozidiel na lepšie plánovanie potrieb cestujúcich.

Infraštruktúra trolejbusových tratí je zastaraná – súčasné prvky trate ako napr. výhybky, úsekové izolátory, zjazdové výhybky a kríženia majú predpísanú rýchlosť prejazdu 15 km/h, čo spôsobuje brzdenie dopravy trolejbusmi a ich znevýhodňovanie aj oproti autobusom. Trolejové výhybky nie sú automaticky stavané.

V sieti trolejbusových tratí identifikoval Dopravný podnik viacero úzkych miest. Chýbajúce prepojenie medzi ulicami Pod hájom a Alexandra Rudnaya v dĺžke cca 400 m spôsobuje zraniteľnosť trolejbusovej dopravy v prípade poruchy, resp. inej výluky na sídlisku Solinky. Vyššie využitie trolejbusovej dopravy a rovnako zníženie zraniteľnosti by umožnilo prepojenie medzi ulicami „Hurbanova – Legionárska – Veľká okružná – Hálkova“, resp. ďalej „Hálkova – Veľká okružná – Komenského“ v celkovej dĺžke cca 1000 m. Nevybudované prepojenie medzi ulicami „Kvačalova – Stodolova“ v dĺžke cca 1500 m spôsobuje zraniteľnosť trolejbusovej trasy na sídlisko Hájik, predlžuje cestovný čas na uvedené sídlisko a generuje neproduktívne výkony pri výjazdoch a dojazdoch trolejbusov z/do vozovne vo výške 2,6 km na jednu jazdu.

Dopravný podnik zrealizoval v roku 2012 dôležitú investíciu, ktorá sa týkala obnovy časti vozidlového parku. Podnik zakúpil 10 ks nových trolejbusov. Týmto krokom sa trolejbusová doprava v Žiline skvalitnila a pre cestujúcich zatraktívnila. Nakoľko ide o celozrkopodlažné trolejbusy, začal sa proces, ktorý postupne mestskú trolejbusovú dopravu priblíži k štandardom, ktoré sú pre ostatné európske mestá samozrejmosťou.

Po dobudovaní úsekov diaľnic D1 a D3 v okolí Žiliny predpokladáme utlmenie najmä tranzitnej dopravy na komunikáciách, po ktorých aj v súčasnosti premávajú linky MHD. Tieto komunikácie sa stanú pre vozidlá MHD rýchlejšie prejazdné a je teda predpoklad, že jazdné časy na linkách budú môcť byť v niektorých úsekoch skrátené. Aj týmto krokom by sa celkový čas prepravy cestujúcich skrátil, čo by mohlo mať pozitívny vplyv na rozhodovanie sa o využití MHD na cestovanie v mestskej aglomerácii. Celkový čas prepravy, ktorý tvorí čas čakania a čas jazdy, je rozhodujúcim faktorom pri rozhodovaní o využití konkrétneho druhu dopravy a taktiež pri hodnotení kvality daného druhu dopravy.

Statická doprava v meste Žilina

Neustály nárast motorizácie obyvateľstva a tým aj zvyšujúci sa dopytu po parkovacích miestach spôsobuje rozsiahle problémy v mestách a najmä na ich sídliskách. V meste Žilina na základe monitoringu parkovacích kapacít v rezidenčných zónach neustále narastá kapacitná nedostatočnosť. S tým sú spojené rôzne problémy ako napr. časovo náročné hľadanie voľného parkovacieho miesta, dopravné nehody, obmedzenia, devastácia zelene a okolia a nerešpektovanie dopravného značenia a legislatívy. Mesto Žilina bojuje s týmito problémami už dlhší čas a po nedávnom procese rozširovania parkovacích kapacít na povrchu je potrebné prejsť na inú formu rozširovania parkovacích kapacít v záujme ochrany verejnej zelene.

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Verejná osobná doprava	Dobrá dostupnosť VOD vrátane prepojenia v pohraničných oblastiach s ČR a PL – výhodná územná dostupnosť, výhodné situovanie zastávok a staníc v blízkosti obydlí cestujúcich – možnosť prepravy cestujúcich „z domu – do domu“, široká sieť autobusových liniek, široká ponuka autobusových spojov, široká sieť autobusových zastávok a staníc. Dobrý stav autobusového parku - priemerný vek autobusov prímestskej autobusovej dopravy v ŽSK dosahuje v súčasnosti okolo 5 rokov. Existencia „Žilinského regionálneho integrovaného dopravného systému na prepravnej relácii Žilina – Rajec (integrácia železničnej dopravy a MHD v Žiline).	Nízka miera konkurencieschopnosti voči individuálnej automobilovej doprave. Neustály úbytok cestujúcich a odliv cestujúcich s plným (nezľavneným) cestovným. Meškanie spojov z dôvodu obmedzenej kapacity v niektorých úsekoch cestnej siete. Absencia nízkopodlažných autobusov. Absencia harmonizácie a integrácie jednotlivých druhov verejnej osobnej dopravy vrátane individuálnej a ekologickej dopravy a absencia prestupných terminálov medzi jednotlivými druhmi dopravy. Absencia komunikačného a oznamovacieho systému medzi jednotlivými systémami VOD. Nízka úroveň zastávok a staníc VOD. Nízky rozsah doplnkových služieb

		VOD, najmä v prímestskej autobusovej doprave - preprava lyží, bicyklov, internetové pripojenie, obmedzená možnosť prepravy kočíkov a matiek s deťmi. Absencia infraštruktúry – chýbajúce parkoviská pre osobné vozidlá a taxíky a odstavné plochy pre bicykle a motocykle, úschovne batožín v blízkosti zastávok a staníc verejnej osobnej dopravy. Absencia samostatnej infraštruktúry VOD a absencia inteligentných dopravných systémov s preferenciou VOD. Chýbajúce online informácie pre cestujúcich (<i>web, mobil, zastávky, prestupné uzly</i>) a pre dispečerské riadenie. Nedostatočná frekvencia spojov.
UMR	Rozsiahla sieť infraštruktúry pre trolejbusovú mestskú hromadnú dopravu, čo vytvára možnosť rozsiahlej siete trolejbusových liniek. Všetky väčšie obytné sídla, centrum mesta, centrá vzdelávania a zdravotníctva majú možnosť využívať ekologickú trolejbusovú dopravu, dostatočná periodita spojov (15 – 20 minút). Existencia oznamovacieho systému v interiéri vozidiel MHD, vrátane akustiky pre nevidiacich a slabozrakých. Vypracované strategické dokumenty (Príloha č. 1.1).	Zlý stavebno-technický stav mnohých zastávok MHD. Trolejbusová infraštruktúra zastaraná (trakčné vedenie a technológia meniarní), čím je obmedzovaná prevádzková rýchlosť trolejbusov, Nedostatočná frekvencia spojov na niektorých linkách MHD Chýba podmienená dynamická preferencia MHD na svetelné riadených križovatkách Zastaraný vozidlový park MHD, priemerný vek je 12 rokov. Nízky podiel nízkopodlažných vozidiel.

UMR		Chýba prepojenie na železničnú a prímestskú autobusovú dopravu – prestupné uzly/terminály, spoločné tarifné a informačno-technologické riešenia. Chýbajúce online informácie pre cestujúcich (web, mobil, zastávky, prestupné uzly) a pre dispečerské riadenie. Nedostatok parkovacích miest.
<i>Verejná osobná doprava</i>	Príležitosti Zvyšovanie kvality VOD aj s ohľadom na cestujúcich s obmedzenou mobilitou a sluchovo a zrakovo postihnutých cestujúcich Budovanie koordinovaného a nadväzného systému verejnej osobnej dopravy s prepojením na individuálnu automobilovú dopravu a ekologickú dopravu a zavádzanie doplnkových služieb vo verejnej osobnej doprave. Nižší podiel na externalitách voči individuálnej automobilovej doprave, nižšie kongescie, menší obsah emisií v ovzduší, a to aj vďaka využívaniu ekologických vozidiel, nižší hluk, vyššia bezpečnosť prepravy. Zlepšenie komunikácie a skvalitnenie informačného a oznamovacieho systému VOD, vrátane zabezpečenia kompatibility týchto systémov. Budovanie integrovaných dopravných systémov Budovanie prestupných terminálov VOD vrátane potrebnej	Ohrozenia Neustály pokles cestujúcich VOD a nárast výšky úhrady straty z realizácie služieb vo verejnom záujme. Dopady fiškálnej, dopravnej a sociálnej politiky štátu v neprospech VOD a dopady finančnej krízy - enormný nárast nákladov VOD dôsledkom inflácie, dôsledkom zavedenia mýta, zvyšovanie nezamestnanosti, nízke investičné a prevádzkové náklady osobných automobilov Nedostatok verejných zdrojov na financovanie služieb vo verejnom záujme.

	infraštruktúry. Zlepšenie súčasného stavu dopravnej siete, najmä regionálnej - ciest II. a III. triedy. Eliminácia kongescií - eliminácia kolíznych bodov a úzkych miest v dopravnej sieti. Budovanie alebo vymedzenie cestnej siete osobitne pre VOD a budovanie inteligentných dopravných systémov s preferenciou VOD, zavádzanie nízkouhlíkových foriem dopravy a využívanie alternatívnych zdrojov energie, prepojenie verejnej osobnej dopravy s ostatnými ekologickými prepravnými systémami	
Verejná osobná doprava	Využívanie ekologických dopravných prostriedkov, s čo najmenším dopadom na životné prostredie, napr. hybridné a elektrické autobusy Podpora VOD prostredníctvom daňového systému, legislatívy, internalizácie externých nákladov, zavedením emisných kvót, spoplatnením tvorby emisií. Obmedzovanie parkovania v mestách, budovanie záchytných parkovísk na okrajoch miest, určenie emisných zón v mestách a stanovovanie poplatkov za ich používanie. Zavedenie integrovaného dopravného systému do praxe	

UMR	Pravidelná obnova vozidlového parku vrátane ekologických a bezbariérových vozidiel. Obmedzovanie parkovania v mestách, budovanie záchytných parkovísk na okrajoch miest, určenie emisných zón v mestách a stanovovanie poplatkov za ich používanie. Zavádzanie nízkouhlíkových foriem dopravy a využívanie alternatívnych zdrojov energie. Budovanie koordinovaného a nadväzného systému verejnej osobnej dopravy. Budovanie parkovacích miest v záchytných zónach.	Dopady fiškálnej, dopravnej a sociálnej politiky štátu v neprospech MHD a zmena legislatívy v neprospech MHD. Nedostatok verejných zdrojov na financovanie služieb vo verejnom záujme a nedostatok verejných zdrojov na skvalitňovanie MHD a obnovu vozidlového parku. Nezáujem o novovybudované parkovacie zóny.

Nemotorová doprava (cyklistická doprava)

Žilinský samosprávny kraj má v rámci Slovenska v oblasti cyklodopravy významnú pozíciu. V rámci cyklodopravy sa v ňom nachádzajú rádovo desiatky kilometrov mestských cyklochodníkov a cyklotrás, využívaných najmä v dochádzke do práce a cyklodoprave v rámci mesta a jeho najbližšieho okolia. Tie však tvoria len asi 1 % z celkovej dĺžky cyklotrás v rámci celého kraja. Predstavujú segregované cestičky, úplne oddelené od automobilovej dopravy, teda mimo trás ciest a miestnych komunikácií a sú spoločné pre cyklistov aj chodcov. Do súboru cyklodopravy patrí aj 2344,7 km značených cyklotrás, ktoré slúžia či už na dochádzku do práce, presun na bicykli medzi sídlami, alebo na turistiku a rekreáciu. Z týchto cyklotrás je vedených 59,4 km (2,53%) po cestách I. triedy; 158,8 km (6,77%) po cestách II. triedy; 636,6 km (27,15%) po cestách III. triedy; 48,9 km (2,09%) je samostatným cyklochodníkom; 9,0 km (0,38%) ide po hrádzach riek, 817 km (34,84%) po lesných cestách a 615,0 km (26,23%) po ostatných komunikáciách (miestne komunikácie, polné cesty a pod.).

V súčasnom členení sa v kraji nachádza malý súbor cyklotrás určených výlučne na dochádzku do práce a za nákupmi situovaných prevažne v mestách, malý súbor samostatných segregovaných cyklotrás s kombinovanou funkciou – na dochádzku do práce a na turistiku, pomerne veľký súbor cyklotrás znova s kombinovanou funkciou - na dochádzku do práce a na turistiku lokalizovaný na cestách I., II., III. triedy a miestnych komunikáciách a pomerne veľký súbor cyklotrás s výlučne turistickou funkciou, lokalizovaný väčšinou na lesných a polných cestách. V rámci existujúcej cestnej siete sa dá bicyklovať skoro v celom kraji, ale máme tu aj celoslovenský precedens – miesto, kde neexistuje cyklodopravný koridor a teda ani cyklodopravné prepojenie. Jedná sa o úsek cesty I/18,

ktorá spája Horné Považie s Turcom, kde v súčasnosti vzhľadom na jej dopravné riešenie neexistuje cyklodopravné prepojenie (nie je možná ani jazda na bicykli). Nedostatkom je aj slabá vzájomná integrácia cyklodopravných trás navzájom, lepšia je už v sieti cykloturistických trás.

Po prijatí národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR sa stanovila výzia dosiahnutia 10% podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce. V súčasnosti v našom kraji sú známe východiskové údaje tohto ukazovateľa v meste Martin a Žilina. Podľa údajov získaných vo VÚD Žilina, na základe dopravno-sociologického prieskumu v meste Martin v roku 2008 predstavoval bicykel 8% podiel na deľbe prepravnej práce. Prieskum bol uskutočnený v mestskej časti Zátorčie na vzorke 152 obyvateľov. V závere roka 2014 sa vyhodnocoval prieskum, ktorý spracovávala Stavebná fakulta Žilinskej univerzity, Katedra cestného stavitelstva. V Martine zaznamenali 7% podiel cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce.

Na základe dopravno-sociologického prieskumu v meste Žilina v roku 2012 sa zistilo, že bicykel predstavoval 6,78% podiel na deľbe prepravnej práce. Prieskum bol uskutočnený v 1067 domácnostach, bolo v ňom oslovených 2951 ľudí pri celkovom počte cest 5887. Priemerná hybnosť bola 1,99 cest za deň. Ostatné podiely na dopravnej práci boli nasledovné: pešia doprava 31,36%, individuálna automobilová doprava 36,91%, verejná osobná doprava 22,93%, doprava na motorke a mopedoch 0,17%.

V ostatných mestách kraja sa pohybuje kvalifikovaný odhad podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce na úrovni 1 – 4 %.

V súčasnosti v rámci kraja neexistuje centrálna databáza mestských cyklotrás. Podrobnejšiu analýzu robil VÚD Žilina iba v mestách Martin a Žilina, ich výsledkom bol pasport mestských cyklotrás a cyklistickej siete v mestách Martin a Žilina. Prehľadné tabuľky pre mestá Martin a Žilina sú uvedené v Prílohe č. 7.15 (mesto Martin - Tabuľky č. 1 a 2, mesto Žilina – Tabuľka č. 3).

Mestské cyklotrasy sú dnes už súčasťou skoro každého mesta v rámci kraja.

V Liptovskom Mikuláši bol v rokoch 2012 - 2014 v rámci plánovanej cyklotrasy Smrečany – Liptovský Mikuláš – Liptovský Trnovec (predpokladaná dĺžka 19 526 m) zrealizovaný úsek v dĺžke 4300 m. Jedná sa o samostatný cyklochodník s úsekmi so spoločným zmiešaným a oddeleným pohybom chodcov. Šírkové usporiadanie má 2 x 1,0 – 1,5 m. Náklad investície bol 670 000 €. Ďalší cyklochodník sa nachádza pozdĺž cesty č. I/18, má dĺžku 2500 m. Jedná sa o vyhradený jazdný pruh pozdĺž tejto cesty v šírkovom usporiadanií 2 x 1,25 m.

V Liptovskom Hrádku sa zrealizoval v roku 2013 Severný mestský okruh v dĺžke 3160 m. Jedná sa o neoddelený cyklopriuh v telese cesty. V roku 2014 sa zrealizoval Južný mestský okruh a mestská časť Dovalovo v celkovej dĺžke 7100 m. Znovu sa jednalo o neoddelený cyklopriuh v telese cesty.

Mesto Dolný Kubín nemá v súčasnosti mestské cyklotrasy, hoci na tento účel sa používajú v súčasnosti 3 úseky vyasfaltovaných peších chodníkov. Tie sa môžu modernizovať alebo zaradiť do

budúcich cyklochodníkov. V Kuzmíne sa jedná o 1743 metrov dlhý a 3 metre široký chodník, ktorý je možné prepojiť s Nábrežím Oravy. Na Nábreží Oravy je 450 m dlhý a 3 metre široký chodník, za ktorým je absentujúca časť a chodník pokračuje ďalej v dĺžke 50 m a šírke 2 metre. Tretím je spoločný chodník pre peších a cyklistov na pešej kolonáde. Má dĺžku 900 m a šírku 3 metre. Vedie od mosta pri ceste č. I/70 pozdĺž rieky Orava, pokračuje cez lávku k futbalovému ihrisku a ďalej k visutej lávke smerujúcej k zimnému štadiónu.

V meste Trstená sa v termíne 02/2014 – 09/2015 realizuje samostatný cyklochodník v rámci Historicko - kultúrno – prírodnej cesty Okolo Tatier. Jeho dĺžka je 3507,31 m, má šírku 2,5 metra a súčasná prestavanosť (marec 2015) činí 94 676,24 €.

Mesto Krásno nad Kysucou je východiskom novo vybudovanej Bystrickej cyklomagistrály – (Krásno nad Kysucou – Nová Bystrica) - samostatného cyklochodníka v celovej dĺžke 25 000 metrov a šírkovom usporiadani 2,3 metra. Náklady na stavbu cyklochodníka boli 3 208 000 €.

Súbor mestských cyklotrás , či už v dlhších alebo krátkych úsekok je aj v mestách Ružomberok, Čadca, Turzovka, Námestovo, Rajec, Rajecké Teplice, Turčianske Teplice.

Mestské cyklotrasy zatiaľ nemajú mestá Bytča, Kysucké Nové Mesto a Rajecké Teplice.

V systéme integrovanej ďalšej dopravy pre cyklodopravu najvýznamnejšia železničná doprava. Tá hrá kľúčovú úlohu v linii železničnej trate č. 180 (Bratislava) - Bytča – Žilina – Vrútky – Kraľovany – Ružomberok – Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok – (Košice), so systémom železničných staníc v mestách (rýchlikové stanice, stanice osobných vlakov) i obciach (stanice osobných vlakov). Na túto trať nadvážujú lokálne železničné trate č. 126 Žilina – Rajec, č. 127 Žilina – Čadca – Svŕčinovec, č. 128 Čadca – Makov, č. 129 Čadca – Skalité Serafínov – Zwardoň, 170 Vrútky – Martin – (Zvolen), č. 181 Kraľovany – Trstená. Z hľadiska integrácie majú železničné stanice aj potenciál byť miestami pre budovanie parkovísk a úschovní bicyklov, systémov Bike and Ride, dobíjacích staníc pre elektrobicykle, umiestňovanie stojanov pre bicykle a vývesných orientačných máp. Ani jedna z vyššie uvedených tratí však nie je schopná v súčasnosti poskytnúť prepravnú kapacitu pre bicykle v alternatíve samostatného cyklochodníka, sú však dôležitou súčasťou integrovanej verejnej dopravy.

Osobitné miesto zastávajú zachované zvyšky – telesá Považskej lesnej železnice (bývalá trať č. 950), trate Ružomberok – Korytnica (bývalá trať č. 970) a trate Ľubochňa – Močidlo (bývalá trať č. 971). Na telese bývalej trate lesnej železnice v Bystrickej doline v úseku Krásno nad Kysucou – Nová Bystrica bol v roku 2012 vybudovaný cyklistický chodník v dĺžke 25 km.

Ďalším posilnením integrovanej dopravy k cyklodoprave je prepojenie na autobusovú dopravu, s dôrazom na autobusové stanice. Tie sa nachádzajú vo všetkých mestách v kraji. Osobitý význam majú stanice v Žiline a vo Vrútkach. Z hľadiska integrácie majú autobusové stanice aj potenciál byť miestami pre budovanie parkovísk a úschovní bicyklov, systémov Bike and Ride, dobíjacích staníc pre elektrobicykle, umiestňovanie stojanov pre bicykle a vývesných orientačných máp. K posilneniu integrácie cyklodopravy s autobusovou dopravou prispievajú aj cyklobusy na Liptove a novozriadené cyklobusy na trasách Žilina – Nová Bystrica a Žilina – Terchová.

Významným príspevkom k posilneniu a integrácie v cyklodoprave je aj vytvorenie podmienok pre používanie elektrobicyklov – vybudovaní siete cyklotrás a doplnkovej infraštruktúry – hlavne dobíjacích staníc pre elektrobicykle.

Z hľadiska zamestnanosti v rámci Žilinského samosprávneho kraja maximum pracovných miest generuje krajské mesto Žilina a najväčší zamestnávateľ v rámci kraja – spoločnosť KIA Motors Slovakia s.r.o., so sídlom v Tepličke nad Váhom. V závere roka 2014 spoločnosť zamestnávala 3721 občanov Slovenska. Pri spracovaní analýzy štruktúry zamestnancov (podľa okresov) sa vytvoria 3 základné koridory, kadiaľ sa pri vytvorení priaznivých podmienok pre cyklodopravu môže umožniť zásadná dochádzka do práce do spoločnosti KIA na bicykli. Z okresu Žilina dochádza do práce 1045 zamestnancov, čo činí 28,1% z celkového počtu zamestnancov. Na druhom mieste je okres Martin, z ktorého dochádza do práce 860 zamestnancov, čo činí 23,1% z celkového počtu zamestnancov, na treťom je okres Čadca, odkiaľ dochádza do práce 621 zamestnancov, čo činí 16,7% z celkového počtu zamestnancov. Na štvrtom je okres Kysucké Nové Mesto, odkiaľ dochádza do práce 326 zamestnancov, čo činí 8,8% z celkového počtu zamestnancov.

Sumárne sa jedná o 3 potencionálne cyklodopravné koridory, ktoré z hľadiska požiadaviek IROP spĺňajú požiadavky programu, aby cyklodopravná trasa za účelom dochádzky do práce splňala minimálne 300 pracovných miest. Prvým je koridor zo Žiliny – v líniu rieky Váh. Druhým je koridor spájajúci Turiec s Horným Považím, znova v líniu rieky Váh. Ak uvažujeme i o krajskom meste Žilina, počet potencionálnych migrantov pri dochádzke do práce na bicykli z Vrútok - Martina do Žiliny sa ešte značne znásobí. Tretí koridor vedie v líniu riek Kysuca a Váh od Čadce cez Kysucké Nové Mesto do Žiliny a ďalej do Tepličky. Pri ňom sa znova znásobí ukazovateľ možne na bicykli dochádzajúcich do práce, kde ku spoločnosti KIA pripočítame aj pracovné miesta a príležitosti v krajskom meste Žilina. Ku krajskému mestu sa potom dopĺňajú ako klúčové cyklokoridory dolina Rajčianky a dolina Váhu v smere od Bytče.

Všeobecne však možno skonštatovať, že z hľadiska zamestnanosti poskytujú všetky mestá v rámci Žilinského kraja, v členení KURS 1.-5. úrovne, dostatok pracovných miest, presahujúcich kritérium 300. Pri všetkých sa znova jedná o hlavné koridory situované popri riebach, či už Váh medzi Ružomberkom – Liptovským Mikulášom a Liptovským Hrádkom, alebo rieky Kysuca, Orava, Turiec, Rajčianka a Revúca v príslušnom regióne, kde ležia dotknuté mestá.

Záverom možno skonštatovať, že logicky previazaný systém cyklotrás univerzálneho charakteru, ktorý by vyhovoval potrebám dopravnej obsluhy územia cyklistickou dopravou a zároveň umožňoval prístup turistov do turistických destinácií v súčasnosti v Žilinskom kraji je vybudovaný iba v malej miere. Cyklotrasy vedené v údolí riek Váh, Orava, Kysuca, Rajčianka, Turiec a Revúca majú v súčasnosti, s výnimkou krátkych úsekov, charakter turistického využitia. Pri ich modernizácii a investičných aktivitách však úseky ležiace v bezprostrednej blízkosti miest sa môžu prebudovať na kvalitné cyklodopravné trasy. Súbor cyklotrás nachádzajúci sa priamo v prírodnom prostredí má výlučne cykloturistický charakter.

Cyklotrasy, aj keď sú umiestnené v spádových územiach miest, sú poväčšine situované v jazdných pruhoch pre automobilovú dopravu a konštrukcia ich prepojení je podriadená buď pohybu cyklistu ako účastníka cestnej premávky, alebo cykloturistickým kritériám.

Cykloturistické trasy umiestnené v jazdných pruhoch pre automobilovú dopravu sú zvlášť problematické, ak sa nachádzajú na dopravne nebezpečných cestách. Ide hlavne o cesty, ktorých šírkové usporiadanie, smerové a pozdĺžne vedenie je vzhľadom k významu cesty, intenzite dopravy a k podielu ťažkej automobilovej dopravy nevyhovujúce.

Súčasný stav cyklistickej dopravy v Žilinskom kraji možno charakterizať na jednej strane malým rozsahom cyklistickej dopravnej infraštruktúry – počtom a kilometrami vybudovaných cyklopruhov, cestičiek pre cyklistov alebo cyklochodníkov, ale na druhej strane veľkým záujmom cyklistov o cyklodopravu. Na území kraja sa v budúcnosti uvažuje s vybudovaním ďalších kilometrov nových samostatných cyklochodníkov a cyklotrás. Z toho vyplýva, že potenciál pre cyklodopravu je veľký. Existujúce cyklotrasy v mestách tvoria základ nemotorovej dopravy miest – dochádzanie za prácou, za vzdelením. Preto je nevyhnutné spájať existujúce cyklotrasy v mestách a vytvárať efektívnu cyklosiet – spojnicu centra mesta s mestskými časťami a funkčnými oblasťami.

V rámci kraja je dôležité, že vo februári 2014 bola spracovaná a schválená cyklostratégia Žilinského samosprávneho kraja pod názvom „Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja“. Výsledkom je návrh kostrovej siete cyklotrás na území kraja, ktorá bola vytvorená na základe funkcie cyklotrás. V podstate účel jazdy na bicykli bol v tejto stratégii rozdelený do dvoch základných skupín:

- pravidelné jazdy do práce a školy, ich kombinácia s ostatnou verejnou dopravou
- nepravidelné jazdy za účelom dosiahnutia zariadení vybavenosti, z ktorých je v cyklistickej doprave dominantný cykloturistický, športový a rekreačný aspekt.

Už v tomto členení stratégia prináša v prvej skupine základné koridory pre budúce cyklodopravné projekty priamo spadajúce do podpory v rámci IROP.

Nemotorová doprava (cyklistická doprava) – MFO Žiliny

Cyklistické komunikácie mesta Žilina sa začali budovať po roku 2000, avšak v súčasnosti netvoria ucelenú dopravnú sieť. Pozitívom je existencia samostatne vedených a vo viacerých prípadoch od vozovky a chodníkov pre peších oddelených cyklocest, čím sa mesto zaraďuje medzi mestá podporujúce trvalo udržateľnú dopravu. Zároveň je však nutné doplniť, že celková dĺžka takýchto cyklotrás vedených mestom nedosahuje dĺžku ani 9 km. Značná časť cyklistov preto pri preprave využíva chodníky alebo cestné komunikácie určené na premávku motorových vozidiel so všetkými nepriaznivými dôsledkami (zvyšovanie rizika dopravných kolízií, prehlbovanie miery nepochopenia a intolerancie medzi vodičmi motorových dopravných prostriedkov a cyklistami a pod.). Mesto Žilina chce rozvíjať a zlepšovať podmienky pre cyklistickú dopravu jednak v rámci samostatného mesta vytvorením systematickej siete cyklistickej infraštruktúry a to takým spôsobom, aby boli prepojené všetky mestské časti. Samotná cyklistická sieť má plniť funkciu dopravnú a prilákať nových obyvateľov k využívaniu cyklistickej dopravy, tak aby sa vytvorila ekologická alternatíva k súčasnému nárastu využívania individuálnej automobilovej dopravy (IAD), keďže mesto Žilina patrí k jedným z najznečistenejších miest Slovenska (Príloha č. 6.1). Jednak kvôli hornatému rázu územia má mesto Žilina potenciálne rozvíjať integráciu cyklistov a MHD ako aj regionálnej verejnej dopravy. Z hľadiska dĺžky prepravnej práce sa priemerne vykoná 6% ciest na bickykli. Z hľadiska znečistenia ovzdušia patrí mesto Žilina k tým mestám, kde sú prekročené limity znečistenia ovzdušia viackrát za rok.

Medzi základné systematické dokumenty mesta, ktoré boli vypracované na podporu rozvoja cyklistickej dopravy patrí *Štúdia cyklistických komunikácií v meste Žilina (2007)*, *Územný plán mesta Žilina (2012)*, *Zelený akčný plán mesta Žilina (2012)*, *Generel cyklistickej dopravy mesta Žilina (2014)*.

V rámci existujúcej cyklistickej infraštruktúry je v meste Žilina vybudovaných 8,7 km cyklotrás (**Príloha č. 7.15, Tabuľka č. 3.**).

Okrem toho sa na území mesta nachádza cca. 5 km cykloturistických trás ako aj možnosť využívať hrádzu Vodného diela Žilina cca. 14 km. Okrem jedinej cyklotrasy H3 z Vlčiniec do centra mesta, neexistuje systematické prepojenie mestských častí v meste Žilina. Niektoré mestské časti sú dokonca pre cyklistickú dopravu veľmi ľahko dostupné. Ide najmä o mestské časti Považský Chlmec, Brodno, Vranie, Žilinská Lehota, Hájik. Z hľadiska odstavných plôch existujú v meste Žilina viaceré typy cyklostojanov, pričom v období 2012 -2014 bolo pridaných cca. 400 parkovacích miest pre cyklistov pri významných bodoch občianskej vybavenosti ako sú úrady, školy, športové inštitúcie.

Grafické znázornenie existujúcich cyklotrás v meste Žilina je v **Prílohách č. 7.9, 7.10 a 7.11**.

Z hľadiska potenciálu je potrebné:

- ✓ dobudovať a rozširovať sieť cyklistickej infraštruktúry,
- ✓ tam, kde to kvôli šírkovým podmienkam nie je možné, je vhodné vytvárať opatrenia na zvyšovanie bezpečnosti cyklistov (upokojením dopravy, zmenou organizácie dopravy a pod.)
- ✓ vybudovať nové a bezpečné parkovacie miesta pre bicykle (podporovať aktivity „Na bicykli do práce“ u zamestnávateľov a škôl, a pod.)
- ✓ znížiť intenzitu dopravy po dobudovaní úsekov diaľníc a tým vytvoriť vhodné podmienky pre budovanie cyklotrás na existujúcej infraštrukture.

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Nemotorová doprava (cyklistická doprava)	Schválená Cyklostratégia ŽSK „Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja“. Podpora a záujem kraja, miest, obcí a rôznych združení k problematike cyklodopravy a cykloturistiky. Vzorové cykloprojekty „Budatín – VD Žilina - Hydrouzol“, Bystrická cyklomagistrála. Spoločnosť KIA Motors Slovakia ako najväčší zamestnávateľ v kraji.	Absencia cyklodopravného koridoru Horné Považie – Turiec (Strečno – Vrútky). Slabá vzájomná integrácia cyklodopravných trás. Absencia bezpečného cyklodopravného koridoru Rajec – Žilina. Absencia bezpečného cyklodopravného koridoru Bytča – Žilina. Absencia bezpečného cyklodopravného koridoru Čadca –

	Mestá s dostatkom pracovných príležitostí. Existencia integrovanej dopravy – najmä železničná sieť, pilotné cyklobusy. Existencia pomerne rozsiahlej siete cyklotrás. Existencia KOCR a plošnej siete OOCR, výsledky MAS Liptov.	Makov – (ČR). Absencia bezpečného cyklodopravného koridoru Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok. Absencia bezpečného cyklodopravného koridoru Ružomberok – smer Donovaly. Absencia rozsiahlejšej siete infraštruktúry pre nemotorovú dopravu v rámci miest. Absencia cyklomostov a lávok na niektorých tokoch (Váh, Kysuca, Orava, Rajčianka, Revúca). Absencia cyklolávok na úzkych mostoch ciest I., II. a III. triedy. Absencia doplnkovej infraštruktúry (parkoviská a úschovne bicyklov, požičovne bicyklov, Bike and Ride, dobíjacie stanice pre elektrobicykle). Postoj ochrany prírody k problematike budovania infraštruktúry cyklo. Nevysporiadanie pozemkov pod budúcimi cyklotrasami, častokrát negatívny postoj majiteľov pozemkov a zariadení. Limitácia využívania vodohospodárskych diel pre cyklotrasy (prejazdy hatí vodných diel, hrádze derivačných kanálov). Nezáujem niektorých subjektov o problematiku. Nízka finančná podpora
Nemotorová doprava (cyklistická doprava)		

		nemotorovej dopravy z úrovne štátu a štátnej dopravnej politiky. Chýbajúce financie, absencia vnútrostátnnej grantovej podpory nemotorovej dopravy. Cyklistická doprava nie je v súčasnosti rovnocenná ostatným druhom dopravy a nie je jej kladená rovnaká dôležitosť a význam. Nízka bezpečnosť cyklistickej dopravy. Absencia ucelenej a prepojenej cyklistickej infraštruktúry. Značná intenzita automobilovej dopravy a s tým súvisiace nevyhovujúce parametre ciest (najmä II. a III. triedy) pre cyklodopravu. Slabé využívanie integrovanej dopravy (vlak). Málo miest pre parkovanie bicyklov, absencia doplnkovej infraštruktúry. Absencia cyklodopravného portálu na úrovni kraja.
UMR	Mesto deklarovalo rozvoj a podporu cyklodopravy v strategických dokumentoch. Existuje dobrovoľná akčná skupina, ktorá sa stará o rozvoj cyklodopravy. Cyklistická doprava predstavuje efektívnu a environmentálne priateľnú alternatívu	Absentuje systematická sieť cyklistickej infraštruktúry. Nedostatok parkovacích plôch pre bicykle, absencia doplnkovej infraštruktúry. Chýbajú finančie na podporu cyklistickej dopravy ako aj ucelený finančný mechanizmus na finančnú podporu.

	k individuálnej automobilovej doprave, ktorá je na vzostupe.	Absentujúce vzájomné prepojenie cyklotrás v rámci mesta.
	Príležitosti	Ohrozenia
Nemotorová doprava (cyklistická doprava)	Vybudovanie nového cyklodopravného koridoru Vrútky – Strečno Dosiahnutie súvislejšej integrácie siete cyklodopravných trás nielen v rámci miest, ale aj medzi mestami a sídlami Vybudovanie nových alternatívnych bezpečných cyklokoridorov a samostatných cyklochodníkov Dobudovanie infraštruktúry pre nemotorovú dopravu vrátane doplnkovej infraštruktúry - cyklistické chodníky, cyklotrasy, cyklopruhy, malá cykloinfraštruktúra, parkoviska a stojany na bicykle. Zvýšenie počtu ľudí pri dochádzke do práce na bicykli, zvýšenie bezpečnosti cyklistov, zvýšenie podielu cyklodopravy na dopravnej deľbe práce. Zavedenie informačných systémov, zvýšenie parkovacích miest pre bicykle, prepojenie na iné druhy verejnej dopravy v rámci integrácie, Bike and Ride, úschovne bicyklov, dobíjacie stanice pre elektrobicykle.	Nižší záujem o nemotorovú dopravu zo strany samosprávy a obyvateľstva. Nedostatok financií pre celé opatrenie. Prístup ochranárov k problematike. Prístup niektorých vlastníkov pozemkov k problematike. Schopnosť nájsť dostatočný počet investorov. Náročnosť veľkých strategických projektov, voči malým projektom.
UMR	Kvalitne vybudovaná cyklistická infraštruktúra má význam nielen pre samotné mesto ale aj na susedné obce. Potenciál pritiahnuť deti a mládež k využívaniu bicykla aj	Nižší záujem obyvateľov mesta o nemotorovú dopravu.

UMR	v budúcnosti. Finančná a legislatívna podpora zo strany mesta. Vybudovanie ucelenej siete cykloinfraštruktúry – prepojenie centra mesta s mestskými časťami a funkčnými oblasťami.	

Zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku

Do systému sociálnych služieb v SR sú zahrnuté i služby na podporu rodín s deťmi. Úlohou zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku je zabezpečiť starostlivosť o dieťa v období vykonávania pracovnej činnosti rodiča. V Žilinskom kraji je celkovo 28 zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku, pričom v regióne Kysúc nie je evidované žiadne takého zariadenie. (Zdroj: Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Žilinskom kraji). Na úhradu časti nákladov súvisiacich s umiestnením detí do týchto zariadení slúži Príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý vypláca Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚPSVaR SR“). Jeho maximálna výška je v súčasnosti (máj 2015) 230 Eur mesačne. Z údajov ÚPSVaR SR vyplýva, že v marci 2015 bolo na území ŽK vyplatený príspevok na starostlivosť o dieťa 264 poberateľom pre 319 detí ([Príloha č. 2.1, Tabuľka č. 1](#)). K 31.12. 2014 bol tento príspevok vyplatený za 335 detí ([Príloha č. 2.1, Tabuľka č. 2](#)). K 31.12.2014 malo trvalý pobyt na území ŽK 28 934 detí vo vekovej skupine 0 – 3 roky (Zdroj: ŠÚ SR). Z týchto informácií nám vyplýva, že v ŽK je v zariadeniach starostlivosti o deti do troch rokov umiestnených iba 1,16% detí. Dôvodom je skutočnosť, že osobná starostlivosť o dieťa do 3 rokov zo strany rodičov má dlhorocnú tradíciu a súčasná platná legislatíva umožňuje rodičom zabezpečovať osobnú starostlivosť do 3 rokov veku dieťaťa alebo v prípade nepriaznivého zdravotného stavu do 6 rokov. Z tohto dôvodu v niektorých regiónoch absentuje ponuka umiestnenia detí do takýchto zariadení. Ďalším dôvodom je cenová nedostupnosť zariadení. Zriaďovateľom väčšiny zo zariadení sú totiž súkromní poskytovatelia, ktorých služby sú drahšie. Nízke príjmy rodín nestačia pokrývať výdavky na úhradu nákladov za umiestnenie detí do zariadení, ako ichod rodiny a preto rodiny uprednostňujú poberanie rodičovského príspevku pred umiestnením dieťaťa do súkromných zariadení a zamestnaním. Riešenie vidíme v zriadení nových, cenovo prístupných zariadení starostlivosti o deti do troch rokov na komunitnej úrovni v lokalitách, kde absentuje ponuka takýchto služieb.

Zariadenia starostlivosti o deti do 3 rokov veku – MFO Žiliny

V mestskej funkčnej oblasti je v prevádzke celkovo 10 zariadení (2 mestské, 8 súkromných) poskytujúcich služby starostlivosti o deti do 3 rokov, všetky pôsobia na území mesta Žilina. Mesto pri poskytovaní sociálnych služieb na podporu rodín s deťmi spolupracuje s občianskymi združeniami /materské centrá/, ktoré poskytujú voľno-časové aktivity pre mamičky s deťmi na vytváranie priestoru zameraného na sebarealizáciu počas materskej dovolenky. Na realizáciu uvedených aktivít mesto Žilina poskytuje priestory v zariadení DC Vlčince. Mesto Žilina v rámci pomoci podpory

rodinám s deťmi poskytuje starostlivosť pre deti v zariadeniach detských jaslí. Detské jasle sú účelové zariadenia, v ktorých je zabezpečená komplexná starostlivosť pre deti vo veku od 1 roka do 3 rokov a z dôvodu zdravotnej indikácie dieťaťa a lekárskeho posudku odborného lekára (oftalmológa, dermatológa), môže dieťa navštievovať zariadenie detských jaslí od 1 do 3 rokov veku. Mesto Žilina prevádzkuje 2 zariadenia detských jaslí s celkovou kapacitou 105 miest. Detské jasle V. Okružná sú zamerané na špeciálne ortoptické vady detí, s ktorými sa vykonávajú odborné zrakové cvičenia s ortoptickou sestrou na špeciálnych prístrojoch v spolupráci s očnou lekárkou. Detské jasle Puškinova sú zamerané na kožné choroby vyplývajúce z alergických ochorení. Náplňou zariadení je poskytovanie starostlivosti deťom, ako doplnok rodinej starostlivosti. Výchovná práca s deťmi je cieľavedomá, plánovitá, zohľadňujúca individuálne a vekové zvláštnosti detí. V zariadeniach pracuje zdravotnícky personál, ktorého náplňou je odborná starostlivosť o deti navštevujúce zariadenia. Ich negatívom je v súčasnosti najmä zastarané vybavenie. Prevádzkovaním detských jaslí sa mladým rodinám umožňuje zvýšiť šancu pri uplatnení sa na trhu práce a zabezpečiť aktívny pracovný život. V súčasnosti (máj 2015) sú kapacity detských jaslí naplnené na 100%.

Okrem mestských jaslí má svoju prevádzku na území mesta ešte 8 súkromných zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov (niektoré až do 6 rokov). Môžeme teda skonštatovať, že na území mesta je ponuka služieb takéhoto zariadení dostatočná.

Sociálne služby

V reakcii na demografickú situáciu v ŽK (**Príloha č. 2.4**) narastá aj počet zariadení sociálnych služieb. V období rokov 2004 – 2013 došlo v rámci SR k zvýšeniu ich počtu o 80%. V Žilinskom kraji sa dokonca ich počet zvýšil 2,5 – násobne, keďže v r. 2004 ich bolo 77 a v r. 2013 až 193 (Zdroj: ŠÚ SR).

Úmerne k demografickému vývoju narastajú aj počty miest v zariadeniach poskytujúcich sociálne služby. Tempo ich náростu však nie je také rýchle ako u počtu zariadení sociálnych služieb. Kým v SR došlo v rámci sledovaného obdobia k nárostu počtu miest o 34%, v Žilinskom kraji došlo k nárostu až o 50%, keďže počet miest, ktorý bol v r. 2004 na úrovni 4 231 vystúpil do r. 2013 na 6 332 miest. Tým sa Žilinský kraj zaradil na druhé miesto za Nitriansky kraj (7 123 miest) v rámci SR v počte miest v zariadeniach poskytujúcich sociálne služby. (Zdroj: ŠÚ SR).

V Žilinskom kraji sú poskytované sociálne služby prevažne prostredníctvom zariadení sociálnych služieb zriadených:

- Žilinským samosprávnym krajom (ŽSK) – verejní poskytovatelia sociálnych služieb zriadení ŽSK,
- obcami - verejní poskytovatelia sociálnych služieb zriadení obcou alebo
- neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb (cirkevné organizácie, nadácie, neziskové organizácie, občianske združenia a iné záujmové združenia zriadené inou osobou ako VÚC alebo obec).

Medzi najväčších poskytovateľov sociálnych služieb v Žilinskom kraji patrí Žilinský samosprávny kraj. Celkovo je v Žilinskom kraji 82 verejných a neverejných poskytovateľov ambulantných alebo

pobytových sociálnych služieb, prostredníctvom ktorých sú poskytované sociálne služby cca 5 887 prijímateľom sociálnej služby.

Okrem týchto sociálnych služieb sú v Žilinskom kraji poskytované aj terénnne sociálne služby, predovšetkým domáca opatrovateľská služba, ktorú poskytuje celkovo 225 verejných obecných a neverejných poskytovateľov.

Analýza poskytovateľov sociálnych služieb podľa zriaďovateľa:

A) Verejní poskytovatelia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK

Žilinský samosprávny kraj je zriaďovateľom 26 účelne zlúčených zariadení sociálnych služieb, v ktorých sú poskytované sociálne služby pre cca **3 449 prijímateľov sociálnej služby**. (Príloha č. 2.2, Tabuľka č. 1) prostredníctvom **2 047 zamestnancov**.

Celkovo sú sociálne služby poskytované v:

- 21 domovoch sociálnych služieb a zariadení pre seniorov,
- 6 domovoch sociálnych služieb a špecializovaných zariadeniach pre mužov,
- 5 domovoch sociálnych služieb a špecializovaných zariadeniach pre ženy,
- 8 domovoch sociálnych služieb pre deti a dospelých,
- 1 domove sociálnych služieb a špecializovanom zariadení pre deti a dospelých,
- 2 útulkoch,
- 3 zariadeniach podporovaného bývania,
- 3 zariadeniach núdzového bývania,
- 10 poradenských centrach.

B) Verejní poskytovatelia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí

V súlade so zákonom o sociálnych službách sú v kompetencií obce.

Na území Žilinského kraja je v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí celkom 21 poskytovateľov ambulantných a pobytových sociálnych služieb (Príloha č. 2.2, Tabuľka č. 2). Opatrovateľská služba je poskytovaná v 185 obciach kraja.

C) Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb na území Žilinského kraja

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb dopĺňajú sieť poskytovateľov sociálnych služieb. Poskytovanie sociálnej služby zo strany neverejných poskytovateľov je zabezpečované na zmluvnom princípe. Jedným z prostriedkov na zabezpečenie, resp. finančné pokrytie činností, ktoré sú pre obyvateľov regiónu ŽK nedostatkové a nevyhnutné, je finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby a finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osobe pri úkonoch sebaobsluhy pri poskytovaní sociálnej služby. Tieto príspevky sú v zmysle zákona o sociálnych službách ŽSK poskytované iba v prípade, ak ide o neverejného poskytovateľa, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk, a ak o zabezpečenie poskytovania tejto sociálnej služby neverejného poskytovateľa ŽSK požiada.

Žilinský samosprávny kraj si v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách na rozpočtový rok 2014 objednal poskytovanie sociálnej služby u **21 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb**.

Títo neverejní poskytovatelia poskytujú sociálne služby v:

- 8 domovoch sociálnych služieb,
- 3 špecializovaných zariadeniach,
- 1 zariadení podporovaného bývania,
- 3 zariadeniach núdzového bývania,
- 2 útulkoch,
- 1 domove na pol ceste.

Ďalej poskytujú:

- tlmočníku službu pre sluchovo postihnutých prostredníctvom 3 tlmočníčok
- sociálnu rehabilitáciu pre cieľovú skupinu nevidiacich a slabozrakých
- špecializované sociálne poradenstvo pre cieľovú skupinu:
 - nevidiacich a slabozrakých,
 - fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím – osoby so sluchovým postihnutím
 - sociálne a zdravotne znevýhodnených občanov, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii,
 - ľudí bez domova.

V Žilinskom kraji pôsobí celkom 27 neverejných poskytovateľov ambulantných, terénnych a pobytových sociálnych služieb v 38 miestach poskytovania sociálnych služieb a 40 neverejných poskytovateľov opatrovateľskej služby (Príloha č. 2.2, Tabuľka č. 3).

Môžeme teda skonštatovať, že v ŽK prevláda poskytovanie pobytových sociálnych služieb nad ambulantnými a terénnymi sociálnymi službami. Je to dôsledkom dlhoročného vývoja sociálnych služieb na Slovensku, zameraného na aktuálne potreby občanov.

Celoročné pobytové sociálne služby poskytované verejnými aj neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb ŽK tvoria až 79,3 % z celkového počtu poskytovaných sociálnych služieb na území Žilinského kraja. Komunitné sociálne služby (v zmysle podmienok podľa IROP sú to služby poskytované ambulantnou a týždenou pobytovou formou, zariadenia podporovaného bývania, zariadenia opatrovateľskej služby, rehabilitačné strediská, zariadenia núdzového bývania, útulky, nocľahárne, denné centrá, domovy na pol ceste) tak tvoria len 20,7 % podiel.

Najväčší podiel celoročných pobytových sociálnych služieb poskytuje práve Žilinský samosprávny kraj. Až 88,5 % sociálnych služieb zriadených ŽSK tvoria celoročné pobytové sociálne služby ako domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie a zariadenie pre seniorov. V uvedených zariadeniach je poskytovaná sociálna služba 3146 občanom s ťažkým zdravotným postihnutím alebo s veľmi nepriaznivým zdravotným stavom.

Jedným z dôvodov najväčšieho podielu celoročných pobytových služieb zriadených ŽSK v porovnaní s percentuálnym podielom obecných (61,82 %) alebo neverejných poskytovateľov (70,4 %) je, že väčšinu sociálnych služieb pre seniorov poskytuje práve ŽSK. A to napriek tomu, že je táto sociálna služba v priamej kompetencii obcí. V rámci decentralizácie verejnej správy na Žilinský samosprávny kraj boli delimitované všetky zariadenia pre seniorov (bývalé domovy dôchodcov a domovy –

penzióny pre dôchodcov), z ktorých sa postupne v rámci transformácie sociálnych služieb stali domovy sociálnych služieb.

Ďalším z dôvodov najväčšieho podielu ŽSK na celoročných pobytových sociálnych službách je práve kompetencia samosprávneho kraja. V kompetencií krajov sú totiž prioritne sociálne služby pre osoby s ľažkým zdravotným postihnutím (rôznych druhov a rôznych kombinácií), ktorým do súčasnosti nebolo možné ani účelné poskytovať vzhľadom na ich zdravotné postihnutie alebo zdravotný stav iné formy sociálnych služieb ako celoročné. Obce a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb takmer vôbec alebo len v minimálnej miere neposkytujú sociálne služby pre túto cieľovú skupinu. Predovšetkým obce poskytujú služby pre seniorov a služby krízovej intervencie, ktoré majú charakter ambulantnej a terénnnej sociálnej služby.

ŽSK poskytuje sociálne služby pre osoby so zdravotným postihnutím aj ambulantnou (193 prijímateľov sociálnej služby) alebo týždennou pobytovou formou (97 prijímateľom sociálnej služby). Avšak dopyt po týchto službách nerastie, práve naopak, 26 osôb požaduje ambulantnú formu a 4 osoby týždennú pobytovú formu. Spravidla prijímateelia sociálnej služby, ktorým sú poskytované tieto formy sociálnej služby, žiadajú po dosiahnutí 18. roku veku života alebo po skončení vzdelania o poskytnutie celoročnej pobytovej sociálnej služby.

Nakoľko zákon o sociálnych službách ustanovil aj nové formy komunitných sociálnych služieb, ktoré doteraz neboli poskytované, ŽSK plánuje zriadiť nové komunitné sociálne služby včasnej intervencie na Kysuciach, Orave, Liptove a v meste Žilina a Martin.

Opatrovateľská služba

Opatrovateľská služba je Žilinskom kraji poskytovaná v 185 obciach a prostredníctvom 40 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Údaj o počte osôb, ktorým je poskytovaná táto sociálna služba zo strany obcí v Žilinskom kraji nie je známy, k dispozícii sú len údaje za celé územie Slovenska (Príloha č. 2.2, Tabuľka č. 4).

A) Opatrovateľská služba poskytovaná prostredníctvom obcí

V roku 2013 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany obcí 11 792 občanom. Výrazný pokles je zaznamenaný v roku 2012, kedy počet opatrovaných osôb klesol medziročne o 2 418 opatrovaných osôb v porovnaní s rokom 2011; v roku 2013 počet opatrovaných osôb opäťovne poklesol oproti roku 2012 o 517 občanov.

V priebehu rokov 2008 až 2013 tak priemerne ročne poklesol počet občanov, ktorým bola poskytovaná sociálna služba, až o 1 455. Za uvedené obdobie sa znížil počet opatrovaných osôb až o 38 %.

Opatrovateľskú službu v roku 2013 poskytovalo 4 465 zamestnancov obcí. V porovnaní s rokom 2012 (v roku 2011 bol počet zamestnancov 6 274) ide rovnako ako pri počte opatrovaných o pokles, a to o 838 zamestnancov.

Použitím matematického priemeru sa v Žilinskom kraji v roku 2013 poskytovala sociálna služba cca 1474 občanom. Z údajov poskytnutých vybranými obcami (hlavne mestami ŽK) sa v 9 mestách a jednej obci poskytovala opatrovateľská služba 1280 občanom. Nakoľko sa v súčasnosti v Žilinskom

kraji poskytuje opatrovateľská služba prostredníctvom 185 obcí, po odrátaní počtu opatrovaných osôb vybraných 10 obcí sa podľa matematického priemeru poskytuje opatrovateľská služba v ostatných 175 obciach kraja len 194 občanom. To predstavuje na jednu obec len 0,9 opatrovaného občana.

B) Opatrovateľská služba poskytovaná prostredníctvom neverejných poskytovateľov sociálnych služieb

Pokiaľ ide o **neverejných poskytovateľov**, v roku 2013 poskytovalo opatrovateľskú službu 92 neverejných poskytovateľov, čo v porovnaní s rokom 2012 predstavuje pokles o 13 poskytovateľov (v roku 2011 to bolo 70 poskytovateľov). Neverejní poskytovatelia v sledovanom období v roku 2013 opatrali celkom 1 738 klientov, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 122 opatrovaných klientov, napriek zníženému počtu neverejných poskytovateľov (v roku 2011 bolo opatrovaných 1 794 klientov).

V Žilinskom kraji bolo v roku 2014 evidovaných 40 neverejných poskytovateľov opatrovateľskej služby. V porovnaní s celkovým počtom neverejných poskytovateľov opatrovateľskej služby na území SR tvoria až jednu tretinu poskytovatelia na území Žilinského kraja. Zjavný nepomer je pravdepodobne spôsobený celkovým nárastom počtu poskytovateľov opatrovateľskej služby od mája 2014 v dôsledku realizácie národného projektu Podpora opatrovateľskej služby.

Pretrvávajúca nepriaznivá situácia v opatrovateľskej službe, poskytovanej neverejnými, ale aj verejnými poskytovateľmi, je ovplyvňovaná nedostatkom finančných zdrojov obcí, ktoré z tohto dôvodu neposkytujú neverejným poskytovateľom finančné príspevky v rozsahu a za podmienok stanovených zákonom o sociálnych službách a nerozširujú ani opatrovateľskú službu vo svojej lokálnej pôsobnosti.

Analýza sociálnych služieb podľa okresov (údaje k 31.12.2014):

Tabuľkový prehľad poskytovaných sociálnych služieb v jednotlivých okresoch je uvedený v **Prílohe č. 2.3.**

Okres Bytča

Medzi najvýznamnejších poskytovateľov sociálnych služieb v okrese patrí Centrum sociálnych služieb LÚČ s organizačnou zložkou v Bytči – Hrabovom, ktorá zabezpečuje služby domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia. Zo zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí sú významnejšie zariadenia v Bytči, Štiavniku a Petroviciach zabezpečujúce sociálne služby na úseku domova sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, či denného stacionára. Neverejní poskytovatelia nezabezpečujú v okrese žiadnu sociálnu službu s výnimkou jedného poskytovateľa opatrovateľskej služby.

Okres Žilina

Medzi najvýznamnejšie zariadenia sociálnych služieb v okrese patrí sedem zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja zabezpečujúcich služby na úsekoch zariadenia pre seniorov, špecializovaného zariadenia, domova sociálnych služieb, zariadenia núdzového bývania, zariadenia podporovaného bývania, domova na polceste a útulku. Mimo viacerých lokalít v Žiline sa ich objekty nachádzajú aj v Tepličke nad Váhom a Turí. Mestá a obce poskytujú sociálne služby na

úseku domova sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, denného stacionára, strediska osobnej hygiény, denného centra, prepravnej služby, spoločného stravovania. Široké spektrum sociálnych služieb tiež zabezpečujú neverejní poskytovatelia vrátane prevádzky domovov sociálnych služieb a zariadení pre seniorov v Žiline, Rudine a Varíne, či útulku a zariadenia núdzového bývania v Rajeckých Tepliciach. Nechýba ani denný stacionár a nocľaháreň v Žiline.

Okres Čadca

Kostru sociálnych služieb zabezpečovaných pobytovou formou tvoria štyri zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, z toho tri domovy sociálnych služieb a zariadenia pre dospelých, jeden domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie, ktorých objekty sa nachádzajú v Čadci, Čadci – Horelici, Čiernom, Vysokej nad Kysucou a Oščadnici. Z významnejších zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti miestnej samosprávy sú zariadenia v Čadci, Vysokej nad Kysucu, Turzovke a Makove, ktoré poskytujú spektrum sociálnych služieb od denného centra, cez nízkoprahovú službu pre deti a rodinu, stravovanie seniorov, prepravnú službu, útulok, až po zariadenie pre seniorov. Neverejní poskytovatelia zabezpečujú služby práčovne, strediska osobnej hygiény, pomoci pri starostlivosti o dieťa a zosúladení rodinného a pracovného života, základného a špecializovaného sociálneho poradenstva, nocľahárne, denného stacionáru, útulku a zariadenia pre dospelých.

Okres Kysucké Nové Mesto

Zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja reprezentuje jeden domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov a jedno centrum sociálnych služieb s objektmi v Kysuckom Novom Meste a Hornom Vadičove. Z významnejších zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti miestnej samosprávy možno spomenúť denné centrum v Kysuckom Novom Meste, či domy opatrovateľskej služby v Krásne nad Kysucou a v Nesluši.

Okres Dolný Kubín

Zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja reprezentuje jeden domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov a jeden domov sociálnych služieb a zariadenie núdzového bývania v Dolnom Kubíne. Tiež Zariadenie pre seniorov a Domov sociálnych služieb v Terchovej poskytuje sociálne služby aj v Zázrivej. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť opatrovateľskú službu, prepravnú službu, stravovanie seniorov, ale aj nocľaháreň či terénnu sociálnu službu krízovej intervencie, komunitné centrum, nízkoprahovú službu pre deti a rodinu, alebo denné centrum. Mimo Dolného Kubína sa sociálne služby poskytujú v Pribiši. Ostatnými samosprávami sa vykonávajú iba v rozsahu opatrovateľskej služby. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú tlmočnícku službu (Dolný Kubín), denný stacionár (Zázrivá, Žaškov), opatrovateľskú službu, zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (Zázrivá).

Okres Námestovo

Zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja reprezentujú dva domovy sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov v Zákamennom (s organizačnými zložkami v Zubrohlave

a Oravskej Lesnej) a Novoti. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť zariadenie pre seniorov, nocľaháreň a denné centrum. Mimo Námestova sa sociálne služby poskytujú miestnou samosprávou v Hruštíne. Inde robia samosprávy iba opatrovateľskú službu. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby zariadenie núdzového bývania (Rabča), denný stacionár a nocľaháreň (Rabča), resocializačné stredisko (Bobrov).

Okres Tvrdošín

Žilinský samosprávny kraj poskytuje v tomto okrese sociálne služby prostredníctvom Zariadenia sociálnych služieb v Tvrdošíne. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť denný stacionár, či služby stravovania seniorov. Mimo Tvrdošinu sa sociálne služby poskytujú miestnou samosprávou v Trstenej. Inde robia samosprávy iba opatrovateľskú službu. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby aj služby domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov a denný stacionár (Trstená) a základné sociálne poradenstvo (Trstená, Tvrdošín), ktoré je poskytované aj terénnou formou pre ostatné územie Žilinskeho kraja.

Okres Liptovský Mikuláš

Žilinský samosprávny kraj poskytuje v tomto okrese sociálne služby prostredníctvom dvoch centier sociálnych služieb a jedného domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia v Liptovskom Mikuláši, Smrečanoch a Liptovskom Hrádku. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť komunitné centrum s nocľahárňou, strediskom osobnej hygieny a práčovňou (Liptovský Mikuláš), denné centrum zabezpečované Mestom Liptovský Mikuláš v šiestich lokalitách, Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube, či Zariadenie pre seniorov a domov opatrovateľskej služby s požičovňou pomôcok v Liptovskom Mikuláši. Terénnna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje v rámci obvodu mesta Liptovský Mikuláš, základné sociálne poradenstvo v obci Liptovský Peter. Inde robia samosprávy iba opatrovateľskú službu. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby aj služby domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov (Liptovský Mikuláš, Liptovský Mikuláš - Ondrašová a Liptovský Hrádok), krízové stredisko s nocľahárňou (Liptovský Mikuláš), vypožičiavanie pomôcok či prepravnú službu (Liptovský Mikuláš). Základné sociálne poradenstvo sa poskytuje ambulantne v Liptovskom Mikuláši a terénnou formou aj vo Východnej.

Okres Ružomberok

Žilinský samosprávny kraj poskytuje v tomto okrese sociálne služby prostredníctvom dvoch centier sociálnych služieb v Ružomberku a Likavke. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb v Liptovských Sliačoch, útulok a nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu v Ružomberku, či dom opatrovateľskej služby v Liptovskej Osade. Zariadenie pre seniorov v Liptovských Sliačoch zabezpečuje aj služby požičovne pomôcok a stravovania seniorov. Kapacity neverejných poskytovateľov v tomto okrese v oblasti prevádzky domovov sociálnych služieb resp. zariadení pre seniorov sú sústredené v Likavke, Ružomberku a Ľubochni, denné stacionáre sú prevádzkované v Ružomberku, Ľubochni a Liskovej.

Okres Martin

Žilinský samosprávny kraj poskytuje v tomto okrese sociálne služby prostredníctvom jedného domova sociálnych služieb a jedného domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov. Ich objekty sa mimo Martina nachádzajú aj v Martine – Priekope, na Lipovci a v Sučanoch. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť zariadenie pre seniorov vo Vrútkach, ktorý poskytuje tiež služby špecializovaného zariadenia. Vo Vrútkach je tiež zabezpečené stravovanie pre seniorov. Mesto Martin poskytuje sociálne služby na úseku prepravnej služby, stravovania, zariadenia núdzového bývania, útulku, nízkoprahového denného centra, nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu a denného centra. To sa nachádza aj v Žabokrekoche. V okrese je viacero neverejných prevádzkovateľov domovov sociálnych služieb a zariadení pre seniorov, ktoré sa nachádzajú v Martine, Martine – Priekope, Kláštore pod Znievom a Sučanoch. Neverejné útulky sa prevádzkujú v Kláštore pod Znievom a na Vŕicke, nechýba denný stacionár, resocializačné stredisko, či domov na pol ceste. Nízkoprahové denné centrum je v Martine. Neverejní poskytovatelia tiež poskytujú prepravnú službu a základné aj špecializované sociálne poradenstvo.

Okres Turčianske Teplice

Žilinský samosprávny kraj poskytuje v tomto okrese sociálne služby prostredníctvom jedného zariadenia pre seniorov, domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia. Miestne samosprávy neposkytujú žiadnu sociálnu službu mimo opatrovateľskej služby. Zariadenie pre seniorov prevádzkuje v Turčianskych Tepliciach aj neverejný poskytovateľ.

Na území ŽK taktiež pôsobia dve cirkevné organizácie (Diecézna charita Žilina, Spišská katolícka charita). Ich poslaním je poskytovať pomoc osobám nachádzajúcim sa v hmotnej a sociálnej núdzi.

1. Diecézna charita Žilina (ďalej aj „DCHZA“) – poskytuje starostlivosť opusteným deťom, rodinám v hmotnej núdzi, ľuďom bez domova, so zdravotným postihnutím, chorým a starým. Poskytuje terénnne formy sociálnych služieb – charitatívne služby v rodinách v meste Žilina (opatrovateľská služba, prepravná služba a požičiavanie pomôcok), ambulantné formy sociálnej služby v Žiline, v Čadci a v Martine (nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, práčovňa, stredisko osobnej hygieny, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, denný stacionár) a pobytové formy sociálnych služieb v jednom zariadení v Žiline a v jednom zariadení v Čadci.

V súčasnosti DCHZA eviduje nárast ľudí, ktorým je poskytovaná pomoc a sociálne služby (Príloha č. 25). V dôsledku nižších kapacít a nízkej finančnej podpory nie je možné poskytnúť všetkým ľuďom bez domova pomoc a sociálne služby. Dôvodom je skutočnosť, že ľudia bez domova sa zhlučujú vo väčších mestách, dopravných uzloch. Z dôvodu neustáleho narastania počtu ľudí bez domova je potrebné zriaďiť nové zariadenie na poskytovanie ambulantných foriem sociálnych služieb na komunitnej úrovni (nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, špecializované poradenstvo) v meste Žilina. Podobná situácia je aj v Čadci, kde kapacita NDC a nocľahárne nepostačuje pokrývať reálne potreby. V Kysuckom Novom Meste a Bytči je potrebné vybudovať sieť sociálnych služieb krízovej intervencie, najmä denné centrum a nocľaháreň. Okrem poskytovaných základných sociálnych služieb je potrebné rozšíriť sieť poradenských služieb a terénnu sociálnu prácu pre krízové skupiny. Chýba poskytovanie špeciálneho poradenstva, hlavne v spádových mestách: Martin, Kysucké Nové Mesto, Bytča.

2. Spišská katolícka charita - Poskytuje terénnne formy sociálnych služieb – strediská v Trstenej, Ružomberku, Liptovskom Mikuláši, Námestove a v Dolnom Kubíne (opatrovateľská služba a požičiavanie pomôcok), ambulantné formy sociálnej služby v Liskovej, Ľubochni, Námestove, Trstenej Zázrivej a v Žaškove (nočiaháreň, nízkoprahové denné centrum, práčovňa, stredisko osobnej hygieny, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, denný stacionár), pobytové formy sociálnych služieb v zariadeniach v Liptovskom Mikuláši, Ľubochni, Rabči, Trstenej a v Zázrivej a služby sociálnej prevencie a poradenstva v Liptovskom Mikuláši.

Sociálnoprávna ochrana a sociálna kuratela

V Žilinskom kraji je sociálnoprávna ochrana a kuratela prevažne vykonávaná v zariadeniach zriadených Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny.

Na území Žilinského kraja sa nachádza 9 detských domovov (z toho je 6 štátne a 3 neštátne akreditované subjekty) s celkovou kapacitou **547** detí, **4** krízové strediská **určené na výkon rozhodnutia súdu** s celkovou kapacitou **34 detí** a dve resocializačné strediská **určené na výkon rozhodnutia súdu** s celkovou kapacitou **11 detí do 18 roku veku** (stav k 29.10.2015).

1. Štátne DeD

DeD Martin centrum detí

- Kapacita zariadenia: 76
- Kapacita do roku 2015: 76

Cieľ do roku 2015: Zriadenie DeD ako CENTRUM DETÍ - prijímanie detí vyžadujúcich osobitnú starostlivosť v zmysle § 53, ods.4, písm. c), bod 5

Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ ukončiť rekonštrukciu budovy z ROP
- ✓ vytvoriť podmienky pre maloleté matky s deťmi rozpustením 1 ŠSS (špecializovaná samostatná skupina)
- ✓ rozpustiť 1 ŠSS do PR
- ✓ naďalej poskytovať starostlivosť tehotným matkám a ich deťom

Zdroje do roku 2015: do 12/2013 ROP Rekonštrukcia kmeňovej budovy (prebieha)

Cieľ do roku 2020: centrum detí

Zrealizované úlohy v roku 2013: v roku 2013 realizovaný ROP, v roku 2014 pokračovanie

DeD Ružomberok centrum detí

- Kapacita zariadenia: 70
- Kapacita do roku 2015: 70

Cieľ do roku 2020: Zriadenie DeD ako DOMOV DETÍ

Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ zabezpečiť priestory pre administratívnu DeD formou rekonštrukcie ROP
- ✓ rekonštrukcia existujúcich domov+ výstavba 2 RD, opustenie kmeňovej budovy – v priebehu realizácie v rámci schváleného projektu ROP
- ✓ preklasifikovanie 1ŠSS na SS – splnené

Zdroje do roku 2020: IROP Rekonštrukcia existujúcich RD + výstavba 2 RD

Cieľ do roku 2020: domov detí

Zdroje po roku 2015: IROP

DeD Bytča centrum detí

- Kapacita zariadenia: 120
- Kapacita do roku 2015: **90**

Cieľ do roku 2015: Zriadenie DeD ako CENTRUM DETÍ - Centrum podpory profesionálnych rodín

Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ vytvoriť podmienky pre Centrum podpory profesionálnych rodín - realizované
- ✓ rozpustenie 1 SS do PR
- ✓ opustenie kmeňovej budovy v Bytči, získať 3 RD + admin. priestory a priestory pre Centrum podpory prostredníctvom zámeny majetku štátu 2016/2020, prípadne ROP 2015
- ✓ zrušenie 2 SS v Kysuckom Novom meste a zníženie kapacity DeD o 20 miest - splnené v roku 2013
- ✓ budovu v Kysuckom Novom Meste previesť do správy ÚPSVaR Žilina v roku 2014 - budova prevedená v roku 2013
- ✓ znížiť kapacitu o 30 miest, následne opustiť budovu v Hornom Kelčove v roku 2015
- ✓ nadobudnúť 4 RD (zámena majetku štátu, štátny rozpočet, prípadne ROP 2015 - RD zabezpečiť v BY,CA,ZA)
- ✓ opustenie budovy v Semeteši
- ✓ postupne dôjde v DeD, do roku 2015, k zníženiu predchádzajúcej kapacity o 50 miest

Zdroje po roku 2015: zámena majetku štátu, ŠR, IROP (2015-2020)

Cieľ do roku 2020: domov detí

Zrealizované úlohy v roku 2013: v roku 2013 zrušené 2 SS v Kysuckom Novom Meste, opustenie budovy - budova odovzdaná ÚPSVaR Žilina, zriadené CPPR

DeD Istebné centrum detí

- Kapacita zariadenia: 70
- Kapacita do roku 2015: 60

Cieľ do roku 2015: Zriadenie DeD ako DOMOV DETÍ - Centrum podpory profesionálnych rodín
Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ vytvoriť podmienky pre Centrum podpory profesionálnych rodín (dočasné využitie kmeňovej budovy) – splnené
- ✓ zníženie kapacity o 10 miest – splnené
- ✓ kúpa 1 RD v Dolnom Kubíne pre 1 SS + administratíva, opustenie kmeňovej budovy - kaštieľa - splnené

Zdroje do roku 2015: štátny rozpočet 2013

Cieľ do roku 2020: domov detí

Zrealizované úlohy v roku 2013: Koncepcia splnená 31.12.2013

DeD Necpaly centrum detí

- Kapacita zariadenia: 79
- Kapacita do roku 2015: 70

Cieľ do roku 2015: Zriadenie DeD ako CENTRUM DETÍ - Centrum podpory profesionálnych rodín

Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ získanie nehnuteľného majetku 5 RD bližšie k mestu Martin, pripraviť projektovú dokumentáciu k ROP (výstavba alebo rekonštrukcia), následné opustenie kmeňovej budovy
- ✓ zníženie kapacity o 9 miest v roku 2013 rozpustením 1 SS – splnené

Zdroje po roku 2015: zámena majetku štátu, ŠR, ROP (2015-2020)

Cieľ do roku 2020: domov detí

Zrealizované úlohy v roku 2013: znížená kapacita o 9 miest, zrušená 1 SS, zriadené CPPR

DeD Liptovský Hrádok centrum detí

- Kapacita zariadenia: 62
- Kapacita do roku 2015: 64

Cieľ do roku 2015: Zriadenie DeD ako CENTRUM DETÍ - špecializované programy pre deti s poruchami správania

Úlohy DeD smerom k dosiahnutiu cieľa:

- ✓ špecializácia na prácu s deťmi s poruchami správania a na ich integráciu – splnené
- ✓ získanie 1 RD, následné opustenie kmeňovej budovy (2017)
- ✓ rekonštrukcia RD L. Trnovec – splnené

Zdroje do roku 2015: rekonštrukcia RD L. Trnovec, štátny rozpočet 2013

Zdroje po roku 2015: kúpa RD ŠR (2016 - 2020)

Cieľ do roku 2020: domov detí

Zrealizované úlohy v roku 2013: ŠSS pre deti s poruchami správania zmenené na SS so zameraním na poruchy správania; zrealizovaná rekonštrukcia RD Liptovský Trnovec

2. Neštátne DeD

Detské Centrum, K. Sidora 134, 034 01 Ružomberok

- Kapacita zariadenia: 45

Vízia:

Detský domov pracuje na báze profesionálnych rodín. Pokračovať v nastavenom trende.

Zvýšiť kapacitu zariadenia zvýšením počtu profesionálnych rodín.

Zdroje po roku 2015: IROP

Detský domov - Detský smiech, Ul. I. Houdeka č. 1046/1, 034 95 Ružomberok- domov detí

- Kapacita zariadenia: **14**

Vízia:

Detský domov neplánuje zmenu v kapacite ale podľa potreby je naklonený k zvýšeniu kapacity formou zvýšenia počtu profesionálnych rodín.

Detský domov sv. Jozefa, Turzovka, Jašíková 219

- Kapacita zariadenia: 45

Vízia:

Do obdobia najbližších piatich rokov plánujeme pokračovať v starostlivosti o deti s mentálnym a zdravotným postihnutím.

- ✓ naďalej sa venovať starostlivosti o mentálne postihnuté a deti s viacnásobným postihnutím,
- ✓ v zmysle platnej legislatívy poskytnúť starostlivosť 40 deťom v špecializovaných samostatných skupinách a 5 deťom v profesionálnych rodinách,
- ✓ využiť materiálno technické podmienky a vybavenie vytvorené pre tento účel (vhodná situovanosť detského domova, dostupnosť zdravotnej starostlivosti a služieb, vytvorenie materiálno-technické podmienky, odborní a kvalifikovaní zamestnanci...),
- ✓ zriadieť pre deti multifunkčnú rehabilitačnú miestnosť s odborným pracovníkom,
- ✓ zamestnať liečebného pedagóga pre odbornú terapeutickú činnosť,
- ✓ zriadieť byt pre návštevy, pre rodičov detí umiestnených v detskom domove za účelom intenzívnejšieho kontaktu detí a ich rodiny na určitú dobu,
- ✓ umožniť v čo najširšej miere prístup k moderným technológiám a vytvárať podmienky pre deti, aby dosiahli čo najvyšší stupeň socializácie a následnej integrácie v rámci možností detí s prihliadnutím na ich postihnutie,
- ✓ pokračovať v integračnom procese každého dieťaťa podľa jeho osobných možností a schopností,

- ✓ zúčastňovať sa v tíme na príprave profesionálnych rodín. Zvýšiť počet profesionálnych rodín v detskom domove a umiestniť v nich deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou,
- ✓ skvalitňovať podmienky na zmysluplné, efektívne a plnohodnotné využívanie voľného času detí, voľnočasové aktivity,
- ✓ v záhrade detského domova zmodernizovať detské ihrisko, vytvoriť pre deti priestor s krbom a lavičkami, kde by si mohli svoje voľné chvíle tráviť posedením pri ohni spojené so športovými aktivitami,
- ✓ zintenzívniť spoluprácu s externými odborníkmi zameranú na prevenciu sociálno-patologických javov. Osloviť zdravotníkov, neštátne organizácie o vykonanie besied, prednášok pre deti a dospevajúcu mládež na rôzne témy, ako napr. sexuálna výchova, prevencia drogových závislostí, plánovanie rodičovstva a pod.,
- ✓ zameriť sa na deti a mladých dospelých, na prípravu na ich budúce povolanie, na ich čo možno najlepšie začlenenie do spoločnosti,
- ✓ zintenzívniť spoluprácu so školami a apelovať na dokončenie štúdia, aby sa mladí dospelí po opustení detského domova mohli čo najlepšie uplatniť na trhu práce,
- ✓ zrenovovať a bezbariérovo zabezpečiť hygienické zariadenia na jednotlivých bytoch.

Zdroje po roku 2015: IROP

Krízové strediská

V rámci Žilinského kraja sú aktuálne pre rok 2015 dve krízové strediská zriadené ŽSK a tri akreditované neštátne subjekty (stav k 29.10.2015).

CSS LÚČ, Ul. J. Kráľa č. 7, 010 01 Žilina (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **CSS LÚČ, Ul. J. Kráľa č. 7, 010 01 Žilina**
- Kapacita zariadenia: **24**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 4**
- Zriaďovateľ KS: **Žilinský samosprávny kraj**

V roku 2015 má KS uzatvorenú zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorým sú objednané 4 miesta na výkon rozhodnutí súdu pre potreby riešenia krízových situácií detí a ich rodín v rámci Žilinského kraja.

CSS ANIMA, Jefremovská 634, 031 04 Liptovský Mikuláš (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **Krízové stredisko „Pálkovo centrum“, Palúčanská 25, Liptovský Mikuláš**
- Kapacita zariadenia: **8**
- Zriaďovateľ KS: **Žilinský samosprávny kraj**

Náruč – Pomoc deťom v kríze, 010 03 Žilina – Zádubnie 56 (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: Detské krízové centrum Náruč, Zádubnie 56, Žilina

- Kapacita zariadenia: **22**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 11**

V roku 2015 má KS uzatvorenú zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorým je objednaných 11 miest na výkon rozhodnutí súdu pre potreby riešenia krízových situácií detí a ich rodín v rámci Žilinského kraja. KS Náruč je špecializované zariadenie, ktoré poskytuje pomoc a starostlivosť týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom vo vekovej kategórii 3 – 18 rokov.

Občianske združenie LUMEN, stredisko pomoci, U Maslíka 1064, 023 51 Raková (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **Krízové stredisko, SNP 742, 022 04 Čadca**
- Kapacita zariadenia: **30**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 15**

V roku 2015 má KS uzatvorenú zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorým je objednaných 15 miest na výkon rozhodnutí súdu pre potreby riešenia krízových situácií detí a ich rodín v rámci Žilinského kraja.

Spišská katolícka charita, Jesenského cen5, 052 01 Spišská Nová Ves (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **Dom Charitas Sv. Kláry, Borbisova 385/5, Liptovský Mikuláš**
- Kapacita zariadenia: **12**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 4**

V roku 2015 má KS uzatvorenú zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorým sú objednané 4 miesta na výkon rozhodnutí súdu pre potreby riešenia krízových situácií detí a ich rodín v rámci Žilinského kraja.

Resocializačné strediská

V rámci Žilinského kraja sú aktuálne pre rok 2015 akreditované 2 resocializačné strediská pre výkon rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení, ak bol podaný návrh na uloženie výchovného opatrenia a výkon rozhodnutia súdu o výchovnom opatrení (Stav k 29.10.2015). Starostlivosť v tomto type zariadenia sa poskytuje len na základe odporúčania adiktológa alebo psychiatra. Resocializačné strediská sa zriaďujú na aktivizovanie vnútorných schopností detí na prekonávanie psychických dôsledkov, fyzických dôsledkov a sociálnych dôsledkov drogových alebo iných závislostí a na zapojenie sa do života v prirozenom prostredí.

MANUS, o.z. Koceľova 2, 036 01 Martin (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **Resocializačné zariadenie na ul. B. Bullu, súpisné číslo 4828, Martin**
- Kapacita zariadenia: **12**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 2**

RS uzatvára zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava flexibilne podľa potreby.

Z – NÁVRAT centrum, n.o., Nová cesta č. 385, 029 42 Bobrov (vykonávateľ opatrení)

- Miesto výkonu opatrení: **Resocializačno-terapeutické centrum pre ľudí závislých od psychotropných látok, Nová cesta 385, 029 42 Bobrov**
- Kapacita zariadenia: **14**
- Kapacita **pre výkon rozhodnutí súdu: 2**

RS uzatvára zmluvu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava flexibilne podľa potreby.

Sociálne služby – MFO Žiliny

Analýza poskytovaných sociálnych služieb podľa obcí:

Obec Horný Hričov

- obec nemá zaregistrovanú žiadnu sociálnu službu/v súčasnosti obec neposkytuje žiadnu sociálnu službu

Obec Divinka

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská

Obec Ovčiarsko

- obec nemá zaregistrovanú žiadnu sociálnu službu/v súčasnosti obec neposkytuje sociálne služby

Obec Bitarová

- obec nemá zaregistrovanú žiadnu sociálnu službu/v súčasnosti obec neposkytuje sociálne služby

Obec Hôrky

- obec nemá zaregistrovanú žiadnu sociálnu službu/v súčasnosti obec neposkytuje sociálne služby

Obec Lietavská Lúčka

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská

Obec Višňové

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská

Obec Mojš

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská

Obec Rosina

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská

Obec Teplička nad Váhom

zaregistrovaná sociálna služba:

- druh sociálnej služby - opatrovateľská
- zariadenie pre seniorov
- denný stacionár

Mesto Žilina

Poskytovanie kvalitných sociálnych služieb v meste Žilina je jednou z priorít vedenia mesta. Z celkového počtu obyvateľov mesta je najviac obyvateľov v produktívnom veku (od 15 do 59 rokov) a druhou najpočetnejšou skupinou sú občania od 60 do 100 a viac rokov.

V súčasnosti sú na území mesta a jeho funkčných oblastí poskytované nasledovné sociálne služby:

- opatrovateľská služba
- komunitné centrum
- denné centrá
- jedálne
- zariadenie pre seniorov

Opatrovateľská služba

Mesto Žilina poskytuje sociálnu službu - terénnu sociálnu službu – opatrovateľskú:

a/ fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ a

b/ je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4, zákona č. 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/.

Výkon opatrovateľskej služby v domácom prostredí prijímateľa sociálnej služby je najrozšírenejšou terénnou sociálnou službou a môžeme ju charakterizovať ako službu najhumánnejšiu, najekonomickejšiu, nakoľko je finančne menej náročná ako starostlivosť v zariadení.

Na území mesta Žilina sa poskytuje sociálna služba /opatrovateľská/ v domácnosti v priemere pre 129 prijímateľov sociálnej služby, ktorú zabezpečuje 50 zamestnancov opatrovateľskej služby na rôzne dĺžky pracovného úväzku.

Mesto zamestnáva 5 zamestnancov z Národného projektu - Podpora opatrovateľskej služby, financovaného z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu a štátneho rozpočtu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inkluzia. Finančné prostriedky sú poskytované na mzdové

zabezpečenie novovytvorených pracovných miest opatrovateľiek v mesačných intervaloch prostredníctvom transferov. Mesto pre zamestnankyne opatrovateľskej služby z NP zabezpečuje náklady na stravné, ochranné pracovné prostriedky a hygienické pomôcky, prípadne iné náklady (napr. cestovné a pod.). Zmluva je uzavorená na dobu určitú a to od 01.07.2014 do 30.09.2015. Po ukončení zmluvy z NP bude poskytovanie sociálnej služby pre prijímateľov sociálnej služby i nadálej zabezpečované zo strany mesta na základe platnej zmluvy medzi prijímateľom sociálnej služby a mestom Žilina, zamestnancami mesta Žilina. V prípade predĺženia NP alebo novej výzvy na podporu opatrovateľskej služby mesto Žilina sa opäť zapojí do projektu.

Opatrovateľskú službu pre mesto zabezpečuje tiež na základe uzavorenej zmluvy Diecézna charita Žilina dodávateľským spôsobom.

Okrem toho je mesto Žilina zriaďovateľom samostatného právneho subjektu, rozpočtovej organizácie Úsmev - zariadenie pre seniorov, na ul. Osikova. V zariadení sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovršila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, alebo fyzickej osobe, ktorá dovršila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby potrebuje z iných vážnych dôvodov. Súčasne existujúce zariadenie má kapacitu 64 miest, ktorá je počas celého roka plne obsadená. Prijímateľom sociálnej služby zariadenia je zabezpečovaná sociálna starostlivosť celoročnou pobytovou formou.

V zariadení sú poskytované odborné činnosti, obslužné činnosti a ďalšie činnosti nevyhnutné s pobytom klienta. Na území mesta sú v najväčšej mieri poskytované sociálne služby ambulantnou formou, pobytové sociálne služby pre obyvateľov mesta v značnej mieri chýbajú.

Komunitné centrum

V roku 2011 otvorilo Mesto Žilina v lokalite Bratislavskej ulice Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu „Na predmestí“ (výstavbu centra podporilo ÚSVSRpRK v rámci dotačnej schémy 2010). Minulý rok sa nízkoprahové centrum transformovalo na komunitné centrum – z dôvodu zmeny legislatívy – zákon 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. V centre a v teréne (lokalita Bratislavská ulica a časť ulice Sasinkovej) poskytujú sociálne služby tria terénni sociálni pracovníci (v rámci NP TSP – do roku 2015). Po skončení platnosti zmluvy z NP - Terénna sociálna práca v obciach mesto Žilina bude poskytovať sociálne služby krízovej intervencie v komunitnom centre i nadálej prostredníctvom zamestnancov mesta Žilina. V prípade predĺženia NP alebo novej výzvy mesto Žilina sa opäť zapojí do projektu. TSP pracovníci v lokalite poskytujú sociálne služby v teréne, v prípade dlhodobejšej a zložitejšej intervencie je možné klientom poskytnúť intervenciu v priestoroch centra.

Komunitné centrum poskytuje následovné služby (v zmysle zákona č. 448/2008), cieľová skupina 18+:

- sociálne poradenstvo - základné sociálne poradenstvo je súčasťou každej sociálnej služby poskytovanej v zmysle zákona 448/2008 Z. z.,
- pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, ide o pomoc pri vybavovaní úradných záležitostí, pomoc pri vybavovaní osobných dokladov, pomoc pri spisovaní a podávaní písomných podaní, pri vypisovaní tlačív, pri písomnej komunikácii v úradnom styku, pri vybavovaní iných vecí v záujme fyzickej osoby.
- opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a kurately v zmysle § 75 zákona č. 305/2005 Z. z sú priamo zastrešené zamestnancom MsÚ, pričom NC je nápomocné ak si to situácia vyžaduje.

Prebieha komunikácia so sociálnymi pracovníkmi reeducačných zariadení, ktorí overujú stav rodiny, resp. sú poskytované aktuálne informácie o chovancovi jeho príbuzným.

- prostredníctvom KC si odsúdení, ktorých sa dlhodobejšie nedarí umiestniť do inštitútu, odpracovávajú trest povinnej práce. Ide zväčša o obyvateľov Bratislavskej ulice. V období od 01.01.2014 do 01.05.2014 boli vo výkone TPP v NC tri osoby, v súčasnosti ho vykonáva 1 osoba.
- súčasťou služieb ponúkaných v centre je aj „požičovňa pracovného náradia“, ktorú v roku 2014 využili obyvatelia lokality 55 - krát.
- v druhej polovici roku 2014 sa realizovala spolupráca so súkromným logopedickým centrom, ktoré bude poskytovať individuálne aj skupinové terapie pre deti a mládež s poruchami reči priamo v centre.

V súčasnosti komunitné centrum neposkytuje sociálnu službu starostlivosti o deti z MRK ako predškolského, tak i školského veku. Nakoľko väčšina z nich nemá potrebné návyky, ich výsledky v škole nie sú dostatočné. Taktiež chýbajú priestory vhodné na prípravu a školenia mladých lídrov a zamestnancov komunitného centra, ktorých príprava sa sústredí na prácu v komunite, komunitné aktivity a komunitné plánovanie.

Denné centrá

Mesto Žilina ma v zriaďovateľskej pôsobnosti 4 denné centrá. Denné centrum Vlčince, Denné centrum Horný Val, Denné centrum - Strážov a od 01.05.2015 Denné centrum Bytčica. V denných centrach sa poskytuje podporná sociálna služba počas dňa fyzickej osobe, ktorá dovršila dôchodkový vek, fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom. V denných centrach majú klienti zabezpečenú záujmovú činnosť a tiež základné sociálne poradenstvo formou ambulantnej služby. V Dennom centre Vlčince majú klienti k dispozícii rekondično-rehabilitačnú miestnosť pre telesné aktivity za účasti rehabilitačného pracovníka. Počet aktívnych seniorov využívajúcich služby v denných centrach v roku 2014 bol v priemere 495 seniorov.

Jedálne

Mesto Žilina ma v zriaďovateľskej pôsobnosti 2 zariadenia jedálne a to Jedáleň na ul. Lichardova a Jedáleň na Nám. J. Borodáča -Vlčince. Sociálna služba v jedálni sa poskytuje pre fyzickú osobu, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojenie základných životných potrieb alebo má ťažké zdravotné postihnutie, alebo dovršila dôchodkový vek. Sociálna služba v jedálni je podporná, ambulantná služba.

V Jedálni na ul. Lichardova, je možnosť stravovania osobným odberom stravy prijímateľom sociálnej služby.

Donáška stravy

V Jedálni na Nám. J. Borodáča je zabezpečené poskytovanie stravovania aj prostredníctvom donášky stravy do domácnosti fyzickej osoby, ktorá má ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, alebo dovršila dôchodkový vek.

Zaregistrované sociálne služby, ktoré v súčasnosti mesto Žilina neposkytuje ale ich poskytovanie je potrebné (žiadane obyvateľmi mesta):

- denný stacionár
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií - monitorovanie a signalizácia potreby pomoci
- prepravná služba

Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Mesto pri poskytovaní sociálnych služieb na podporu rodín s deťmi - spolupracuje s občianskymi združeniami /materské centrá/, ktoré poskytujú voľno-časové aktivity pre mamičky s deťmi na vytváranie priestoru zameraného na sebarealizáciu počas materskej dovolenky. Na realizáciu uvedených aktivít mesto Žilina poskytuje priestory v zariadení DC Vlčince. Mesto Žilina v rámci pomoci podpory rodinám s deťmi poskytuje starostlivosť pre deti v zariadeniach detských jaslí. Detské jasle sú účelové zariadenia, v ktorých je zabezpečená komplexná starostlivosť pre deti vo veku od 1 roka do 3 rokov a z dôvodu zdravotnej indikácie dieťaťa a lekárskeho posudku odborného lekára (oftalmológ, dermatológ), môže dieťa navštěvovať zariadenie detských jaslí od 1 do 3 rokov veku. Mesto Žilina prevádzkuje 2 zariadenia detských jaslí s celkovou kapacitou 105 miest. Detské jasle V. Okružná sú zamerané na špeciálne ortoptické vady detí, s ktorými sa vykonávajú odborné zrakové cvičenia s ortoptickou sestrou na špeciálnych prístrojoch v spolupráci s očnou lekárkou. Detské jasle Puškinova sú zamerané na kožné choroby vyplývajúce z alergických ochorení. Náplňou zariadení je poskytovanie starostlivosti deťom, ako doplnok rodinnej starostlivosti. Výchovná práca s deťmi je cielavedomá, plánovitá, zohľadňujúca individuálne a vekové zvláštnosti detí. V zariadeniach pracuje zdravotnícky personál, ktorého náplňou je odborná starostlivosť o deti navštevujúce zariadenia. Ich negatívom je v súčasnosti najmä zastarané vybavenie. Prevádzkovaním detských jaslí sa mladým rodinám umožňuje zvýšiť šancu pri uplatnení sa na trhu práce a zabezpečiť aktívny pracovný život. V súčasnosti (máj 2015) sú kapacity detských jaslí naplnené na 100%.

Okrem mestských jaslí má svoju prevádzku na území mesta ešte 8 súkromných zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov (niektoré až do 6 rokov). Môžeme teda skonštatovať, že na území mesta je ponuka služieb takýchto zariadení dostatočná.

Poskytované sociálne služby na území mesta Žilina

Diecézna charita Žilina, Predmestská 12 - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Nocľaháreň - Dom charity sv. Vincenta, Predmestská 12, Žilina
- Nízkoprahové denné centrum - Dom charity sv. Vincenta, Predmestská 12, Žilina,
- Zariadenie pre seniorov - Dom charity sv. Kamila, Framborská 6, Žilina,
- Domov sociálnych služieb - Dom charity sv. Vincenta, Predmestská 12, Žilina,
- Denný stacionár - Dom charity sv. Kamila, Framborská 6, Žilina
- Opatrovateľská služba - charitatívna služba v rodinách, Predmestská 12, Žilina
- Prepravná služba - územie SR,
- požičiavanie pomôcok - charitatívna služba v rodinách, Predmestská 12, Žilina,
- Stredisko osobnej hygieny - Dom charity sv. Vincenta, Predmestská 12, Žilina.

Harmónia - zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb a útulok, ul. Republiky 22 – ŽSK
zaregistrovaná sociálna služba:

- Útulok - ul. Hviezdoslavova č. 56, Žilina,
- Zariadenie podporovaného bývania - ul. Hviezdoslavova č. 56, Žilina,
- Zariadenie pre seniorov - ul. Republiky č. 22, Žilina,
- Domov sociálnych služieb - ul. Republiky č. 22, Žilina,
- Špecializované zariadenie - ul. Republiky č. 22, Žilina,
- Jedáleň - ul. Republiky č. 22, Žilina,
- Domov na pol ceste - ul. Hviezdoslavova č. 56, Žilina

Centrum sociálnych služieb LÚČ, Ul. J. Kráľa č. 7, Žilina - ŽSK
zaregistrovaná sociálna služba:

- Zariadenie núdzového bývania - A. Gazdu 484, Strážov,
- Zariadenie podporovaného bývania – Ul. J. Kráľa č. 7, Žilina,
- Domov sociálnych služieb – Ul. J. Kráľa č. 7, Žilina,

Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb Žilina, Karpatská 8,9 - ŽSK
zaregistrovaná sociálna služba:

- Zariadenie pre seniorov - Karpatská 8,9, Žilina, Karpatská 6,
- Domov sociálnych služieb - Karpatská 8,9, Žilina, Karpatská 6,
- Špecializované zariadenie - Karpatská 8,9, Žilina, Karpatská 6,

Domov sociálnych služieb SYNNÓMIA, Moyzesová 27, Žilina – ŽSK
zaregistrovaná sociálna služba:

- Domov sociálnych služieb - DSS pre deti a dospelých - Moyzesova 27, Žilina
DSS pre deti a dospelých – Gorazdova 2,3, Žilina

Domov pomocnej ruky, n. o., Na Bárek 686/9, Žilina - Trnové, Žilina - neverejný poskytovateľ
zaregistrovaná sociálna služba:

- Domov sociálnych služieb - Penzión Eva, na Bárek 686/9, Trnové
- Zariadenie pre seniorov – Penzión Ivana, Závodská cesta 4, Žilina

Centrum sociálnych služieb STRANÍK, Na Straník 335/24 - ŽSK
zaregistrovaná sociálna služba:

- Špecializované zariadenie - Na Straník 335/24, Teplička nad Váhom, Žilina, mestská časť Zástranie, Kultúrna ulica 41/29
- Domov sociálnych služieb - Na Straník 335/24, Teplička nad Váhom, Žilina, mestská časť Zástranie, Kultúrna ulica 41/29

Peter Kolarčík , B. S. Timravy 949/10, Žilina – neverejný poskytovateľ
zaregistrovaná sociálna služba:

- Tlmočnícka služba - územie Žilinského kraja

Krajské centrum nepočujúcich ANEPS, Kálov 17, Žilina – neverejný poskytovateľ

- Požičiavanie pomôcok
- Špecializované sociálne poradenstvo pre sluchovo postihnutých

Diana, n. o., Červená 470/1, Žilina – neverejný poskytovateľ

- Opatrovateľská služba - územie SR

Úsmiev – zariadenie pre seniorov – Mesto Žilina

zaregistrovaná sociálna služba:

- Zariadenie pre seniorov, Osiková 26, 010 07 Žilina

Mgr. Jana Filipová, Karola Kmeťku 3149/6, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Tlmočnícka služba - územie Žilinského kraja

KVIZART, o. z. A. Rudnaya 97 Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Denné centrum - Veľká Okružná 57, Žilina

Súkromné centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, J. Vuruma 144, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Služba včasnej intervencie - Vuruma 144, Žilina, územie ŽK

Jazmínka, n. o., Hviezdoslavova 48, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Opatrovateľská služba - územie ŽK

Centrum včasnej intervencie Žilina, n. o., J. Milca 15, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Služba včasnej intervencie - Republiky 30, Žilina

Združenie NEXUS Žilina, ul. Juraja Fándlyho 2, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Opatrovateľská služba - územie SR

FLEXI OPATROVATEĽSTVO, o. z., Osvety 265, Žilina - neverejný poskytovateľ

zaregistrovaná sociálna služba:

- Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci – ŽK
- Opatrovateľská služba – územie ŽK

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Sociálne služby	Rozšírená sieť pobytových sociálnych služieb pre dospelých a seniorov v ŽK; Rozšírená sieť ambulantných a týždenných pobytových sociálnych služieb pre deti, mladých dospelých a dospelých s duševnými poruchami v zariadeniach zriadených ŽSK; Konkurencia v poskytovaní verejných a neverejných pobytových sociálnych služieb na územní ŽK; Vysokokvalifikovaní a odborní zamestnanci pre prácu s prijímateľmi sociálnych služieb so špeciálnymi potrebami v zariadeniach zriadených ŽSK; Kvalitné pobytové sociálne služby pre dospelých poskytované zariadeniami v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK; Kvalitné ambulantné sociálne služby pre deti a mladých dospelých s duševnými poruchami poskytované zariadeniami v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK; Úhrady za pobytové sociálne služby poskytované zariadeniami v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sú primerané príjomom obyvateľov ŽK Získané skúsenosti z procesu transformácie a deinštitucionalizácie zariadení SPOaSK	Financovanie verejných sociálnych služieb je obmedzené schváleným rozpočtom ŽSK; Nízke starobné a invalidné dôchodky prijímateľov sociálnych služieb; Veľmi nízke mzdrové príjmy zamestnancov v sociálnych službách; Veľmi nízke (až nemorálne) príjmy neformálnych opatrovateľov poskytujúcich starostlivosť odkázaným občanom v prirodzenom rodinnom prostredí; Nedostatočné zabezpečenie poskytovania domácej opatrovateľskej služby; Nedostatočná sieť služieb krízovej intervencie v kraji. Nedostatočná a nerovnomerne regionálne pokrytá sieť terénnych sociálnych služieb a odľahčovacích služieb na celom území ŽK; Miestna a časová nedostupnosť ambulantných sociálnych služieb; Nedostatočná špecifickosť poskytovaných sociálnych služieb spôsobená veľkou rôznorodosťou prijímateľov sociálnych služieb podľa druhu zdravotného postihnutia v jednom zariadení; Nedostatočne poskytované sociálne poradenstvo občanom na miestnej úrovni; Existencia zariadení sociálnych služieb, ktoré nespĺňajú prevádzkové

Sociálne služby		podmienky kvality sociálnej služby. Nedostatok zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku Nedostatok zariadení SPOaSK na komunitnej úrovni
UMR	Dostatočná konkurencia zariadení starostlivosti o deti	Zastarané vybavenie detských jaslí v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta
	Odborná starostlosť v zariadeniach starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa	Podpora zariadení a služieb pre deti do 3 rokov veku za účelom zosúladenia rodinného a pracovného života
	Zabezpečené poradenstvo pre obete násilia na území mesta v spolupráci s AS	Podpora podnikania v poskytovaní služieb starostlivosti o deti s dôrazom na inovatívny prístup
	Dobrá skúsenosť s niektorými aktivitami podporujúcimi komunitný život	Chýbajúce asistenčné služby pre rodiny s deťmi
	Podpora rodín s malými deťmi a matiek na materskej dovolenke	Posilniť odborný tím zabezpečujúci SPO /terén, sanácia/
	Čiastočná existencia sociálnej siete pre skupinu klientov MRK	Nízka informovanosť obyvateľstva
	Existencia komunitného centra v MRK lokalite	Nízke prepojenie a spolupráca poskytovateľov sociálnych služieb
	Odbornosť terénnych sociálnych pracovníkov a sociálnych pracovníkov, dlhorocná skúsenosť práce s cieľovou skupinou	Chýbajúce články v sociálnej sieti a podporných systémoch pre skupinu MRK
	Existencia niekoľkých terénnych programov	Nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb a ich udržateľnosť
	Spolupráca s existujúcimi mimovládnymi a cirkevnými organizáciami	Vysoká miera nezamestnanosti skupiny MRK
	Záujem mesta o riešenie problematiky MRK	Nevyužívanie všetkých možností terénnych programov /streetwork/
		Nedostatočné priestorové vybavenie, kapacita poskytovateľov sociálnych služieb (ľudia bez domova – nocľaháreň, NC a ľ., MRK)

UMR		Nedostatočná podpora a práca s deťmi zo sociálne vylúčeného prostredia
	Príležitosti	Ogrozenia
Sociálne služby	Stabilizovaná sieť pobytových sociálnych služieb Vytvorenie viac zdrojového financovania sociálnych služieb so zachovaním práva výberu prijímateľa sociálnej služby Rozvoj a využívanie dobrovoľníctva v sociálnych službách Ochota zamestnancov v sociálnych službách sa celoživotne vzdelávať Možnosť podporovať rozvoj nových a inovatívnych komunitných služieb, uvedené služby sú v súlade s princípmi Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike a s princípmi Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2014-2020, ktorým patrí predovšetkým rozvoj služieb sociálnej starostlivosti na komunitnej úrovni Podpora a rozvoj konkurencieschopnosti poskytovateľov sociálnych služieb Nové možnosti rozšírenia služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku. Cenová dostupnosť zariadení starostlivosti o dieťa do troch rokov veku.	Každoročné znižovanie rozpočtu ŽSK z dôvodu konsolidácie verejných financií; Celkové starnutie obyvateľstva ŽSK (starnutie potenciálnych prijímateľov sociálnych služieb a neformálnych opatrovateľov); Zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľov ŽK; Zvýšený nárast obyvateľov s duševnými poruchami a poruchami správania; Vysoký počet odkázaných občanov ŽK žijúcich vo vzdialených a odľahlých, často nízko prístupných oblastiach obcí; Nárast sociálne vylúčených skupín obyvateľov – alkoholici, bezdomovci, drogovo závislí, osamelé matky s deťmi bez domova; Pretrvávajúci dopyt po celoročných pobytových sociálnych službách v ŽK; Veľmi nízky záujem o ambulantné a terénné sociálne služby; Rušenie, resp. znižovanie kapacity ODCH a LDCH; Rušenie, resp. znižovanie kapacity psychiatrických oddelení a absencia liečební psychiatrickej starostlivosti; Absencia detenčných ústavov; Ob(Za)medzená možnosť uchádzať sa

	Sociálne služby	o FP EÚ na debarierizáciu, humanizáciu a celkové zvyšovanie kvality pobytových sociálnych služieb; Nízka informovanosť občanov o sociálnych službách; Neefektívna a neúčinná medializácia komunitných sociálnych služieb; Udržateľnosť sociálnych služieb poskytovaných neverejnými poskytovateľmi Nezáujem o umiestnenie detí do zariadenia starostlivosti o dieťa do troch rokov veku. Cenová nedostupnosť zariadení starostlivosti o deti do troch rokov
UMR	Rozšírená starostlosť pre deti do 3 rokov veku na území mesta Zriadit asistenčné centrum pre rodinu Zvýšiť dostupnosť špecializovaného poradenstva /právnik psychológ/ Posilnenie komunitného života Ponuka voľno-časových aktivít dospelým s deťmi cez záujmové združenia /priestory/ Organizovanie spoločných stretnutí-kultúrnych a iných akcií cez letáky, noviny.. Zverejňovať príklady dobrej praxe /noviny/ Zosieťovať poskytovateľov sociálnych služieb Nadstavba existujúceho komunitného centra a tak rozšírenie priestorového vybavenia pre nové sociálne služby Vypracovanie viac stupňového	Obmedzené finančné zdroje na zabezpečenie sociálnych služieb pre rodiny s deťmi Nedostatok finančných prostriedkov na vybudovanie nových zariadení alebo rekonštrukciu existujúcich Nárast neúplných funkčných rodín Pokles počtu detí - demografický vývoj Sociálna izolácia a pasivita ľudí /každý sám za seba/ Strata záujmu o spoluprácu pri riešení vlastných krízových situácií zo strany klientov Nedostatočná udržateľnosť už ponúkaných sociálnych služieb Pretrvávanie nedostatočnej informovanosti medzi subjektmi v sociálnej sfére

UMR	resocializačného programu pre klientov – možná prevencia patologických javov Aktívne zapojenie klientov do riešenia vlastných problémov Možnosť implementácie projektov zo zdrojov EÚ Aktualizácia komunitného plánu sociálnych služieb Mesta Žilina	

Zdravotná starostlivosť

Súčasný stav zdravotnej starostlivosti

Zdravotnícka infraštruktúra v Žilinskom kraji je tvorená sieťou zdravotníckych zariadení prevádzkovaných verejnými i neverejnými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Akokoľvek, táto infraštruktúra bývalých polikliník a zdravotných stredísk je zastaraná a energeticky neefektívna.

Zdravotný stav obyvateľov Slovenska vrátane obyvateľov územia Žilinského kraja nie je veľmi priaznivý. Ovplyvňuje ho predovšetkým životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia v niektorých regiónoch, nezamestnanosť a sociálna situácia.

V Slovenskej republike sa stredná dĺžka života, i keď pomaly, ale dlhodobo zvyšuje (Príloha č. 3.7, Obr. č. 1). Stále však patríme medzi krajiny Európskej únie s najnižšou strednou dĺžkou života. Priemerná dĺžka života bola v rokoch 2012-2014 v ŽK 72,50 rokov u mužov a 80,46 rokov u žien. (Zdroj: [Infostat](#))

Kým na Slovensku je očakávaná dĺžka života pri narodení u mužov 71,6 rokov, tak priemer OECD je 76,9 rokov a TOP5 OECD krajín má vek až 79,7 rokov. U žien je situácia nasledovná: na Slovensku 78,8 rokov, priemer OECD 82,4 rokov a TOP5 OECD krajín 85,1 rokov (Zdroj: [Eurostat](#)).

V roku 2011 nádej na dožitie pri narodení prvýkrát presiahla u mužov hranicu 72 rokov a u žien hranicu 79. Aktuálne je medziročný rast strednej dĺžky života pri narodení u mužov okolo 0,3 – 0,4 roka, u žien 0,1 – 0,2 roka (*Správa o zdravotnom stave obyvateľstva 2015, Vláda SR*).

V roku 2012 bola v Slovenskej republike stredná dĺžka života vo veku 65 rokov 18,5 roka u žien a 14,6 rokov u mužov. Podľa EU-SILC z roku 2012 strávia ženy vo veku 65 rokov, 3,1 roka (17 % ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách, 8,8 roka (48 %) s čiastočnými obmedzeniami v aktivitách a 6,6 roka (36 %) s výrazným obmedzením v aktivitách. Muži v rovnakom veku strávia 3,5 roka (24 % ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách, 6,7 roka (46 %) s čiastočnými obmedzeniami v aktivitách a 4,4 roka (30 %) s výrazným obmedzením v aktivitách (*Správa o zdravotnom stave obyvateľstva 2015, Vláda SR*). Tieto faktory, t.j. zvyšujúce sa dožívanie

obyvateľov a zároveň zdravotné obmedzenia vo veku 65+ rokov a narastajúca prevalencia chronických ochorení, búdu vytvárať tlak na efektívnejšiu primárnu zdravotnú starostlivosť.

Demografický vývoj bude v období najbližších rokov jednoznačne determinovaný starnutím populácie, ktoré je výsledkom predovšetkým populačných vín v minulosti a meniaceho sa rodinného správania populácie, nízkou fertilitou, predĺžovaním dĺžky ľudského života v súčasnosti.(Zdroj: [Infostat](#))

V nasledujúcich rokoch dôjde k výraznému náрастu populácie seniorov, čo predpokladá zvýšenú zdravotnú a sociálnu starostlivosť z dôvodu vekom podmienenej znižujúcej sa miery sebestačnosti jedinca.

Socioekonomicke charakteristiky územia Žilinského kraja z pohľadu zdravotného stavu tvoria:

- výdavky domácností na zdravotníctvo
- štruktúra ekonomiky
- zdravotný stav obyvateľstva (štruktúra úmrtnosti)
- index chudoby (sociálne vylúčené obyvateľstvo)
- demografická regionalizácia a/populačné procesy (stredná dĺžka života, ekonomická závislosť obyvateľstva...)

Zdravotný stav obyvateľstva úzko súvisí so socioekonomickým postavením obyvateľstva, demografickým vývojom obyvateľstva a vybavenosťou územia infraštruktúrou.

Nepriaznivá veková situácia lekárov primárneho kontaktu (všeobecný lekár pre dospelých a všeobecný lekár pre deti a dorast) bude čoraz viac limitujúcim faktorom dostupnosti k primárnej zdravotnej starostlivosti.

Súčasný stav všeobecnej ambulantnej starostlivosti (ďalej „VAS“) v ŽK

V Žilinskom kraji je 333 obcí, z toho 18 mestských a 315 vidieckych obcí. V uvedených územných jednotkách je 276 kontaktných miest všeobecných lekárov pre dospelých, 158 pre deti a dorast, 93 gynekológov a 315 stomatológov (Zdroj: www.e-vuc.sk).

Z pohľadu iných základných socio-ekonomickej charakteristik sú čisté výdavky domácnosti Žilinského kraja na zdravotníctvo na úrovni priemeru SR (priemerne 10 EUR mesačne/domácnosť), ekonomická závislosť obyvateľstva je pod úrovňou priemeru SR (40%), a počet osôb pod hranicou chudoby predstavoval v roku 2014 celkovo 76 911 osôb (11% podiel v rámci SR). Priemerný vek obyvateľov Žilinského kraja v roku 2014 bol 38,9 roka, čo je tiež pod priemerom SR o jeden rok a ŽK má tretie najmladšie obyvateľstvo, pričom stredná dĺžka života je 76,48 roka (muži a ženy spolu) je pod priemerom SR a prekvapujúca na dobrú ekonomickú výkonnosť kraja a stav ŽP.

Pri analýze súčasného stavu so zreteľom na výstupy, sme vychádzali najmä zo súčasného počtu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (všeobecných lekárov pre dospelých, pre deti a dorast, gynekológov stomatológov) ich alokácie, vzťahu vlastníctva, respektíve nájmu k priestorom, v ktorých vykonávajú svoju činnosť a ku kritériám stanoveným v IROP. Rozmiestnenie poskytovateľov v rámci ŽK a následne v rámci jednotlivých okresov tvorí Prílohu číslo 3.1 a Prílohu č. 3.2. Z celkového počtu

všeobecných lekárov pre dospelých je cca 66% v kategórií nad 51 rokov. Z celkového počtu všeobecných lekárov pre deti a dorast je 77% v kategórií nad 51 rokov. Prehľad vekovej štruktúry lekárov v príslušnej kategórií tvorí **Prílohu číslo 3.3.**

Súčasný stav poskytovania všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti v Žilinskom kraji, s miestami výkonov, kde sú najviac integrovaní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti v prenajatých priestoroch v jednotlivých okresoch tvorí **Prílohu č. 3.4.**

Z údajov v Tabuľke č. 4 (Príloha č. 3.3) je možno pozorovať fragmentovanú primárnu zdravotnú starostlivosť s priemerným úväzkom cca 1,52 všeobecného lekára pre dospelých na jedno kontaktné miesto. Z hľadiska poskytovania kvalitnej (viac odliečených pacientov v ambulanciach primárneho kontaktu a menej v špecializovanej ambulantnej starostlivosti; v súčasnosti v SR až 80% pacientov je odosielaných z primárnej ambulantnej starostlivosti na vyššie pracovisko), efektívnej (vzájomné zdielanie infraštruktúry ambulancií) a koordinovanej (vzájomná zastupiteľnosť a spolupráca) primárnej zdravotnej starostlivosti je potrebné aby na pracovisku (integrovalo sa) bolo 5-10 lekárov rovnakého zamerania (Evaluation of Primary Care Reform Pilots in Ontario, PWC, 2001).

Sústava zdravotníckych zariadení zdravotnej starostlivosti v ŽK

OKRES BYTČA

- *spádová oblasť: 30 672 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 281,6 km²*
- *hustota obyvateľstva: 108,92/km²*

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu v okrese Bytča je 31, z toho je 13 všeobecných lekárov pre dospelých, 6 pre deti a dorast, 3 gynekológovia a 9 stomatológov. Všetci lekári sú v prenajatých priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (ďalej ZS) je sústredených na ulici Sakalová v Bytči (v dvoch budovách), v budove bývalej polikliniky, ktorej vlastníkom je ŽSK a taktiež v budove, ktorá je v súkromnom vlastníctve. Percentuálny podiel ambulancií poskytovateľov primárnej ZS sústredených na ulici Sakalová k celkovému počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Bytča je 71 %.

OKRES ČADCA

- *spádová oblasť: 91 263 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 760,6 km²*
- *hustota obyvateľstva: 119,99/km²*

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu v okrese Čadca je 94, z toho 30 všeobecných lekárov pre dospelých, 22 pre deti a dorast, 12 gynekológov, 30 stomatológov. Z uvedeného počtu je 5 poskytovateľov ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici Palárikova v Čadci, v obci Turzovka, v Krásne nad Kysucou na ulici 1. Mája. Na Palárikovej ulici v Čadci sa nachádza Kysucká nemocnica s poliklinikou Čadca, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK. V obci Turzovka sa nachádza zdravotnícke zariadenie, ktorého vlastníkom je ŽSK. Budova v Krásne nad Kysucou je vo vlastníctve mesta. Percentuálny podiel ambulancií poskytovateľov primárnej ZS

sústredených na ulici Palárikova v Čadci k celkovému počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Čadca tvorí 23 %. V Turzovke je sústredených 7% ambulancií poskytovateľov primárnej ZS, na ulici 1. Mája v Krásne nad Kysucou je sústredených 6% z celkového počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Čadca.

OKRES KYSUCKÉ NOVÉ MESTO

- *spádová oblasť: 33 241 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 173,6 km²*
- *hustota obyvateľstva: 191,48/km²*

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu v okrese Kysucké Nové Mesto je 38, z toho je 14 všeobecných lekárov pre dospelých, 6 pre deti a dorast, 6 gynekológov, 12 stomatológov. Z uvedeného počtu je 1 poskytovateľ ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici Belanského v Kysuckom Novom Meste. Na uvedenej ulici sa nachádzajú dve polikliniky jedna je vo vlastníctve mesta a druhá vo vlastníctve ŽSK. Percentuálny podiel ambulancií poskytovateľov primárnej ZS sústredených na ulici Belanského k celkovému počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Kysucké Nové Mesto je 58 %.

OKRES LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ

- *spádová oblasť: 72 592 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 1 334,7 km²*
- *hustota obyvateľstva: 54,39/km²*

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu v okrese Liptovský Mikuláš je 88, z toho je 29 všeobecných lekárov pre dospelých, 19 pre deti a dorast, 5 gynekológov, 35 stomatológov. Z uvedeného počtu je 7 poskytovateľov ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici Jilemnického a Janošíkovom nábreží v Liptovskom Mikuláši, ktoré sú v súkromnom vlastníctve a v Liptovskom Hrádku na ulici Matejovie, ktorá je vo vlastníctve ŽSK. V Liptovskom Mikuláši na ulici Jilemnického je sústredených 9% ambulancií poskytovateľov primárnej ZS a na ulici Jánošíkovo nábrežie 20% z celkového počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Liptovský Mikuláš. Percentuálny podiel ambulancií poskytovateľov primárnej ZS sústredených na ulici J.D. Matejovie v Liptovskom Hrádku k celkovému počtu ambulancií primárneho kontaktu v okrese Liptovský Mikuláš tvorí 17 %.

OKRES RUŽOMBEROK

- *spádová oblasť: 57 543 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 646,8 km²*
- *hustota obyvateľstva: 88,97/km²*

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu v okrese Ružomberok je 83, z toho je 26 všeobecných lekárov pre dospelých, 16 pre deti a dorast, 10 gynekológov, 31 stomatológov. Z uvedeného počtu sú 4 poskytovatelia ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na

Bystrickej ceste v Ružomberku. Percentuálny podiel ambulancí poskytovateľov primárnej ZS sústredených na Bystrickej ceste v Ružomberku k celkovému počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Ružomberok tvorí 14 %.

OKRES TURČIANSKE TEPLICE

- *spádová oblasť: 16 244 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 392,7 km²*
- *hustota obyvateľstva: 41,36/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Turčianske Teplice je 22, z toho je 8 všeobecných lekárov pre dospelých, 4 pre deti a dorast, 3 gynekológovia, 7 stomatológov. Z uvedeného počtu je 1 poskytovateľ ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici 9. Mája v Turčianskych Tepliciach, ktorá je vo vlastníctve ŽSK. Percentuálny podiel ambulancí poskytovateľov primárnej ZS sústredených na ulici 9. Mája v Turčianskych Tepliciach k celkovému počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Turčianske Teplice tvorí 18%.

OKRES MARTIN

- *spádová oblasť: 97 071 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 735,6 km²*
- *hustota obyvateľstva: 131,96/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Martin je 126, z toho je 45 všeobecných lekárov pre dospelých, 16 pre deti a dorast, 15 gynekológov, 50 stomatológov. Z uvedeného počtu je 9 poskytovateľov ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici P. Mudroňa a ul. Prieložtek v Martine v budovách, ktoré sú v súkromnom vlastníctve. V Martine na ulici P. Mudroňa je sústredených 13% ambulancí poskytovateľov primárnej ZS a na ulici Prieložtek 6% ambulancí z celkového počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Martin.

OKRES DOLNÝ KUBÍN

- *spádová oblasť: 39 530 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 490,3 km²*
- *hustota obyvateľstva: 80,62/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Dolný Kubín je 52, z toho je 18 všeobecných lekárov pre dospelých, 10 pre deti a dorast, 6 gynekológov, 18 stomatológov. Z uvedeného počtu je 5 poskytovateľov ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici Nemocničná, na ktorej sa nachádza Dolnooravská nemocnica s poliklinikou Dolný Kubín, ktorá je vo vlastníctve ŽSK. Percentuálny podiel ambulancí poskytovateľov primárnej ZS sústredených na ulici Nemocničná v Dolnom Kubíne k celkovému počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Dolný Kubín tvorí 44 %.

OKRES TVRDOŠÍN

- *spádová oblasť: 36 037 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 478,9 km²*
- *hustota obyvateľstva: 75,25/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Tvrdošín je 43, z toho je 14 všeobecných lekárov pre dospelých, 10 pre deti a dorast, 4 gynekológia, 15 stomatológov. Z uvedeného počtu je 8 poskytovateľov ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS sústredených na ulici Bernolákova v Trstenej, ktorá je v súkromnom vlastníctve. V Trstenej na ulici Bernolákova je sústredených 14% ambulancí poskytovateľov primárnej ZS z celkového počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Tvrdošín.

OKRES NÁMESTOVO

- *spádová oblasť: 60 653 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 690,5 km²*
- *hustota obyvateľstva: 87,84/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Námestovo je 62, z toho je 18 všeobecných lekárov pre dospelých, 14 pre deti a dorast, 9 gynekológov, 21 stomatológov. Z uvedeného počtu sú 2 poskytovatelia ZS vo vlastných priestoroch. Najväčší počet poskytovateľov ZS je sústredených na ulici Červeného kríža v Námestove, v budove polikliniky, ktorá je vo vlastníctve ŽSK. V Námestove na ulici Červeného kríža je sústredených 26% ambulancí poskytovateľov primárnej ZS z celkového počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Námestovo.

OKRES ŽILINA

- *spádová oblasť: 155 574 obyvateľov*
- *rozloha okresu: 815 km²*
- *hustota obyvateľstva: 190,89/km²*

Celkový počet ambulancí primárneho kontaktu v okrese Žilina je 203, z toho je 61 všeobecných lekárov pre dospelých, 35 pre deti a dorast, 20 gynekológov, 87 stomatológov. Z uvedeného počtu je vo vlastných priestoroch 10 poskytovateľov ambulantnej ZS. V Rajci na ulici Hollého sú poskytovatelia ZS sústredení v budove, ktorá je v súkromnom vlastníctve. Z celkového počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Žilina sú v meste Rajec 3% poskytovateľov primárnej ZS.

Na základe analýzy súčasného stavu v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti je zrejmé, že možno očakávať rast potreby najmä vo vidieckych sídlach a integrovať postupne služby poskytovania zdravotnej starostlivosti s vybranými sociálnymi službami, ktoré sú najmä poskytované územnou samosprávou a poskytované v objektoch v správe alebo vlastníctve územnej samosprávy. Tlak na zmenu a systém poskytovania zdravotnej starostlivosti budú vytvárať najmä demografické trendy (starnutie obyvateľstva), vývoj zdravotného stavu obyvateľstva a niektoré iné spoločenské procesy ako napríklad proces deinštitucionalizácie sociálnych služieb, systém eHealth, vek lekárov prvého kontaktu a pod.

Pri použití základného prepočtu počtu lekárov prvého kontaktu spolu na počet obyvateľov okresu (ak okres považujeme za územnú jednotku) ukazuje, že najvyšší počet obyvateľov na jedného lekára vykazujú okresy Bytča, Námestovo, Čadca – čo sú okresy s pozitívnym prirodzeným prírastkom a tento trend je pozitívny, najmenší počet obyvateľov na jedného lekára prvého kontaktu vykazujú okresy Martin, Turčianske Teplice, Žilina a Dolný Kubín a Ružomberok, teda okresy, kde je aj sídlo nemocnice (v prípade Turčianskych Teplíc sú to kúpele).

Detailnejšia analýza poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti na území Žilinského kraja na úrovni definovaných spádových oblastí bude realizovaná v rámci prípravy regionálneho Master plánu vrátane prognózy možného vývoja a v nadväznosti na integráciu služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a sociálnej starostlivosti i dopadom iných plánovaných intervencií na území kraja.

Rozvojové a limitujúce faktory v oblasti zdravotnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia vytvárajú jednoznačný tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Zároveň je absentujúce prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry.

Ďalším limitujúcim faktorom je vysoký vek všeobecných lekárov, čo je spôsobené nedostatočnou motiváciou (odchod mladých lekárov do zahraničia) ako aj dlhé roky absentujúcou prípravou všeobecných lekárov. Tento fakt môže byť eliminovaný rezidentským programom, ktorý začal od októbra 2014. Kompetenčné obmedzenia všeobecných lekárov vytvárajú zbytočný tlak na špecializovanú ambulantnú starostlosť. Je dôležité aby sa kompetencie všeobecných lekárov rozšírili a to najmä v oblasti liečby chronických ochorení (arteriálna hypertenzia, dyslipidémia, diabetes mellitus II, ischemická choroba srdca a iné ochorenia).

Z pohľadu pacienta je vytváranie Centier integrovanej zdravotnej starostlivosti (CIZS) posunom ku komplexnej primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Pacient dostane viac zdravotných ako aj sociálnych služieb na jednom mieste, t.j. zvýši a zefektívni sa jeho obslužnosť. CIZS nadväzujú na tradíciu zdravotných stredísk, ktorú pozná staršia generácia a posúvajú služby na novú, generáčne a kvalitatívne vyššiu úroveň.

Sieť CIZS na území Žilinského samosprávneho kraja bude významným rozvojovým faktorom pre vyvážený územný rozvoj a zlepšenie kvality ľudských zdrojov.

Definovanie územných investičných jednotiek

Pre ambulantnú zdravotnú starostlosť bude investičná územná jednotka zdefinovaná v Regionálnom master pláne, ktorý bude obsahovať súbor pravidiel a syntézu základných pohľadov na možnosti etablovania a optimalizáciu umiestnenia služieb CIZS za účelom implementácie konceptu integrovaného modelu starostlivosti o zdravie na území Žilinského samosprávneho kraja.

Zdravotná starostlosť – MFO Žiliny

Zdravotníctvo, ako odvetvie je regulované štátom, najmä prostredníctvom legislatívy pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach, na

opatrenia v oblasti ochrany a podpory zdravia, **pri zabezpečovaní dostupnosti zdravotnej starostlivosti**, kontrole jej kvality, organizovaní celospoločenských preventívnych programov a pod.

V odvetví zdravotníctva prebiehajú zmeny v organizácii a riadení zdravotníctva, ktoré prechádza decentralizáciou a demonopolizáciou. Vysokú finančnú náročnosť zdravotníckeho systému ovplyvňuje aj nedostatočné energetické hospodárenie súvisiace s nevyhovujúcim stavom budov, kde sú zdravotnícke zariadenia umiestnené.

Základným poslaním **zdravotníckych služieb/zdravotníctva** je navrátiť zdravie chorým a udržiavať a zlepšovať kvalitu zdravia všetkým obyvateľom.

Zdravotný stav obyvateľov Slovenska vrátane obyvateľov územia MFO Žilina nie je veľmi priaznivý. Ovplyvňuje ho predovšetkým životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia v niektorých regiónoch, nezamestnanosť, sociálna situácia.

V Slovenskej republike sa stredná dĺžka života i keď pomaly ale dlhodobo zvyšuje. Stále však patríme medzi krajinu Európskej únie s najnižšou strednou dĺžkou života, čo bolo popísané v analytickej časti RIUS.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Zdravotnú starostlivosť vo funkčnom území mesta (FMO) Žilina, najmä však priamo v krajskom meste Žilina, poskytujú poskytovatelia:

- ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- ústavnej zdravotnej starostlivosti,
- záchrannej zdravotnej služby a
- lekárenskej starostlivosti.

Možno konštatovať, že v meste Žilina je pomerne široká sieť neštátnych zdravotníckych zariadení. Patria sem samostatné ambulancie praktických lekárov pre deti, dorast a dospelých, ambulancie gynekológov a stomatológov, ambulancie praktických lekárov špecialistov, rýchla zdravotnícka pomoc, lekárne. Počet ústavných zdravotníckych zariadení v rámci kraja ako aj mesta je vzhľadom k počtu obyvateľov dostatočný.

Ambulantná starostlivosť

Slovenské zdravotníctvo má pretrvávajúce problémy v oblasti neúmerného využívania ambulantnej zdravotnej starostlivosti, nedostatočne rozvinutej jednodôhovej ambulantnej starostlivosti, preferovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v ekonomickej zaostalejších regiónoch.

Súčasná ambulantná zdravotná starostlivosť je charakterizovaná vysokou fragmentáciou poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, s rozdielnymi motiváciami a nedostatkom koordinácie, čo spôsobuje neefektívne využívanie zdrojov. Fragmentácia má negatívny vplyv na kvalitu, náklady a výsledky. Eliminácia tejto neefektivity je klúčová pre zlepšenie parametrov kvality a zníženia nákladov. Dôkazy ukazujú, že toto je možné dosiahnuť vyššou vertikálnou aj horizontálnou integráciou poskytovania zdravotnej starostlivosti. Integrovaný model je organizovaná, koordinovaná

a spolupracujúca sieť, ktorá spája rôznych poskytovateľov do poskytovania kontinuálnych zdravotných služieb. Primárna ambulantná starostlivosť by mala byť základom poskytovania zdravotnej starostlivosti s prepojením na špecializovanú a následnú zdravotnú starostlivosť. Ďalším faktorom vytvárajúcim tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej zdravotnej starostlivosti a prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry je zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia.

Špecializovaná ambulantná starostlivosť je sústredená najmä do krajského a okresných miest. Jej koncentrácia v menších sídlach je najmä v závislosti od počtu obyvateľov nižšia.

Nepriaznivá veková situácia lekárov primárneho kontaktu (všeobecný lekár pre dospelých a všeobecný lekár pre deti a dorast) bude čoraz viac limitujúcim faktorom dostupnosti k primárnej zdravotnej starostlivosti. Z celkového počtu všeobecných lekárov pre dospelých je cca 64 % v kategórií nad 51 rokov. Z celkového počtu všeobecných lekárov pre deti a dorast je 69% v kategórií nad 51 rokov. Prehľad vekovej štruktúry lekárov v príslušnej kategórií tvorí **Prílohu číslo 3.3.**

Najväčší počet poskytovateľov ZS v meste Žilina a v jeho funkčnej oblasti je sústredených na ulici V. Spanyola v Žiline, kde má sídlo aj Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina (ďalej len FNPs). Nemocnica má vo vlastníctve polikliniku, v ktorej sú v prenájme poskytovatelia ambulantnej ZS. Na ulici Vysokoškolákov a na ulici Hálková, sú poskytovatelia ZS sústredení v budovách, ktoré sú v súkromnom vlastníctve. Z celkového počtu ambulancí primárneho kontaktu v okrese Žilina je na ulici V. Spanyola sústredených 14% ambulancí poskytovateľov primárnej ZS, na ulici Vysokoškolákov 13% a na ulici Hálkova 11% poskytovateľov primárnej ZS.

Počet úvázkov všeobecných lekárov pre dospelých je za FMO Žilina 58,80 a pracujú v 26 kontaktných miestach, u pediatrov je to 29,1 úvázkov v 17 kontaktných miestach. Viac ako 90% týchto ambulancí sú v prenajatých priestoroch.

V prípade MFO mesta Žilina nie je možné vychádzať zo základného prepočtu počtu lekárov prvého kontaktu spolu na počet obyvateľov mestskej funkčnej oblasti (ak MFO považujeme za územnú jednotku), predpokladáme však, že údaj sa nebude výrazne líšiť resp. bude vykazovať lepšiu hodnotu ako na úrovni okresu Žilina z dôvodu vyšzej koncentrácie lekárov primárnej starostlivosti.

Z údajov je možno pozorovať fragmentovanú primárnu zdravotnú starostlivosť s priemerným úväzkom cca 2,26 všeobecného lekára pre dospelých na jedno kontaktné miesto. Z hľadiska poskytovania kvalitnej (viac odliečených pacientov v ambulanciach primárneho kontaktu a menej v špecializovanej ambulantnej starostlivosti; v súčasnosti v SR až 80% pacientov je odosielaných z primárnej ambulantnej starostlivosti na vyššie pracovisko), efektívnej (vzájomné zdielanie infraštruktúry ambulancií) a koordinovanej (vzájomná zastupiteľnosť a spolupráca) primárnej zdravotnej starostlivosti je potrebné aby na pracovisku (integrovalo sa) bolo 5-10 lekárov rovnakého zamerania (*Evaluation of Primary Care Reform Pilots in Ontario, PWC, 2001*).

Rozvojové a limitujúce faktory v oblasti zdravotnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia vytvárajú jednoznačný tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Zároveň je absentujúce prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry.

Ďalším limitujúcim faktorom je vysoký vek všeobecných lekárov, čo je spôsobené nedostatočnou motiváciou (odchod mladých lekárov do zahraničia) ako aj dlhé roky absentujúcou prípravou všeobecných lekárov.

Tento fakt môže byť eliminovaný rezidentským programom, ktorý začal od októbra 2014. Kompetenčné obmedzenia všeobecných lekárov vytvárajú zbytočný tlak na špecializovanú ambulantnú starostlivosť. Je dôležité aby sa kompetencie všeobecných lekárov rozšírili a to najmä v oblasti liečby chronických ochorení (arteriálna hypertenzia, dyslipidémia, diabetes mellitus II, ischemická choroba srdca a iné ochorenia).

Z pohľadu pacienta je vytváranie Centier integrovanej zdravotnej starostlivosti (CIZS) posunom ku komplexnejj primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Pacient dostane viac zdravotných ako aj sociálnych služieb na jednom mieste, t.j. zvýši a zefektívni sa jeho obslužnosť. CIZS nadvádzajú na tradíciu zdravotných stredísk, ktorú pozná staršia generácia a posúvajú služby na novú, generáčne a kvalitatívne vyššiu úroveň.

Siet CIZS na území FMO Žilina bude významným rozvojovým faktorom pre vyvážený územný rozvoj a zlepšenie kvality ľudských zdrojov.

Definovanie územných investičných jednotiek

Pre ambulantnú zdravotnú starostlivosť bude investičná územná jednotka zdefinovaná v Regionálnom master pláne, ktorý bude obsahovať súbor pravidiel a syntézu základných pohľadov na možnosti etablovania a optimalizáciu umiestnenia služieb CIZS za účelom implementácie konceptu integrovaného modelu starostlivosti o zdravie na území FMO Žilina.

Nemocnice v Žilinskom kraji

V Žilinskom kraji sa nachádza 7 nemocní a to 3 nemocnice patriace do priamej riadiacej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len MZ SR) a Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len MO SR), ktoré poskytujú zdravotnú starostlivosť pre cca 690 tis. obyvateľov Žilinského kraja, v niektorých odboroch aj pre obyvateľov z celej SR. Sú to nasledovné nemocnice:

- Ústredná vojenská nemocnica Ružomberok – fakultná nemocnica je vojenskou všeobecnou nemocnicou, ktorá má štatút fakultnej nemocnice, jej zriaďovateľom je Ministerstvo obrany SR Poskytuje zdravotnú starostlivosť pre potreby Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ale aj pre obyvateľov spádového územia okresu Ružomberok. Celkový počet lôžok je 523.

- Univerzitná nemocnica Martin je štátnej príspevkovou organizáciou, v zriaďovateľskej pôsobnosti Z SR. Poskytuje zdravotnú starostlivosť pre obyvateľov okresu Martin a Turčianske Teplice. Celkový počet lôžok je 838.
- Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina je štátnej príspevkovou organizáciou MZ SR. Poskytuje zdravotnú starostlivosť pre obyvateľov okresu Žilina, Bytča a časti okresu Kysucké Nové Mesto. Celkový počet lôžok je 715.

Uvedené nemocnice sú v zmysle nariadenia vlády SR 640/2008 Z. z. zaradené ako koncové nemocnice, ktoré poskytujú zdravotnú starostlivosť aj s nadregionálnou pôsobnosťou.

Štyri nemocnice s poliklinikou (ďalej len „NsP“) patria do priamej riadiacej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, poskytujú zdravotnú starostlivosť pre spádovú oblasť 333 000 obyvateľov. Zriaďovateľom týchto nemocníc je Žilinský samosprávny kraj. Sú to nasledovné nemocnice:

- Kysucká NsP Čadca (ďalej len KNsP) spádová oblasť 126 434 obyvateľov, celkový počet lôžok 436, z toho akútnych 326, priemerná doba hospitalizácie akútnych lôžok je 5,42 dňa, obložnosť akútnych lôžok je 70 %. Celkový počet ukončených hospitalizácií za rok 2013 je 14 702. Z hľadiska vzdelenostnej úrovne je z celkového počtu 94 lekárov, počet lekárov so špecializáciou 53, bez špecializácie 41.
- Dolnooravská NsP MUDr. L. Nádaši Jegého Dolný Kubín (ďalej len DNsP) má spádovú oblasť 68 630 obyvateľov, celkový počet lôžok 300, z toho akútnych 250, priemerná doba hospitalizácie akútnych lôžok je 4,75 dňa, obložnosť akútnych lôžok je 70,02%. Percento operovateľnosti v nemocnici v Dolnom Kubíne dosahuje 71 %, čo je najviac v rámci nemocníc v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK. Celkový počet ukončených hospitalizácií za rok 2013 je 12 292. Z hľadiska vzdelenostnej úrovne je z celkového počtu 78 lekárov, počet lekárov so špecializáciou 56, bez špecializácie 22.
- Liptovská NsP MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš (ďalej len LNsP) má spádovú oblasť 73 289 obyvateľov, celkový počet lôžok je 280, z toho 214 akútnych, priemerná doba hospitalizácie akútnych lôžok je 4,59, obložnosť akútnych lôžok je 62,56%. Na oddelení traumatológie bol počet ukončených hospitalizácií za rok 2013 1137, čo predstavuje 11% z celkového počtu ukončených hospitalizácií (10 360). Zároveň na oddelení úrazovej chirurgie bol počet ambulantne ošetrených pacientov za rok 2013 15 467, z toho 921 zahraničných. Z hľadiska vzdelenostnej úrovne z celkového počtu lekárov 90 je počet lekárov so špecializáciou 56, bez špecializácie 34.
- Hornooravská NsP Trstená (ďalej len HNsP) má spádovú oblasť 64 338 obyvateľov, celkový počet lôžok 272, z toho akútnych 198, priemerná doba hospitalizácie akútnych lôžok je 4,85 dňa, obložnosť akútnych lôžok je 61,6 %. Celkový počet ukončených hospitalizácií za rok 2013 je 10 273. Z hľadiska vzdelenostnej úrovne je z celkového počtu 81 lekárov, počet lekárov so špecializáciou 46, bez špecializácie 35.

Problémom zostáva nedostatok chronických lôžok, vzhľadom na demografický vývoj obyvateľstva, kde by bolo riešené poskytovanie následnej zdravotnej starostlivosti s prepojením na sociálne služby.

Vzdialenosné údaje medzi jednotlivými nemocnicami sú uvedené v **Prílohe číslo 3.5.**

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Zdravotná starostlivosť	Výhodná geografická poloha a strategická poloha zariadení primárnej ZS a ambulantnej ZS. Väčšina budov vo vlastníctve ŽSK alebo obce s možnosťou rekonštrukcie na centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti (ďalej len „CIZS“). Existujúca dopravná dostupnosť u CIZS pri nemocniach. Odborný potenciál lekárov (využitie pracovníkov nemocnice). Stabilizácia nemocníc, ktorá je výsledkom zrealizovaných racionalizačných opatrení, nastavených v roku 2011. Investície do priestorového a prístrojového vybavenia zo strany ŽSK. Komplexnosť služieb (ambulantná a ústavná zdravotná starostlivosť v okresoch Čadca, Dolný Kubín, Žilina). Certifikáty kvality ústavných zdravotníckych zariadení (ISO). Vysoký počet poskytovateľov ZS je v prenajatých priestoroch. Investovanie ŽSK do svojho majetku (údržba, rekonštrukcia, opravy a pod.) Ochota manažmentu zdravotníckych zariadení pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie.	Cestná infraštruktúra. Nedobudovanosť nadradenej dopravnej sústavy diaľnic a rýchlosných komunikácií. Neintegrovaná zdravotná starostlivosť, vysoká rozptýlenosť poskytovateľov ZS. Vysoký priemerný vek lekárov primárnej zdravotnej starostlivosti (ďalej len „ZS“), odchod lekárov na starobný dôchodok. Súčasný stav priestorov pre poskytovanie primárnej ZS je v nevyhovujúcom stave s potrebou obnovy. Nedostatočné kompetencie primárnych lekárov vzhľadom na súčasný stav legislatívy. Dlhé čakacie doby u plánovaných operačných výkonov. Nedostatok finančných zdrojov.
UMR	Komplexnosť poskytovaných služieb Vyššia hustota poskytovateľov ZS v porovnaní s inými okresmi Komplexná infraštruktúra	Nevhodná infraštruktúra Vysoký priemerný vek lekárov primárnej zdravotnej starostlivosti (ďalej len „ZS“), odchod lekárov na starobný dôchodok.

	Výhodná geografická poloha a strategická poloha zariadení primárnej ZS a ambulantnej ZS. Odborný potenciál lekárov (využitie pracovníkov nemocnice). Vysoký počet poskytovateľov ZS je v prenajatých priestoroch.	Nedostatočné kompetencie primárnych lekárov vzhľadom na súčasný stav legislatívy. Dlhé čakacie doby u plánovaných operačných výkonov.
Príležitosti	Ohrozenia	
Zdravotná starostlivosť	Dobudovanie dopravnej infraštruktúry. Možnosť čerpania finančných prostriedkov na etablovanie CIZS z fondov EÚ. Posilnenie kompetencií primárnych lekárov zmenou legislatívy, prístrojových vybavením, čím sa dosiahne komplexnosť poskytovanej ZS. Zmena financovania – napr. zavedenie DGR systému. Zavedenie e Health. Pokračovanie v nastavených racionalizačných opatreniach, reformné kroky k špecializovaniu nemocníc. Možnosť prechodu (stáhovania) lekárov z prenajatých priestorov do CIZS, kde lekári nebudú uhrádzať poplatok za nájom. Stabilizácia všeobecných lekárov – možnosť využitia zdrojov z iných OP (napr. rezidentský program) Zniženie nákladov na prevádzku zdravotníckych zariadení – napr. energetická úspora.	Nedostatok finančných prostriedkov . Vysoký priemerný vek lekárov primárneho kontaktu môže v krátkej budúcnosti ohrozíť dostupnosť a kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Hrozba odchodu mladých lekárov do zahraničia vzhľadom na lepšie finančné ohodnotenie a neatraktívnosť povolania. Neuhrádzanie nadlimitných výkonov zo strany zdravotných poisťovní. Konkurencia v ostatných zdravotníckych zariadeniach. Možná neochota lekárov prechodu (stáhovania) do CZIS (zvyk pacientov ...) a žiadna motivácia pre lekárov, ktorí sú vo vlastných priestoroch. Problém získania prostriedkov z fondov EÚ (dlhy na verejných financiách).

UMR	Možnosť prechodu (stáhovania) lekárov z prenajatých priestorov do CIZS, kde lekári nebudú uhrádzať poplatok za nájom. Stabilizácia všeobecných lekárov – možnosť využitia zdrojov z iných OP (napr. rezidentský program). Zniženie nákladov na prevádzku zdravotníckych zariadení – napr. energetická úspora. Možnosť čerpania finančných prostriedkov na etablovanie CIZS z fondov EÚ. Posilnenie kompetencií primárnych lekárov zmenou legislatívy, prístrojových vybavením, čím sa dosiahne komplexnosť poskytovanej ZS.	Vysoký priemerný vek lekárov primárneho kontaktu môže v krátkej budúcnosti ohrozíť dostupnosť a kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Hrozba odchodu mladých lekárov do zahraničia vzhľadom na lepšie finančné hodnotenie a neutraktívnosť povolania. Neuhrádzanie nadlimitných výkonov zo strany zdravotných poisťovní. Možná neochota lekárov prechodu (stáhovania) do CZIS (zvyk pacientov ...) a žiadna motivácia pre lekárov, ktorí sú vo vlastných priestoroch. Problém získania prostriedkov z fondov EÚ (dlhy na verejných financiách).

Školstvo

Školská výchova a vzdelávanie je v školskom roku 2014/2015 v Žilinskom kraji uskutočňované:

- v 341 materských školách,
- v 11 špeciálnych materských školách,
- v 266 základných školách,
- v 40 špeciálnych základných školách,
- v 43 základných umeleckých školách,
- v 30 gymnáziach a 1 športovom gymnáziu (ktoré je súčasťou Spojenej školy, Rosinská cesta 4, Žilina),
- v 62 stredných odborných školách (v nich sú organizačnými zložkami 3 spojené školy, 1 športové gymnázium, 1 konzervatórium a 2 umelecké školy),
- v 14 špeciálnych stredných odborných školách,
- v 2 konzervatóriách (1 je súčasťou Súkromnej spojenej školy, Martin),
- v 7 jazykových školách.

Materské školy

Pokles pôrodnosti na začiatku prvej dekády tohto storočia sa nepriaznivo prejavil na počtoch detí v predškolských zariadeniach celej SR vrátane Žilinského kraja. Najslabšie roky v SR aj v kraji

z hľadiska tohto indikátora boli roky 2007 – 2009. Od roka 2009 počet detí opäť narastá. Kým v roku 2003 bolo v materských školách Žilinského kraja zapísaných 19 871 detí, v roku 2007 to bolo iba 18 705 detí. Do roka 2012 tento počet vystúpil na 20 444 detí ([Príloha č. 4.1, Obrázok 1](#)).

Aj keď pri prijímaní detí do materských škôl v školskom roku 2013/2014 sa v spolupráci so zriaďovateľmi rozširovali kapacity materských škôl, najmä zadaptúvaním existujúcich voľných priestorov základných škôl pre potreby predprimárneho vzdelávania, súčasné kapacity sú stále nedostatočné. Prehľad počtu evidovaných žiadostí o prijatie do MŠ v ŽK podľa okresov je [v Prílohe č. 4.1, Tabuľka č. 1](#).

V rokoch 2013, 2014 počet detí v materských školach v Žilinskom kraji, ako aj vo všetkých krajoch SR, vďaka demografickému vývoju ďalej narastá. Zvyšuje sa tiež počet materských škôl a tried v nich. Napriek tejto skutočnosti existujúce kapacity nedokážu naplno uspokojiť dopyt zo strany rodičov, čo sa prejavuje v náraste nevybavených žiadostí o umiestnenie detí v materských školach. V školskom roku 2014/2015 bolo v Žilinskom kraji umiestnených v materských školach 21 294 detí, počet nevybavených žiadostí dosiahol hodnotu 1 354 ([Príloha č. 4.2, Tabuľka č. 2](#)), čo je 6,36% voči počtu umiestnených detí. S týmto percentom sa Žilinský kraj radí hneď za Bratislavský kraj, ktorý s 24,95% pomerom nevybavených žiadostí voči počtu umiestnených detí ďaleko prevyšuje dopyt v ostatných krajoch SR. Porovnanie počtov umiestnených detí voči nevybaveným žiadostiam o umiestnenie v materských školach krajov SR zobrazuje [Obrázok č. 1 v Prílohe č. 4.2](#).

Celkovo je na území ŽK 341 materských škôl (šk. rok 2014/2015). **Okresný úrad** – odbor školstva je zriaďovateľom 3 špeciálnych MŠ v Žiline, v Bytči (internátna) a v Liptovskom Jáne (internátna). Na nasledovný šk. rok 2015/2016 sa pripravuje zriadenie špeciálnych materských škôl v Kysuckom Novom Meste a v Námestove.

Predprimárne vzdelávanie je výchova a vzdelávanie poskytované deťom vo veku od 3 do 5 rokov veku dieťaťa. Z predchádzajúcej analýzy môžeme konštatovať, že v súčasnosti neexistuje dostatočná dostupnosť kvalitných a cenovo prístupných zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku, čo znižuje celkovú zaškolenosť detí, a tým sa vytvárajú bariéry pre návrat žien po materskej dovolenke na trh práce. Zároveň sa tak limituje využívanie predškolského vzdelávania k vytváraniu študijných schopností a sociálnej integrácie detí.

S cieľom zlepšiť výsledky žiakov v škole, integráciu marginalizovaných rómskych komunít a zvýšiť účasť žien na trhu práce, je nevyhnutné podporovať participáciu na predprimárnom vzdelávaní v materských školach.

Materské školy – MFO Žiliny

Mesto Žilina má v zriaďovateľskej pôsobnosti na svojom území 26 materských škôl, z toho 21 samostatných materských škôl a 5 materských škôl ako súčasť základných škôl s materskou školou. Na území mesta sa nachádzajú aj materské školy iných zriaďovateľov, a to 1 cirkevná materská škola a 1 súkromná materská škola. Okrem toho pôsobia v meste Žilina 2 materské školy pri základnej škole s materskou školou pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (1x - súkromný

zriaďovateľ a 1x - zriaďovateľ Okresný úrad). Celkovo na území mesta navštevuje materskú školu 2 580 detí. Vo funkčnej mestskej oblasti sa nachádza ďalších 10 materských škôl s kapacitou 647 detí (Príloha č. 4.3, Tabuľka č. 1).

Všetky materské školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Žilina sú kapacitne plne vyťažené. Vzhľadom na demografický vývoj (Príloha č. 14) a záujem o predškolské vzdelávanie je počet miest v materských školách nedostačujúci. Mesto si danú situáciu plne uvedomuje. Rozšírenie miest v materských školách hľadá v nevyužitých priestoroch základných škôl. V minulosti mesto navyšovalo kapacity existujúcich MŠ, prestavbou nevyužitých priestorov základných škôl s materskou školou. Od septembra 2014 sa navýšila kapacita miest v MŠ o ďalších cca 88 miest (prestavbou priestorov v Základnej škole na Limbovej ulici sa vytvorili 2 triedy (44 miest) materskej školy a 2 triedy vznikli otvorením cirkevnej materskej školy na ulici Lichardovej).

Vzhľadom na demografický vývoj sa predpokladá, že kapacitné možnosti súčasných materských škôl budú nedostatočné aj v nasledujúcich rokoch. Po zápisе na školský rok 2015/2016 materské školy v územnej pôsobnosti Mesta Žilina evidujú 306 nepriyatých detí.

Vychádzajúc z analýzy nepriyatých detí do MŠ na školský rok 2015/2016, v meste Žilina sa do materských škôl neprijímajú z kapacitných dôvodov v najväčšej miere trojročné deti a deti pred dovršením troch rokov. Nepriaté detí staršie ako 4 roky tvoria 15% z celkového počtu nepriyatých detí.

Štatistika prijatých a nepriyatých detí na školský rok 2015/2016:

- Počet žiadostí: 1 004
- Počet prijatých detí: 698 (69,9 %)
- Počet nepriyatých detí: 306 (30,5 %)

Z toho: 4 a viac ročné: 46 (15 %)

3- ročné: 160 (52,3 %)

2-ročné: 100 (32,7 %)

Najväčší nedostatok miest dlhodobo vykazujú materské školy na sídlisku Vlčince, mestská časť Závodie a taktiež stred mesta.

Vo funkčnej mestskej oblasti sú nedostatočné kapacity MŠ v obciach Višňové, Lietavská Lúčka, Mojš, Teplička nad Váhom a Divinka.

Naďalej z demografického vývoja narodených detí ako v meste Žilina (Príloha č. 4.4), tak i v obciach tvoriacich MFO (Príloha č. 4.5) vyplýva, že nedostatočná kapacita MŠ bude podobne, ako v meste Žilina, dlhodobým problémom.

Základné školy

V školskom roku 2014/2015 je v Žilinskom kraji zaradených do siedte škôl a školských zariadení 257 základných škôl s počtom žiakov 59 217. Z uvedeného počtu je plnoorganizovaných ZŠ 198. Plnoorganizované ZŠ navštevuje 56 762 žiakov v 2975 triedach (Príloha č. 4.6).

Vplyvom demografických zmien dochádza i v Žilinskom kraji k postupnému znižovaniu ako počtu žiakov navštevujúcich ZŠ tak i počtu samotných ZŠ. Celkovo tak od roku 2010 došlo k poklesu základných škôl o 13, počet žiakov navštevujúcich ZŠ sa znížil o 5550 žiakov (Príloha č. 4.7).

Základné školy na území ŽK využívajú na výučbu spolu 4 624 učební (Zdroj: CVTI SR). Mnohé učebne nevyhovujú hygienickým požiadavkám, majú nedostatočné vybavenie, prípadne ich vybavenie je zastarané. Táto skutočnosť sa odzrkadľuje na vedomostiach a zručnostiach žiakov základných škôl. V súčasnosti žiaci základných škôl disponujú nedostatočnou čitateľskou, jazykovou a matematickou gramotnosťou, majú nedostatočné prírodovedné zručnosti, školy neposkytujú v rámci vyučovania dostatočný priestor polytechnickej výchove. Výsledky testovaní a medzinárodných meraní žiakov základných škôl sú toho dôkazom.

Výsledky Testovania 9 v ŽK

V školskom roku 2013/2014 bola priemerná úspešnosť v teste z matematiky v ŽK 55,9%, pričom priemerná úspešnosť v SR bola 54,7% (Zdroj: NUCEM SR).

V teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť v ŽK 62,4%, priemerná úspešnosť v SR 62,0%. (Zdroj: NUCEM SR).

Podporou základného vzdelávania sa zlepší prístup mladých ľudí na trh práce, vytvorí sa priestor pre rozhľad žiaka o jeho budúcich možnostiach (pracovných, študijných). Podpora prostredníctvom RIÚS ŽK bude zameraná na vybavenie ZŠ učebňami, ich modernizáciu, umožňujúcu využitie moderných vyučovacích metód k rozvoju kľúčových kompetencií, prírodovedných zručností, polytechnickej výchovy, zvyšovania jazykových znalostí a IKT.

Charakteristika základného školstva v jednotlivých okresoch ŽK

Okres Bytča

V školskom roku 2014/2015 je v okrese Bytča 9 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 2 687 v 135 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 52,6%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 60,6%.

Okres Čadca

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 28 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 8 033 v 421 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 52,7%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 61,6%.

Okres Dolný Kubín

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 12 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 3 283 v 173 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 54,7%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 62,9%.

Okres Kysucké Nové Mesto

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 12 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 2 880 v 161 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky, boli žiaci z okresu s priemernou úspešnosťou 67,0% (najlepší okres v SR), v teste zo slovenského jazyka a literatúry, boli taktiež žiaci z okresu s priemernou úspešnosťou 68,0% najlepším okresom v SR.

Okres Turčianske Teplice

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 4 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 892 v 55 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 51,1%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 57,1%, teda pod úrovňou priemernej úspešnosti v kraji.

Okres Martin

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 22 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 6 658 v 339 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 52,9%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 60,5%.

Okres Žilina

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 42 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 12 192 v 637 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 56,8%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 63,3%.

Okres Liptovský Mikuláš

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 20 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 5 096 v 275 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 51,7%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 62,0%.

Okres Ružomberok

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 17 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 4 429 v 239 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 57,1%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 64,5%.

Okres Tvrdošín

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 11 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 3 392 v 181 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 58,0%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 63,1%.

Okres Námestovo

V školskom roku 2014/2015 je v okrese 21 plnoorganizovaných ZŠ s počtom žiakov 7 220 v 359 triedach.

Testovanie 9 v šk. roku 2013/2014 - v teste z matematiky bola priemerná úspešnosť okresu 58,9%, v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola priemerná úspešnosť okresu 60,6%.

Základné školy – MFO Žiliny

Mesto Žilina má v zriaďovateľskej pôsobnosti na svojom území 14 základných škôl, z toho 5 základných škôl s materskou školou. V meste ďalej sídlia 3 cirkevné základné školy, 1 súkromná ZŠ, 2 špeciálne základné školy a súkromná ZŠ s MŠ pre žiakov a deti s autizmom. Niektoré ZŠ na území mesta majú svoju špecializáciu. Na sídlisku Vlčince je základná škola so špeciálnymi triedami určenými pre mimoriadne nadané deti. Taktiež má Mesto Žilina, ako zriaďovateľ, základné školy, ktoré majú špeciálne triedy určené pre mladých futbalistov, hokejistov, gymnastky, plavcov.

V oblasti vybavenosti väčšina základných škôl v meste Žilina disponuje dostatočným množstvom technického zariadenia na vzdelávanie v oblasti IKT a na rozvoj jazykových zručností. Tieto učebne boli zrealizované a vybavené najmä cez NP v rámci OP Vzdelávanie. Učebňami IKT disponuje všetkých 14 plnoorganizovaných základných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Žilina. 9 základných škôl má zriadené jazykové učebne a multimediálne triedy, tiež vybudované cez NP v rámci OP Vzdelávanie. 10 škôl disponuje odbornými učebňami Fyziky a Chémie.

V oblasti techniky naše základné školy nedisponujú laboratóriami podporujúcimi polytechnickú výchovu. Vzhľadom na záujem základných škôl zabezpečiť pre svojich žiakov primerané podmienky pre rozvoj kľúčových kompetencií v súlade s požiadavkami ich budúcej profesnej orientácie a potrebami trhu práce, majú školy eminentný záujem na vybudovaní odborných učební na podporu polytechnickej výchovy.

V mestskej funkčnej oblasti mesta Žilina je do systému škôl a školských zariadení zaradených celkovo 8 základných škôl. Plnoorganizované ZŠ sú v obciach Višňové, Rosina, Lietavská Lúčka, Hôrky a dve ZŠ v obci Teplička nad Váhom (jedna z nich je cirkevná základná škola). Základné školy v týchto obciach využívajú na výučbu učebne IKT, jazykové učebne a učebne fyziky a chémie, avšak v niektorých obciach takéto učebne absentujú. Vo väčšine ZŠ chýrajú učebne na výučbu polytechnickej výchovy. Je preto nevyhnutné, zabezpečiť vo všetkých obciach s existenciou plnoorganizovaných ZŠ, vhodné podmienky na vyučovanie v odborných učebniach s kvalitnými pomôckami.

Stredné školy

Zabezpečenie vysokej miery zamestnanosti a predpokladov pre vysokú produktivitu práce je najlepšou zárukou dlhodobej vysokej životnej úrovne pre všetkých obyvateľov Žilinského kraja. Verejná politika v oblasti ľudských zdrojov musí vytvoriť pre všetkých občanov možnosti a schopnosť

neustále sa vzdelávať, absorbovať nové informácie a plynulo prechádzať z jedného zamestnania do druhého. Osobitne dôležité je využiť vzdelávaci politiku ako nástroj boja proti nezamestnanosti a sociálnej izolácii. Každé dieťa musí mať možnosť dosiahnuť kvalitné vzdelanie zodpovedajúce jeho potenciálu.

Základným krokom na zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti Žilinského kraja v oblasti ľudských zdrojov je dokončenie reformy odborného vzdelávania a prípravy s dôrazom na duálne vzdelávanie, aby boli zaručené základné zručnosti a kvalita pre všetkých žiakov.

Hlavným zámerom v oblasti vzdelávania je vytvárať podmienky na efektívne fungovanie stredoškolského všeobecného a odborného vzdelávania. Odborné vzdelávanie a príprava umožňuje jednotlivcovi získať odborné vedomosti zručnosti a kompetencie, ktoré reagujú na rýchlo sa meniace potreby trhu práce a ktoré od nich vyžaduje dnešná znalostná ekonomika. Úlohou odborného vzdelávania je pripravovať žiakov stredných odborných škôl na úspešné uplatnenie sa na trhu práce, čo znamená pokračovať v zapájaní sociálnych partnerov, zamestnávateľov a zástupcov komôr a zväzov do výchovno-vzdelávacieho procesu, pokračovať v zmenách štýlu práce pedagógov tak, aby výučba zodpovedala potrebám súčasnej spoločnosti, novým technológiám a potrebám žiakov a zároveň napĺňať strategické ciele pre oblasť odborného vzdelávania a prípravy a celoživotného vzdelávania, stanovené v [Regionálnej stratégii výchovy a vzdelávania v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2014 – 2017](#) v znení jej dodatku.

V rámci odborného vzdelávania a prípravy Žilinský samosprávny kraj, ako zriaďovateľ stredných škôl, už od roku 2008 rozvíjal kľúčové kompetencie žiakov stredných odborných škôl pre úspešné uplatnenie sa na trhu práce, prispôsoboval praktickú výučbu žiakov potrebám zamestnávateľov, zriaďoval centrá odborného vzdelávania a prípravy, profiloval stredné odborné školy v regiónoch Žilinského kraja, ale i modernizoval materiálno-technické vybavenie stredných odborných škôl.

Na to, aby sa zvýšil záujem mladých ľudí o odborné vzdelávanie a prípravu je potrebné postupovať v súlade s piatimi piliermi vyššie uvedenej stratégie ktorými sú:

- ✓ kvalita odborného vzdelávania a prípravy – zavádzanie inovatívnych vyučovacích metód, interaktívne, e-learningové a projektové vyučovanie, modernizácia materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu a využívanie informačno-komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese, prepojenie spolupráce stredných odborných škôl s vysokoškolským a univerzitným prostredím,
- ✓ zmena prístupu pedagogických a odborných zamestnancov ku žiakom stredných odborných škôl - realizácia sociálno-psychologických výcvikov, výchovno-vzdelávací proces orientovaný na rozvoj tvorivého a kritického myšlenia, výchova žiakov ku podnikaniu a efektívnej orientácii na trhu práce po ukončení štúdia na strednej odbornej škole, realizácia výchovno-vzdelávacieho procesu odborných predmetov v cudzích jazykoch, ďalšie vzdelávanie pedagógov a pod.),
- ✓ formovanie kľúčových kompetencií žiakov pre požiadavky trhu práce – aktívne používanie informačných a komunikačných technológií v praxi, získanie praktických technických zručností, rozvíjanie personálnych a interpersonálnych vzťahov, aktívne osvojenie si základných komunikačných zručností v dvoch cudzích jazykoch,

- ✓ prispôsobenie štruktúry študijných a učebných odborov požiadavkám trhu práce, t. j. zaradenie takých študijných a učebných odborov do siete škôl a školských zariadení, o ktoré je najväčší záujem na trhu práce,
- ✓ zvyšovanie informovanosti žiakov základných škôl o štruktúre študijných a učebných odborov stredných odborných škôl – rozvíjanie kariérového poradenstva, spolupráca zložiek výchovného poradenstva a prevencie v základných školách a stredných školách, spolupráca zriaďovateľov škôl s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny pri organizovaní búrz informácií a verejných prezentácií stredných odborných škôl.

V Žilinskom kraji študovalo v školskom roku 2014/2015 na 94 stredných školách spolu 32 873 žiakov, 10 897 žiakov na gymnáziách a 21 976 žiakov na stredných odborných školách (Príloha č. 4.8).

Najväčším poskytovateľom stredného vzdelávania v Žilinskom kraji je Žilinský samosprávny kraj. V školskom roku 2014/2015 študovalo na gymnáziách a na stredných odborných školách 87% žiakov z celkového počtu žiakov študujúcich na území Žilinského kraja. Na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu v Žiline študovalo 7% žiakov, na škole v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Turčianske Teplice študovalo 0,5% žiakov, na školách cirkevných zriaďovateľov študovalo 6% žiakov a na školách súkromných zriaďovateľov 4,1% žiakov z celkového počtu žiakov študujúcich na území ŽK.

Štátne školy

Školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu v Žiline poskytujú na území Žilinského kraja vzdelávanie na 4 bilingválnych gymnáziách a stredných internátnych školách pre telesne a mentálne postihnutých žiakov.

Škola v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Turčianske Teplice poskytuje na území Žilinského kraja vzdelávanie na 1 gymnáziu so štvorročnou a osemročnou formou štúdia.

Školy v zriaďovateľskej Žilinského samosprávneho kraja poskytujú na území Žilinského kraja vzdelávanie na 16 gymnáziách a 47 odborných školách a jednom konzervatóriu.

Neštátne školy

Súkromní zriaďovatelia na území Žilinského kraja poskytujú vzdelávanie na 2 bilingválnych gymnáziách, 2 umeleckých a 9 odborných školách.

Cirkevní zriaďovatelia

Cirkevní zriaďovatelia na území Žilinského kraja poskytujú vzdelávanie na 6 gymnáziách, 2 zdravotných a 2 odborných školách a v jednej pedagogickej a sociálnej akadémii.

Demografický vývoj

Je významným činiteľom, ktorý ovplyvňuje fungovanie spoločnosti. Je odrazom zmien, ktoré sa uskutočňujú v období ekonomickej, sociálnej a politickej transformácie spoločnosti a v oblasti školstva je dôležitým ukazovateľom, od ktorého sa odvíja počet škôl, počet učební, počet učiteľov v školách.

V Žilinskom kraji za posledných 5 školských rokov bol počet žiakov prijatých do 1. ročníka v priemere o 2% vyšší ako počet žiakov končiacich základné školy. Z uvedeného vyplýva, že fluktuácia žiakov končiacich ZŠ v Žilinskom kraji do iných krajov je minimálna. Demografický vývoj na najbližších 9 rokov naznačuje, že od roku 2014 do roku 2022 v populačnom vývoji nenastanú markantné zmeny a vývoj je vyrovnaný (Príloha č. 4.9).

Odborné vzdelávanie a príprava:

V Žilinskom kraji sa poskytuje odborné vzdelávanie a príprava 89,5% žiakov študujúcim na stredných odborných školách v kraji, 5,1% sa odborne vzdeláva u cirkevných zriaďovateľov a 5,4% u súkromných zriaďovateľov.

Žilinský samosprávny kraj poskytuje odborné vzdelanie a prípravu v 16 skupinách študijných a učebných odborov, pričom nosné odbory predstavujú obchod a služby 30,5%, elektrotechnika 12,2%, strojárstvo 11,6%, stavebnictvo 9,5% a v zvyšných odboroch (potravinárstvo 1,3%, spracovanie dreva 1,7%, polygrafia, doprava 2%, poľnohospodárstvo 4,2%, zdravotníctvo 4,6%, učiteľstvo MŠ 2,1%, umelecké smery 2,5% a i.) je rozptyl 0,5% – 4,6% poskytovaného odborného vzdelávania.

Cirkevní zriaďovatelia poskytujú odborné vzdelanie a prípravu v 7 skupinách študijných a učebných odborov, pričom dominuje zdravotníctvo, učiteľstvo a vychovávanie a strojárstvo z poskytovaného odborného vzdelávania.

Súkromní zriaďovatelia poskytujú odborné vzdelanie a prípravu v 5 skupinách študijných a učebných odborov, pričom obchod a služby dominujú v oblasti poskytovaného odborného vzdelávania.

Centrá odborného vzdelávania a prípravy

Hlavným cieľom Centier odborného vzdelávania a prípravy (ďalej aj „COVaP“) je zabezpečovanie odborného vzdelávania a prípravy na výkon daného povolania a odborných činností.

Ich poslaním je:

- efektívny a otvorený systém odborného vzdelávania a prípravy – ponuka vytvárania podmienok na prechod do pracovného života, k celoživotnému vzdelávaniu, podpora rozvoja zručností dospelých na trhu práce,
- zabezpečenie kvalitného praktického vyučovania,
- celoživotné vzdelávanie,
- reakcia na potreby zamestnávateľov,
- zabezpečovanie rekvalifikačných služieb pre pedagógov, majstrov, verejnosť, zamestnávateľov,
- príprava inštruktorov,
- vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov,
- poskytovanie odborného poradenstva,
- zabezpečovanie koncepčnej a odbornej činnosti v oblasti kvalifikácie učiteľov a majstrov odborných predmetov,

- podnikateľská činnosť, publikačná činnosť,
- zainteresovanosť zamestnávateľov na príprave odborného personálu.

COVaP sa orientujú vo svojich učebných a študijných odboroch na príslušný sektor alebo príbuzné príslušné sektory s cieľom dosiahnutia homogenity v odboroch pre skvalitnenie výučby, aby sa reflektovalo na potreby, schopnosti, záujem žiakov, ale i potreby trhu práce, vzali sa do úvahy i predpoklady školy, regiónu ako aj ostatných regiónov v blízkosti.

COVaP zabezpečujú nasledovné úlohy:

- ✓ výchovno-vzdelávací proces žiakov stredných odborných škôl s dôrazom na kvalitu výučby a uplatnenia absolventov na trhu práce,
- ✓ vyučovanie odborných predmetov v cudzom jazyku (anglický, nemecký jazyk) s cieľom zabezpečenia uplatniteľnosti absolventov na medzinárodnom trhu práce,
- ✓ praktické odborné vzdelávanie a prípravu pre žiakov stredných odborných škôl,
- ✓ rekvalifikačné kurzy pre záujemcov a firmy,
- ✓ celoživotné vzdelávanie pre potreby trhu práce,
- ✓ koncepčnú a odbornú činnosť v oblasti kvalifikácie učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy,
- ✓ spoluprácu so základnými školami (**Príloha č. 4.10**), najmä v oblasti propagácie odborného vzdelávania a prípravy a uplatnenia absolventov sa na trhu práce (napr. formou vedenia záujmových krúžkov v spolupráci so strednou odbornou školou, zabezpečovanie exkurzií vo výrobných závodoch, organizovanie dní otvorených dverí, prezentácie profesií organizovaných na základných školách a realizácie náborov),
- ✓ účasť zamestnávateľov na skúškach (napr. už pri prijímacom konaní na talentových a záverečných skúškach),
- ✓ motivovanie žiakov a oceňovanie (napr. umožniť sebarealizáciu žiakov, prezentácie prác žiakov na rôznych podujatiach, štipendiá so zamestnávateľmi, organizovanie voľného času pre žiakov formou mimoškolskej činnosti),
- ✓ poskytovanie odborného poradenstva vo všetkých odboroch, v ktorých sa zabezpečuje odborné vzdelávanie a príprava.

Centrá ponúkajú vzdelávanie nielen pre svojich žiakov, ale aj rekvalifikačné kurzy pre občanov, pedagógov, majstrov odborného výcviku a verejnosť. Ponuka vzdelávania je určená aj spoločnostiam a zamestnávateľom, ako možnosť realizovať rekvalifikácie svojich zamestnancov priamo v týchto centrách. Činnosť centier odborného vzdelávania a prípravy významne prispela k podpore, aktivizácii a rozvoju celoživotného vzdelávania. Využitím pedagogického i materiálneho potenciálu týchto centier je zabezpečovaná príprava učiteľov odborných predmetov, príprava odborníkov pre funkciu majster výroby (na základe požiadaviek firiem), príprava inštruktorov pre iné stredné školy, ale i kvalitné praktické vyučovanie, poskytovanie odborného poradenstva alebo aj vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov.

V roku 2011 boli zriadené prvé tri centrá odborného vzdelávania a prípravy:

- pre strojárstvo a ostatnú kovospracúvaciu výrobu pri Spojenej škole v Martine,
- pre strojárstvo a ostatnú kovospracúvaciu výrobu pri Strednej odbornej škole technickej v Čadci,
- pre elektrotechniku pri Strednej odbornej škole elektrotechnickej v Žiline,

Do konca roka 2013 boli zriadené ďalšie tri centrá odborného vzdelávania a prípravy:

- pre automobilový priemysel pri Dopravnej akadémii Žilina,
- pre služby a gastronómiu pri Hotelovej akadémii v Liptovskom Mikuláši,
- pre stavebníctvo pri Strednej odbornej škole stavebnej v Žiline.

V školskom roku 2014/2015 boli otvorené ďalšie dve centrá odborného vzdelávania a prípravy pre lesníctvo pri Strednej odbornej škole lesníckej J. D. Matejovie, a pre služby a gastronómiu pri Spojenej škole na Hlinskej ul. 31 v Žiline.

Toho času čakajú na otvorenie ďalšie dve centrá odborného vzdelávania a prípravy pre drevárstvo pri Strednej odbornej škole drevárskej v Liptovskom Hrádku a pre kynológiu pri Strednej odbornej škole poľnohospodárstva a služieb na vidieku v Žiline.

Celoživotné vzdelávanie

Okrem odborného vzdelávania a prípravy je podstatnou časťou vzdelávania aj celoživotné vzdelávanie, ktoré umožňuje zastrešenie všetkých druhov vzdelávania a odbornej prípravy a vyžaduje účinnú spoluprácu všetkých – tak jednotlivcov ako aj organizácií. Má vytvárať podmienky pre poskytovanie možností a účasti na vzdelávaní rovnako pre všetkých občanov a zvyšovať schopnosti občanov uplatniť sa na trhu práce v meniacich sa spoločensko-ekonomickej podmienkach, osobný rozvoj jednotlivca v súlade s jeho potrebami a schopnosťami, zvyšovať účasť občanov na riadení spoločnosti a podporovať aktivity zamerané na trvalo udržateľný rozvoj. Celoživotné vzdelávanie je vzdelávanie počas celého života, ktoré umožňuje človeku získať poznatky potrebné pre život, prácu a občiansku aktivitu. Je vzdelávaním či učením, ktoré prebieha po dosiahnutí určitého stupňa vzdelania, resp. po prvom vstupe vzdelávajúceho sa na trh práce. Každý sa teda môže zúčastniť ďalšieho vzdelávania najskôr po ukončení počiatočného vzdelávania a ďalej potom v priebehu celého svojho ďalšieho života.

V súčasnej dobe je často vyzdvihovaná skutočnosť, že práve celoživotné vzdelávanie predstavuje dôležitý faktor rastu produktivity a konkurencieschopnosti ekonomiky. Pozitívne dôsledky pre ekonomiku by malo prinášať najmä profesijne orientované ďalšie vzdelávanie, ktoré by malo prispievať k vyššej schopnosti inovácií, flexibilite pracovných síl, rýchlej adaptácii na nové technológie, technologické postupy, metódy práce, atď. Ekonomicke sociálne zmeny v Európe si neustále vyžadujú nový prístup ku vzdelávaniu a odbornej príprave a vytváranie systémových predpokladov pre rozvoj celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva na všetkých úrovniach. Teda ďalšie vzdelávanie je také učenie, ktoré vedie priamo či nepriamo k zvýšeniu konkurencieschopnosti jedinca, k zlepšeniu jeho pozície na pracovnom trhu a tým i k zvýšeniu produktivity a konkurencieschopnosti celej krajiny.

Podľa štatistik a ukazovateľov v oblastiach celoživotného vzdelávania medzi členskými krajinami Európskej únie je účasť na ďalšom vzdelávaní v SR nedostatočná (pod priemerom EÚ). Zásadným

problémom je tiež zastúpenie rôznych sociálnych skupín s rozdielnym stupňom dosiahnutého vzdelania v ďalšom vzdelávaní. Výrazne vyššou mierou sa ďalej vzdelávajú tí, ktorí už kvalitné formálne vzdelanie získali a väčšinou majú dobré sociálne postavenie. Naopak tí, ktorých formálne vzdelanie nie je na príliš dobrej úrovni a ktorí by mohli ďalším vzdelávaním získať najviac, sa ďalšiemu vzdelávaniu a učeniu venujú len vo veľmi obmedzenej mieri.

Celoživotné vzdelávanie sú všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a schopnosti. V Žilinskom kraji sú zastúpené všetky typy akreditovaných vzdelávacích inštitúcií školského vzdelávania.

S cieľom zlepšiť a prispôsobiť podmienky odborného vzdelávania a prípravy potrebám trhu práce, zvýšiť podiel účasti žiakov na praktickom vyučovaní priamo na pracoviskách zamestnávateľa je nevyhnutné smerovať investície v rámci RIÚS ŽK do materiálneho a technického vybavenia SOŠ, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev, stredísk odbornej praxe a umožniť tak realizáciu vzdelávania, rekvalifikácie v súlade s požiadavkami trhu práce s dôrazom na podporu a vznik COVP.

SWOT ANALÝZA

<i>Oblast'</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
Školstvo	Dostatočný počet druhov a typov škôl a školských zariadení. Zastúpenie všetkých typov akreditovaných vzdelávacích inštitúcií. Proporcionálne rozloženie stredných škôl a školských zariadení v regiónoch Žilinského kraja. Vhodný potenciál pre vytváranie pracovných miest, kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov, odbornosť vyučovania. Záujem pedagogických zamestnancov o odborný a kariérny rast. Činnosť centier odborného vzdelávania a prípravy. Skúsenosť stredných škôl s tvorbou a realizáciou projektov a ich aktívna zapojenosť (Program celoživotného vzdelávania – Comenius, LeonardodaVinci,	Nedostatočné prepojenie systému odborného vzdelávania s potrebami zamestnávateľov. Absencia zadefinovania potrieb trhu práce. Nízka aktívna zapojenosť zamestnávateľov do výchovno-vzdelávacieho procesu. Nedostatok informačných a poradenských služieb o vzdelávaní, o možnostiach na trhu práce. Absencia kariérneho poradenstva na úrovni základných a stredných škôl. Zastarané príp. chýbajúce učebné pomôcky a didaktická technika, neaktuálny

Školstvo	Mládež v akcii a pod.).	a zastaraný knižný fond.
	Spolupráca stredných škôl so základnými školami, zamestnávateľmi a podnikateľskými subjektmi.	Slabá propagácia niektorých stredných škôl na verejnosti.
	Tradícia stredných škôl a rozvíjajúci sa priemysel v regiónoch Žilinského kraja.	Neatraktivita ponúkaných študijných a učebných odborov v stredných odborných školách.
	Organizovanie dní otvorených dverí na podporu vytvárania partnerstiev a propagácie škôl.	Neefektívne využívanie kapacity niektorých stredných odborných škôl vzhľadom na nenaplnenie 1. ročníkov.
	Spolupráca na burzách stredných škôl s úradmi páce.	Nízka úroveň mobility a flexibility pracovnej sily.
	Medzinárodná spolupráca stredných škôl a školských zariadení.	Absencia stratégie celoživotného vzdelávania.
	Vlastné priestory škôl v správe samosprávneho kraja.	Dlhodobo nízky a stagnujúci demografický vývoj.
UMR	Mesto Žilina je významným centrom vzdelávania (ZŠ, SŠ, VŠ)	Na ZŠ absentuje výučba technickej výchovy
	Zavádzanie výučby technickej výchovy do viacerých ZŠ	Chýbajú vybavené učebne
	Pozitívne príklady spolupráce viacerých ZŠ a SŠ - personálne agentúry, ochotné participovať pri kariérnom poradenstve	Absentuje výchova k povolaniu
	Prípady dobrej praxe na ZŠ v diagnostike osobnosti žiaka pri voľbe povolania	Nedostatok predškolských zariadení
	Rovnomerne rozložená sieť škôl	Krátka (nevyhovujúca) doba prevádzky MŠ
	Vysoká kvalifikovanosť (odbornosť) pedagógov	Zlý technický stav a vybavenosť školských objektov
	Špecializácia škôl - starostlivosť o talentované deti	Vysoké prevádzkové náklady škôl
	Existencia neštátneho školstva	Nedostatok moderných

		učebných pomôcok
	Príležitosti	Odrozenia
Školstvo	Zintenzívnenie spolupráce všetkých zriaďovateľov stredných odborných škôl na území samosprávneho kraja.	Izolácia odborného vzdelávania a prípravy od požiadaviek trhu práce.
	Spolupráca stredných odborných škôl so zamestnávateľmi, zamestnávateľskými zväzmi a komorami.	Zníženie kvality stredoškolského vzdelávania.
	Spolupráca stredných odborných škôl s univerzitným prostredím a strediskami výskumu a inovácií.	Nízka vedomostná úroveň a príprava žiakov základných škôl na stredoškolské štúdium.
	Činnosť Krajskej rady pre odborné vzdelávanie a prípravu v Žilinskom samosprávnom kraji.	Nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich vybavenosť a odmeňovanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov.
	Zavádzanie prvkov duálneho vzdelávania v stredných odborných školách.	Nepochopenie racionálizáčnych opatrení pedagógmi, rodičmi a verejnou.
	Vypracovanie kvalitnej stratégie výchovy a vzdelávania pre stredné školy v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja.	Nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva.
	Možnosť ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov (spolupráca s metodicko-pedagogickými centrami, vysokými školami a inštitúciami poskytujúcimi akreditované vzdelávanie).	Malý počet ponúkaných pracovných miest na trhu práce.
	Európska mobilita žiakov a pedagógov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.	Odliv kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu.
	Využívanie ESI fondov.	Zrušenie ekonomických stimulov s následným odchodom strategických zamestnávateľov.
	Európskej únie a iných zdrojov.	Zlá ekonomická situácia v rodinách.

Školstvo	v stredných odborných školách. Zosúladenie siete škôl a školských zariadení s požiadavkami trhu práce, organizovanie spoločných workshopov medzi strednými školami a podnikateľskými subjektmi. Rozvoj nových zdrojov zamestnanosti a príležitostí v regiónoch Žilinského kraja. Vstup nových investorov do výrobnej sféry. Využitie moderných informačných technológií pri rozvoji poradenstva o povolaniach a zamestnaniach. Zvýšenie účinnosti prepojenia ponuky pracovnej sily s dopytom trhu práce. Spolupráca základných škôl so strednými odbornými školami v rámci predmetu technická výchova, organizovanie technickej olympiády pre žiakov ZŠ.	Nezáujem o spoluprácu podnikateľskej sféry so strednými školami Nezáujem žiakov základných škôl o stredoškolské odborné vzdelávanie.
UMR	Zvýšenie kvality a dostupnosti predprimárneho vzdelávania Plánované investície do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry	Neatraktívnosť učiteľského povolania Nízke finančné ohodnotenie práce zamestnancov v školstve Nepriaznivý demografický vývoj - nevhodný spôsob financovania vzdelávania

Kultúrny a kreatívny priemysel

Na základe Východísk stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike vykazuje Žilinský kraj veľmi dobré výsledky v oblasti Kultúrneho prostredia, čo je odrazom výrazne vysokého podielu kultúrno-osvetových zariadení prepočítaných na 1 000 obyvateľov kraja. Aj v oblasti Výstupu

kreatívnej produkcie je Žilinský kraj hned za Bratislavským krajom, čomu najviac prispel ukazovateľ obratu v knižnom priemysle a počet výstav v galériach.

Napriek tejto priažnej situácii je pre Žilinský kraj výzvou dať väčší priestor kreativite ako hnacej sile a prílevu novej energie do oblasti kreatívneho priemyslu v kraji v spolupráci s verejným aj neverejným sektorm na dosiahnutie čo najvyššieho počtu ľudí zamestnaných a prosperujúcich v kultúrnom kreatívnom priemysle.

V Žilinskom kraji sa v roku 2012 nachádzalo 15 223 podnikov zapísaných v obchodnom registri, z toho 435 podnikov zapísaných v obchodnom registri pôsobí v kreatívnych odvetviach. Podiel kreatívneho sektora na celkovom hospodárstve v Žilinskom kraji tak predstavuje približne 3 %. V priebehu posledných desiatich rokov sa počet podnikov v kreatívnych odvetviach viac ako zdvojnásobil, pričom ich podiel na celkovom počte podnikov je za celé sledované obdobie stabilný na úrovni približne 3 %. Spomedzi kreatívnych odvetví v Žilinskom kraji majú najväčšie zastúpenie reklamné agentúry (212 podnikov), architektonické činnosti (89 podnikov) a ostatné vydavateľské činnosti (65 podnikov). Vývoj počtu podnikov v kreatívnej ekonomike Žilinského kraja je uvedený v [Prílohe č. 5.1](#).

Takmer polovica kreatívnych podnikov je sústredených v okrese Žilina, 17,93 % v okrese Martin, 10,80 % v okrese Liptovský Mikuláš a 8,28 % v Ružomberku. Okresom Čadca a Dolný Kubín prislúcha po 5 % kreatívnych odvetví. Ostatné okresy zohrávajú v kreatívnej ekonomike Žilinského kraja len minimálnu úlohu. Mapa súčasného rozmiestnenia kreatívneho sektora v rámci Žilinského kraja sa nachádza v [Prílohe č. 5.2](#).

Na základe štatistických údajov o zamestnanosti v ŽK možno pozorovať, že celková zamestnanosť v kraji mala do roku 2004 klesajúcu tendenciu, od roku 2005 však začala vykazovať rastúci trend. Čo sa týka kreatívnych odvetví, údaje o zamestnanosti sú dostupné v obmedzenej miere, nakoľko Štatistický úrad slovenskej republiky (ďalej aj „ŠÚ SR“) vykazuje tieto údaje len za podniky s 20 a viac zamestnancami, ktorých je v danej oblasti veľmi nízky počet. Údaje o zamestnanosti za tri klúčové kreatívne odvetvia majú prevažne klesajúci charakter, s výnimkou reklamného priemyslu.

Základným atribútom analýzy je vymedzenie si cieľovej skupiny. Vnútorný potenciál pre zamestnanosť v oblasti kreatívneho priemyslu Žilinského kraja je obsiahnutý v kreatívnej energii našej cieľovej skupiny - absolventov stredných škôl a vysokých škôl s odbormi zameranými na kreatívny priemysel. Dnešní a budúci absolventi kreatívnych študijných odborov, u ktorých je veľmi vysoká pravdepodobnosť, že sa chcú alebo budú chcieť uplatniť vo svojom odbore, vytvárajú ľudský kapitál, ktorý je hlavným predpokladom kreatívnej činnosti. Študentov a absolventov, či talenty týchto odborov, je však potrebné lepšie pripraviť na trh práce, resp. na zakladanie podnikov a ich uplatnenia v trhovom prostredí.

Na území Žilinského kraja sa nachádza 6 škôl so zameraním na kreatívny priemysel v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, a to Škola úžitkového výtvarníctva Ružomberok (študijné odbory - textilné výtvarníctvo, scénická kostýmová tvorba, odevný dizajn, propagačná grafika, úžitková maľba, tvorba hračiek a dekoratívnych predmetov, propagačné výtvarníctvo, reklamná tvorba, fotografický dizajn), Spojená škola, Hattalova, Nižná (študijné odbory - propagačná grafika, umeleckoremeselné spracúvanie dreva), Stredná odborná škola strojnícka, Kysucké Nové Mesto

(študijný odbor - umeleckoremeselné spracúvanie kovov), SOŠ drevárska, Liptovský Hrádok (študijný odbor – umeleckoremeselné spracúvanie dreva), Spojená škola Rosinská, Žilina (študijný odbor – umeleckoremeselné spracúvanie dreva) a Konzervatórium, Žilina, na ktorých ročne úspešne ukončí štúdium približne 200 žiakov. Okrem vyššie uvedených škôl sú to 2 súkromné stredné umelecké školy, a to Súkromná stredná umelecká škola, Žilina (študijné odbory – priemyselný dizajn, grafický a priestorový dizajn, fotografický dizajn, propagačná grafika, propagačné výtvarníctvo) a Súkromná stredná umelecká škola, Martin (študijné odbory – priemyselný dizajn, grafický a priestorový dizajn). Prehľad počtu absolventov vyššie uvedených stredných škôl je uvedený v Prílohe č. 5.3. A v neposlednom rade sa na území kraja nachádzajú aj 2 vysoké školy s odbormi zameranými na riešenú oblasť, a to Žilinská univerzita v Žiline (kreatívne odvetvie – multimediálny priemysel) a Katolícka univerzita Ružomberok (kreatívne odvetvie - vydavateľstvo, literatúra a knižný trh).

Trend vývoja niektorých umeleckých a kultúrnych odborov a dopyt po nich sa z roka na rok znižuje, hrozí ich zánik. Vývoj počtu žiakov prvých ročníkov na stredných školách je zachytený v Prílohe č. 5.4 – červeným sú zaznačené odbory, o ktoré sa záujem výraznejšie znižuje. Táto tendencia je spôsobená tým, že absolventi škôl buď nenájdú uplatnenie vo svojej profesii alebo práca ktorú vykonávajú nie je dostatočne finančne ohodnotená, aby si zabezpečili základné potreby pre život.

Na druhej strane je potrebné analyzovať priestor pre prácu a sebarealizáciu cieľovej skupiny v oblasti kultúry, umenia a biznisu. Žilinský kraj má vynikajúci potenciál pre realizáciu (poradenstvo, praktické vzdelávanie, neskôr uplatnenie) kultúrneho kreatívneho priemyslu a rozvoj kreatívneho talentu, pretože má silnú a stabilnú základňu kultúrnych inštitúcií a organizácií v oblasti kreatívneho priemyslu. Kraj má v pôsobnosti 22 kultúrnych organizácií, mimo zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja sú to inštitúcie verejného sektora - miest, obcí a súkromného/neverejného – tretieho sektora. Hlavným cieľom všetkých týchto inštitúcií je popri ich základných činnostiach vzdelávanie, veda a výskum.

V Žilinskom kraji sú už taktiež v súčasnosti pripravené výborné podmienky pre dopyt po kreatívnej tvorbe. Sú predurčené návštevnosťou a rozvinutým cestovným ruchom v kraji.

Napríklad, kultúrne organizácie Žilinského samosprávneho kraja - múzeá, galérie, knižnice, divadlá a hvezdáreň majú spolu návštevnosť približne 1 500 000 návštevníkov ročne. Vývoj návštevnosti týchto inštitúcií je zachytený v Prílohe č. 5.5.

V prípade merateľných ukazovateľov cestovného ruchu, respektíve počtu ubytovaných návštevníkov evidovaných na Štatistickom úrade sa situácia vyvíja nasledovne. V roku 2012 zariadenia cestovného ruchu v Žilinskom kraji ubytovali 756 621 návštevníkov a tretí rok po sebe zaznamenávajú prírastok ubytovaných návštevníkov. Oproti roku 2011 počet ubytovaných návštevníkov v Žilinskom kraji vzrástol o 39 580, t. j. o 5,5 %. Vývoj počtu ubytovaných návštevníkov v Žilinskom kraji je uvedený v Prílohe č. 5.6.

Spojením vyššie uvedených vnútorných kapacít Žilinského kraja - silnou kultúrno-kreatívnu základňou a typom odborov na školách s umeleckým zameraním v Žilinskom kraji vzniká potreba preferovať niektoré odvetvia kultúrneho kreatívneho priemyslu, a to:

- ✓ remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry,

- ✓ hudba a divadlo,
- ✓ multimediálny priemysel,
- ✓ vizuálne umenie.

Hlavným cieľom Regionálnej integrovanej územnej stratégie je vytvoriť takú infraštruktúru, aby sa títo (nielen) mladí ľudia mohli zamestnať, respektíve uplatniť prácou, ktorú vyštudovali. Vytvoriť im priaznivé prostredie pre možnosť ďalšieho rozvoja ich potenciálu, propagáciu ich činností, a rozvinúť tak kultúrny kreatívny sektor v Žilinskom kraji.

V nadväznosti na prioritnú os č. 3 Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch a špecifický cieľ č. 3.1 Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talantu a netechnologických inovácií je záujmom Žilinského kraja vytvorenie kreatívneho centra, otvorených ateliérov, ich zosietovanie, vytvorenie pracovného prostredia a zároveň propagácia a finančná podpora kreatívnym umelcom s cieľom zhodnotiť potenciál umeleckého nadania v kraji.

S ohľadom na sústredenie kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií, kreatívnych podnikov a rozvoj kreatívnej ekonomiky je nutnosťou vytvoriť v krajskom meste jedno silné kreatívne centrum, ktorý vytvorí spádovú oblasť pre všetky regióny Žilinského kraja. Víziou kraja je ponúknutú ľuďom príležitosť pre prílev novej energie do oblasti kreatívneho priemyslu. Opatrenia im umožnia získať za zvýhodnených podmienok, pracovné priestory vrátane technologickej bázy, nové zručnosti a know-how pre realizáciu inovácií, nové kontakty, podnikateľskú podporu a prístup k iniciačnému kapitálu.

V centre krajského mesta sa nachádzajú momentálne dve nevhodne využívané, respektíve nevyužívané budovy – národné kultúrne pamiatky. Ciachovňa, dostavaná a uvedená do prevádzky v roku 1908. Ciachovňa je historicky prvá parná elektráreň v Žiline, v ktorej sa kúrilo uhlím z Ostravská a ktorá rozsvecovala aj verejné osvetlenie v meste a tak, ako v minulosti bola využívaná na prísun energie k ľuďom, je víziou, že táto technická pamiatka bude i naďalej využívaná ako miesto prílevu novej energie do kultúry a kultúrneho priemyslu. Ďalšou národnou kultúrnou pamiatkou je budova Žilinskej univerzity v Žiline nazývaná „A“. Výhodná poloha oboch týchto pamiatok priamo v centre krajského mesta prináša predpoklad ľahkého prístupu a verejnej dostupnosti. Ich priestorové možnosti a členenie ich predurčujú na vznik kreatívneho centra, inkubátora absolventov stredných a vysokých škôl, prípadne doteraz neaktívnym či nezamestnaným osobám. K celistvosti kreatívneho centra a vzniku kreatívneho kultúrneho kampusu prispeje prítomnosť Považskej galérie umenia v Žiline, Mestského divadla Žilina, Novej synagógy (OZ Truc Spherique), Bábkového divadla Žilina a Vedecko-technologického parku. Na spoločnej podlahovej ploche viac ako 2 000 m² sa nachádzajú priestory ideálne pre realizáciu všetkých potrebných fáz na profesionalizáciu ľudí, odkúšanie výrobných procesov s cieľom tvorby nových pracovných miest, synergiu a spoluprácu medzi verejnými aj neverejnými organizáciami v rámci prostredia kreatívneho centra, a to veľké prezentačné priestory, menšie dielne, ateliéry, konzultačné priestory, co-working kancelárie, veľký seminárny a konferenčný priestor a pod.

Nesmiernou výhodou združenia partnerov do jedného celku – kampusu je ich už prebiehajúca aktívna spolupráca, deklarácia budúcej spolupráce a záujem o spoločný cieľ – vytvorenie kreatívneho centra.

Okrem vyšie uvedených dvoch vhodných budov pripravených na kreatívne činnosti každý partner so sebou prináša aj ďalšie priestorové možnosti: Považská galéria umenia ponúka priestory pre vzdelávanie v oblasti moderného umenia a intermídií. Mestské divadlo prináša vynikajúce prostredie pre vytvorenie malých filmových, grafických či animačných ateliérov s posprodukčným zázemím. Bábkové divadlo Žilina vie ponúknúť priestorové a technické podmienky kreatívneho priemyslu – napr. dielne pre scénografov a kostymérov. OZ Truc sphérique ponúka výstavné priestory, možnosti eventov a alternatívnych foriem umenia.

Okrem priestorového a technického vkladu každý partner prináša ľudské zdroje, odborné vedenie, ktoré sa môže stať základom pre aktívny a fundovaný rozvoj kreatívneho centra pre Žilinský kraj.

Vedecko-technologický park pri Žilinskej univerzite je organizácia založená na podporu realizácie výsledkov výskumu a vývoja formou malých a stredných firiem. Vedecko-technologický park môže byť prepojený s jednou alebo viacerými vedecko-výskumnými inštitúciami, ako sú univerzity, akadémia a ďalšie organizácie výskumu a vývoja. VTP sa môže stať odborným garantom pre kreatívne centrum pri jeho vzniku a následnom rozvoji.

Je nevyhnutná spolupráca krajského kreatívneho centra s týmito etablovanými partnermi v kraji, a to aktivitami zameranými na prepájanie aktérov kreatívneho centra s vonkajším prostredím, spoluprácu naprieč sektormi, zvyšovanie atraktivity regiónov pre príchod medzinárodného kreatívneho talentu, výmenu skúseností a prenos poznatkov.

Okrem kreatívneho centra vzniká potreba vytvoriť i detašované pracoviská – otvorené ateliéry. Kvôli vysokému počtu študentov stredných a vysokých škôl zameraných na kreatívne odvetvie je potrebné sústreditiť služby týchto otvorených ateliérov hlavne do miest štúdia mladých ľudí podľa **Prílohy č. 5.4** primerane rozložené v každom regióne kraja. Ako pomoc pri štúdiu a práci mladých ľudí je nutné vytvoriť odborné strediská zamerané na predinkubačné služby – pridružené soft služby (napr. workshopy, poradenstvo a pod). Budú fungovať v súčinnosti s krajským kreatívnym inkubátorom, ale aj samostatne pre externých užívateľov – kreatívnych profesionálov.

A nakoniec nevyhnutnosťou podpory kultúrneho kreatívneho priemyslu v Žilinskom kraji je vytváranie nielen priestoru pre činnosť kreatívnych umelcov po opustení inkubátorov, ale aj ich propagácia a marketing a zároveň vytvorenie fungujúceho grantového programu.

V praxi sa pre plynulý tok kreatívneho priemyslu musia vytvoriť príležitosti na tvorbu, prezentáciu a predaj diel vo vyhľadávaných a navštevovaných lokalitách Žilinského kraja. Tieto pracovné priestory by mali vznikať hlavne pri expozíciah v kraji s najvyššou návštevnosťou, keďže návštevnosť je základným predpokladom pre dopyt a následnú stabilizáciu pracovného prostredia. Vytypované navštevované expozície sú uvedené v **Prílohe č. 5.7**. Nezanedbateľným aspektom je aj prezentácia mimo kraja, ktorej základom je rozvinutá spolupráca Žilinského kraja s domácimi i zahraničnými regiónmi – napr. formou výstav, festivalov, veľtrhov. Žilinský kraj má uzavorené dohody nielen s okolitými štátmi Európy, ale i mimo nej.

SWOT ANALÝZA

Oblast'	Silné stránky	Slabé stránky
Kultúrny a kreatívny priemysel	Veľké množstvo kultúrnych inštitúcií v kraji – výborná kultúrna základňa. Silná základňa stredných a vysokých škôl zameraných na umelecké odbory. Vhodné budovy (Ciachovňa, budova „A“ Žilinskej univerzity), resp. priestory na vytvorenie krajského kultúrneho kreatívneho centra – kampusu s výhodnou pozíciou v centre krajského mesta. Etablované a fungujúce inštitúcie s potenciálom pre rozvoj a podporu kreatívneho priemyslu v krajskom meste (napr. Považská galéria umenia, Mestské divadlo Žilina, OZ Truc sphérique, Bábkové divadlo Žilina, Vedecko-tehologický park).	Absentujúce grantové systémy na podporu mladých umelcov. Absentujúci aplikovaný výskum, architektonické súťaže, podpora inovácií a startupov. Nízka kúpschopnosť obyvateľstva v niektorých regiónoch.
	Príležitosti	Ohrozenia
Kultúrny a kreatívny priemysel	Sieťovanie partnerov v oblasti technológií, priestoru, odbornej pomoci v rámci kultúrnych inštitúcií bez ohľadu na zriaďovateľa. Výhodné miesta pre vznik otvorených ateliérov – prítomnosť stredných a vysokých škôl s umeleckým zameraním. Aktívna spolupráca a kooperácia medzi kultúrnymi inštitúciami (zapožičanie technológií, prenájom priestorov, výmena skúseností). Ekonomicky trvalo rastúci priemyselný región, centrum obchodu a výroby, na ktoré nadvážujú služby. Dopravný uzol s dobrým napojením aj na okolité krajinu (CZ, PL). Rozvíjajúci sa turizmus, cestovný ruch –	Nezáujem kultúrnych inštitúcií o niektoré odvetvia kreatívneho priemyslu. Nedostatočne dynamické a motivujúce prostredie, ktoré spôsobuje, že mladí ľudia stále odchádzajú do hlavného mesta alebo do zahraničia. Upadajúci záujem mladých ľudí o umelecké smery. Odchod kreatívnych ľudí a intelektuálnej elity do väčších centier alebo do zahraničia z dôvodu, že tu nemôžu uplatniť a rozvinúť svoj potenciál. Nízke zárobky v kultúrnej oblasti.

	vznik organizácií cestovného ruchu ako sú KOZR, OOCR (spojenie samosprávy a podnikateľského prostredia so spoločným cieľom rozvoja CR v kraji). Rozvinutá spolupráca Žilinského kraja s domácimi i zahraničnými regiónmi – príležitosť propagácie (napr. medzinárodné festivaly a ich potenciál pre rozvoj kreatívneho priemyslu). Pamiatky v Žilinskom kraji patria k najnavštevovanejším na Slovensku – vhodné priestory na vznik pracovného prostredia.	

Životné prostredie

K oblastiam s výrazným dopadom na kvalitu životného prostredia a kvalitu života obyvateľov kraja patrí problematika zásobovania kvalitou pitnou vodou, odkanalizovania a efektívneho čistenia odpadových vôd, riešenie odpadového hospodárstva (produkcia a nakladanie s odpadmi) a v nemalej miere aj celková kvalita prostredia v sídlach vnímaná aj prostredníctvom kvality verejného priestoru, zelene a ovzdušia v sídlach.

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

Na základe dlhodobých pozorovaní vplyvov klímy na zásoby pitnej vody boli hlavné povodia Slovenska rozdelené do troch základných skupín – na územie s miernym, významným a veľmi významným vplyvom klimatických zmien. Povodie Váhu s úbytkom - 31 421 m³/km² patrí do druhej skupiny – územie s významným vplyvom klimatických zmien na zásoby pitnej vody.

V Žilinskom kraji je z hľadiska tvorby zásob podzemných vôd najvýznamnejšia údolná niva Váhu a jeho prítoky. V Žilinskom kraji sa na hromadné zásobovanie pitnou vodou využíva 218 zdrojov podzemnej vody. Ich využiteľná výdatnosť po znížení o ekologické limity je 2 192 l.s-1. Najvýznamnejšie zdroje sú v okrese Martin (500 l.s-1 – pramene Necpaly – Lazce 59 l.s-1, pramene v Blatnickej doline) a Žilina (510 l.s-1 – pramene a vrt v oblasti Fačkova 90 l.s-1, vrty Lietava, Lietavská Svinná 130 l.s-1, zdroje Teplička 160 l.s-1). Významné zdroje sú aj na Orave v oblasti Oravíc.

Na základe pozorovaní bol medzi rokmi 2011 a 2012 zaznamenaný pokles priemerných ročných hladín podzemnej vody v rozmedzí od 20 do 100 cm. Ojedinelý vzostup bol zaznamenaný v povodí stredného a horného Váhu. Rovnako je zaznamenaný pokles výdatnosti prameňov podzemnej vody.

Situácia v zásobovaní pitnou vodou z verejných vodovodov je v Žilinskom kraji pomerne priaznivá, podľa údajov ŠÚ SR k 31.12.2012 je v rámci kraja 89,5 % obyvateľov napojených na verejný vodovod, čo je lepší pomer ako v rámci SR (87,0 %).

Územie Žilinského kraja spadá do pôsobnosti piatich vodárenských spoločností, ktorými sú:

- Oravská vodárenská spoločnosť, a.s., Dolný Kubín - okresy Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín
- Liptovská vodárenská spoločnosť, a.s., Liptovský Mikuláš - okres Liptovský Mikuláš
- Vodárenská spoločnosť Ružomberok, a.s., Ružomberok – okres Ružomberok
- Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s., Martin – okresy Martin, Turčianske Teplice
- Severoslovenské vodárne a kanalizácie, a.s., Žilina - okresy Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto, Čadca

Prehľad stavu napojenia obyvateľov na verejnú vodovodnú sieť dokumentuje **Tabuľka č. 1 v Prílohe č. 6.2.**

V rámci okresov Žilinského kraja sú zaznamenané rozdiely v podieloch obyvateľstva zásobovaného pitnou vodou z verejného vodovodu. Najmenší podiel obyvateľov s prístupom k pitnej vode z verejného vodovodu je v okrese Bytča (61 %) a Čadca (66,1%), takmer úplné pokrytie vodovodnou sieťou je v okresoch Martin (99,9%) a Turčianske Teplice (98,5%).

Prehľad stavu podľa okresov dokumentuje **Tabuľka č. 2 v Prílohe č. 6.2.**

Po ukončení aktuálne realizovaných projektov (Bytčiansko, Stredné Kysuce, Ružomberok, Orava, Kysuce) dôjde k zmene v celkovej napojenosťi.

V oblasti zásobovania obyvateľstva pitnou vodou sa problematickým javí aj stav starších vodovodov - havarijný stav niektorých vodovodných sietí. Problémom starších vodovodných potrubí sú aj nadmerné straty, ktoré by sa rekonštrukciou eliminovali a tým by došlo k zefektívneniu systému zásobovania pitnou vodou. Prednostne by mali byť riešené vodovody s vysokým vekom a vyššou poruchovosťou.

Verejná kanalizácia

Menej priaznivá je situácie pri napojení obyvateľov na verejnú kanalizačiu, kde podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť k 31.12.2012 je na úrovni 62,2 %. Kľúčovou úlohou pri ochrane životného prostredia a vodných zdrojov je práve riešenie problematiky zdrojov znečistenia, medzi ktoré patria aj vypúštané komunálne odpadové vody.

Problematika odvádzania a čistenia odpadových vôd je v Žilinskom kraji obzvlášť citlivá vzhľadom na vysoký podiel územia spadajúci pod rôzny stupeň ochrany a prítomnosť cenných podzemných minerálnych zdrojov.

Prehľad stavu napojenia obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť dokumentuje **Tabuľka č. 1 v Prílohe č. 6.3.** Prehľad stavu napojenia obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť v obciach do 2000 obyvateľov zachytáva **Tabuľka č. 2 v Prílohe č. 6.3.**

Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť v obciach do 2000 obyvateľov dosahuje úroveň cca 33 %. V rámci jednotlivých okresov kraja sú značné rozdiely v napojenosť obyvateľov na verejnú kanalizáciu ([Príloha č. 6.3, Tabuľka č. 3](#)). Najmenší podiel napojených obyvateľov je v okrese Bytča (5,7%) a Turčianske Teplice (7 %). Naopak najväčšia napojenosť je v okrese Liptovský Mikuláš (67,4%).

Vzhľadom na ekonomické ukazovatele, je problémom odkanalizovanie veľkého počtu malých obcí - v Žilinskom kraji je 249 obcí s počtom obyvateľov do 2000, pričom z toho je 169 obcí do 1000 obyvateľov (stav k 31.12.2013). Prehľad podielu obyvateľov v obciach nad 1000 a do 2000 obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť podľa jednotlivých okresov je uvedený v [Prílohe č. 6.3, Tabuľka č. 4](#).

Na území Žilinského samosprávneho kraja je cca 80 obcí s počtom obyvateľov od 1000 do 2000, z toho menej ako 20 obcí je mimo aglomerácií nad 2000 EO. Oprávnenosť výstavby kanalizačných sietí, tak ako je definovaná v IROP, teda značne limituje možnosť využitia koncepcného prístupu pri nastavovaní intervencií a ich lokalizácií v území. Najmenší podiel napojených obyvateľov je v okrese Turčianske Teplice (1,7 % - 1 obec) a Bytča (8,3% - 5 obcí). Najväčší podiel napojených obyvateľov je v okrese Liptovský Mikuláš (73,6 % - 11 obcí) a Martin (53,1% - 8 obcí).

Po ukončení aktuálne realizovaných projektov (Bytčiansko, Stredné Kysuce, Ružomberok, Orava, Kysuce) dôjde k zmene v celkovej napojenosťi v dotknutých oblastiach.

Problematika odkanalizovania územia je okrem IROP komplexne riešená aj v OP Kvalita životného prostredia, doplnkovo aj v Programe rozvoja vidieka (pre obce do 1000 obyvateľov) a v OP Ľudské zdroje (vo väzbe na MRK).

Problematika zásobovania pitnou vodou a odkanalizovania územia je podrobne analyzovaná v Pláne rozvoja verejných vodovodov a kanalizácií Žilinského kraja.

Prehľad vybaveností obcí ŽK v oblasti vodného hospodárstva je uvedený v Prílohe č.

Odpadové hospodárstvo

V Žilinskom kraji bolo v r. 2013 vyprodukovaných celkovo 1 304 356,96 ton odpadu čo predstavuje cca 13 % produkcie odpadov v SR (vyšší podiel dosahujú už len Trenčiansky, Banskobystrický a Košický kraj). Z tohto objemu cca 16 % tvoril komunálny odpad (212 635 ton), pričom je pozitívnu skutočnosťou, že jeho produkcia vykazuje v poslednom období mierne klesajúcu tendenciu.

Najčastejším spôsobom nakladania s komunálnym odpadom je sice stále skládkovanie, ale postupne narastá podiel separácie a zhodnocovania jednotlivých zložiek komunálneho odpadu. Uvedený trend je potrebné zastabilizovať a posilniť, a to aj prostredníctvom realizácie mixu vhodne volených nástrojov (aj informačných) a opatrení v súlade s Programom odpadového hospodárstva Žilinského kraja. Možnosti na riešenie problematiky odpadového hospodárstva v najbližších rokoch ponúka najmä OP Kvalita životného prostredia.

Zelená infraštruktúra – kvalita života v sídlach, vnútrobloky sídlisk

Kvalita životného prostredia v sídlach sa stáva rozhodujúcou zložkou ich ekonomickej regenerácie. Významnými faktormi s negatívnym vplyvom na kvalitu života v urbanizovanom prostredí sú okrem iného hluk, znečistenie ovzdušia, výrazný úbytok zelene a s tým spojené prehrievanie verejných priestorov a celková dehumanizácia prostredia, s vplyvom na všetky aspekty života (bezpečnosť, voľnočasové aktivity, medziľudské vzťahy a pod.) .

Na základe hodnotenia kvality životného prostredia je prevažná časť územia Žilinského kraja územím s nenarušeným prostredím. Ako oblasti s mierne narušeným prostredím sú identifikované regióny Podjavorinský a Hornopovažský, v rámci ktorých sú identifikované aj okrsky s narušeným prostredím – Žilinský a Ružomberský (Príloha č. 6.4).

Významným aspektom s vplyvom na elimináciu faktorov znižujúcich kvalitu života a s pozitívnym dopadom na mikroklimu lokality je budovanie a revitalizácia zelenej infraštruktúry a komplexná regenerácia prostredia vnútroblokov sídlisk v sídlach s dôrazom na ich celkovú regeneráciu (spoločenskú, ekologickú aj ekonomickú).

Pod vnútroblokom je možné chápať poloverejný priestor prislúchajúci k bytovým alebo polyfunkčným objektom s dominantnou obytnou funkciami, ktoré tento priestor ohraničujú a definujú. Ich funkčné využitie je pokračovaním obytných priestorov prislúchajúcich bytových objektov v exteriérovom priestore.

Životné prostredie v mestských sídlach sa v súčasnosti značne odlišuje od okolitej prírodnej krajiny vo viacerých charakteristikách (teplota, vlhkosť a znečistenie ovzdušia a ī.). V mestských sídlach je veľká koncentrácia povrchov, ktoré sa silne prehrievajú a majú veľkú tepelnú kapacitu. V dôsledku toho sa nad mestom otepľujú vzduchové vrstvy a spolu s prítomnosťou kondenzačných jadier napomáhajú zvyšovaniu oblačnosti nad mestami oproti okolitej krajine (v ročnom priemere činí tento rozdiel 5 až 10 %). Vplyvom zvýšenej oblačnosti sa zvyšuje aj množstvo zrážok, avšak z dôvodu, že v urbanizovanom prostredí nepriepustné povrhy zaberajú vysoký percentuálny podiel, je prirodzený kolobej vody značne ovplyvnený a negatívne poznačený.

Prostredníctvom vhodných adaptačných opatrení je možné zmierniť dopady zmeny klímy, pričom zeleň v mestských priestoroch zohráva v optimalizácii týchto parametrov hlavnú úlohu.

Revitalizácia a rozširovanie zelenej a modrej infraštruktúry má v Žilinskom kraji významné opodstatnenie nakoľko práve výmera verejnej zelene na obyvateľa v mestách v rámci kraja dosahuje hodnotu len 22 m^2 , čo je najnižšia hodnota v rámci Slovenska.

Vzhľadom na štruktúru osídlenia Žilinského kraja, najvýznamnejší dopad intervencií v tejto oblasti sa dosiahne ich realizáciou vo väčších sídlach - okresných mestách. Tu sa nachádzajú významnejšie koncentrácie hromadnej bytovej výstavby (sídlisk) a teda je predpokladaný pozitívny dopad na širšie skupiny obyvateľov kraja.

Životné prostredie – MFO Žiliny

Mesto Žilina je súčasťou aglomerácie s počtom EO nad 150 000, ktorá zahŕňa 8 obcí – Rosina, Rudina, Rudinská, Rudinka, Teplička nad Váhom, Višňové, Žilina, Lietavská Lúčka s takmer 96 tis. obyvateľmi. Na verejnú kanalizáciu je napojených 85,8 % obyvateľov, celková napojenosť EO nedosahuje 85 %. I v rámci najväčšieho sídla Žilina, nie sú niektoré jeho časti na kanalizáciu napojené, medzi nimi i Považský Chlmec. Na jeho území sú odpadové vody riešené individuálne, cez žumpy, septiky s prepadom do dažďovej kanalizácie, často s výrazne negatívnym dopadom na blízke vodné toky Kysuca a Váh.

V Považskom Chlmci v súčasnosti žije takmer 1400 obyvateľov, územie má veľký potenciál pre rozvoj bývania a jeho odkanalizovanie má pre mesto veľký význam. Výstavba novej stokovej siete vychádza z dlhodobej stratégie mesta a miestnej vodárenskej spoločnosti o vyriešenie odkanalizovania celého územia mesta. Celá aglomerácia využíva v súčasnosti existujúcu veľkokapacitnú ČOV Žilina v Hornom Hričove, ktorá spĺňa limity a je kapacitne navrhnutá aj na čistenie odpadových vôd z plánovanej oblasti.

Územie Mesta Žilina, ktoré je vymedzené ako mestská funkčná oblasť je súčasne aj oblasťou kraja vymedzenou ako oblasť riadenia kvality ovzdušia. Tieto sú identifikované a vymedzené na základe výsledkov hodnotenia kvality ovzdušia SR, pričom právny základ tvorí zákon č. 137/2010 Z.z.).

Ide o nasledovné územné jednotky:

- **územie mesta Žilina (UMR)**
- územie mesta Martin a Vrútky
- územie mesta Ružomberok a obce Likavka

Oblasti riadenej kvality ovzdušia podliehajú pravidelnému monitoringu prostredníctvom umiestnenia meracích staníc kvality ovzdušia, čo následne uľahčí sledovanie a vyhodnocovanie účinnosti investícií. Najväčší problém kvality ovzdušia na Slovensku, ako aj vo väčšine európskych krajín, predstavuje v súčasnosti znečistenie ovzdušia tuhými časticami (PM10).

Príloha č. 6.5 dokumentuje problematické územia kraja, ktoré kopírujú najmä dopravné koridory a vyššie definované územia a ich okolie. Prehľad o zaťaženosti územia základnými znečistujúcimi látkami je uvedený v **Prílohe č. 6.1**. Zaťaženie územia Slovenska základnými znečistujúcimi látkami.

Významným aspektom s vplyvom na elimináciu faktorov znižujúcich kvalitu života a s pozitívnym dopadom na mikroklimu lokality je budovanie a revitalizácia zelenej infraštruktúry a komplexná regenerácia prostredia vnútroblokov sídlisk v sídlach s dôrazom na ich celkovú regeneráciu (spoločenskú, ekologickú aj ekonomickú). Revitalizácia a rozširovanie zelenej a modrej infraštruktúry má v Žilinskom kraji významné opodstatnenie nakoľko práve výmera verejnej zelene na obyvateľa v mestách v rámci kraja dosahuje hodnotu len 22 m^2 , čo je najnižšia hodnota v rámci Slovenska.

V rámci mesta Žilina je výmera verejnej zelene na obyvateľa $23,5 \text{ m}^2$.

Vzhľadom na štruktúru osídlenia Žilinského kraja, najvýznamnejší dopad intervencií v tejto oblasti sa dosiahne ich realizáciou vo väčších sídlach - okresných mestách. Tu sa nachádzajú významnejšie

koncentrácie hromadnej bytovej výstavby (sídlisk) a teda je predpokladaný pozitívny dopad na širšie skupiny obyvateľov kraja.

SWOT ANALÝZA

<i>Oblast'</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
Životné prostredie	Dostatočné kapacity pre zabezpečovanie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou (dostatok zdrojov kvalitnej pitnej vody). Vysoký podiel obyvateľov zásobovaných vodou prostredníctvom verejného vodovodu (hustá sieť verejných vodovodov).	Zaostávanie budovania kanalizácie. Nízka miera napojenia obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť a preťaženie niektorých čistiarní odpadových vôd (nedostatočné odkanalizovanie najmä malých obcí). Nedostatok financí na realizáciu pravidelnej údržby vodovodu a kanalizácií. Vysoký vek časti vodovodných sietí a ich poruchovosť spojená so stratami Komplikované vlastničke vzťahy k pozemkom. vznik a existencia čiernych skládok nedostatočná uvedomenosť obyvateľstva v oblasti separovaného odpadu vysoká produkcia komunálneho odpadu v prepočte na osobu v kraji slabé kapacity na nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom
	Lesopark a jeho rozširovanie. Legislatívne zabezpečenie nakladania s odpadmi (súlad so Smernicami EÚ, VZN Mesta Žilina). Zavedený systém triedenia komunálnych odpadov. Existujúca infraštruktúra odpadového hospodárstva.	Nedostatočná revitalizácia a rekonštrukcia existujúcich parkov. Zeleň sídlisk a vnútroblokov v nevyhovujúcom stave a nízkej kvalite. Chýbajúca alebo nedostatočná izolačná zeleň a zeleň protihlukových bariér a zlá kvalita uličných stromoradí. Chýba dostupná zeleň v meste (parky).

UMR	Rieka Rajčianka a ostatné vodné toky pretekajúce mestom.	Nevhodný podiel vegetačných plôch v území k celkovej ploche územia. Chýbajú vhodné plochy pre deti a mládež (šport, relax). Neaktuálny Program odpadového hospodárstva. Nelegálne skládky na území mesta Na komunikáciach a vo vnútroblokoch chýbajú miesta na kontajnery (v dôsledku toho je na sídliskách neporiadok) . Vybudované venčoviská (pre psy) sú budované nekonceptne a sú v súčasnosti nevyužívané. Investičné stavby nezohľadňujú kapacitu územia tak aby boli trvalo udržateľné. Netolerovanie zelene v meste (občanom vadí padajúce lístie, hmyz a pod.) Neriešený vandalizmus na verejných priestranstvách . Majetkové problémy (súkromné pozemky). Slabé kompetencie mesta v riešení vandalizmu a zlej údržby súkromných pozemkov (napr. kosenie).
UMR	Príležitosti	Ohrozenia
	Možnosť financovania výstavby a rekonštrukcie vodovodov a kanalizácií s využitím zdrojov EÚ. Široký sortiment technológií a zariadení na čistenie odpadových vôd. Zvýšenie ochrany územia s rôznym stupňom ochrany a prítomnosťou podzemných minerálnych zdrojov.	Znečistenie podzemných aj povrchových vôd v dôsledku starých environmentálnych záťaží, chýbajúcej kanalizácie a porúch kanalizačných systémov. Pokles hladiny spodnej vody a výdatnosti prameňov (klimatické zmeny). Nedostatočná finančná kapacita majiteľov a správcov vodovodov

Životné prostredie	Príspevok k napĺňaniu Rámcovej smernice Rady o vode (2000/60/ES) a smernice Rady 91/271/EHS	a kanalizácií.
	Zlepšenie a dobudovanie systémov pre separovaný zber	Nedostatočné prepojenie a koordinácia aktivít v rámci rôznych OP...
	Zvýšenie podielu separovaných a zhdnotených odpadov – zníženie objemu skládkovaného odpadu	Záujem časti obyvateľov obcí o domové ČOV bez ohľadu na vhodnosť použitého riešenia
	Zlepšenie životného prostredia a revitalizácia sídiel	Neochota (obava) časti obyvateľov napojiť sa na vybudovanú verejnú kanalizáciu.
	Podpora a osveta občanov pre separovanie odpadu	Miera ekologického uvedomenia obyvateľov
	Využitie finančných prostriedkov z operačných programov pre podporu sparovaného zberu	Nedostatok finančných prostriedkov v rozpočtoch samospráv na investície v odpadovom hospodárstve
	Zvýšenie podielu verejnej zelene na obyvateľa	Vysoké náklady na likvidáciu skládok
	Zlepšenie kvality verejnej zelene a kvality verejného priestranstva	
UMR	Rastúca potreba zlepšenia kvality ovzdušia.	Zvyšujúce sa množstvo vyprodukovaných odpadov – komerčný spôsob života.
	Potreba podpory inovatívnych technológií na zlepšenie ochrany životného prostredia, racionálne využívanie zdrojov a podporu zeleného rastu.	Problematické hľadanie vhodných lokalít pre zberné dvory, skládky.
	Možnosť vybudovania okrskových parkov, riešenie oddychových zón popri vodných tokoch.	Nekontrolovaná návštevnosť - deštrukcia, vandalizmus

Miestne spoločenstvá

V programovacom období 2007 – 2013 bolo na území ŽK vytvorených 7 verejnosúkromných partnerstiev, ktoré sa uchádzali o štatút miestnej akčnej skupiny (ďalej MAS) na základe vypracovanej stratégie miestneho rozvoja. Úspešné sa však stali len dve – MAS HORNÝ LIPTOV a OZ „Partnerstvo

pre MAS Terchovská dolina“, ktoré na svojom území v rámci predchádzajúceho programovacieho obdobia realizujú projekty za viac ako 4,17 mil. EUR. Z hľadiska počtu vybratých MAS na realizáciu prístupu LEADER je žilinský kraj na poslednom mieste. Kým v ostatných krajoch patriacich do cieľa Konvergencia bolo v programovom období 2007 – 2013 vybratých 4 – 5 MAS, v Žilinskom kraji len dve.

Od roku 2014 dochádza k opäťovnej aktivizácii vidieckych území pre prístup LEADER pre nové programovacie obdobie. Okrem neúspešných verejnosúkromných partnerstiev z predchádzajúceho obdobia vznikajú nové, ktoré korešpondujú s územiami mikroregionálnych združení, prípadne okresov.

K 31.7.2015 na území ŽK pôsobí 14 registrovaných verejnosúkromných partnerstiev (Príloha č. 1.9).

Stratégie miestneho rozvoja, ktoré jednotlivé VSP vypracovávajú patria medzi základné dokumenty usmerňujúce rozvoj územia na ktorom VSP pôsobí. Zároveň by mali byť vo významnom komplementárnom vzťahu voči RIÚS. Prístup LEADER predstavuje dôležitý prvok v rozvoji vidieckych území. Okrem jeho nezastupiteľnej úlohy pri modelovaní integrovaného miestneho rozvoja prináša so sebou aj dodatočné verejné zdroje, ktoré prispievajú k plneniu stratégie miestneho rozvoja prostredníctvom spolufinancovania značného počtu projektov obcí, podnikateľov ako aj subjektov tretieho sektora.

3. Strategická časť

Globálny cieľ RIÚS

Zlepšenie kvality života obyvateľov Žilinského kraja, zabezpečením dostupných a kvalitných verejných služieb, bezpečnosti dopravy a možností rozvoja sebarealizácie.

Strategická prioritá 1

Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičná prioritá 1.1

Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov

Zámerom opatrení v rámci tejto investičnej priority je skvalitniť regionálnu dopravnú infraštruktúru a napojiť znevýhodnené mestské a vidiecke územia prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a výstavby nových regionálnych ciest a odstraňovaním bodových závad s dôrazom na posilnenie ich konkurencieschopnosti a adaptability, prispieť k udržateľnému rozvoju a eliminovať vplyv dopravy na životné prostredie a kvalitu života obyvateľov.

Rekonštrukciou a výstavbou vybraných úsekov ciest II. triedy špecifikovaných vo vykonávacej časti RIÚS ŽK dôjde k zvýšeniu úrovne dopravno-technického stavu existujúcich úsekov ciest a k zlepšeniu dopravného napojenia centier osídlenia na dopravnú infraštruktúru vyšších kategórií.

Realizáciou projektov dôjde k zvýšeniu bezpečnosti účastníkov cestnej premávky, k zvýšeniu plynulosť dopravy, k eliminácii dopadov na životné prostredie – zníženiu kongescií a v tej súvislosti k zníženiu emisií a spotreby PHM a k zníženiu vibrácií počas jazdy. V niektorých úsekoch bude možné zvýšiť súčasnú rýchlosť, ktorá bola z dôvodu nepriaznivých dopravných podmienok znížená.

Rovnako sa skvalitní dopravná infraštruktúra, a tým i kvalita dopravnej obsluhy a dopravných prepojení a dôjde k odstráneniu úzkych a nebezpečných miest v cestnej sieti.

Realizácia zadefinovaných aktivít IROP prostredníctvom RIÚS ŽK významnou mierou prispeje k zlepšeniu podmienok pre verejnú osobnú dopravu a pomôže tak zvrátiť doterajší nepriaznivý vývoj v deľbe prepravnej práce.

Špecifický cieľ 1.1.1

Zlepšenie dostupnosti k infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy v Žilinskom kraji s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému

Cieľom je komplexnou modernizáciou, rekonštrukciou a zlepšením stavebno-technického stavu úsekov regionálnych ciest a mostov zvýšiť kvalitu regionálnej dopravnej infraštruktúry ako dôležitej spojnice terciárnych a sekundárnych uzlov, napájajúcich sa na nadradenú cestnú sieť a infraštruktúru TEN-T, a tým zvýšiť bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky a dosiahnuť kvalitnejšiu dopravnú obsluhu Žilinského kraja.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS celkom		RIUS celkom		
R0113 - Úspora času v cestnej doprave	EUR	*	2015	*	MPRV SR	Ročne

* Príloha č. 1.10 Akčný plán

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 1.1.1

- A. rozvoj miestnych/regionálnych plánov udržateľnej mobility ako predpoklad pre všetky nasledujúce navrhované intervencie do dopravného systému
- B. rekonštrukcia a modernizácia ciest II. a III. triedy (výnimcočne ciest III. triedy)
- C. výstavba nových úsekov ciest II. triedy (výnimcočne ciest III. triedy)
- D. príprava projektovej dokumentácie, vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti a vykonanie bezpečnostného auditu alebo inšpekcie.

Oprávnení prijímateľia: Žilinský samosprávny kraj ako vlastník ciest II. a III. triedy

Cieľové skupiny: užívatelia cestnej dopravnej siete, predovšetkým obyvatelia miest a obcí, prevádzkovatelia a investori v priemyselných zónach, prevádzkovatelia verejnej autobusovej dopravy

Cieľové územie: Žilinský kraj

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
C014 - Celková dĺžka rekonštruovaných alebo zrenovovaných ciest	km	N/A	N/A	N/A	N/A	15,40	0	ITMS	ročne		
C013 - Celková dĺžka nových ciest	km	N/A	N/A	N/A	N/A	2,09	0	ITMS	ročne		

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
 - *výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom*
 - *budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách*

Previazanosť s inými OP:

OP II

- výstavba diaľnic a rýchlostných ciest, vrátane privádzačov
- budovanie inteligentných dopravných systémov a ekoduktov

Investičná priorita 1.2

Vývoj a zlepšovanie ekologickej priaznivých, vrátane nízkohľukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility

Zámerom opatrení v rámci tejto investičnej priority je vybudovať kvalitný systém verejnej osobnej dopravy na území kraja a na území MFO, ktorý by šetril životné prostredie, bol konkurencieschopný voči individuálnej automobilovej doprave a dokázal zamedziť prehlbovaniu disparít medzi nákladmi a tržbami a zabezpečil tak udržateľnosť verejnej osobnej dopravy a mobility v kraji.

Zámerom je tiež budovaním ekologickej dopravy zvyšovať kvalitu životného prostredia a prispievať tak ku kvalite života, zdravia a životnej úrovne obyvateľov jednotlivých regiónoch Žilinského kraja.

Špecifický cieľ 1.2.1

Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy v Žilinskom kraji

Cieľom je udržať a získať cestujúcich verejnej osobnej dopravy a vytvoriť fungujúci a udržateľný systém verejnej osobnej dopravy, ktorý by dokázal konkurovať individuálnej automobilovej doprave. Cieľom je, prostredníctvom integrácie jednotlivých dopravných systémov a ich lepšou organizáciou, vytvoriť podmienky pre trvalo udržateľnú regionálnu a mestskú mobilitu. Všetky opatrenia by mali byť zamerané tak, aby konečným prínosom každého opatrenia boli benefity pre cestujúceho. Tým sa podarí zastabilizovať počet cestujúcich vo verejnej doprave, zatraktívniť verejnú dopravu ako prostriedok na zaistenie mobility osôb v mestách a regiónoch, čím sa vytvorí predpoklad na jej zvýšené využívanie.

Mestská funkčná oblasť Žiliny

Zavedením preferencie vozidiel MHD, obnovou vozidlového parku, zlepšením informovanosti cestujúcich a zavedením doplnkových služieb pre cestujúcich sa skvalitní mestská hromadná doprava v meste Žilina tak, aby sa stala atraktívou aj pre cestujúcich využívajúcich IAD. Je potrebné zabezpečiť splnenie základných požiadaviek cestujúcich na VOD: spoľahlivosť, včasnosť a dostatočná informovanosť, pohodlie, krátke čakacie doby, primerané prevádzkové časy, dostuposť systému VOD, previazanosť jednotlivých druhov dopráv v regióne. Investície v rámci tohto špecifického cieľa sú úzko prepojené na plánované investície v rámci projektových zámerov, ktoré budú financované v rámci OP II (Príloha č. 2.18).

Výsledok podpory RIÚS ŽK a SUMRŽ:

- ✓ efektívnejšie poskytovanie verejnej osobnej dopravy na základe spracovaných plánov udržateľnej mestskej mobility a plánov dopravnej obslužnosti regiónov,
- ✓ zvýšenie počtu osôb prepravených integrovanou VOD prostredníctvom zatraktívnenia VOD (zabezpečením prístupnejšieho vozidlového parku so zodpovedajúcimi štandardmi pre imobilných cestujúcich, budovaním súvisiacej infraštruktúry, zjednotením cestovných dokladov a prepravných podmienok a zavádzaním doplnkových služieb pre cestujúcich),
- ✓ zmena deľby prepravnej práce v prospech ekologickej priaznivejších módov dopravy,
- ✓ zníženie znečistenia ovzdušia (PM, NOX, O₃, CO₂).

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Základná hodnota	Základný rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS Celkom		RIUS Celkom		
R0164 - Počet predaných cestovných lístkov integrovaného dopravného systému	počet	3 310	2012	10 000 000	MDVRR SR	Ročne
R0156 - Podiel nízkopodlažných autobusov na celkovom počte autobusov	%	1,88	2012	8,63	MDVRR SR	Ročne

Špecifický cieľ 1.2.1 sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

A. spracovanie komplexných strategických dokumentov pre oblasť dopravy vrátane nemotorovej dopravy:

- spracovanie, resp. aktualizácia strategických dokumentov a územnoplánovacích podkladov (plány mobility, generely dopravy, plány dopravnej obsluhy);

B. zabezpečenie moderných tarifných, informačných a dispečerských systémov, zlepšenie informovanosti cestujúcich a zlepšenie informačného a oznamovacieho systému:

- modernizácia existujúcich a zavádzanie nových integrovaných dopravných systémov - technická podpora softvérového zabezpečenia ako aj hardvérového vybavenia;
- podpora informovanosti verejnosti s cieľom zvyšovania atraktivity verejnej osobnej dopravy.
- zavádzanie doplnkových služieb verejnej osobnej dopravy;

C. zlepšenie infraštruktúry verejnej osobnej dopravy tak, ako je uvedené v miestnych/regionálnych plánoch udržateľnej dopravy, ktoré budú vyvinuté - medzi inými:

- obnova a budovanie vyhradených jazdných pruhov pre verejnú osobnú dopravu;
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba prestupných uzlov, okrem uzlov so zásahom do železničnej infraštruktúry;
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba zastávok cestnej verejnej osobnej dopravy a integrovaných zastávok subsystémov verejnej osobnej dopravy;
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba obratísk cestnej verejnej osobnej dopravy;
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba záchytných parkovísk Park & Ride (P+R), Kiss & Ride (K+R), Bike & Ride (B+R) a inštalačia systému chytrého parkovania v atraktívnych oblastiach miest;
- zavádzanie opatrení preferencie verejnej osobnej dopravy;

D. zlepšenie kvality vozidlového parku autobusovej dopravy:

- nákup autobusov mestskej hromadnej dopravy a/alebo prímestskej autobusovej dopravy vysoko environmentálnymi nízkopodlažnými autobusmi spolu s budovaním zodpovedajúcej zásobovacej infraštruktúry;

Oprávnení prijímateľia: mestá, obce, združenia obcí, vyššie územné celky, subjekty poskytujúce

pravidelnú verejnú osobnú dopravu, subjekty organizujúce integrované dopravné systémy (vzťahuje sa na subjekty vo vlastníctve objednávateľov dopravy)

Cieľové skupiny: široká verejnosť

Cieľové územie: ťažiská osídlenia prvej a druhej úrovne (žilinsko-martinské, liptovskomikulášsko-ružombersko-dolnokubínske)

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00219 - Počet nahradených autobusov v mestskej a prímestskej doprave	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	31	ITMS	Ročne		
00243 - Počet prestupných uzlov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	1	0	ITMS	Ročne		
00133 - Počet vybudovaných a modernizovaných integrovaných zastávok	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	57	ITMS	Ročne		
00134 - Počet zavedených informačných systémov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	2	ITMS	Ročne		
00220 - Počet zavedených parkovacích systémov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	1	ITMS	Ročne		
C0037 - Počet obyvateľov žijúcich v mestských funkčných oblastiach**	osoby	N/A	N/A	N/A	N/A	0	100 000	ITMS	Ročne		

*Ukazovateľ bude sledovaný v rámci každého špecifického cieľa realizujúceho aktivity v rámci MFO

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
 - *výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom*
 - *budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách*
 - *nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie*

Previazanosť s inými OP:

OP II

- obnova mobilného parku pre **mestskú dráhovú** dopravu, t. j. nákup električiek a trolejbusov, výstavba (rozširovanie) trolejbusových liniek;
- výstavba a modernizácia infraštruktúry pre **integrované dopravné systémy (investične náročné projekty)**;
- obnova mobilných prostriedkov zabezpečujúcich **železničnú osobnú prímestskú a regionálnu dopravu** – doplnkovosť s plánovaným zámerom RIÚS ŽK - vybudovanie prestupného terminálu vo Vrútkach – prepojenie mestskej, prímestskej nemotorovej dopravy so železničnou dopravou – plánovaný projekt obstarania nákupu elektrických a dieslových jednotiek. Na území ŽK sa uvažuje s nasadením 25 ks elektrických jednotiek majoritne na tratiach: Žilina – L. Mikuláš, Žilina – Trenčín, Žilina – Čadca. Pri plánovanom počte 25 ks by mali pokryť 100% regionálnych výkonov na menovaných tratiach. Dieselové jednotky budú okrem iného nasadzované na trati Horná Štubňa – Vrútky.
- výstavba prestupných **terminálov** osobnej dopravy (investične náročné projekty), výstavba **záchytných parkovísk** (investične náročné projekty) s väzbou na verejnú dráhovú hromadnú dopravu.

PRV

- budovanie parkovísk a zastávok v obciach do 1000 obyvateľov (vrátane),
Platí pravidlo, že ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom RIÚS v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Špecifický cieľ 1.2.2

Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb v Žilinskom kraji.

Hlavným cieľom v oblasti podpory nemotorovej dopravy v Žilinskom kraji je zvýšenie atraktivity cyklistickej dopravy prostredníctvom budovania siete, podľa možností, maximálne integrovaných bezpečných cyklotrás a nadväzujúcej infraštruktúry. Pri budovaní siete cyklotrás sa predpokladá rekonštrukcia a modernizácia existujúcich cyklotrás, budovanie nových cyklodopravných koridorov, budovanie cyklotrás spájajúcich sídla, ako aj mestských cyklodopravných trás. Pod nadväzujúcou infraštruktúrou sa rozumie hlavne riešenie parkovania parkovanie a úschovy bicyklov, ako aj napojenie na ostatnú integrovanú dopravu (železnica, autobusy).

V Žilinskom kraji je klúčový potenciál cyklodopravných trás vedený hlavne v koridore rieky Váh, kde ležia najväčšie mestské sídla, v ktorých sú sústredené komplexy zamestanosti – či už priemyselné podniky alebo súbory úradov a služieb. Osobité miesto v tomto koridore zohráva aj spoločnosť KIA Motors Slovakia, ako najväčší zamestnávateľ v kraji. V tomto koridore je už súbor existujúcich cyklodopravných trás (Hrad Budatín – Strečno, trasy na území miest Žilina, Vrútky, Martin, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok). O oprávnenosti investovania hovorí už súčasný fakt, kedy podiel cyklodopravy v mestách Žilina a Martin dosahuje okolo 7%, čo je garanciou využívania cyklodopravných trás. Na tento koridor plynule nadväzujú ďalšie „riečne“ koridory – hlavne koridor rieky Kysuca, Rajčianka, Revúca a Orava. Preto hlavným predpokladom v nastávajúcom období v Žilinskom kraji je vytvoriť súbor vzájomne integrovaných bezpečných cyklodopravných trás práve v koridore týchto riek. Vzájomná blízkosť sídel, centrá zamestanosti, centrá škôl a kultúry a rovný nenáročný profil vytvárajú pre to všetky predpoklady. Na základe týchto poznatkov sme vytvorili niekoľko vzájomne integrovaných projektov, ktoré sumarizujeme v Prílohe č. 7.17 Identifikácia potrieb budovania cyklodopravných trás v Žilinskom kraji.

Jednou z priorít RIÚS ŽK je zamerať sa na komplexné, systematické riešenie problematiky bezpečnosti pri využívaní bicykla ako dopravného prostriedku v kombinácii s preferovaním prevencie v podobe aktívneho zdravotného životného štýlu. Na podporu tohto zámeru rozbieha ŽSK verejnú diskusiu „**Dve kolesá na bicykli, Bezpečne a Zdravo v Žilinskom kraji**“, ktorým si chce overiť správnosť investovania verejných zdrojov na budovanie cyklodopravných komunikácií .

Preverenie reálnej potreby investície v konkrétnom území sa realizuje formou dvoch prieskumov.

- 1) **elektronický prieskum formou cyklodotazníka** zverejneného na internete, ktorý prebieha v mestách Martin a Žilina (je to doplňujúci prieskum zameraný na cyklodopravu k už spracovaným dopravno – sociologickým prieskumom v mestách Martin a Žilina),
- 2) **dopravno – sociologický prieskum realizovaný prostredníctvom anketárov** (realizovaný v okresoch Bytča, Liptovský Mikuláš a Žilina a Martin – okrem miest Žilina a Martin).

Využitím výsledkov realizovaných prieskumov máme istotu, že investícia do cyklodopravy v rámci RIÚS ŽK bude smerovať do územia s najväčšou potrebou.

Aplikáciou všetkých oprávnených aktivít sa prispeje k zvýšenie podielu cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce v Žilinskom kraji ako celku, ako aj jednotlivých oprávnených sídlach 1-5 úrovne. Nakoľko nie je známy tento podiel na území kraja a ani vo väčšine miest kraja (s výnimkou

miest Žilina a Martin), v súčasnosti sa realizuje dopravno-sociologický prieskum, ktorého výsledkom bude, okrem zrealnenia plánovaných investícií v rámci tohto špecifického cieľa i stanovenie merateľného ukazovateľa výsledku „R0157 - Podiel cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce“, ktorý bude vďaka realizácií prieskumu verifikovaný na predpokladané územie a ľažisko osídlenia realizácie investícií³.

Celý zámer je v súlade so základnou víziou Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR. V prípade nárastu nemotorovej dopravy na celkovej deľbe prepravnej práce sa tak prispeje k zníženiu celkového znečistenia ovzdušia dopravou. Takisto prostredníctvom jednotlivých opatrení a aktivít sa bude postupne cyklistická doprava začleňovať ako plnohodnotný spôsob prepravy v rámci mobility v kraji, mestách a mestských oblastiach. Tým sa vytvorí ľahko dostupná a cenovo výhodná sieť mestskej dopravy, čo prispeje k zmene vnímanie cyklistov nielen v kontexte športového či turistického využitia.

Výsledkom podpory IROP v Žilinskom kraji bude:

- lepšie vybudovaná a kompaktnejšia sieť cyklotrás v kraji, mestách a mestských oblastiach, čím sa vytvoria podmienky pre lepšiu mobilitu obyvateľov,
- dosiahnutie vyšej vzájomnej integrácie existujúcich a novovybudovaných cyklodopravných trás, ako aj ich integrácia s existujúcou sieťou cykloturistických trás, integrácie na VOD, k integrácii prispeje aj vybudovanie doplnkovej cykloinfraštruktúry,
- zmena deľby prepravnej práce v prospech environmentálne priaznivejších módov dopravy,
- zvýšenie podielu využívania cyklistickej dopravy prispeje k odľahčeniu centier miest od postupne narastajúcej miery automobilizácie a vytvorenie pozitívneho environmentálneho efektu v podobe zníženia miery znečistenia ovzdušia, hluku a vibrácií.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Vých. rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS celkom		RIUS Celkom		
R0157 - Podiel cyklistickej dopravy na celkovej deľbe dopravnej práce*	%	*	2015	*	MDVRR SR, MPRV SR	raz za tri roky

* Príloha č. 1.10 Akčný plán

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 1.2.2

A. rekonštrukcia, modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu:

- **cyklistické komunikácie** - obnova a rekonštrukcia už existujúcich cyklistických komunikácií,

³ Výsledky dopravno-sociologického prieskumu budú zpracované prostredníctvom aktualizácie RIÚS ŽK.

- budovanie nových cyklistických komunikácií, cyklokoridorov na existujúcich miestnych komunikáciách a komunikáciách medzi sídlami,
- **doplnková cyklistická infraštruktúra** (chránené parkoviská pre bicykle, cyklostopany, nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systémy automatickej požičovne bicyklov, hygienické zariadenia apod.);
 - **budovanie prvkov upokojovania dopravy** (pešie zóny, shared spaceⁱ, vylúčenie dopravy z ulíc okrem mestskej hromadnej dopravy a cyklistov apod.);
 - **zvyšovanie bezpečnosti zraniteľných účastníkov cestnej premávky** - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní, apod.;

B. propagácia a zvyšovanie atraktivity cyklistickej dopravy vo verejnosti;

- webové portály, mobilné aplikácie apod.;

Vyššie uvedené opatrenia nadväzujú na prioritu 16 Stratégie rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy v SR do roku 2020 „Umožnenie využívania cyklistickej dopravy na cyklodopravné účely v mestách a obciach s dôrazom na nadväznosť na terminály a zastávky verejnej osobnej dopravy a tiež na dopravu medzi obcami“ a prioritu 17 „Upokojenie dopravy na vhodných miestach urbanizovaných oblastí, podpora osvety“.

Oprávnení prijímateľia:

Žilinský samosprávny kraj, mestá a obce Žilinskeho kraja, združenia obcí, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, mimovládne organizácie.

Cieľové skupiny: široká verejnosť.

Cieľové územie:

Ťažiská osídlenia prvej a druhej úrovne: žilinsko – martinské, liptovskomikulášsko – ružombersko - dolnokubínske a centrá osídlenia 1. – 5. úrovne na území Žilinskeho kraja. Sem patria mestá Žilina, Bytča, Krásno nad Kysucou, Čadca, Turzovka, Kysucké Nové Mesto, Rajec, Rajecké Teplice, Vrútky, Martin, Turčianske Teplice, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok, Dolný Kubín, Tvrdošín, Trstená a Námestovo.

Prioritne sa budú podporovať budovanie kostrovej siete ťažisk osídlenia podľa významnosti a následne úrovní centier osídlenia.

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00128 - Dĺžka nových úsekov cyklistických komunikácií	km	N/A	N/A	N/A	N/A	47,54	18,2 5	ITMS	ročne		
00129 - Počet vytvorených prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	70	30	ITMS	ročne		

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
 - *budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách*
 - *zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a stanicam v obciach a mestách) vrátane investícii do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.*

Doplnkovosť s inými OP:

PRV

- budovanie cykloturistickej infraštruktúry v obciach do 1000 obyvateľov (vrátane).

Platí pravidlo, že ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom RIÚS v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Strategická priorita 2

Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičná priorita 2.1

Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné

Špecifický cieľ 2.1.1

Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni v Žilinskom kraji

Podpora z RIÚS ŽK bude smerovať do vytvárania prevádzok s nízkou kapacitou (zariadenia komunitnej starostlivosti) a podpory terénnych a ambulantných služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom. **Je nevyhnutné vytvárať rôzne formy a druhy komunitných služieb spojených s bývaním a služieb dlhodobej integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti a primárnej zdravotnej starostlivosti prepojenej na sociálne služby na komunitnej úrovni.**

Problém nedostatočnej ponuky služieb starostlivosti o deti do 3 rokov sa odstráni vytvorením siete cenovo dostupných zariadení starostlivosti o deti na komunitnej úrovni v oblastiach, kde takéto služby absentujú a kde je dopyt po takýchto službách. Cieľom je vytvoriť podmienky na zosúladenie rodinného a pracovného života a lepšieho začlenenia žien na trhu práce.

Výsledok podpory RIÚS:

- skvalitnenie a rozšírenie ponuky existujúcich a zabezpečenie nových služieb a opatrení SPOaSK poskytovaných na komunitnej báze, vrátane podpory inovatívnych služieb komunitnej starostlivosti a inovatívnych opatrení;
- transformácia a deinštitucionalizácia existujúcich celoročných pobytových zariadení poskytujúcich sociálne služby a zabezpečujúce výkon opatrení SPOaSK na zariadenia existujúce na komunitnej báze;
- budovanie siete zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov s cieľom zosúladiť rodinný a pracovný život a zvýšiť zamestnanosť žien;

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota RIUS Celkom	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
				RIUS celkom		
R0091 - Podiel osôb (detí so zdravotným postihnutím, občanov so zdravotným postihnutím, občanov v nepriaznivej	%	19,7 (SR)	2012	27 (SR)	VÚC, MPSVR SR, ŠÚ SR	Ročne

sociálnej situácií, seniorov), ktorým je poskytovaná sociálna služba na komunitnej úrovni na celkovom počte osôb, ktorým sa poskytujú sociálne služby							
R0092 - Podiel detí v detských domovoch, ktorým je poskytovaná starostlivosť v rámci komunity na celkovom počte detí v detských domovoch	%	47,19	2012	60,29	Štatistické výkazy MPSVR SR, ÚPSVR SR	Ročne	
R0158 - Podiel detí do troch rokov veku, ktorým je poskytovaná služba starostlivosti na celkovom počte detí do troch rokov veku	%	*	2015	*	MPSVR SR	Ročne	

* Príloha č.1.10 – Akčný plán

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 2.1.1

- ✓ rekonštrukcia (vrátane rozširovania) a modernizácia vhodných stavebných objektov pre vytvorenie priestorových podmienok na poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti v súlade s princípmi deinštitucionalizácie:
- ✓ rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia stavebných objektov existujúcich zariadení, ktoré už poskytujú a zabezpečujú služby na komunitnej báze v rámci ŽK
- ✓ zriaďovanie a výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb, vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne formy komunitnej starostlivosti (služby včasnej intervencie, zariadenia podporovaného bývania, integračné centrum, zariadenia dočasnej starostlivosti o deti) a zariadení zabezpečujúce výkon opatrení SPOaSK (výstavba 7 objektov RD pre DeD Bytča, deinštitucionalizácia DeD v Ružomberku – rekonštrukcia 5 RD a výstavba 2 RD s následným opustením kmeňovej budovy) a opatrení na podporu zotrvenia/návratu detí v prirodzenom rodinnom prostredí, resp. podporu náhradného rodinného prostredia.
- ✓ investovanie do materiálno-technického vybavenia zariadení vrátane motorových vozidiel pri zriaďovaní zázemia pre terénné služby a výkonu opatrení SPOaSK v prirodzenom rodinnom, náhradnom rodinnom prostredí a otvorenom prostredí
- ✓ opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov
- ✓ výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku s cieľom zosúladíť rodinný a pracovný život

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

Vzhľadom na celkové starnutie obyvateľstva, zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľov mesto plánuje zriadenie ambulantnej sociálnej služby poskytovanej v dennom stacionári a to v jestvujúcom zariadení Jedálne a Denného centra na Nám. J. Borodáča na Vlčincoch. V súčasnosti je v zariadení možnosť poskytovať sociálnu službu fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, ktorá dovršila dôchodkový vek. Fyzická osoba môže prijímať poskytovanie sociálnej služby v zariadení len určitý čas počas dňa, čo je veľkou výhodou pre prijímateľa sociálnej služby, nakoľko sa vždy vráti do prirodzeného rodinného prostredia. Hlavnou prioritou je skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb.

V dennom stacionári bude poskytovaná sociálna služba pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, stravovanie. Prijímateľovi sociálnej služby v dennom stacionári bude zabezpečovaná pracovná terapia, záujmová činnosť.

Mesto Žilina, vzhľadom na neustále rastúci nepriaznivý zdravotný stav fyzických osôb plánuje taktiež zriadniť sociálnu službu s použitím telekomunikačných technológií. Sociálna služba bude poskytovaná fyzickej osobe, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav, s cieľom zabrániť vzniku krízovej sociálnej situácie alebo zabezpečiť jej riešenie. Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci bude poskytovaná nepretržite fyzickou osobou na centrálnom dispečingu, ktorý zabezpečí potrebnú pomoc na základe vydaného signálu potreby pomoci.

Prostredníctvom nadstavby, úpravy a doplnenia vybavenia priestorov Komunitného centra na Bratislavskej ulici sa rozšíria jeho služby nasledovne:

- ✓ v doobedných hodinách zabezpečiť efektívne a podnetné trávenia voľného času detí predškolského veku a matky z lokality Bratislavskej ulice tak rozšíriť ponúkané služby pre ďalšie cieľové skupiny /kedže väčšina detí nenavštevuje materskú školu, prichádzajú do ZŠ nezaškolené a dosahujú veľmi nízku školskú úspešnosť/,
- ✓ v doobedných hodinách zabezpečiť priestory vhodné na prípravu a školenia mladých lídrov a zamestnancov KC, ktorých príprava sa sústredí na prácu v komunite, komunitné aktivity a komunitné plánovanie,
- ✓ v poobedných hodinách zabezpečiť podporu školopovinných detí formou doučovania. Doučovanie žiakov ZŠ dopomáha k zvýšeniu vzdelania a uľahčuje im pokračovanie v ďalšom vzdelávaní,
- ✓ v poobedných hodinách zabezpečiť podnetného prostredia v rámci mimoškolských aktivít pre deti z MRK. Efektívne využívanie voľného času u mladých ľudí je jedna z možností ako zabezpečiť ich osobnostný rozvoj a to v oblastiach, o ktoré mladí ľudia java záujem, resp. umožňuje predchádzanie kriminality mladých ľudí z málo sociálne podnetného prostredia.

Oprávnení prijímateľia:

A) sociálne služby

- obec ŽK,
- Žilinský samosprávny kraj,
- mesto Žilina
- právnická osoba zriadená alebo založená obcou ŽK,
- právnická osoba zriadená alebo založená ŽSK,
- iná osoba (neverejný poskytovateľ sociálnej služby, verejný zriaďovateľ sociálnej služby),

B) opatrenia SPOaSK

- Obec
- ŽSK
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- akreditované fyzické a právnické osoby

Cieľové skupiny:

- prijímateľia sociálnych služieb a opatrení SPOaSK
- poskytovatelia sociálnych služieb a opatrení SPOaSK
- zamestnanci zriaďovateľov poskytovateľov sociálnych služieb a opatrení SPOaSK
- zriaďovatelia poskytovateľov sociálnych služieb a opatrení SPOaSK
- subjekty vykonávajúce opatrenia SPOaSK a ich zamestnanci
- zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore
- fyzické osoby – rodičia (najmä matky), ktorým sa pomohlo zosúladíť pracovný a súkromný život

Cieľové územie: Žilinský kraj

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00250 - Kapacita podporených zariadení sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N/A	N/A	N/A	N/A	174	56	ITMS	ročne		
00251 - Kapacita podporených zariadení výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	miesto vo výkone opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	N/A	N/A	N/A	N/A	200	0	ITMS	ročne		
00244 - Počet zariadení sociálnych služieb na komunitnej úrovni, ktoré vzniknú vďaka podpore	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	10	4	ITMS	ročne		
Počet osôb v rámci podporených soc. služieb terénou formou v rámci samostatne vykonávaných podporných činností	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	60	35	ITMS	ročne		
00136 - Počet podporených	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	3	0	ITMS	ročne		

zariadení výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurateli										
O0246 - Kapacita transformovaných sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne	
O0247 - Počet transformovaných zariadení sociálnych služieb vďaka podpore	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne	
O0140 - Počet zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	5	1	ITMS	ročne	
O0221 - Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	miesto v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	N/A	N/A	N/A	N/A	100	20	ITMS	ročne	
C0032 - Zniženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/rok	N/A	N/A	N/A	N/A	47582 74,65	5218 30,9 9	ITMS	ročne	
O0253 - Počet renovovaných verejných budov	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	50	5	ITMS	ročne	
O0223 - Počet nových verejných budov	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	9	0	ITMS	ročne	
O0224 - Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	15175 ,01	1664 ,21	ITMS	ročne	
O0225 - Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	1800	0	ITMS	ročne	
C0034 - Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N/A	N/A	N/A	N/A	1256, 18	137, 76	ITMS	ročne	
C0039 - Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	1664 ,21	ITMS	ročne	

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
 - *nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie*
- *sociálne služby a komunitné služby*
 - *zriadovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia*
 - *zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb*
 - *rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb*
 - *infraštruktúra komunitných centier*

Doplnkovosť s inými OP:

OP ĽZ

- rozvoj vybraných sociálnych služieb a vybraných opatrení
- príprava a podpora vzdelávania zamestnancov a odborného personálu zabezpečujúceho poskytovanie sociálnych služieb a vykonávanie opatrení SPOaSK v podmienkach komunitnej starostlivosti v prirodzenom vrátane prirodzeného rodinného prostredia a náhradného rodinného prostredia
- rozvoj a rekvalifikácia kľúčových aktérov a ich kapacít
- príprava prijímateľov sociálnych služieb a osôb, pre ktoré sú vykonávané opatrenia SPOaSK v zariadení, na podmienky nezávislého života v komunite
- príprava prostredia (komunity) na prijatie a integráciu osôb, ktorým sú poskytované sociálne služby a vykonávané opatrenia a SPOaSK v zariadení s cieľom eliminácie „syndrómu odporu“
- podpora opatrovateľiek v domácnosti, starostlivosť o dieťa zabezpečované zamestnávateľom (firemné detské kútiky).

Špecifický cieľ 2.1.2

Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti na území Žilinského kraja

Poskytovaním kvalitných, moderných, dostupných a nákladovo efektívnych zdravotníckych služieb zvyšovať kvalitu zdravia občanov Žilinského kraja.

Vychádzajúc z výsledkov analýzy k hlavným problémom ŽK v oblasti poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti patria:

- z pohľadu systému poskytovania zdravotnej starostlivosti vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, koncentrácia poskytovateľov ZS v krajskom meste a niektorých okresných mestách, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia najmä v mestách vrátane vysokého veku všeobecných lekárov ,
- a z pohľadu pacienta je to nedostatočná a v niektorých územiach absentujúca komplexná primárna ambulantná starostlivosť

Identifikované potreby územia ŽK:

- možnosť prepojenia poskytovania všeobecnej zdravotnej starostlivosti s vybranými sociálnymi službami a ostatými zdravotníckymi zariadeniami ,
- zlepšenie dostupnosti a komplexnosť poskytovaných služieb,
- aktívnejšie zapojenie samosprávy do poskytovania Szs a sociálnych služieb komunitou,
- možnosti využívania moderných technológií (vrátane zavedenia eHealth),
- zmeny v liečbe a vytvorenie príležitostí pre mladých lekárov,
- možnosť zvýšenia efektívnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti investíciami do infraštruktúry - technologického zariadenia a vybavenia vrátane zlepšenia technického stavu budov .

Integrácia regionálnych zdravotných a sociálnych služieb v rámci CIZS umožní implementáciu nových procesov orientovaných na pacienta za účelom posilnenia primárneho kontaktu s obyvateľmi⁴⁾ koordinovaného s ústavnou zdravotnou starostlivosťou s cieľom :

- ✓ zlepšiť kvalitu, efektívnosť a rozsah zdravotnej starostlivosti a súvisiacich služieb,
- ✓ rozšíriť rozsah, dostupnosť a účinnosť zdravotníckych a súvisiacich sociálnych služieb a
- ✓ priblížiť takéto služby k obyvateľom.

Špecifické ciele ŽK:

- vytvoriť predpoklady pre etablovanie CIZS na území ŽK podľa záväznej metodiky MZ SR s dôrazom na špecifická ŽK,
- zvýšiť počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto,
- postupne integrovať služby poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybrané sociálne služby na komunitnej úrovni,
- motivovať mladých lekárov k poskytovaniu zdravotnej starostlivosti v regióne,
- znížiť prevádzkové náklady ambulantných zdravotníckych zariadení primárnej starostlivosti,
- vhodným spôsobom využiť existujúcu infraštruktúru vrátane už realizovaných investícií,

⁴⁾ Pozn.: = komunitný charakter služieb

Očakávané výsledky podpory na území ŽK:

- regionálna siet CIZS ,
- zvýšenie počtu lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti na jedno kontaktné miesto,
- posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta v rámci služieb PZS,
- integrácia služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb,
- zlepšenie kvality poskytovaných služieb prostredníctvom lepšieho manažmentu pacienta,
- implementácia nových preventívnych programov a postupov (synergia s OP ĽZ),
- inovácie v zdravotníctve a nové zdravotnícke technológie.

Koncept CIZS bude podrobne vyšpecifikovaný v rámci rozpracovania a aktualizácie *Implementačnej stratégie – systém integrovaného poskytovania zdravotnej starostlivosti*.

Na projekty etablovia CIZS je zo špecifického cieľa 2.1.2 Integrovaného regionálneho operačného programu vyčlenených vo forme nenávratného finančného príspevku približne 150 miliónov EUR. Uvedené disponibilné prostriedky nie je možné vopred jednoznačne prideliť pre konkrétny samosprávny kraj, ale vyčlenené zdroje na centrálnej úrovni pre celé územie SR (s výnimkou Bratislavského samosprávneho kraja) sú garanciu finančného krytia pre etablosanie potrebnej siete CIZS v každom samosprávnom kraji v súlade s celonárodne stanovenými kritériami a s prihliadnutím na regionálne špecifika každého samosprávneho kraja.

Vzhľadom na vysokú rozdrobenosť poskytovateľov primárnej zdravotnej starostlivosti je snahou v záujme zlepšenia dostupnosti ku kvalitným zdravotným službám integrovať viacerých poskytovateľov ZS do jedného centra.

Rozdrobenosť poskytovateľov primárnej zdravotnej starostlivosti v ŽK je zrejmá aj z Prílohy č. 3.6.

V rámci SR okrem Bratislavského kraja je potrebné vybudovať 134 regionálnych centier, **pre Žilinský kraj 16 CIZS.**

V nasledujúcej časti je opísaný návrh umiestnenia CIZS, v prípade ak o tieto budovy prejavia záujem poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu **v regióne Kysúc** je 132, z toho je 6 vo vlastných priestoroch. Z dôvodu zachovania dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti navrhujeme zahrnúť do centier integrovanej zdravotnej starostlivosti len tie ambulancie lekárov, ktoré sú v prenajatých priestoroch a na miestach s vyššou koncentráciou.

Veľké centrum v Čadci navrhujeme umiestniť v budove terajšej polikliniky v areáli Kysuckej nemocnice. Na Palárikovej ulici mimo budovy polikliniky majú miesta výkonu aj iní lekári, ktorým by sme ponúkli priestory v CIZS za výhodnejších podmienok prenájmu (energie). Poloha polikliniky má výhodnú dopravnú dostupnosť.

Malé centrum v Turzovke navrhujeme umiestniť v budove terajšieho zdravotníckeho zariadenia, ktoré je vo vlastníctve ŽSK a disponuje voľnými priestormi.

Malé centrum v Krásne nad Kysucou navrhujeme umiestniť z dôvodu, že v Kysuckom Novom Meste

sa nachádza zrekonštruovaná budova zdravotníckeho zariadenia vo vlastníctve ŽSK. Zdravotná starostlivosť v Krásne nad Kysucou je v súčasnosti veľmi fragmentovaná, tento stav by pomohlo vyriešiť vybudovanie nového CIZS, kde by sa sústredili lekári z celého mesta. Vzhľadom k celkovému počtu obyvateľov regiónu Kysúc je možné uvažovať s rekonštrukciou budovy v Kysuckom Novom Meste, ktoré je vo vlastníctve mesta prípadne môžeme uvažovať aj s čiastočnou rekonštrukciou budovy vo vlastníctve ŽSK. Obidve budovy sa nachádzajú na ulici Belanského.

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu **v regióne Horného Považia** je 234, z toho je 10 vo vlastných priestoroch. Vzhľadom k celkovému počtu obyvateľov regiónu Horného Považia navrhujeme v tomto regióne vybudovať 2 veľké centrá a 3 malé centrá, z toho 2 veľké centrá a 1 malé centrum budú vybudované v rámci UMR.

Malé centrum v Bytči by sa mohlo vybudovať na ul. S. Sakalovej rekonštrukciou terajšej budovy zdravotníckeho zariadenia, ktoré je vo vlastníctve ŽSK a disponuje priestormi pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Malé centrum v Rajci navrhujeme vybudovať na ulici Hollého, kde sú sústredení v súčasnosti všeobecní lekári a poskytuje sa tu všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť.

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu **v regióne Oravy** je 157, z toho je 15 vo vlastných priestoroch. V rámci regiónu Orava vzhľadom k spádovej oblasti a členitosti regiónu s ohľadom na zachovanie dopravnej dostupnosti navrhujeme vybudovať 1 veľké centrum a 2 malé centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti.

Veľké centrum v Dolnom Kubíne by bolo situované na Nemocničnej ulici v budove polikliniky nemocnice. Jednou z výhod umiestnenia centra je vysoká koncentrácia poskytovateľov všeobecnej zdravotnej starostlivosti na Nemocničnej ulici. Okrem toho Žilinský samosprávny kraj je zriaďovateľom nemocnice, s tým súvisí i využitie priestorov na etablovanie CIZS.

Malé centrum v Trstenej navrhujeme vybudovať v areáli nemocnice na ulici Mieru. Poskytovateľov všeobecnej zdravotnej starostlivosti by bolo možné v rámci mesta Trstená premiestniť do zrekonštruovaného centra v areáli nemocnice. Žilinský samosprávny kraj je taktiež zriaďovateľom nemocnice v Trstenej.

Malé centrum v Námestove by bolo lokalizované v budove polikliniky na ulici Červeného kríža, ktorá je vo vlastníctve Žilinského samosprávneho kraja. V súčasnosti v budove polikliniky majú svoje ambulancie poskytovatelia všeobecnej ale i špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti.

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu **v regióne Turca** je 148, z toho je 10 vo vlastných priestoroch. Na základe súčasného stavu poskytovania všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti sme v tomto regióne navrhli umiestniť 1 veľké centrum a 2 malé centrá.

Veľké centrum v Martine by sa nachádzalo na ulici P. Mudroňa, kde sú v súčasnosti koncentrovaní všeobecní lekári.

Malé centrum v Martine navrhujeme vybudovať na Prieložteku, kde je vyššia integrácia všeobecných lekárov a poskytuje sa tu všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť.

Malé centrum v Turčianskych Tepliciach navrhujeme umiestniť v budove terajšieho zdravotníckeho zariadenia nachádzajúceho sa na ul. 9. mája, ktoré je vo vlastníctve ŽSK a disponuje voľnými priestormi.

Celkový počet ambulancií primárneho kontaktu **v regióne Liptova** je 171, z toho je 11 vo vlastných

priestoroch. Na Liptove navrhujeme vybudovať 3 malé CIZS.

Malé centrum v Ružomberku by bolo zriadené na Bystrickej ulici, kde sa i v súčasnom období poskytuje všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť.

Malé centrum v Liptovskom Mikuláši by mohlo byť vytvorené na ulici Palúčanska v areáli nemocnice, ktorej zriaďovateľom je samosprávny kraj. Do CIZS by bolo možné umiestniť poskytovateľov všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti v rámci mesta Liptovský Mikuláš.

Malé centrum v Liptovskom Hrádku navrhujeme umiestniť v budove terajšieho zdravotníckeho zariadenia nachádzajúceho sa na ulici Matejovie, ktoré je vo vlastníctve ŽSK a disponuje voľnými priestormi.

Navrhované aktivity a opatrenia na úrovni ŽK v súlade s aktivitami IROP:

A) Budovanie infraštruktúry centier integrovanej zdravotnej starostlivosti:

- výstavba nových budov, modernizácia a rekonštrukcia existujúcich budov,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vnútorných a vonkajších priestorov existujúcich stavebných objektov,
- zabezpečenie materiálno – technického vybavenia,
- dodávka zdravotníckej technicky, zariadenia a vybavenia,
- budovanie a modernizácia IKT infraštruktúry vrátane vybavenia vysokorýchlosným internetovým pripojením a nákupu softvérového vybavenia,
- budovanie bezbariérových prístupov,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Iné navrhované aktivity a opatrenia na úrovni ŽK (z iných zdrojov a OP):

B) Posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta:

- opatrenia na zvyšovanie kompetencií iných zdravotníckych a sociálnych pracovníkov,
- využitie modernej IKT infraštruktúry k zvýšeniu kvality a komplexnosti poskytovaných služieb,
- podpora rezidentského programu,
- informačná kampaň so zameraním na podporu zdravia a podporu etablovaných CIZS,

C) Podpora inovácií v zdravotníctve

- podpora vedy a výskumu na vysokých školách , overovanie v praxi a spoločné projekty/centrá excelentnosti
- tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a postupov.

Oprávnení prijímateľia: neziskové organizácie zriadené MZ SR najmä v spolupráci so samosprávnymi krajmi, a obcami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktoré sú vlastníkmi alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby novej infraštruktúry), resp. ktoré sú vlastníkmi alebo dlhodobými nájomcami existujúcej infraštruktúry zdravotníckych zariadení (v prípade modernizácie existujúcej infraštruktúry).

Cieľové skupiny: obyvatelia ŽK okrem obyvateľov MFO Žilina

Cieľové územie: celé územie ŽK, okrem územia MFO Žiliny

Hlavné zásady výberu operácií pre Špecifický cieľ č. 2.1.2:

Okrem princípov spoločne uplatňovaných pre všetky tri špecifické ciele v oblasti energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2. a princípov uvedených v IROP sa po konzultácii s MZ SR budú uplatňovať aj nasledovné princípy:

- súlad s regionálnym Master Plánom,
- záujem poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o etablovanie CIZS,
- v súlade s Metodikou pre etablovanie CIZS.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

Poskytovaním kvalitnej, modernej, dostupnej a nákladovo efektívnej primárnej zdravotnej starostlivosti s dôrazom na koordináciu a komplexnosť služieb zvyšovať kvalitu zdravia občanov MFO mesta Žilina.

Vychádzajúc z výsledkov analýzy k hlavným problémom MFO mesta Žilina v oblasti poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti patria:

- z pohľadu systému poskytovania zdravotnej starostlivosti zvýšená prevalencia chronických ochorení
- výrazne starnúca populácia vrátane vysokého veku všeobecných lekárov a zdravotníckych pracovníkov,

Medzi identifikované potreby územia MFO mesta Žilina patria

- možnosť prepojenia a koordinácia poskytovania zdravotnej starostlivosti s vybranými sociálnymi službami pre všetky skupiny obyvateľstva,
- zlepšenie dostupnosti a komplexnosť poskytovaných služieb,
- zlepšenie kvality poskytovaných služieb,
- aktívnejšie zapojenie samosprávy obcí do komunitného systému poskytovania služieb,
- možnosti využívania moderných technológií (vrátane zavedenia eHealth)
- možnosť zvýšenia nákladovej efektívnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti prostredníctvom zlepšenia technického stavu budov a ich technologického vybavenia a zariadenia.

Špecifické ciele MFO mesta Žilina:

- ✓ vytvoriť predpoklady pre etablovanie CIZS na území MFO Žilina podľa záväznej metodiky MZ SR v úzkej spolupráci s okolitými obcami,
- ✓ zvýšiť počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto,
- ✓ postupne integrovať služby poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybrané sociálne služby,
- ✓ znížiť prevádzkové náklady zdravotníckych zariadení zlepšením ich technického stavu a technologického vybavenia a zariadenia,
- ✓ zlepšiť dostupnosť služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb.

Očakávané výsledky:

- zvýšenie počtu lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti na jedno kontaktné miesto,
- realizovať navrhnuté integrované projekty v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb,
- zlepšenie kvality poskytovaných služieb ZS na jednom kontaktom mieste,

- zlepšenie prevencie ochorení so zvýšenou prevalenciou, nové preventívne programy,
- posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta s dôrazom na lepší manažment pacienta a komplexnú starostlivosť,
- vytvorenie atraktívnych pracovných príležitostí pre mladých lekárov a zdravotníckych pracovníkov,
- zefektívnenie prevádzky zdravotníckych zariadení investíciami do budov, ich technického vybavenia a nových technológií.

Navrhované aktivity a opatrenia na úrovni MFO mesta Žilina v súlade s aktivitami IROP:

A) Budovanie infraštruktúry centier integrovanej zdravotnej starostlivosti na území MFO Žilina :

- modernizácia a rekonštrukcia existujúcich budov,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vnútorných a vonkajších priestorov existujúcich stavebných objektov,
- zabezpečenie materiálno – technického vybavenia,
- dodávka zdravotníckej technicky, zariadenia a vybavenia,
- budovanie a modernizácia IKT infraštruktúry vrátane vybavenia vysokorýchlosným internetovým pripojením a nákupu softvérového vybavenia,
- budovanie bezbariérových prístupov,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Iné navrhované opatrenia a aktivity na úrovni MFO mesta Žilina (z iných zdrojov a OP):

B) Posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta:

- tvorba nových/ inovovaných štandardných klinických postupov pre podporu procesov CIzs,
- využívanie modernej IKT infraštruktúry k zvýšeniu kvality a komplexnosti poskytovaných služieb,
- podpora rezidentského programu pre mladých lekárov
- informačná kampaň so zameraním na podporu zdravia a podporu etablovaných CIzs.

C) Podpora inovácií v zdravotníctve

- podpora vedy a výskumu na spolupracujúcich vysokých školách, overovanie v praxi a spoločné projekty/centrá excelentnosti (OP VVaI)
- tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a procesných štandardov (OP LZ)

Cieľová skupina: obyvatelia mestskej funkčnej oblasti Žilina

Oprávnení prijímateľia: neziskové organizácie zriadené MZ SR najmä v spolupráci so samosprávnymi krajskimi, a obcami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktoré sú vlastníkmi alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby novej infraštruktúry), resp. ktoré sú vlastníkmi alebo dlhodobými nájomcami existujúcej infraštruktúry zdravotníckych zariadení (v prípade modernizácie existujúcej infraštruktúry).

Cieľové územie: územie MFO mesta Žilina

Hlavné zásady výberu operácií pre Špecifický cieľ č. 2.1.2:

Okrem princípov spoločne uplatňovaných pre všetky tri špecifické ciele v oblasti energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2. a princípov uvedených v IROP sa po konzultácii s MZ SR budú uplatňovať aj nasledovné princípy:

- súlad s Regionálnym master plánom,
- záujem poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o etablovanie CIZS,
- súlad s Metodikou pre etablovanie CIZS.

V rámci UMR navrhujeme vybudovať 2 veľké centrá a 1 malé centrum.

Veľké centrum v Žiline, ul. V. Spanyola Na základe analýzy súčasného stavu poskytovania zdravotnej starostlivosti v Žiline navrhujeme v rámci vybudovania CIZS rekonštrukciu polikliniky na ul. V. Spanyola, z dôvodu že na tejto ulici sú sústredení lekári primárneho kontaktu, ako aj z dôvodu výhodnej dopravnej dostupnosti. V rámci budovy polikliniky a areálu nemocnice majú miesta výkonu i lekári špecialisti.

Veľké centrum v Žiline, ul. Vysokoškolákov V rámci mesta Žilina sú všeobecní lekári koncentrovaní aj na ulici Vysokoškolákov. Primárna zdravotná starostlivosť je poskytovaná v súčasnosti najmä v budove polikliniky.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS Celkom		RIUS celkom		
R0093 - Počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	počet	1,75	2014	3,48	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne
R0170 - Počet iných zdravotníckych pracovníkov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	počet	*	2015	*	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne

* Príloha č. 1.10 Akčný plán

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00141 - Počet vytvorených centier integrovanej zdravotnej starostlivosti	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	14	3	ITMS	ročne		
00258 - Počet zdravotníckych pracovníkov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	154,84	58,44	ITMS	ročne		

v etablovaných CIZS									
C0032 - Zniženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/rok	N/A	N/A	N/A	N/A	5157853,19	1465923,88	ITMS	ročne
O0253 - Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	14	3	ITMS	ročne
O0223 - Počet nových verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne
O0224 - Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	11100	3600	ITMS	ročne
O0225 - Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne
C0034 - Odhadované ročné zniženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N/A	N/A	N/A	N/A	1361,67	387	ITMS	ročne
C0039 - Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	3600	ITMS	ročne

Cieľové hodnoty merateľného ukazovateľa výsledku R0093 a merateľných ukazovateľov výstupu O0141 a O0258 boli stanovené na základe metodiky vypracovanej MZ SR. Rovnaká metóda výpočtu bola použitá aj pre stanovenie cieľových hodnôt ukazovateľov na programovej úrovni pre ŠC 2.1.2 operačného programu.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- **dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel**
 - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie
 - zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.
- **sociálne služby a komunitné služby**
 - zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického

vybavenia

- *rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb*
- *infraštruktúra komunitných centier*

Doplnkovosť s inými OP:

OP ĽZ

- podpora systematického poskytovania služieb a asistencie prostredníctvom programu komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy v obciach s prítomnosťou separovaných a segregovaných MRK,
- realizácia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov
- zlepšiť dostupnosť služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb aj medzi obyvateľmi segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a postupov pre výkon prevencie so zameraním na zlepšovanie efektívnosti a dostupnosti kvalitnej a udržateľnej všeobecnej primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

OP VVaI

- podpora vedy a výskumu na vysokých školách v regióne ŽK, overovanie v praxi a spoločné projekty/centrá excelentnosti

OP II

- vytvorenie koncepcie pre vytváranie a využívanie otvorených dát
- implementácia nástrojov pre vytváranie otvorených dát
- zavedenie nástrojov pre podporu asistovaného života a telemedicíny

Komplementarita PRV a PO 5 IROP

- integrácia služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb a to najmä domáca ošetrovateľská služba, špeciálne poradenstvo, denné centrum a pod.,

Investičná priorita 2.2

Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry

Špecifický cieľ 2.2.1

Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl v Žilinskom kraji

Rozšírením v súčasnosti nedostatočných kapacít materských škôl zabezpečíme prístup ku kvalitnejším verejným službám v oblasti predprimárneho vzdelávania. Výsledkom bude nielen rast zaškolenosti detí materských škôl, ale taktiež zosúladenie rodinného a pracovného života, zlepšenie finančnej situácie rodín. Poskytovanie kvalitného predprimárneho vzdelávania prispieva k zvládnutiu povinnej školskej dochádzky.

Výsledkom tohto špecifického cieľa budú rozšírené kapacity materských škôl a vytvorenie podmienok na zvýšenie hrubej zaškolenosti detí od 3 do 5 rokov, zvýšenie dostupnosti predprimárneho vzdelávania pre všetky deti vo veku 3 – 5 rokov, ktorých rodičia prejavia záujem o predprimárne vzdelávanie, rozširovanie predškolskej výchovy pre deti vo veku 3 – 5 rokov, zvýšený počet MŠ s prvkami inkluzívneho vzdelávania, zlepšenie podmienok na zosúladenie rodinného a pracovného života rodičov.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

Vychádzajúc zo súčasného stavu materských škôl na území mesta Žilina, je potrebné zvýšiť kapacitné možnosti na tých materských školách, kde je to projekčne možné. Riešenie nedostatočných kapacít materských škôl na území mesta je aj vo výstavbe nových budov MŠ, ale aj v rekonštrukcii nevyužívaných objektov ZŠ. Materské školy, kde nie je možné zvýšiť kapacitu, je potrebné vzhľadom na vek objektov zmodernizovať, zvýšiť energetickú hospodárnosť budov. Prehľad MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žilina, u ktorých je potrebná modernizácia, zvýšenie hospodárnosti a zvýšenie kapacity je uvedený v Prílohe č. 4.11.

Z analýzy existujúcich kapacít MŠ v obciach tvoriacich MFO mesta Žiliny je potrebné riešiť problém nedostatočných kapacít existujúcich MŠ v obciach Mojš, Lietavská Lúčka, Višňové, Teplička nad Váhom, Divinka.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS Celkom		RIUS celkom		
R0096 - Hrubá zaškolenosť detí v materských školách	%	94,42	2012	96	CVTI SR	ročne

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa

- výstavba nových objektov MŠ vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania;
- rozširovanie kapacít existujúcich objektov materských škôl prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov;
- stavebno-technické úpravy existujúcich objektov a ich adaptácia pre potreby materskej školy s prvkami inkluzívneho vzdelávania (napr. nevyužité priestory ZŠ);

- stavebno-technické úpravy areálu materskej školy vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania;
- obstaranie materiálno-technického vybavenia materských škôl;
- zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov materských škôl.

Oprávnení prijímateľia: obec ako zriaďovateľ školy, cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy, združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy, právnická osoba, fyzická osoba, okresný úrad.

Cieľové skupiny: deti materských škôl, pedagogickí a odborní zamestnanci

Cieľové územie: celé územie ŽK

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
O0226 - Počet podporených materských škôl	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	25	10	ITMS	ročne		
C035 - Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	osoba	N/A	N/A	N/A	N/A	1800	1200	ITMS	ročne		
C0032 - Zniženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/rok	N/A	N/A	N/A	N/A	472270 7,75	1813 911,9 7	ITMS	ročne		
O0253 - Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	25	10	ITMS	ročne		
O0223 - Počet nových verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne		
O0224 - Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	2519,64	9609, 62	ITMS	ročne		
O0225 - Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne		
C0034 - Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N/A	N/A	N/A	N/A	1246,79	478,8 7	ITMS	Ročne		

C0039 - Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9609, 62	ITMS	Ročne

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel
 - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie
- infraštruktúra vzdelávania
 - skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení,

Doplnkovosť s inými OP:

OP ÚZ

- podpora vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov predškolských zariadení (neinvestičné aktivity),

Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

Aktivity sú určené výlučne pre materské školy v obciach s prítomnosťou MRK v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, resp. VÚC. Eliminácia duplicitného financovania bude zabezpečená recipročnou kontrolou na úrovni realizovaných projektov prostredníctvom pracovnej skupiny zloženej zo zástupcov UPVRK a RO pre IROP.

Špecifický cieľ 2.2.2

Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl v Žilinskom kraji

Základné školy v ŽK nedisponujú dostatočným vybavením technických, jazykových a prírodovedných učební, na niektorých školách dokonca absentujú učebne ako také. Prepojenie teoretického a praktického vyučovania nie je na úrovni požiadaviek trhu práce. Tieto skutočnosti sa odrážajú na znalostach žiakov ZŠ v kraji (výsledky Testovanie 9, PISA). Je preto nevyhnutné podporu prostredníctvom RIÚS ŽK smerovať do budovania, rekonštrukcie a modernizácie odborných učební, laboratórií, jazykových učební a učební IKT na základných školách v ŽK.

Zámerom je taktiež rozvoj materiálno-technického vybavenia základných škôl z hľadiska ich funkcie centier celoživotného vzdelávania a ich sprístupnenie (podporených učební) pre verejnosť a poskytovateľom celoživotného vzdelávania v súlade so zákonom č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Realizácia špecifického cieľa sa uskutoční integrovaným spôsobom s národným projektom MŠVVŠ SR z OP Vzdelávanie „Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania“, implementovaného Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

S cieľom zvyšovať úroveň vedomostí žiakov základných škôl na území mesta Žilina a jeho funkčných oblastí bude podpora v rámci tohto špecifického cieľa smerovaná na vybudovanie odborných učební najmä technickej výchovy, materiálno-technické vybavenie učební, modernizáciu existujúcich učební. Výsledkom bude zlepšenie technického vybavenia učební a zvýšený záujem žiakov o štúdium na stredných odborných školách technického zamerania.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS Celkom		RIUS celkom		
R0097 - Úspešnosť v Testovaní 9 vyučovací jazyk	%	68,7	2013	73,7	NÚCM	Ročne
R0098 - Úspešnosť v prírodných vedách	%	*	2015	*	NÚCM	Ročne

* Príloha č. 1.10 Akčný plán

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 2.2.2

- obstaranie jazykových učební na výučbu slovenského jazyka a cudzích jazykov
- obstaranie školských knižníč vrátane priestorov pre ďalší rozvoj kľúčových kompetencií žiakov,
- obstaranie prírodovedných učební,
- obstaranie polytechnických učební,
- obstaranie IKT učební,
- stavebno-technické úpravy pre potreby obstarania učební.

Oprávnení prijímatelia:

- ŽŠK ako zriaďovateľ základnej školy,
- obec ako zriaďovateľ základnej školy,
- okresný úrad ako zriaďovateľ školy,
- ústredný orgán štátnej správy ako zriaďovateľ subjektov výchovy a vzdelávania,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- nezisková organizácia založené ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- fyzická osoba,
- právnická osoba.

Cieľové skupiny:

- žiaci, pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie:

- Žilinský kraj

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00227 - Počet podporených základných škôl	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	40	10	ITMS	ročne		
00228- Počet podporených učební	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	80	20	ITMS	ročne		
C035 - Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	osoba	N/A	N/A	N/A	N/A	6520	1630	ITMS	ročne		

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- dopravné prepojenie a dostupnosť sídel
 - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie
- infraštruktúra vzdelávania
 - vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ

Doplnkovosť s inými OP:

OP ĽZ

- tvorba, inovácia a realizácia vzdelávacích programov s cieľom zvýšenia matematických, prírodovedných, finančných a jazykových zručností, zvýšenia podnikateľských vedomostí, zručností a ekonomickej myslenia žiakov základných škôl,
- vypracovanie štandardov kvality primárneho vzdelávania;

Špecifický cieľ 2.2.3

Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní v Žilinskom kraji

Pre dosiahnutie špecifického cieľa je podpora z RIÚS ŽK zameraná na podporu materiálno-technického vybavenia a zlepšenia priestorových podmienok stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev a stredísk odbornej praxe so zreteľom na rozvoj siedte centier odborného vzdelávania a prípravy a s cieľom zvýšenia kvality odborného vzdelávania a prípravy, praktických zručností žiakov a zvýšenia kvality poskytovaného celoživotného vzdelávania pre potreby trhu práce. Realizované aktivity budú uplatňovať prvky inkluzívneho vzdelávania.

Prioritné oblasti podpory stredného odborného vzdelávania zohľadnením regionálnych potrieb budú smerované najmä do oblasti strojárenstva, hutníctva, stavebníctva, nábytkárstva a drevárstva, elektrotechniky a automatizácie, IKT technológií (informačné, sieťové technológie, informatika), chemického, automobilového priemyslu, poľnohospodárstva, potravinárstva, obchodu a služieb. Tieto oblasti môžu byť postupne dopĺňané/upravované v nadväznosti na potreby trhu práce definované v Regionálnej stratégii výchovy a vzdelávania v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2014 – 2017.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východisko vý rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS Celkom		RIUS celkom		
R0166 - Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v stredných odborných školách, na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	50,38	2013	50	CVTI SR	ročne
R0159 - Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe, školských hospodárstvach na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	0,67	2013	1,12	CVTI SR	ročne

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 2.2.3

- ✓ obstaranie a modernizácia materiálno-technického vybavenia odborných pracovísk pre praktické vyučovanie, odborný výcvik, odbornú prax, celoživotné vzdelávanie, jazykových

- učební, dielní, knižní, prednáškových a vyučovacích miestností na stredných odborných školách, centrach odborného vzdelávania a prípravy, strediskách odbornej praxe, strediskách praktického vyučovania a školských hospodárstvach a s tým súvisiace stavebné úpravy,
- ✓ obstaranie a modernizácia materiálno-technického vybavenia internátov a s tým súvisiace stavebné úpravy vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
 - ✓ prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vonkajších a vnútorných priestorov a areálov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania a školského hospodárstva, súvisiacich okrem iného aj so zabezpečením prvkov inkluzívneho vzdelávania a vybavenosťou pre širšiu komunitu centier odborného vzdelávania a prípravy,
 - ✓ vytvorenie podnikateľského inkubátora[- prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami alebo rekonštrukciou vnútorných priestorov centier odborného vzdelávania a prípravy a nákup materiálno-technického vybavenia do podnikateľského inkubátora vrátane vybavenia vysokorýchlosným internetovým pripojením a IKT,
 - ✓ zvýšenie energetickej hospodárnosti budov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev vrátane internátov.

Oprávnení prijímateľia: vyšší územný celok, ústredný orgán štátnej správy, nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ školy, nezisková organizácia ako poskytovateľ všeobecne prospiešnych služieb v oblasti vzdelávania, cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy, združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy, združenie ako poskytovateľ všeobecne prospiešnych služieb v oblasti vzdelávania, stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti vysšieho územného celku, stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti právnickej osoby, fyzická osoba, právnická osoba.

Cieľové skupiny: žiaci, pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie: celé územie ŽK.

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00147 - Počet podporených COVP	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	6	5	ITMS	ročne		
00229 - Počet podporených SOŠ, ŠH, SPV, SOP (nie COVP)	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	5	1	ITMS	ročne		
00148 - Počet vytvorených podnikateľských inkubátorov pri COVP	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	2	0	ITMS	ročne		

C035 - Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	osoba	N/A	N/A	N/A	N/A	3905	213 0	ITMS	ročne
C0032 - Zniženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovach	kWh/rok	N/A	N/A	N/A	N/A	642676 0,56	346 056 3,38	ITMS	ročne
O0253 - Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	11	6	ITMS	ročne
O0223 - Počet nových verejných budov	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne
O0224 - Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	34047, 26	183 33,1 4	ITMS	ročne
O0225 - Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	0	ITMS	ročne
C0034 - Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N/A	N/A	N/A	N/A	1696,6 6	913, 59	ITMS	Ročne
C0039 - Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	183 33,1 4	ITMS	Ročne

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- **dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel**
 - *nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie*
 - *zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb*

do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a stanicam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.

Doplňkovosť s inými OP:

OP LZ

- podpora odborného vzdelávania vrátane tvorby, inovácie a realizácie obsahu vzdelávania,
- podpora zavedenia prvkov duálneho systému vzdelávania a prípravy, zvýšenie podielu účasti žiakov na praktickom vyučovaní priamo na pracoviskách zamestnávateľa a systém partnerskej spolupráce so zamestnávateľmi.

OP Val

Aktivita v OP Val - Podpora činnosti a rozvoj podnikateľských centier v regiónoch SR – typ one-stop-shop s cieľom etablovania inštitúcií pre MSP, ako aj záujemcov o podnikanie s využitím existujúcej infraštruktúry – rozvoj podnikateľských centier v regiónoch SR (NPC) je určená pre všetky MSP (poskytovanie poradenstva, technickej a finančnej podpory, inkubačných služieb). Je možné rozšíriť časť služieb NPC aj na inkubátory vytvorené cez IROP,

Aktivita v PO2 IROP, špecifický cieľ 2.2.3 Vytvorenie podnikateľského inkubátora pri COVP je viazaná na podporu absolventov SOŠ pri rozbehu podnikateľskej činnosti (cieľová skupina - absolventi daného COVP a ostatných SOŠ v odbore/odvetví zodpovedajúcim danému COVP).

Strategická priorita 3

Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

Investičná priorita 3.1

Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétnie oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov

Podpora kultúrneho kreatívneho priemyslu formou budovania príležitostí štúdia, zdokonaľovania sa, odbornej a poradenskej činnosti, výmeny skúseností, prezentácie a predaja produktov a služieb pre absolventov umeleckých škôl v kraji, či neaktívnych a nezamestnaných osôb pôsobiacich v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Zároveň podpora a rozvoj inštitúcií zameraných na kultúrny kreatívny priemysel.

Špecifický cieľ 3.1

Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií v Žilinskom kraji

Vytvorenie kultúrnych kreatívnych centier, kreatívnych inkubátorov, umeleckých ateliérov a ich vzájomné prepájanie s vonkajším prostredím. Zabezpečenie potrebných pracovných technológií a priestorov, podpora vzniku pracovného prostredia. Vytvorenie príležitostí pre propagáciu a zviditeľnenie produktov a služieb nových talentov.

Podpora kreatívneho priemyslu v rámci krajského mesta Žilina – vznik kreatívneho centra

1. Úloha kreatívneho centra s krajskou pôsobnosťou

Vznik centra, ktoré bude regionálnym koordinátorom programu rozvoja kreatívneho priemyslu, bude mať na starosti celkovú strategickú víziu, mapovanie, dokumentovanie, administratívu, kontrolu, a bude zabezpečovať riadenie, komunikáciu a sieťovanie aktérov smerom k dosiahnutiu cieľov. Takáto organizácia bude potrebovať minimálnu infraštruktúru, v podstate najmä vlastné kancelárske priestory, ale dobré odborné personálne zabezpečenie. Všetky ďalšie veci (priestory, techniku, odborníkov) využíva z prostredia partnerov. Úlohou kreatívneho centra bude aj legislatíva a advokácia v prospech rozvoja sektora - napríklad propagovanie zmyslu architektonických súťaží s cieľom podporiť tvorbu kvalitnej architektúry, podpora inovácií, propagácia kreatívneho priemyslu. Výkonná časť prevádzky služieb a infraštruktúry bude v kompetencii partnerov, ktorí zabezpečia aj odborné poradenstvo v rámci jednotlivých profilujúcich sa odvetví kreatívneho priemyslu. Najdôležitejším nástrojom kreatívneho centra bude grantový program pre konkrétnych aktérov formou nefinančnej podpory a služieb (3) a spolupráca s partnermi (2).

2. Partneri

Žilinský samosprávny kraj, Mesto Žilina, MK SR, Žilinská univerzita, OZ Truc Spherique, Mestské divadlo Žilina, VTP Žilina, Súkromná stredná umelecká škola, Považská galéria umenia, Konzervatórium Žilina, Bábkové divadlo Žilina, Štátny komorný orchester a súčasne tiež subjekty zo súkromného sektora a jednotlivci, podnikatelia v tejto oblasti a tvorcovia (architekti, umelci, dizajnéri, filmoví tvorcovia, zástupcovia médií, organizátori a producenti a pod.).

Mesto Žilina – podpora kreatívneho priemyslu

Mesto Žilina má vysoký potenciál pre rozvoj kreatívneho priemyslu. Fungujúce inštitúcie v rámci mesta, bez ohľadu na ich zriaďovateľa či financovanie, disponujú silným odborným zázemím, priestorovými možnosťami a niekoľkými silnými produktmi kreatívneho priemyslu. Pri riešení otázok podpory kreatívneho priemyslu a získavanie finančných zdrojov sa predpokladá vytvorenie silnej pracovnej skupiny, kde budú mať svoje zastúpenie všetky záujmové organizácie. Jedným z cieľom pracovnej skupiny bude dokument zaoberejúci sa podporou, rozvojom a smerovaním mestského kreatívneho priemyslu, najmä však možnosťami podpory začínajúcich umelcov, hľadaním možností získavania finančných zdrojov na podporný grantový systém, pre individuálnu podporu, podporu infraštruktúry, ako aj podporu fungujúcich produktov a to najmä festivalov, z ktorých by časť zisku bola jedným z príjmov grantového systému.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS celkom		RIUS celkom		
R0160 - Celkový počet pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	*	2014	*	ITMS	ročne

*Príloha č. 1.10 Akčný plán

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 3.1

A) Rozvoj kreatívneho talentu, jeho podnikateľského ducha a podpora netechnologických inovácií s použitím informačných technológií

- ✓ zriadenie kreatívneho centra a vytvorenie jeho orgánov
- ✓ vytvorenie vnútorných pravidiel fungovania centra
- ✓ vypracovanie Stratégie komunikácie kreatívneho centra

Služby kreatívneho centra: služby otvoreného ateliéru, služby kreatívneho inkubátora, služby kreatívneho akcelerátora, networkingové služby, služby zvýhodneného dlhodobého prenájmu pracovného priestoru a technológií, služby zvýhodneného krátkodobého prenájmu pracovného priestoru a technológií

B) Podpora dopytu po kreatívnej tvorbe (emerging talents)

- ✓ Realizácia špecifických propagačných aktivít od výstavno-prezentačnej činnosti nekomerčného charakteru, vzdelávacie aktivity, služby zákazníkom, zvyšovanie povedomia o kultúrnom a kreatívnom priemysle (konferencie, workshopy, kampanie, prehliadky, nie však samostatné festivaly, či podobné aktivity bez jasného prepojenia s činnosťou kreatívnych centier) a pod. Súčasťou bude aj vybudovanie výstavných, prezentačných a distribučných priestorov.

Oprávnení prijímateľia:

- štátnej a verejná správa, samospráva
- neziskové organizácie, občianske združenia

Cieľové skupiny:

- fyzické osoby nepodnikatelia
- fyzické osoby podnikatelia podľa osobitných právnych predpisov - Slobodné povolania podľa § 3 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní. Týka sa písmena b) využívanie výsledkov duševnej tvorivej činnosti ich autormi (spisovatelia, autori vynáleزو, hudobníci, dramatickí umelci, výtvarní umelci atď) a písmena c) pod číslom 8 - Autorizovaný architekt, autorizovaný krajinný architekt a číslom 10- Reštaurátor kultúrnych pamiatok a zbierkových predmetov, ktoré sú dielami výtvarného umenia
- MSP v kultúrnom priemysleⁱⁱ
- študenti a absolventi stredných umeleckých škôl, vysokých škôl
- neziskové organizácie
- štátnej a verejná správa a samospráva
- nezamestnané, neaktívne osoby, MRK, ktoré majú kreatívne vzdelanie, či talent v tejto oblasti

Zvolené územné investičné jednotky: krajské mesto Žilina

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00151 - Počet vybudovaných kreatívnych centier	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	1	ITMS	ročne		
00153 - Počet aktivít na podporu dopytu	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	100	ITMS	ročne		
00248 - Počet účastníkov inkubačnej a akceleračnej schémy	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	120	ITMS	ročne		
C0032 - Zniženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovach	kWh/rok	N/A	N/A	N/A	N/A	0	2 080 000	ITMS	ročne		
00253 - Počet renovovaných verejných budov	Počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	3	ITMS	ročne		
00224- Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	2000	ITMS	ročne		
C0034- Odhadované ročné zníženie emisií	t ekviv. CO ₂	N/A	N/A	N/A	N/A	0	549, 12	ITMS	ročne		

skleníkových plynov									
C0039 - Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	N/A	N/A	0	2000	ITMS	ročne

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov

Doplňkovosť s inými OP:

OP Val

Investície do mikro a MSP v kultúrnom a kreatívnom sektore (odvetvia: reklama a marketing, architektúra, dizajn, módný dizajn a IKT) :

- špecializované poradenstvo v oblasti zvyšovania kreativity,
- propagácia kultúrnych odvetví na národnej úrovni (budovanie trhu a zvýšenie povedomia o kultúrnych a kreatívnych odvetviach),
- propagácia kreatívnych odvetví na regionálnej úrovni,
- podpora kreatívnych činností, internacionálizácia kreatívnych odvetví,
- podpora budovania klastrov v oblasti kreatívneho priemyslu,
- prepájanie aktérov kreatívnych odvetví s ostatnými odvetviami.

Strategická priorita 4

Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie

Investičná priorita 4.2

*Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho *acquis* Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek.*

Špecifický cieľ 4.2.1

Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie v Žilinskom kraji.

V rámci tohto špecifického cieľa je podpora zameraná na podporu aktivít, ktoré vedú k zníženiu znečistenia podzemných a povrchových vôd v dôsledku nedostatočného odvádzania a čistenia odpadových vôd, k zvýšeniu podielu obyvateľstva napojeného na verejnú kanalizáciu a k zvýšeniu počtu obyvateľov zásobovaných kvalitnou pitnou vodou z verejných vodovodov.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

V MFO je prioritou zabezpečiť výstavbu novej splaškovej kanalizácie v mestskej časti Žiliny – Považský Chlmec v súlade s ÚP mesta. Realizáciou projektu, ktorého financovanie je plánované v rámci OP KŽP, sa zabezpečí bezpečné odvádzanie splaškových vôd do ČOV v mestskej časti Žilina – Považský Chlmec, eliminácia negatívnych dopadov na ŽP a odstránenie znečisťovania podzemných a povrchových vôd. Realizáciou projektu Stokovej siete v mestskej časti Žilina – Považský Chlmec bude zabezpečená základná občianska vybavenosť pre túto intenzívne sa rozvíjajúcu mestskú časť Žiliny. Kanalizácia bude slúžiť pre odvádzanie splaškových odpadových vôd z Považského Chlmcu do kanalizačného systému Žiliny – Budatína, s následným čistením odpadových vôd na SČOV Žilina.

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS celkom		RIUS celkom		
R012 - Počet obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd	osoby	429 255	2012	467 411	Vodné hospodárstvo v SR (MŽP SR)	ročne
R0003 - Počet obyvateľov napojených na verejný vodovod	osoby	617 658	2012	624 094	ŠÚ SR, Vodné hospodárstvo v SR	Ročne

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 4.2.1

- ✓ rekonštrukcia prívodov vody, vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v obciach okrem prípadov intenzifikácie a modernizácie úpravní povrchových vôd pre

- veľkokapacitné zdroje, ktoré sú predmetom podpory v rámci OP KŽP,
- ✓ rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v obciach,
 - ✓ budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách nad 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
 - ✓ budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO, a to v obciach od 1 000 do 2 000 obyvateľov s výnimkou obcí začlenených do aglomerácií do 2 000 EO s vybudovanou stokovou sieťou min. na 80 % celej predmetnej aglomerácie alebo do aglomerácií do 2 000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde neboli identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový,
 - ✓ rekonštrukcia existujúcich vodárenských zdrojov podzemných vôd pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na ich kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu;
 - ✓ intenzifikácia (v limitovaných prípadoch vedúca k rozšíreniu kapacity) existujúcich vodárenských zdrojov so zohľadnením kvantitatívneho stavu daného vodného útvaru pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na jeho kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu;
 - ✓ budovanie nových vodárenských zdrojov podzemných vôd a to v limitovaných prípadoch, keď nie je technicky a/alebo ekonomicky efektívne zásobovať obyvateľov obce pitnou vodou z existujúcich vodárenských sústav v ich bilančnom dosahu.

Oprávnení prijímateľia: verejný sektor (obce, združenia obcí), vlastníci verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, právnické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií vymedzené v zákone o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách.

Cieľové skupiny: obyvatelia SR a ďalšie subjekty (t.j. odberatelia pitnej vody) pôsobiaci na území daného projektu a producenti komunálnych odpadových vôd pôsobiaci na území daného projektu).

Cieľové územie: celé územie ŽK

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
C019- Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd	EO	N/A	N/A	N/A	N/A	1 050	0	ITMS	ročne		
C018 - Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody	osoby	N/A	N/A	N/A	N/A	900	0	ITMS	ročne		

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivity:

- rekonštrukcia vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v aglomeráciách do 2 000 EO,
- rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO,
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
- budovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO.

Previazanosť s inými OP:

OP KŽP:

- budovanie verejných vodovodov v prípade ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS
- intenzifikácia a modernizácia úpravní povrchových vôd pre veľkokapacitné zdroje
- budovanie verejných kanalizácií a ČOV
 - v aglomeráciách nad 2000 obyvateľov
 - v obciach s počtom obyvateľov pod 2000 obyvateľov, pokiaľ sú začlenené do aglomerácií nad 2000 EO v zmysle Národného programu pre vykonávanie smernice 91/271/EHS a aglomerácií pod 2000 EO, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach
 - výstavba ČOV v aglomeráciách do 2000 EO vtedy, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80% danej aglomerácie.

OP ĽZ:

- investične menej náročné projekty z oblasti zásobovania pitnou vodou (napr. kopanie studní)

Aktivity sú určené výlučne pre obce s prítomnosťou MRK.

Eliminácia duplicitného financovania bude zabezpečená kontrolou na úrovni realizovaných projektov.

PRV:

- dobudovanie verejných vodovodov, kanalizácií a ČOV (obce do 1000 obyvateľov (vrátane) s výnimkou obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácií oprávnených v OP KŽP).
Platí pravidlo, že ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom RIÚS v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Špecifický cieľ 4.3.1

Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.

Cieľom RIÚS ŽK v rámci tohto ŠC je zlepšenie kvality života obyvateľov sídlisk prostredníctvom regenerácie vnútroblokov sídlisk s uplatením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene.

Stratégia udržateľného mestského rozvoja Žiliny

Vzhľadom na nízky podiel zelene v meste na obyvateľa je potrebné zeleň rozširovať, revitalizovať a humanizovať existujúce parky, vnútroblokovú zeleň sídlisk, uličné stromoradia na celom území MFO. V meste Žilina je potrebné taktiež vytvoriť zelený prstenec okolo mesta a odizolovať bytovú zástavbu zelenými koridormi od frekventovaných komunikačných ďáhov. Zároveň je potrebné udržať zelené koridory okolo vodných tokov.

Ochladzovací efekt vegetácie potvrdili viaceré štúdie, pričom však rozsah tohto efektu závisí nielen od rozlohy verejného priestoru, pomeru a kvality vegetácie, ale aj umiestnenia zelene v rámci mesta, charakteru okolitej zástavby, členitosti terénu a ī. Na základe viacerých zdrojov možno povedať, že rozdiel teplôt napr. v parkoch ku ostatným mestským štvrtiam bol priemere od 0,94°C do 2,26 °C. Zvýšenie podielu zelene o 10 % môže znížiť teplotu v urbánnom prostredí o 3 % (Hudeková, 2012).

Opatrenia v rámci špecifického cieľa 4.3.1 môžu mať charakter:

- „zelenej“ (využívanie vegetácie) a „modrej“ (využívanie vodných prvkov) infraštruktúry,
- „mäkkých“ neinfraštrukturálnych prístupov (napr. informačno-osvetová činnosť, dotačná politika a pod.).

Na základe SWOT navrhované aktivity a riešenia v súlade s ÚPN:

- ✓ revitalizácia a rekonštrukcia existujúcich parkov v meste
- ✓ rekonštrukcia a humanizácia vnútroblokových priestorov s dôrazom na kvalitu a trvaloudržateľnosť
- ✓ systematické rozširovanie a obnova zelene na území mesta Žilina a dôrazom na centrálnu mestskú zónu (ďalej CMZ)- zvýšenie podielu plôch parkovej zelene s príslušnou vybavenosťou, zelených pásov a koridorov
- ✓ obnova stromoradí v centre mesta
- ✓ v rámci verejnej mestskej zelene vybudovanie oddychových zón určených pre všetky vekové kategórie (detské ihriská, fitness prvky pre mládež a seniorov a pod.) v jednotlivých lokalitách mesta so zabezpečením adekvátnej údržby
- ✓ systematické ničenie inváznych rastlín na území mesta
- ✓ zavedenie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, vypracovanie akčného plánu
- ✓ zavedenie opatrení v súlade s adaptáciou na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (budovanie dažďových záhrad, ochladzovacích koridorov, vegetačných striech a pripustných povrchov)
- ✓ zavedenie opatrení pre zníženie hluku, vypracovanie akčného protihlukového plánu a podrobnej protihlukovej mapy pre začažené obytné územia a zriadenie protihlukovej izolačnej bariéry a izolačnej výsadby
- ✓ príprava koncepcných dokumentov za účelom návrhu realizácie systémových opatrení na zlepšenie klímy a kvality ovzdušia v meste

Merateľné ukazovatele výsledku:

Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
		RIUS celkom		RIUS celkom		
R0105- Podiel zelenej infraštruktúry na celkovej rozlohe miest	%	3,0	2013	3,1	MPRV SR	Ročne

Aktivity a opatrenia špecifického cieľa 4.3.1

- ✓ opatrenia pre zníženie hluku v urbanizovanom prostredí: akčné protihlukové plány nad rámec legislatívy EÚ, podrobne hlukové mapy pre zaťažené obytné územia, protihlukové steny a bariéry, protihluková výsadba, protihlukové izolácie na zdroji hluku, resp. vibrácií;
- ✓ opatrenia pre zníženie znečistenia ovzdušia: príprava koncepčných dokumentov za účelom návrhu realizácie systémových opatrení na znížovanie znečistenia ovzdušia (napr. dokumentácia pre vymedzenie nízkoemisných zón v mestách a pod.);
- ✓ prirodzené krajinné prvky ako napr. malé vodné toky, ostrovčeky lesa, živé ploty, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, alebo nášlapné kamene pre voľne žijúce organizmy;
- ✓ mestské prvky napr. prvky drobnej infraštruktúry urbánneho dizajnu, zelené parky, zelené steny a zelené strechy, ktoré biodiverzite poskytujú prostredie a ekosystémom umožňujú fungovanie a poskytovanie služieb prepojením mestských, prímestských a vidieckych oblastí;
- ✓ aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás, tzv. greenways (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity, ktoré nielen spájajú mesto s jeho zázemím, ale aj umožňujú pohodlnú a príjemnú prepravu v rámci sídla, zelené steny na protihlukových stenách, vegetačné stredové pásy;
- ✓ zazelenanie miest (výsadba a regenerácia izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov);
- ✓ v regiónoch so zvyšujúcim sa úhrnom zrážok a obdobiami dažďa zavedenie osobitných zberných systémov na odpadovú a dažďovú vodu – zachytávať dažďové vody formou zaústenia strešných a terasových zvodov do povrchového odtokového systému na zber dažďovej vody a odvádať zachytenú vodu do vsaku a zberných jazierok, dažďových záhrad, zriaďovanie vegetačných striech;
- ✓ multifunkčné zóny, kde sa preferuje využívanie krajiny, ktoré pomáha zachovať alebo obnoviť zdravé ekosystémy s vysokou biodiverzitou, pred inými nezlučiteľnými aktivitami;
- ✓ budovanie dažďových nádrží a predčistovanie dažďových vôd (veľké parkoviská či iné dopravné, priemyselné a obchodné areály), ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí;
- ✓ regenerácia vnútroblokov sídlisk s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene.

V závislosti od konkrétnego projektu by mali byť realizované opatrenia, ktoré zohľadňujú nasledovné všeobecné aspekty vo vzťahu k sídelnému prostrediu:

- ✓ zavádzanie postupov udržateľného hospodárenia so zrážkovými vodami formou znižovania podielu nepriepustných povrchov – na verejných priestranstvách v meste ako aj na parkoviskách v maximálne možnej miere ponechávať priepustné povrhy (zatrávňovacie dlaždice, dlažby v pieskovom lôžku a pod.);
- ✓ pri správe a údržbe zelene využívať záhradnícke technológie, vyvinuté za účelom úspory vody a prehodnotiť intenzitné triedy údržby zelene s cieľom prírode blízkemu manažmentu zelene;
- ✓ prispôsobiť výber kostrových drevín pre výsadbu v sídlach na predpokladané zvýšenie teploty a posun výškového vegetačného stupňa, zvýšiť diverzifikáciu druhovej a vekovej štruktúry drevín, vo väčšej miere vysádzať aj krátkoveké druhy stromov, a to v poraste aj ako cieľových drevín;
- ✓ v bezprostrednej blízkosti obytných zón v intravilánoch miest a obcí prispôsobiť manažment údržby a druhové zloženie verejnej zelene zdravotno-hygienickým štandardom kvality ovzdušia s ohľadom na obsah alergénov.

Oprávnení prijímateľia: obce, vyššie územné celky, MVO a občianske združenia, štátny sektor, sektor vysokých škôl, Slovenská správa ciest, prevádzkovatelia/správcovia pozemných komunikácií (Národná diaľničná spoločnosť a.s.), spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Cieľové skupiny: obyvatelia miest a obcí

Cieľové územie :

- A) Aktivity UMR – celé územie MFO Žiliny,
- B) Aktivita regenerácia vnútroblokov sídlisk – celé územie ŽK.

Merateľné ukazovatele výstupu:

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)						Zdroj dát	Frekvencia sledovania		
		M		Ž		Spolu					
		RIUS	UMR	RIUS	UMR	RIUS	UMR				
00155 - Počet vybudovaných prvkov zelenej infraštruktúry	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	52	ITMS	Ročne		
00157 - Kapacita na zadržanie dažďovej vody v sídlach	M3	N/A	N/A	N/A	N/A	0	1025 9	ITMS	Ročne		
C038 - Vytvorené alebo obnovené otvorené priestranstvá v mestských oblastiach	M2	N/A	N/A	N/A	N/A	0	1790 0	ITMS	ročne		
0025 - Revitalizované otvorené priestranstvá vnútroblokov mimo	M2	N/A	N/A	N/A	N/A	40 100	0	ITMS	ročne		

UMR									
00239 - Počet zavedených opatrení na zníženie hluku	počet	N/A	N/A	N/A	N/A	0	13	ITMS	ročne

Hlavné zásady výberu operácií sa budú uplatňovať v zmysle princípov uvedených v IROP.

Synergický efekt s PO 5 IROP – podpora integrovaného prístupu

Špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Aktivita – rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

- *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
 - *budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách*
 - *zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.*
- *podpora lokálnych ekologických služieb*
- *výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov*

Previazanosť s inými OP:

OP KŽP

- zachovanie a obnovu biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry,
- spracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability na regionálnej úrovni (RÚSES) pre účely vytvorenia základnej východiskovej bázy pre reguláciu návrhu budovania zelenej infraštruktúry na nižších úrovniach spracovania

Deliaca línia voči IROP je na úrovni oprávnenosti územia: oprávneným územím pre OP KŽP je celé územie SR, okrem územia pre realizáciu udržateľného mestského rozvoja

4. Vykonávacia časť

4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR

Úlohy subjektov zapojených do prípravy a realizácie RIÚS/IÚS UMR definuje Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014-2020 a nadväzne stanovuje §15 zákona o EŠIF. Z hľadiska štruktúry IROP sú popísané v Integrovanom regionálnom programe a uznesení vlády SR č. 232 zo 14. mája 2014. Určenie subjektov a ich úloh zohľadňuje princíp partnerstva v zmysle čl. 5 všeobecného nariadenia, Etický kódex správania pre partnerstvo a princíp zodpovednosti riadiaceho orgánu za realizáciu a riadenie programu v súlade so zásadou riadneho finančného hospodárenia v zmysle čl. 125 všeobecného nariadenia.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky:

- z pozície Riadiaceho orgánu pre IROP plní úlohy v súlade s čl. 125 všeobecného nariadenia,
- vo vzťahu k RIÚS v zmysle §15, bod (1) zákona o EŠIF plní nasledovné úlohy:
- koordinuje a metodicky usmerňuje prípravu a implementáciu RIÚS a IÚS;
- zriaďuje v súlade s princípom partnerstva radu partnerstva pre každú RIÚS a IÚS alebo spoločnú radu partnerstva;
- schvaľuje stratégie na základe stanoviska rady partnerstva z hľadiska ich súladu s IROP.

Samosprávny kraj:

- v zmysle §15, bod (3) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy RIÚS na úrovni NUTS 3 organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre RIÚS**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom** (ďalej iba „SO“) na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).
- zabezpečuje implementáciu RIÚS ŽK prostredníctvom prioritných osí RIÚS ŽK. Návrh organizačnej štruktúry SO pre IROP ŽSK je v [Prílohe č. 1.11](#).

Krajské mesto:

- v zmysle §15, bod (4) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy stratégie UMR organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre UMR**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **SO** na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).
- zabezpečuje implementáciu SUMRŽ prostredníctvom prioritných osí SUMRŽ.

Rada Partnerstva pre RIÚS – je inštitucionalizovanou formou Partnerstva pre RIÚS a združuje orgány regionálnej samosprávy (vyššie územné celky), miestnej samosprávy (mestá a obce),

štátnej správy, miestne iniciatívy a ďalších sociálno-ekonomických partnerov (podnikateľský sektor, záujmové združenia, tretí sektor) pôsobiacich na danom území a relevantných pre konkrétnu RIÚS/stratégiu UMR z hľadiska zákonom stanovených právomocií, vecnej alebo odbornej a územnej príslušnosti. V zmysle §15, bod (2) zákona o EŠIF sa spolupodieľa na príprave a implementácii RIÚS, vydáva stanovisko k RIÚS. Postavenie, zloženie a úlohy rady partnerstva upravuje jej štatút, ktorý v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia vydáva MPRV SR.

4.2 Indikatívny časový a finančný harmonogram realizácie RIÚS/stratégie UMR v mil. EUR

Tvorí samostatnú Prílohu č. 1.15 Rozpočet RIUS

4.3 Indikatívny zoznam projektových zámerov/návrhov

Indikatívny zoznam projektových zámerov/návrhov RIÚS/IÚS UMR v rámci IROP

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

(Špecifikácia jednotlivých projektových zámerov je uvedená v Prílohe č. 7.19)

P. č.	Špecifický cieľ	Názov	Aktivity	Predkl.	ÚJU	Plánovaná hodnota v mil. €
1.	1.1.1	Rekonštrukcia cesty II/583 Žilina - Krasňany - Stráža - Belá – Terchová – Zázrivá – Párnica	Komplexná rekonštrukcia cestného telesa a MO s dôrazom na bezpečnosť a budovanie autobusových zálivov. Výstavba nového úseku.	ŽSK		
2.	1.1.1	Rekonštrukcia cesty II/584 Zuberec – Huty – Liptovská Sielnica – Liptovský Trnovec – Liptovský Mikuláš	Komplexná rekonštrukcia cestného telesa a MO s dôrazom na bezpečnosť a budovanie autobusových zálivov. Výstavba nového úseku.	ŽSK		
3.	1.2.1	Autobusové nástupisko Vrútky	Projektová dokumentácia Rekonštrukcia a modernizácia autobusového nástupiska Vrútky ako integrovanej bezbariérovej a inteligentnej zastávky s prenosom údajov a hlasu; modernizácia príhlého parkoviska pre potreby Park & Ride (P+R), Kiss & Ride (K+R), Bike & Ride (B+R).	Mesto Vrútky		
4.	1.2.2	Cyklistický koridor Turiec – Horné Považie Nová cyklotrasa Cyklotrasa spájajúca cyklotrasy miest Martin Vrútky a obce Lipovec s cyklotrasou Strečno – Žilina, integrácia na VOD vo	Projektová dokumentácia Výstavba novej cyklotrasy Strečno (koniec cyklotrasy zo Žiliny) rekonštrukcia lávky cez Váh - Nezbudská Lúčka – Vrútky – (Matušovičovský rad) s alternatívou 4 – 6 cyklolávok a do Lipovca (obec – most cez Krpeliansky Kanál) - napojenie na existujúcu cyklotrasu, dobújacia stanica pre elektrobicykle, integrácia na cyklozámery Vrútok a Martina na VOD v Martine a Vrútkach, integrácia na	ŽSK		

		vrútkach a Martine.	plánovaný terminál vo Vrútkach. Celková dĺžka 16,7 km			
5.	1.2.2	Nábrežie rieky Turiec – spojenie miest Martin (Pltníky) – Vrútky (Matušovičovský rad – autobusová a železničná stanica)	Realizácia 3000 m novej cyklotrasy popri rieke Turiec v katastri Martina a 700 m v katastri Vrútok, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich úsekov. Nový úsek cyklotrasy, resp. cykloopatrení Vrútky (Matušovičovský rad – autobusová, železničná stanica, parkovanie bicyklov, dobíjacia stanica pre elektrobicykle).	Mestá Martin - Vrútky		
6.	1.2.2	Cyklostojany	100 ks	ŽSK		
7.	1.2.2	Spoločný chodník pre cyklistov a peších Makovického ulica – Hrabovská cesta	Realizácia novej cyklotrasy v celkovej dĺžke 860 m a šírkovom usporiadaní 2,5 m	Mesto Ružomberok		
8.	1.2.2	Prepojenie centra mesta s autobusovou a železničnou stanicou v Ružomberku	súbeh cyklotrasy s chodcami v dĺžke 105 m a šírkovom usporiadaní 7,5 m, cyklomost cez Váh spojiť 23 a 24, 24 prvé	Mesto Ružomberok		
9.	1.2.2	Samostatný a spoločný cyklochodník a pre peších železničná a autobusová stanica - Univerzita	Projektová dokumentácia Realizácia v dĺžke 2435 m (602 chodník) v šírke 3 m	Mesto Ružomberok		
10.	1.2.2	Cyklochodník železničná a autobusová stanica – cez priemyselnú zónu SCP – sídlisko Baničné	Projektová dokumentácia Realizácia v dĺžke 3700 m, z toho 3000 m cyklochodník a 700 m značenie na chodníku, v šírkovom usporiadaní 2,5 m	Mesto Ružomberok		
11.	1.2.2	Cyklochodník Ružomberok Priemyselný obvod pri Zápaláckej – železničná a autobusová stanica	Projektová dokumentácia Realizácia v dĺžke 3035 m (samostatný cyklochodník + oddelený pruh v telese pešieho chodníka) v šírkovom usporiadaní 3,0 m	Mesto Ružomberok		
12.	1.2.2	Samostatný cyklochodník L. Mikuláš /Okoličné/ - Liptovský Hrádok	Projektová dokumentácia + realizácia 8500 m v šírkovom usporiadaní 2 x 1,5 m	Mesto LM Mesto LH		

UMR

P. č.	Špecifický	Názov	Aktivity	Predkl.	ÚJ	Plánovaná

	<i>cieľ</i>					<i>UMR</i>	<i>hodnota v mil. €</i>
1.	1.2.2	Cyklistická komunikácia H2 (Bytčica - Solinky - centrum)	Nová cyklotrasa vedená z centra mesta cez sídliská Hliny a Solinky až do Bytčice. Druh cyklotrasy: kombinácia (samostatná cesta pre cyklistov, spoločný chodník pre cyklistov a chodcov, HDP s automobilmi).	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
2.	1.2.2	Cyklistická komunikácia V6 (Centrálna – Oravská cesta a Veľký diel - konečná trolejbusov na Vlčincoch)	Vybudovanie novej cyklotrasy zo sídliska Vlčince na konečnej trolejbusov smerom na Veľký diel (ŽU) a dobudovať úsek medzi Oravskou cestou na Obežnej ulici a Centrálnou – napojenie na H2. Druh cyklotrasy: samostatný cyklochodník	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
3.	1.2.2	Cyklistická komunikácia V9 (Vlčince - Vodné dielo - centrum)	Vybudovanie novej cyklotrasy z Vlčiniec na Vodné Dielo Žilina popri Rosinskej ceste s napojením do centra (ulica Pod Celózkou, Košická, M.R.Štefánika – Hlinkové námestie). Druh cyklotrasy: kombinácia samostatného cyklopuru, spoločného chodníka pre chodcov a cyklistov, HDP spolu s automobilmi so samostatným cyklopásom v opačnom smere.	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
4.	1.2.2	Cyklistická komunikácia V7 (Veľký Diel - Carrefour)	Nová cyklotrasa z Veľkého Dielu ku Carrefouru. Druh cyklotrasy: samostatný cyklochodník, spoločný chodník pre chodcov a cyklistov.	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
5.	1.2.2	Cyklistická komunikácia H23 (Carrefour - Bulvár, Krajská knižnica)	Nová cyklotrasa od Carrefouru po Bulvár spolu premostením ponad Mostnú/Nemocničnú. (prepojenie od ČS Slovnaft, kde končí súčasná cyklotrasa po ústie H2 na moste pri bilingválnom Gymnáziu) Druh cyklotrasy: spoločný chodník pre cyklistov a chodcov, samostatný cyklopur. Nutnosť premostiť.	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
6.	1.2.2	Cyklistická komunikácia H4 (Brodno, Budatín - centrum)	Nová cyklotrasa z Brodna do Budatína, ktorá sa napojuje na existujúcu cyklotrasu. Následne sa pokračuje v smere do centra. Druh cyklotrasy: samostatný cyklochodník, spoločný chodník cyklisti a chodci, HDP s automobilmi	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
7.	1.2.2	Premostenie pre cyklistov ponad rieku Kysuca - lávka pre cyklistov Vranie – Brodno	Vybudovanie novej lávky pre cyklistov ponad rieku Kysuca. Spoločný chodník pre cyklistov a chodcov	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
8.	1.2.2	Premostenie pre cyklistov ponad rieku Kysuca - lávka pre cyklistov Považský Chlmec	Vybudovanie novej lávky pre cyklistov ponad rieku Kysuca. Spoločný chodník pre cyklistov a chodcov	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
9.	1.2.2	Cyklistická komunikácia V1 (Hájik – Centrum)	Nová cyklotrasa vedená zo sídliska Hájik do Centra (Legionárska). Druh cyklotrasy: kombinácia (samostatná cesta pre cyklistov, spoločný chodník pre cyklistov a chodcov, HDP s automobilmi).	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
10.	1.2.1	Zriadenie dynamickej preferencie VOD na svetelných križovatkách	Zvýšenie obežnej rýchlosťi VOD. Preferencia verejnej dopravy skráti cestovné časy, čím prispeje k jej vyšej atraktivite.	Mesto Žilina		<i>UMR</i>	
11.	1.2.1	Nízkopodlažné, ekologické (hybridné) autobusy	Zakúpením 31 ks 12-metrových mestských celonízkopodlažných autobusov (2 elektrické, 15 hybridné a 14 vysokoekologických dieslových) sa predpokladá výrazné zníženie emisií a spotreby pohonných hmôt počas ich životnosti.	DPMŽ		<i>UMR</i>	
12.	1.2.1	Zavedenie	Rozšírenie služieb a foriem predaja predplatných	DPMŽ		<i>UMR</i>	

		internetového predaja cestovných lístkov - software, hardware	cestovných lístkov, čím sa odbúra nutnosť osobného nákupu predplatných cestovných lístkov a zvýši sa komfort pre cestujúceho; hardvérové úpravy na čítacích zariadeniach – doplnenie modulu na prenos dát do a z vozidla; doplnenie zariadenia na zápis údajov na kartu; softvérové úpravy programu na predaj predplatných CL; softvérové úpravy web rozhrania na internetový predaj.			
13.	1.2.1	Modernizácia dispečerského riadenia, online sledovanie polohy, informácie	Včasné a presné informácie umožnia dispečerovi situáciu vyhodnotiť a rozhodnúť sa pre najlepší spôsob riešenia mimoriadnej situácie - možnosť selekcie dát problémových úsekov na veľkoplošnú obrazovku. V spojitosti s tým sú potrebné stavebné úpravy dispečerského centra riadenia dopravy -operačnej sály centrálneho dispečingu. Online informácie získané z vozidiel umožnia ich ďalšie poskytovanie cestujúcim aj formou: 1. zobrazenia priamo v ďalších vozidlách na interiérových informačných paneloch za účelom informovania cestujúceho na možné prestupy už priamo počas cestovania, 2. zobrazenia na inf. paneloch osadených v prestupných termináloch – žel. stanica, aut. nástupište, ..., 3. webového rozhrania, 4. mobilnej online aplikácie.	DPMŽ	UMR	
14.	1.2.1	Modernizácia vozidlového informačného a komunikačného systému	Vybavenie vozidiel chýbajúcimi elektronickými panelmi na informovanie cestujúcich; vybavenie zariadeniami na prenos dát medzi vozidlom a dispečingom; modernizovanie zariadení na čítanie čipových kariet; modernizácia akustického systému hlásenia zastávok; doplnenie akustického systému pre nevidiacich a slabozrakých; vybavenie automatickými sčítacími zariadeniami.	DPMŽ	UMR	
15.	1.2.1	Vybudovanie inteligentných zastávok s prenosom údajov a hlasu	Vybavenie zastávok „inteligentnými“ označníkmi, ktoré budú schopné podávať online informácie – informačné panely s časom príchodu jednotlivých liniek; zároveň budú schopné na požiadanie (diaľkový ovládač alebo tlačidlo) podať zvukovú informáciu pre nevidiacich a slabozrakých; prenos hlasu a textu z dispečingu na zastávku – v prípade mimoriadnej situácie by mali byť cestujúci čo najskôr a najpresnejšie informovaní o mimoriadnych zmenách v doprave.	DPMŽ	UMR	
16.	1.2.1	Rekonštrukcia zastávok VOD - stavebné úpravy, bezbariérový prístup	Zvýšenie kvality zastávok na zvýšenie dostupnosti a atraktivity MHD	Mesto Žilina	UMR	

17.	1.2.1	Obstaranie predajných a informačných terminálov, automatov na predaj cestovných lístkov a pre čipové karty	Nákup a osadenie multifunkčných terminálov na miestach s vysokou koncentráciou cestujúcich - Žel. stanica, Autobusové nástupište, Žilinská univerzita, obchodné centrá; terminál poskytne možnosť zakúpenia nosiča – čipovej karty (u turistov aj možnosť vrátenia nosiča a následného vrátenia časti poplatku za nákup nosiča); terminál poskytne možnosť zakúpenia predplatného lístka a jeho zápis na čipovú kartu, jednorazového lístka, poskytne údaje o cestovnom poriadku – vyhľadanie spojenia; nákup a rozšírenie siete predajných automatov na jednorazové (papierové) cestovné lístky na ostatné zastávky s vysokým počtom nastupujúcich cestujúcich.	DPMŽ	UMR	
18.	1.2.1	Vybudovanie informačného centra mobility	Cieľom je informovať a napomáhať pri budovaní „mobilitnej“ kultúry občanov i návštevníkov mesta; propagovať udržateľné spôsoby cestovania – verejná doprava, cyklistická doprava, pešia doprava, „carpooling“; napomáhať pri tvorbe plánov dopravnej obslužnosti škôl, univerzity, veľkých centier zamestnanosti; robiť osvetu medzi obyvateľmi o výhodách a dopadoch využívania/nevyužívania verejnej dopravy.	Mesto Žilina	UMR	

Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

P. č.	Špecifický cieľ	Názov	Aktivity	Predkladateľ	Územná investičná jednotka	Plánovaná hodnota v €
1.	2.1.1	Detský domov Bytča	Výstavba 7 rodinných domov pre DeD Bytča	Ústredie PSVR	Kraj	
2.	2.1.1	Detský domov Ružomberok	Rekonštrukcia 5 RD a novostavba 2 RD s následným opustením kmeňovej budovy	Ústredie PSVR	Kraj	
3.	2.1.1	Detský domov Turzovka		Ústredie PSVR	Kraj	
2.	2.1.1	Nízkoprahové denné centrum (NDC) a nocľaháreň v Žiline	Rekonštrukcia (vrátane rozširovania) vhodného stavebného objektu pre komunitné sociálne služby	Dicézna charita Žilina	Kraj	
3.	2.1.1	Celková rekonštrukcia navrhovaných budov (prípadne zabezpečenie energetickej hospodárnosti budov) nasledujúcich zariadení ŽSK: Domov sociálnych služieb Méta – pracovisko na ulici Palkovičova, Martin Domov sociálnych služieb Méta – pracovisko na ulici	Rekonštrukcia existujúcich komunitných zariadení sociálnych služieb ŽSK za účelom skvalitnenia poskytovaných sociálnych služieb	ŽSK	Kraj	

		Medňanského, Martin Trojlístok – centrum sociálnych služieb – pracovisko na ulici Tichá, Ružomberok Domov sociálnych služieb a zariadenie núdzového bývania Dolný Kubín – pracovisko na ulici Matúškova, Dolný Kubín Domov sociálnych služieb a zariadenie núdzového bývania Dolný Kubín – pracovisko na ulici Záskalická, DK			
4.	2.1.1	Zriadenie nových komunitných sociálnych služieb - služba včasnej intervencie pri 3 existujúcich zariadeniach s miestom poskytovania Martin,; Námestovo alebo Tvrdošín; Ružomberok Rozvoj existujúcich komunitných sociálnych služieb - služba včasnej intervencie pri 2 existujúcich zariadeniach s miestom poskytovania Čadca, D. Kubín Zriadenie nových komunitných sociálnych služieb - zariadenia podporovaného bývania v rámci existujúcich zariadení s miestom poskytovania regióny Kysuce, Orava, Turiec)	Zriadenie nových sociálnych služieb –služieb včasnej intervencie pri existujúcich zariadeniach sociálnych služieb Rozvoj existujúcich komunitných sociálnych služieb - služba včasnej intervencie Zriadenie nových komunitných sociálnych služieb - zariadenia podporovaného bývania (nákup a prípadná rekonštrukcia a zriaďovanie bytov alebo rodinných domov)	ŽSK Kraj	
5.	2.1.1	Skvalitňovanie vybavenia existujúcich zariadení: Centrum sociálnych služieb ANIMA, pracovisko na ulici Palúčanská, Liptovský Mikuláš TROJLÍSTOK – centrum sociálnych služieb, Ružomberok Centrum sociálnych služieb Fantázia, Kysucké Nové Mesto Domov sociálnych služieb Méta, Martin Centrum sociálnych služieb LÚČ, pracovisko Bytča	investovanie do materiálno-technického vybavenia zariadení vrátane motorových vozidiel pri zriaďovaní zázemia pre terénné služby	ŽSK Kraj	
6.	2.1.1	Eliminácia sociálneho vylúčenia ohrozených skupín obyvateľstva prostredníctvom rozvoja komunitných služieb	Rekonštrukcia a rozšírenie existujúcich objektov komunitných sociálnych služieb	Áno pre život, n.o. Kraj	

UMR

1.	2.1.1	Rekonštrukcia a modernizácia existujúceho zariadenia Denného centra – Andreja Kmeťa			Mesto Žilina	
2.	2.1.1	Komunitné centrum NA PREDMESTÍ			Mesto Žilina	
3.	2.1.1	Výstavba budovy - Mobilné odborné jednotky			Mesto Žilina	
4.	2.1.1	Výstavba zariadenie opatrovateľskej služby			Mesto Žilina	
5.	2.1.1	Výstavba zariadenia pre seniorov na komunitnej báze			Mesto Žilina	
6.	2.1.1	Celková rekonštrukcia navrhovaných budov (prípadne zabezpečenie energetickej hospodárnosti budov) nasledujúcich zariadení ŽSK: Domov sociálnych služieb SYNNÓMIA – pracovisko na ulici Gorazdova, Žilina Domov sociálnych služieb SYNNÓMIA – pracovisko na ulici Moyzesova, Žilina Centrum sociálnych služieb LÚČ, pracoviská Žilina HARMÓNIA – zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb a útulok – pracovisko na ulici Hviezdoslavova, Žilina (útulok)	Rekonštrukcia existujúcich komunitných zariadení sociálnych služieb ŽSK za účelom skvalitnenia poskytovaných sociálnych služieb	ŽSK		
7.	2.1.1	Zriadenie nových komunitných sociálnych služieb - zariadenia podporovaného bývania v rámci existujúcich zariadení s miestom poskytovania Žilina, regióny Kysuce, Orava, Turiec)	Zriadenie nových komunitných sociálnych služieb - zariadenia podporovaného bývania (nákup a prípadná rekonštrukcia a zriaďovanie bytov alebo rodinných domov)	ŽSK		

P. č.	Špecifický cieľ	Názov	Aktivity	Predkl.	ÚIJ	Plánovaná hodnota v €
1.	2.1.2	Centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti	Zriadiť CIZS			
UMR						
1.	2.1.2	Centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti	Zriadiť CIZS			

Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

P. č.	ŠC	Názov	Aktivity	Predkl.	ÚIJ	Plánovaná hodnota v €
UMR						
1.	3.1	Vytvorenie krajského kultúrneho centra	Vytvorenie kreatívneho centra	ŽSK, Mesto Žilina		
2.	3.1	Podpora dopytu po kreatívnej tvorbe	Marketingové aktivity	Subjekty nev. a ver. sektora		

Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie

P. č.	ŠC	Názov	Aktivity	Predkladateľ	ÚIJ	Plánovaná hodnota v €
1.						
2.						
3.						
UMR						
1.	4.3.1	Revitalizácia parku Ľ. Štúra v Žiline	Zámerom je vytvoriť kvalitný verejný priestor, ktorý poskytne návštěvníkom relax v príjemnom a zdravom prostredí zelene. Biologickou obnovou parku bude dosiahnutá trvalodržateľnosť, bezpečnosť a ekologickú stabilitu územia, tiež zachovanie nižšej teploty ako v iných lokalitách mesta	Mesto Žilina		
2.	4.3.1	Revitalizácia vnútroblokových priestorov na viacerých sídliskach v Žiline	komplexná rekonštrukcia a humanizácia vnútroblokových priestorov sídlisk- rekonštrukcia plôch trávnikov, spevnených plôch, vybudovanie funkčnej siete chodníkov a static. dopravy, obnova a doplnenie mobiliáru, riešenie humanizácie priestorov a voľnočasovej náplne korešpondujúcej s demografickou štruktúrou obyvateľov	Mesto Žilina		
3.	4.3.1	Obnova uličných stromoradí v CMZ	Celková obnova uličného priestoru s preferenciou pešej dopravy. V rámci obnovy uličných stromoradí budú zvolené vhodné druhy drevín z hľadiska stanovištných nárokov, vitality a parametrov koruny vo vzťahu k riešenému priestoru, tiež zabezpečenie potrebného koreňového priestoru	Mesto Žilina		
4.	4.3.1	Vypracovanie akčného protihlukového plánu a zriadenie protihlukovej	podrobnej protihlukovej mapy pre začažené obytné územia a zriadenie izolačnej bariéry vrátane	Mesto Žilina		

		bariéry	výsadby izolačnej a protihlukovej zelene			
5.	4.3.1	Revitalizácia okolia vodných tokov	Zriadenie oddychových a relaxačných zón v blízkosti vodných tokov	Mesto Žilina		
6.	4.3.1	Vypracovanie koncepčných dokumentov za účelom návrhu opatrení na zlepšenie klímy a kvality ovzdušia v meste	návrh realizácie systémových opatrení na zlepšenie klímy, kvality ovzdušia v meste	Mesto Žilina		

Zoznam projektových zámerov/návrhov RIÚS/IÚS UMR v rámci iných programov

(Špecifikácia jednotlivých projektových zámerov je uvedená v Prílohe č. 7.19)

P. č.	Názov	Aktivity	Predkl.	ÚJ	Plánovaná hodnota v mil. €	OP
ŽSK						
1	Rekonštrukcia cesty III/487022 Staškov - Klokočov - Rekonštrukcia cesty III/484022 Turzovka - Korňa	<i>Rekonštrukcia ciest</i>	ŽSK	Kraj		SR/ČR
2	Výstavba cyklochodníka pri ceste III/01179 a III/01189 Čadca, Milošová – Megoňky (gule)	<i>Vybudovanie cyklistického chodníka pri ceste III. triedy využívaný spolu pre cyklistov aj chodcov na dopravné i turistické účely v dĺžke 7,508 km</i>	Mesto Čadca	Kraj		SR/ČR
3	Výstava cyklochodníka pri ceste III/01158 v Čadci, Čadečke	<i>Vybudovanie cyklistického chodníka pri ceste III. triedy využívaný spolu pre cyklistov aj chodcov na dopravné i turistické účely v dĺžke 6,295 km</i>	Mesto Čadca	Kraj		SR/ČR
4	Rekonštrukcia cesty III/52009 Námestovo – Vavrečka a cesty II/520 Lokca – Zákamenné – Oravská Lesná a cesty III/52006: Novoť, št. hr. – Zákamenné a cesty III/52027 v Starej Bystrici	Komplexná rekonštrukcia cestného telesa a MO s dôrazom na bezpečnosť a budovanie autobusových zálivov, dobudovanie chodníka	ŽSK	Kraj		SR/PL
5	Rekonštrukcia cesty II/520 Suchá Hora - Vitanová a cesty III/520019 Vitanová – Habovka - Zuberec	Komplexná rekonštrukcia cestného telesa a MO s dôrazom na bezpečnosť a budovanie autobusových zálivov.	ŽSK	Kraj		SR/PL
6	Rekonštrukcia cesty II/584 Liptovský Mikuláš – Demänovská Dolina	Komplexná rekonštrukcia cestného telesa a MO s dôrazom na bezpečnosť a budovanie autobusových zálivov.	ŽSK	Kraj		SR/PL
7	Spoločný chodník pre cyklistov a peších, v 50% využíva jestvujúcu lesnú cestu so živničným krytom	Realizácia 3400 m dlhého úseku v šírke 3,0 – 4,0 m	Mesto Kysucké Nové Mesto	KNM		
8	Spoločný chodník pre cyklistov a peších (nadvážujúci na zámer 1)	Realizácia 1250 m dlhého úseku v šírke 3,0 – 4,0 m	Obec Kysucký Lieskovec	Kys. Lieskovec		
9	Strieborná Kysuca	Projektová dokumentácia Realizácia hlavnej trasy v celkovej dĺžke 30,441 km Doplnkové a odbočovacie trasy, okruhy v celkovej dĺžke 57,828 km Drobná architektúra	OOCR Kysuce Mesto Čadca Mesto Turzovka	Čadca - Makov		

10	Historicko – kultúrno – prírodná cesta Okolo Tatier II. etapa	Projektová dokumentácia + realizácia 3000 m cyklotrasy v šírke 3,0 m	Mesto Trstená	Trstená		
11	Cyklistická komunikácia Námestovo – Slanica (časť okruhu Okolo Oravskej prehrady)	Projektová dokumentácia Nová cyklotrasa v celkovej dĺžke 7,5 km Trasa spájajúca úsek od závesnej lávky smerom na Slanicu, úsek cyklotrasy Okolo Oravskej priehrady	Mesto Námestovo	Námestovo		
12	Cykloturistický okruh Oravská priehrada	Okruh okolo priehrady v dĺžke 36,35 km v telese cesty 2095 m	Mesto Trstená, mesto Námestovo, PL partneri	Trstená, Námestovo, PL partneri		
13	Cyklotrasa VD Žilina – Varín -Terchová	Projektová dokumentácia + realizácia 14,3 km	Mikroreg. Terchovskej doliny, OOCR Malá Fatra	Varín - Terchová		
14	Cyklotrasa Teplička nad Váhom – Varín (Koňhora)	Projektová dokumentácia + realizácia 6 km	Teplička nad Váhom, Gbeľany	Teplička nad Váhom – Varín		
15	Cyklotrasy prepájajúce Rajeckú dolinu cez Súľov na Českú republiku	Projektová dokumentácia Drobná infraštruktúra + realizácia, značenie cca. 50 km	OOCR Rajecká dolina, obce Rajeckej doliny, Súľov - Hradná	Rajecká dolina, Súľov, Predmier, Štiavnik		
16	Cyklotrasa ul. Makovického – hotelové zariadenie Hrabovo Ružomberok	Realizácia 960 m cyklotrasy v súbehu s chodníkom v celkovej dĺžke 960 ma šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
17	Ul Makovického – nám. A. Hlinku Ružomberok	Projektová dokumentácia Realizácia 1025 m ako pruhu v telese cesty v šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
18	Sídisko Klačno Milkov - 6elezničná a autobusová stanica Ružomberok	Projektová dokumentácia Realizácia 3410 m (1700 m značenie, 1710 m cyklochodník) ako oddeleného pruhu v telese cesty v šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
19	Cyklotrasa železničná – autobusová stanica – Vojenská nemocnica Ružomberok	Projektová dokumentácia Realizácia 1215 m (510 rekonštrukcia chodníka, 335 m rekonštrukcia pešej zóny – vylúčenie automobilovej dopravy v šírkovom usporiadani 3 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
20	Cyklotrasa Ružomberok mestská časť Biely Potok – priemyselný obvod pri Zápalkárni	Projektová dokumentácia Realizácia samostatného cyklochodníka v celkovej dĺžke 2265 m a šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
21	Cyklotrasa Ružomberok mestská časť Hrboltová - Univerzita	Projektová dokumentácia Realizácia v celkovej dĺžke 4000 m (3125 m pruh v telese cesty značenie, 875 m samostatný cyklochodník v dĺžke 875 m a šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
22	Cyklotrasa Ružomberok Ul. J. Sladkého – ul. Cesta na Vlkolíneč	Projektová dokumentácia Realizácia v celkovej dĺžke 2260 m (samostatný cyklochodník + pruh v telese cesty) v šírkovom usporiadani 2,5 m	Mesto Ružomberok	Ružomberok		
23	Cyklotrasa Ružomberok Biely Potok – Liptovská Osada	Projektová dokumentácia Realizácia samostatného cyklochodníka v v celkovej dĺžke 9000 m a šírkovom	Mesto Ružomberok	Ružomberok		

		usporiadanie 3,0 m			
24	Cyklostratégia a cyklotrasy v pohraničí SR - ČR	Aktualizácia cyklostratégií a strategických dokumentov, generálna obnova a modernizácia cyklotrás v pohraničí SR/ČR, vyznačenie nových cyklotrás, drobná infraštruktúra na cyklotrasách	ŽSK	Kraj Pohraničie SR/ČR, ŽSK, Moravskosliezsky kraj, Zlinsky kraj	
25	Cyklotrasy v pohraničí PL - ČR	Generálna obnova a modernizácia cyklotrás v pohraničí PL/ČR, vyznačenie nových cyklotrás, drobná infraštruktúra na cyklotrasách	ŽSK	Kraj Pohraničie PL/ČR,	
26	Hrebeňom Javorníkov a Beskýd	Vyznačenie novej MTB cyklomagistrály hrebnom Javorníkov a Beskýd v dĺžke cca. 60 km	ŽSK	Kohútka – Portáš – Malý Javorník – Strateneck – Kasárne – Bumbálka – Bílá – Klokočov	
27	Podtatranská cyklomagistrála	Vyznačenie nového úseku MTB cyklomagistrály úpäťím Západných Tatier v dĺžke cca. 35 km	ŽSK	Ústie Kvačianskej doliny - Podbanské	
28	MTB Cyklomagistrála na Beskydsko – Javorníckej Lyžiarskej magistrále	Vyznačenie novej MTB cyklomagistrály po trase Lyžiarskej Beskydsko – Javorníckej magistrály v dĺžke 46 km.	ŽSK	Trasa v koridore Lyžiarskej magistrály	
29	Bicyklom na horské chaty	Vyznačenie nových horských cyklotrás s dôrazom trás na horské chaty	ŽSK	Súbor MTB cyklotrás situovaných v chránených územiach s dôrazom na horské chaty	
30	Planetárium v Žilinskom kraji	Výstavba planetária a zakúpenie technológií	ŽSK		
UMR					
1	Nízkopodklažné a energeticky úsporné trolejbusy a trolejbusy s pomocným pohonom pre Žilinu				OP II
2	Modernizácia alebo výstavba údržbovej základe trolejbusov Žilina				OP II
3	Modernizácia trakčných meniarní v Žiline (technológia + kapacity)				OP II
4	Modernizácia trolejbusovej infraštruktúry v Žiline				OP II
5	Výstavba trolejbusových tratí a obratísk v Žiline				OP II
6	Automatizované stavanie výhybiek pre trolejbusy				OP II
7	Stokovej siete v mestskej časti Žilina-Považský Chlmec				OP KŽP
8	Zniženie spotreby energie pri prevádzke budovy MsÚ v Žiline				OP KŽP

4.4 Monitorovanie RIÚS/stratégie UMR

Cieľom monitorovania RIÚS ŽK je sledovať pokrok dosiahnutý pri realizácii RIÚS ŽK. Za monitorovanie realizácie RIÚS ŽK bude zodpovedať SO pre IROP ŽSK, oddelenie programovania. Oddelenie programovania v súčinnosti so SO pre IROP Mesto Žilina pravidelne sleduje napĺňanie stanovených cieľov a hodnôt merateľných ukazovateľov, zasiela podklady RO pre IROP pre vypracovanie Správy o vykonávaní a Správy o pokroku IROP. Celkové monitorovanie za všetky RIÚS vykonáva RO pre IROP. Jednotlivé správy sú predkladané na vedomie aj RP pre RIÚS ŽK. SO pre IROP Mesto Žilina je zodpovedné za monitorovanie realizácie SUMRŽ.

4.5 Hodnotenie RIÚS/stratégie UMR

Cieľom hodnotenia RIÚS ŽK je posúdiť účinnosť, efektívnosť a vplyv RIÚS ŽK. Za hodnotenie realizácie RIÚS ŽK je zodpovedné oddelenie programovania SO pre IROP ŽSK. Hodnotenie (predbežné, priebežné i následné) je realizované v súlade so Systémom riadenia EŠIF na programové obdobie 2014-2020. Pre RIÚS je relevantné primárne priebežné hodnotenie. Za zabezpečenie hodnotenia IROP zodpovedá RO pre IROP. Pri príprave Plánu hodnotení IROP na programové obdobie 2014-2020, plánov hodnotení IROP na príslušný kalendárny rok, príp. ad hoc hodnotení RO pre IROP spolupracuje so SO pre IROP ŽSK a so SO pre IROP Mesto Žilina.

4.6 Multikriteriálna analýza

Multikriteriálna analýza (ďalej aj „MCA“) vo všeobecnosti patrí k metódam kvantitatívneho hodnotenia – analýzy, ktorej výsledkom má byť celkové zhodnotenie stavu, resp. porovnanie viacerých variantov. Metódu je možné aplikovať vtedy, keď analyzovaný problém závisí od rôznych faktorov (stochastických, deterministických, sociálnych, demografických a pod.), ktoré je pomerne problematické uviesť pri porovnávaní a hodnotení na rovnakú platformu. Pri multikriteriálnom hodnotení dochádza k výberu škály kritérií, na základe ktorých je možné posudzovať podmienky a efektívnosť realizácie aktivít a plnenia cieľov RIÚS ŽK v konkrétnych podmienkach územných jednotiek v rámci RIUS ŽK/SUMRŽ. Použitie hodnotenia uľahčuje rozhodovací proces pre efektívne územné a štrukturálne zacielenie podpory IROP do územia, ktoré na základe objektívne overiteľných kritérií takúto podporu potrebuje najviac.

Príspevok poskytovaný z ERDF musí byť zacielený predovšetkým na také územia, pri ktorých sa realizáciou vybraných aktivít RIÚS ŽK dosiahne najvyššia možná miera investičnej účinnosti. Takúto účinnosť dosiahnu projektové zámery, ktoré budú realizované na území s preukázaťne vyšším investičným potenciálom. Celkový investičný potenciál je vyjadrený *Indexom investičnej účinnosti* (ďalej aj „IIÚ“). Tento index je vypočítaný na základe dostupných informačných zdrojov o území aplikáciou zvolených kritérií, ku ktorým sú priradené váhy podľa ich dôležitosti a strategického zamerania RIUS /IÚS UMR. Index IIÚ je hodnotovým vyjadrením investičného potenciálu územia realizácie projektového zámeru, pričom vzhľadom na charakter projektu môže byť vypočítaný pre jednu alebo viac ÚIJ, ktoré sú realizáciou PZ ovplyvnené.

V špecifických prípadoch, ktoré sa týkajú obmedzeného okruhu príjemcov pomoci z IROP môže byť IIÚ vypočítaný pre konkrétnie zariadenia, ktoré majú byť realizáciou opatrení IROP ovplyvnené (úroveň operácie).

V podmienkach RIUS ŽK/SUMR Žiliny je prostredníctvom výzvy na predkladanie projektových zámerov stanovený minimálny IIÚ, ktorý je hodnotovým vyjadrením podmienky pre realizáciu projektov v konkrétnom území. Stanovenie minimálneho IIÚ vychádza z potreby obmedziť vznik

projektových zámerov (ďalej aj „PZ“) na takom území, kde by ich realizácia nedosahovala potrebný účinok vzhľadom na ciele a merateľné ukazovatele RIÚS ŽK/SUMR Žiliny. SO stanoví minimálnu úroveň indexu investičnej účinnosti tak, aby predpokladaný počet priatých PZ zohľadňoval finančnú alokáciu v rámci vyhlásenej výzvy na predkladanie PZ.

Význam predbežnej selekcie PZ aplikáciou minimálneho indexu investičnej účinnosti spočíva v obmedzení hromadného predkladania dopytovo-orientovaných projektov. Týmto spôsobom sa ušetria finančné prostriedky potrebné na vypracovanie technických dokumentácií, dokumentácií k ŽoNFP, povolení, posudkov a pod. Zároveň sa skráti čas potrebný na hodnotenie PZ na SO, pričom je možné vychádzať z predpokladu, že žiadatelia nebudú predkladať PZ, ktorých realizácia nedosahuje v území minimálny IIÚ stanovený výzvou.

PZ, ktoré dosiahnu minimálnu hodnotu indexu investičnej účinnosti a zároveň splnia ostatné kritéria hodnotenia, dostanú pozitívnu hodnotiacu správu, ktorá je predpokladom na vypracovanie úspešnej žiadosti o NFP.

Územná investičná jednotka

Územná investičná jednotka predstavuje územie, ktoré sa zvolí pre účely preskúmania potenciálu účinnosti plánovanej investície vo vzťahu k plneniu cieľov a ukazovateľov RIÚS na tomto území v porovnaní s inými, identickými územnými investičnými jednotkami. Môže ísť o územie jednej obce alebo územie zložené z viacerých obcí (úroveň LAU2), spádové územie, územie mestskej funkčnej oblasti, okresu (úroveň LAU1), alebo vo vymedzených prípadoch aj územie vysšieho územného celku (úroveň NUTS3).

Výber ÚIJ pre jednotlivé špecifické ciele RIÚS ŽK/SUMRŽ ako i zvolené kritéria pre posúdenie vhodnosti umiestnenia investície do zvolenej ÚIJ je predmetom **Prílohy č. 1.14**. Kritériá sú definované pre každý špecifický cieľ. V prípade, ak špecifický cieľ IROP zahŕňa viacero špecifických skupín a druhov služieb, resp. vykonávaných opatrení, sú kritériá zadefinované samostatne pre každú posudzovanú oblasť (napr. oblasť sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurateli je možné rozdeliť na viacero špecifických oblastí: DI zariadení sociálnych služieb, DI zariadení výkonu SPO a SK, služby na komunitnej úrovni pre osoby so zdravotným postihnutím, služby pre seniorov, služby krízovej intervencie, preventívne služby a vykonávanie opatrení SPO a SK, starostlivosť o deti do troch rokov).

Metóda multikriteriálnej analýzy sa uplatňuje pre dvojkolový model výberu projektov – uplatňuje sa pri PO1 (ŠC 1.2.1, ŠC 1.2.2), PO2 (ŠC 2.1.1, ŠC 2.2.1, ŠC 2.2.2, ŠC 2.2.3), PO 4 (ŠC 4.2.1, ŠC 4.3.1).

5. Prílohy

- 1.1 Zoznam použitých zdrojov
- 1.2 Zoznam členov Rady partnerstva
- 1.3 Štatút a rokovací poriadok Rady Partnerstva pre RIÚS ŽK
- 1.4 OPS
- 1.5 Hlasovanie Rady Partnerstva
- 1.6 Zoznam subjektov tvoriacich územie FMO
- 1.7 Stručná charakteristika územia kraja
- 1.8 Skúsenosti z predchádzajúceho programového obdobia
- 1.9 Verejno-súkromné partnerstvá ŽK
- 1.10 Akčný plán
- 1.11 Organizačná štruktúra SO pre IROP
- 1.12 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu
- 1.13 Plánované investičné zámery SS a VS
- 1.14 MCA zoznam kritérií
- 1.15 Rozpočet RIÚS

- 2.1 Príspevok na starostlivosť o dieťa – prehľady
- 2.2 Sociálne služby
- 2.3 Prehľad sociálnych služieb podľa okresov ŽK
- 2.4 Demografická situácia v ŽK
- 2.5 Prehľad počtu prijímateľov SS DCHŽ

- 3.1 Rozmiestnenie poskytovateľov ZS v ŽK
- 3.2 Rozmiestnenie poskytovateľov ZS podľa okresov
- 3.3 Veková štruktúra lekárov
- 3.4 Vlastnícky vzťah k priestorom
- 3.5 Vzdialenosť medzi poskytovateľmi ústavnej ZS
- 3.6 Stav poskytovania PAZS v ŽK
- 3.7 Stredná dĺžka života
- 3.8 Návrhy rozmiestnenia CIZS v ŽK

- 4.1 Analýza a prognóza potrieb tried MŠ do roku 2016
- 4.2 Prehľad počtu evidovaných žiadostí o prijatie do MŠ v ŽK
- 4.3 Analýza kapacít MŠ v MFO
- 4.4 Demografický vývoj – mesto Žilina
- 4.5 Demografický vývoj v obciach MFO s nedostatočnou kapacitou MŠ
- 4.6 Plnoorganizované ZŠ v ŽK – počty podľa okresov
- 4.7 Počet žiakov v ZŠ ŽK
- 4.8 Počet žiakov stredných škôl 2014_2015
- 4.9 Demografický vývoj – SŠ
- 4.10 Základné školy pri COVaP v ŽK
- 4.11 Prehľad MŠ za mesto Žilina s potrebovou rekonštrukcie

- 5.1 Vývoj kreatívnych odvetví v ŽK
- 5.2 Rozdelenie kreatívneho sektora v ŽK
- 5.3 Počet absolventov kreatívnych škôl

- 5.4 Počet žiakov v prvom ročníku SŠ s kreatívnym zameraním
5.5 Návštevnosť kultúrnych inštitúcií v zriad. pôsobnosti ŽSK
5.6 Vývoj počtu ubytovaných návštevníkov ŽK
5.7 Návštevnosť vybraných expozícii kultúrnych organizácií
- 6.1 Mapa zaťaženia územia Slovenska znečistujúcimi látkami
6.2 Napojenie vodovodná sieť, zásobovanie vodou _prehľady
6.3 Napojenie na kanalizačnú sieť _prehľady
6.4 Regióny environmentálnej kvality
6.5 Priemerné ročné koncentrácie tuhých látok zo stacionárnych zdrojov
6.6 Prehľad vybavenosti obcí ŽK v oblasti vodného hospodárstva
- 7.1 Analýza dopravnej infraštruktúry ŽK
7.2 Prehľad ciest a MO vo vlastníctve ŽSK
7.3 Prehľad ciest II. a III. triedy a MO
7.4 Intenzita dopravy a nehodnosť na cestách II. a III. triedy v ŽK
7.5 Prehľad klimatických podmienok v ŽK
7.6 Šírkové parametre ciest
7.7 Financovanie ciest a MO v ŽK
7.8 Grafické znázornenie okruhov I. – IV. v meste Žilina
7.9 Mapa cyklistických trás a parkovacích zariadení v meste Žilina
7.10 Súčasné a plánované cyklotrasy v meste Žilina a ich napojenie na občiansku vybavenosť
7.11 Existujúce cyklotrasy v meste Žilina
7.12 Prepravné prúdy VOD a spádové centrá
7.13 Analýza PAD
7.14 Analýza MHD
7.15 Pasport mestských cyklotrás v mestách Martin a Žilina
7.16 Mapy cestnej siete
7.17 Identifikácia potrieb budovania cyklodopravných trás v ŽK
7.18 Plánované investície do MHD v meste Žilina financované cez OP II
7.19 Špecifikácia projektových zámerov uvedených v Strategickej časti RIÚS

ⁱ Shared space je druh prístupu k mestskému dizajnu, ktorý sa snaží minimalizovať predelenia medzi automobilovou dopravou a chodcami, často tým, že odstráni prvky, ako sú obrubníky, značenie vozovky, dopravné značenie a predpisy.

ⁱⁱ Definícia podľa Economy of Culture (2006), KEA